

verket gått i motsatt riktning. Till följd härav hade nyanskaffningsanslaget belastats med ett belopp för sistnämnda kostnader av i runt tal 11,700 kronor.

[142.]

För att vinna en rationell reglering av förhållandet ville styrelsen föreslå, att 1922 års anslag till nyanskaffningar och förlagskapital i främsta rummet skulle användas till täckande av det belopp, varmed 1921 års anslag till nyanskaffningar vid årsskiftet överskridits. Under förutsättning av gillande av detta förslag komme av samma anslag endast omkring 27,000 kronor att bli tillgängliga till nyanskaffningar och förlagskapital under 1922. Då emellertid såsom ovan meddelats kostnaderna för nyanskaffningar under 1922 beräknats till 75,000 kronor, erfordrades enbart för detta ändamål ytterligare 48,000 kronor.

Emellertid borde enligt styrelsens mening särskilda medel göras tillgängliga även till förlagskapital, varmed styrelsen i endast ringa grad åsyftade kostnaderna för förlag av blanketter och därmed likartat tryck samt av papper utan företrädesvis täckande av intjänad men icke influten inkomst. Om man beräknade, att anstaltens omslutning inom ett år härefter borde uppgå till omkring 20,000 kronor i månaden och alltså till omkring 250,000 kronor för år, och att inkomst för verkställt arbete icke inflöte förr än omkring fyra månader, sedan det levererats, samt man därjämte toge hänsyn till att större arbeten, som krävde längre tid för utförandet, ytterligare ökade behovet av driftkapital, borde detta beräknas till bortåt hälften av årsomslutningen. Först om förlags- och driftkapital av nyss angiven omfattning ställdes till förfogande, hade man rätt att vänta, att före årsskiftet skulle återlevereras de medel, som under ett år till äventyrs lyftats från det ordinarie förslagsanslaget till upprätthållande av anstaltens verksamhet, vilket anslag vore avsett att kunna utgå av anstaltens inkomster.

Under 1921 hade 65,000 kronor lyftats av sistberörda anslag. Av detta belopp beräknades 10,000 kronor kunna återlevereras före ingången av 1922 och omkring 23,000 kronor eller det belopp, varmed årets anslag till nyanskaffningar överskridits, i början på 1922. Återstående 32,000 kronor utgjorde dels förlust omkring 20,000 kronor och i övrigt utestående fordringar. Beloppet av dessa uppginge den 1 november till 32,386 kronor 85 öre.

Kungl. Maj:t skulle årligen fastställa stat för anstalten, och torde Kungl. Maj:t i allmänhet icke vara sinnad att fastställa sådan till högre belopp än det, vartill det ordinarie anslaget till anstalten voro upptaget uti riksstaten. Detta belopp borde sålunda ansluta sig till anstaltens omslutning. Denna kunde såsom ovan framginge redan för närvarande beräknas till omkring 15,000 kronor i månaden och borde inom ett år härefter vara uppe i minst 20,000 kronor i månaden. På grund härav borde enligt lantmäteristyrelsens mening det ordinarie förslagsanslaget för anstalten för första hälften av 1923 uti riksstaten upptagas till 125,000 kronor.

I sakens natur låge, att ju förr anstalten bereddes den utrustning, lantmäteristyrelsen ovan framhållit såsom önskvärd, desto förr kunde anstalten bära sig. Styrelsen kunde därför icke finna annat än att det vore en dålig hushållning att uppskjuta nyanskaffningen. Sedan emellertid den nyanskaffning, som här avsåges, ägt rum, borde minst ett par år avvaktas för att utröna anstaltens bärighet i ekonomiskt avseende.

Det arbete anstalten hittills åstadkommit ansåges i allmänhet vad kvalitén anginge vara mycket tillfredsställande, och anstalten hade redan vid flera tillfällen utövat ett synnerligen fördelaktigt inflytande på prissättningen av arbete av det

[142.] slag, som fölle inom dess verksamhet. Denna omständighet vore enligt styrelsens mening särskilt beaktansvärd med hänsyn till de förhållanden, som rådde inom ifrågakvarande bransch av enskild affärsverksamhet.

I anslutning till vad sålunda anförts har lantmäteristyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen dels att till nyanskaffningar och förlagskapital vid statens reproduktionsanstalt å tilläggsstat för 1922 bevilja ett reservationsanslag av 50,000 kronor, dels att i riksstaten för första hälften av 1923 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet att i första hand utgå av inkomster av reproduktionsanstalten till belopp av 125,000 kronor, dels ock att till nyanskaffningar och förlagskapital vid statens reproduktionsanstalt å extra stat för första hälften av 1923 anvisa ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Över lantmäteristyrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av riksräkenskapsverket och statens tryckerisakkunnige.

Riksräkenskapsverket framhåller till en början, att intill dess riksräkenskapsverket hunnit omlägga anstaltens räkenskaper, vilket för övrigt bedrivits med all skydsamhet, anstalten givetvis varit skyldig att genom det bokföringssystem, som använts under 1920 för anstaltens verksamhet, eller på annat sätt, vaka över att anslagen icke överskredes samt att kostnaderna för maskininstallationerna, de elektriska installationerna och engångsreparationerna rätteligen borde avföras å anslaget till nyanskaffningar. Därefter anføres vidare.

Vid granskningen av anstaltens räkenskaper hade riksräkenskapsverket kommit till den uppfattningen, att anledningen till att anstalten hittills gått med förlust varit framför allt beroende på den ringa omsättningen.

Av lantmäteristyrelsens framställning hade riksräkenskapsverket icke blivit övertygat, att genom de föreslagna nyanskaffningarna anstaltens omsättning skulle komma att ökas i sådan omfattning, att anstalten kunde komma att bära sig; och även styrelsen själv syntes vara tveksam härom att döma av uttalandet, att efter nyanskaffningarna minst ett par år borde avvaktas för att utröna anstaltens bärighet i ekonomiskt avseende.

Under sådana förhållanden ansåge sig riksräkenskapsverket icke med stöd av styrelsens nu föreliggande utredning i ämnet kunna tillstyrka, att berörda nyanskaffningar komme till stånd.

Däremot ansåge riksräkenskapsverket önskvärt, att åtgärder snarast möjligt vidtoges i syfte att anstalten *med nvarande utrustning* kunde bära sig.

I första hand torde härvid försök böra göras att nedbringa anstaltens omkostnader. Såsom ett led häri finge riksräkenskapsverket ifrågasätta, huruvida icke kontorssomkostnaderna skulle kunna nedbringas därigenom, att anstaltens faktor övertog jämväl de åligganden, som nu påvilade assistenten, varigenom den senare befattningen skulle kunna indragas.

[142.]

Riksräkenskapsverket hölle det emellertid knappast för möjligt, att anstalten under nuvarande ekonomiska tidsläge skulle komma att bära sig enbart genom ett nedbringande av omkostnaderna. Till förebyggande av att statsverket finge vidkännas ytterligare förluster i anledning av reproduktionsanstalten syntes det därför riksräkenskapsverket, att åt anstalten borde anvisas arbeten för *statens räkning* i så stor omfattning, att anstalten finge full sysselsättning. Då nämligen staten ansett sig böra upprätta anstalten och härför vidkänts och fortfarande vidkändes stora omkostnader, kunde det icke anses vara med statsverkets bästa förenat, att, såsom nu torde vara fallet, anstaltens högt avlönade personal tidvis vore sysslöslös och maskinerna stode oanvända, allt under det statsmyndigheterna hänvände sig till privata företag för arbeten, som till lika billiga eller obetydligt högre priser kunde utföras av reproduktionsanstalten.

Det syntes lämpligen böra uppdragas å statens tryckerisakkunnige att för anstalten reglera tillgången på statsbeställningar.

Lantmäteristyrelsens framställning om förlagskapital, som enligt styrelsens mening borde beräknas till hälften av anstaltens årsomslutning, motiverades särskilt med att anstaltens inkomster för utförda arbeten i allmänhet icke inflöte förrän fyra månader efter leveranserna. Med anledning härav finge riksräkenskapsverket framhålla, att det syntes som om anstalten i större utsträckning än vad nu vore fallet kunde inrikta sin rörelse på kontanta affärer. Vidare finge påpekas, att för statsbeställningar i regel endast kontanta affärer kunde anses komma ifråga. Av nu anförda skäl hölle riksräkenskapsverket före, att förlagskapitalet icke borde beräknas till så högt belopp som hälften av årsomslutningen. Frågan om förlagskapitalets storlek syntes böra bliva föremål för ytterligare utredning inom lantmäteristyrelsen.

Lantmäteristyrelsens hemställan om anvisande av vissa anslag för 1922 och första hälften av 1923 hade icke givit anledning till annan erinran från riksräkenskapsverkets sida, än att framställningen om anvisande å tilläggsstat för 1922 av ett reservationsanslag å 50,000 kronor till nyanskaffningar och förlagskapital icke torde böra föranleda någon åtgärd, därest Kungl. Maj:t skulle anse, att ovanberörda nyanskaffningar icke borde komma till stånd.

Statens tryckerisakkunnige har i utlåtande den 6 december 1921, under framhållande att detta icke avsåge anstaltens reproduktionsverksamhet, yttrat sig sålunda.

Lantmäteristyrelsen hade i sin skrivelse ej påvisat, att nuvarande inventarier, som alla vore tämligen nya, helt utnyttjades, så att omsättningen på den grund ej kunnat ökas, ej heller hade styrelsen uppgivit, att beställningar måst avböjas på grund av otillräckliga inventarier. Därtill komme, att de ifrågasatta maskininköpen ej syntes stå i lämplig proportion till anstaltens sätterimateriel.

Då för närvarande de enskilda tryckerierna ej kunde sysselsätta hälften av personal och maskiner, förefölle det slutligen onaturligt, att staten införskaffade nya tryckmaskiner till landet.

Såsom lantmäteristyrelsen framhållit torde man knappast hava kunnat förvänta, att anstalten redan under 1921 skulle bära sig. Enligt vad jag inhämtat hava lokalerna under 1921 stått under reparation och

Departements-
chefen.

[142.] icke blivit fullt färdiga förrän under hösten. Sålunda har tryckeriavdelningen först i mitten av september kommit i gång. Uppenbart är, att detta verkat i hög grad menligt på driften.

En jämförelse av tillgängliga räkenskapsammandrag angående anstaltens rörelse per den 1 oktober och per den 1 december 1921 visar, att anstaltens ställning under oktober och november förbättrats med cirka 10,000 kronor. Härav synes man vara berättigad draga den slutsats, att anstalten redan nu är på väg att bli en affär, som bär sig själv.

Riksräkenskapsverkets uppgift, att anstaltens personal tidvis vore sysslolös och att maskinerna stode oanvända, måste enligt vad anstaltens direktör förklarar, bero på något missförstånd. Antagligen hade därmed åsyftats, att anstaltens litografiska snällpress icke alltid vore i arbete. Att denna endast användes vid större beställningar låge, enligt vad anstaltens direktör förmenade, i sakens natur och hade i varje fall icke medfört, att personal gått sysslolös. I mitten av december 1921, då dessa uppgifter lämnades, hade anstalten så mycket beställningar, som med tillgängliga resurser kunde verkställas.

Med anledning av riksräkenskapsverkets utlåtande har emellertid dels lantmäteristyrelsen anmodats att vid avgivande av förslag till stat för reproduktionsanstalten för 1922 yttra sig över möjliga inskränkningar av anstaltens kontorspersonal dels ock genom vederbörande departementschefer samtliga centrala ämbetsverk och statsinstitutioner erinrats om Kungl. Maj:ts den 21 juni 1916 meddelade anmodan att vid förekommande behov av reproduktionsarbeten anlita statens reproduktionsanstalt.

De anförda siffrorna angående anstaltens omslutning synas mig icke giva stöd för förslagsanslagets beräknande till så stort belopp som lantmäteristyrelsen antagit. Ett förslagsanslag å 100,000 kronor att i första hand utgå av anstaltens inkomster synes mig sålunda för första halvåret 1923 fullt tillräckligt.

För samma belopps upptagande å inkomstsidan i riksstaten har chefen för finansdepartementet vidtagit åtgärd.

Såsom nyanskaffning har enligt räkenskapsutdrag för månaderna januari—november 1921 upptagits för maskiner och stilar 47,333 kronor 95 öre, för inventarier 9,734 kronor 90 öre samt för installationer och reparationer 15,031 kronor 86 öre.

Att reservationsanslaget sålunda överskridits är givetvis ingalunda riktigt. Jag anser mig emellertid böra framhålla, dels att anstaltens direktör handlat under den förutsättning, att utgifterna för installationer och reparationer ej borde avföras å reservationsanslaget — under vilken förutsättning överskridandet ändock uppgår till cirka 7,000 kronor —

dels ock att jag vid besök å anstalten bibragts den bestämda uppfattning, att inventarieanskaffningen inskränkt sig till det minsta möjliga samt att samtliga inköpta maskiner vore behövlige för rörelsen med den omfattning den redan nått. För framtiden måste givetvis tillses, att ett dylikt överskridande icke får komma i fråga.

Vad ytterligare nyanskaffningar angår så är det i första hand för reproduktionsavdelningen som medel i sådant avseende äro erforderliga. Anstaltens direktör har sålunda meddelat, att anstalten behöver en större fotografisk kamera för att kunna i prisavseende konkurrera med andra befintliga anstalter, då det gäller reproduktion av större kartor. Med anstaltens nuvarande kamera måste således för större kartor reproduktionen åstadkommas genom sammansättande av flera plåtar, vilket givetvis försvårade och fördyrade arbetet. Anstalten hade för närvarande anbud, som medgäve inköp och installation av en större kamera för cirka 25,000 kronor.

Då jag anser det viktigt, att statens reproduktionsanstalt snarast sättes i det läge, att den kan på billigaste och bästa sätt fullgöra samtliga erforderliga reproduktioner, anser jag mig böra tillstyrka, att medel ställes till förfogande för den ifrågasatta kameraanskaffningen. Med hänsyn till den återstående behållningen av 1922 års reservationsanslag finner jag härför ej större belopp än 20,000 kronor erforderligt.

Om anvisande härav å tilläggsstat för 1922 skall jag senare göra hemställan. Ytterligare medel för nyanskaffning och förlagskapital synas mig icke nu vara erforderligt anvisa. Huruvida dylikt anslag blir erforderligt för 1923 lärer bliva beroende på omfattningen och resultatet av anstaltens verksamhet under 1922. Med anvisande därav torde i varje fall utan olägenhet kunna anstå till 1923 års riksdag.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med höjning av *ordinarie förslagsanslaget* till upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet

från	kronor	155,000
med	»	45,000
till	»	200,000
för år räknat, upptaga samma anslag		
med halva beloppet eller	»	100,000
att i första hand utgå av inkomster av reproduktionsanstalten.		

3. *Personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen P. A. Eriksson.*

[143.]

Personligt
lönetillägg till
föreståndaren
för statens
reproduktions-
anstalt, byrå-
chefen P. A.
Eriksson.

(extra anslag.)

Å extra stat för år 1922 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag, högst å 1,940 kronor till personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen Peter Alfred Eriksson, därest han fortfarande innehade nämnda föreståndarbefattning.

Under erinran att Kungl. Maj:t den 31 december 1920 förordnat Eriksson att tillsvidare under högst tre år med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt vara direktör för anstalten, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen Peter Alfred Eriksson å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förslagsanslag*, högst kronor 970.

4. *Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt.*

[144.]

Dyrtidstillägg
åt befattnings-
havare vid
statens repro-
duktionsan-
stalt

(extra anslag.)

För dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt har riksdagen å tilläggsstat för 1921 anvisat anslag att i första hand utgå av inkomster av anstalten. Dylikt tillägg erfordras även för 1922 och första halvåret 1923. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas vissa belopp, som synas kunna förslagsvis upptagas till 15,000 kronor för 1922 och 7,000 kronor för första halvåret 1923.

I fråga om anslag å tilläggsstat skall jag senare göra framställning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvidan å den proposition angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag av kronor 7,000, att i första hand utgå av inkomster av anstalten.

5. Lantmäteriundervisningen.

Med anledning av gjord framställning och i överensstämmelse med den beräkning, som legat till grund för liknande anslag för 1922 å 49,700 kronor, därå någon reservation till 1923 icke är att förvänta, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[145.]
Lantmäteri-
undervis-
ningen.

(extra anslag.)

att till lantmäteriundervisningens ordnande och bedrivande å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 24,850.

Lantmäterikontoren i länen.

6. Lantmäterikontoren i länen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda bestämda *ordinarie* anslaget till avlöningar,

[146.]
Lantmäteri-
kontoren i
länen.

(ordinarie
anslag.)

nu kronor 305,350,
med halva beloppet eller » 152,675.

7. Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen.

Lantmäteristyrelsen har i skrivelse den 11 oktober 1921 anmält, att vid ingången av 1921 funnits en behållning av omkring 6,000 kronor å medel, som tidigare ställts till disposition till renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen. Det i innevarande års stat för samma ändamål upptagna *ordinarie reservationsanslaget* å 4,000 kronor hade till följd härav ännu icke till någon del utnyttjats, och kunde vid utgången av 1922 å *reservationsanslaget* beräknas en behållning å minst 2,000 kronor. Lantmäteristyrelsen ansåge fördenskull, att något anslag för ändamålet ifråga ej behövde upptagas i staten för första halvåret 1923.

[147.]
Renovation
av kartor för
lantmäteri-
kontoren i
länen.

(ordinarie
anslag.)

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under anslagstiteln lantmäterikontoren i länen uppförda *ordinarie reservationsanslaget* till renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen,
nu kronor 4,000,
utan angivet belopp.

8. *Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen.*

[148.]
Extra arbets-
krafter å lant-
mäterikonto-
ren i länen.
 (extra anslag.)

Jämte de anslag, som finnas upptagna i den av 1920 års riksdag godkända staten för lantmäterikontoren i länen, har riksdagen å extra stat för ett vart av åren 1921 och 1922 anvisat reservationsanslag till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen. Anslaget utgör för 1922 78,000 kronor. Vid anslagets beräkning ansågs erforderligt till extra assistenter 23,000 kronor, till extra rit- och skrivbiträden 52,000 kronor och till vaktmästarbiträde 3,600 kronor eller tillhopa 78,600 kronor, som avjämnades till 78,000 kronor.

I skrivelse den 11 oktober 1921 har lantmäteristyrelsen gjort framställning om fortsatt anslag för detta ändamål under tiden 1 januari —30 juni 1923, och har styrelsen med ledning av den erfarenhet, som hittills vunnits, beräknat behovet av medel till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen för 1923 på följande sätt.

Extra assistenter erfordrades under sammanlagt 100 månader, därav 25 av distriktslantmätare och 75 av extra lantmätare. För distriktslantmätare hade ersättningen hittills utgått med 325 kronor för månad och för extra lantmätare med 200 kronor för månad. Till denna ersättning för extra lantmätare hade emellertid kommit tillfällig löneförbättring med 25 procent. Då sådan löneförbättring emellertid kommit att bortfalla å det arvode, som enligt stat tillkomme extra lantmätare, syntes det lantmäteristyrelsen lämpligt och ledande till förenkling i räkenskapsarbetet, om densamma komme att borttagas även vad anginge den särskilda ersättningen för tjänstgöring å lantmäterikontor. Styrelsen hade därför vid afgivande av förslag rörande användningen av 1922 års anslag, under förutsättning att tillfällig löneförbättring i förevarande fall ej vidare komme att utgå, upptagit ersättningen för månad till extra lantmätare för tjänstgöring av ifrågavarande slag till 250 kronor. Under nu angivna förutsättningar erfordrades under 1923 till extra assistenter 26,875 kronor.

För extra rit- och skrivbiträden, inberäknat sådana för lagning av kartor och arbetet med registraturen, erfordrades under förutsättning av en maximeringsättning av 150 kronor i månaden utan rätt till tillfällig löneförbättring 55,000 kronor.

Till vaktmästarbiträde borde beräknas ett belopp av 6,000 kronor.

Anslagsbehovet för 1923 enligt dessa beräkningar bleve alltså 26,875 + 55,000 + 6,000 kronor eller tillhopa 87,875 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 88,000 kronor. Då emellertid särskilt vad anginge extra assistenter behovet vore större under vår- än höstmånaderna, torde för första hälften av året böra beräknas ett belopp av 48,000 kronor.

Vid ingången av 1921 hade å tidigare för ifrågavarande ändamål till lantmäteristyrelsens disposition ställda medel funnits en behållning av i runt tal 31,000 kronor. Vid utgången av 1921 kunde behållningen beräknas uppgå till 28,000 kronor och vid utgången av 1922 till 22,000 kronor. Det för ifrågavarande ända-

mål erforderliga ytterligare beloppet för första hälften av 1923 syntes sålunda [148.] kunna begränsas till 26,000 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1921 yttrat huvudsakligen följande.

Ambetsverket hade intet att erinra mot vare sig det belopp — 26,875 kronor —, som lantmäteristyrelsen föreslagit böra utgå till extra assistenter under 1923 eller den av styrelsen föreslagna maximiersättningen till extra rit- och skrivbiträden, inberäknat sådana för lagning av kartor och arbetet med registraturen, men torde maximiersättningen ej böra läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet, utan detta kunna — liksom för 1922 — beräknas efter 140 kronor för månad eller således till $(300 \times 140 =)$ 42,000 kronor. Kostnaderna för extra rit- och skrivbiträden samt för lagning av kartor m. m. skulle således (inklusive ersättning för tillfällig arbetshjälp) beräknas till $(42,000 + 10,000 =)$ 52,000 kronor. Till vaktmästarbiträde hade styrelsen beräknat 6,000 kronor. Lantmäterikommissionen hade visserligen på sin tid beräknat kostnaderna för vaktmästarbiträde till 6,000 kronor. För detta behov hade emellertid genom Kungl. Maj:ts brev den 31 december 1920 för 1921 anvisats högst 3,600 kronor, och behovet för 1922 hade av såväl lantmäteristyrelsen som Kungl. Maj:t ansetts kunna beräknas till samma belopp. Då styrelsen icke anfört något skäl, varför behovet för 1923 skulle upptagas till högre belopp, torde vad som förut ansetts tillräckligt eller 3,600 kronor även böra beräknas för 1923.

I vad angår ifrågasatt förhöjt arvode till extra lantmätare under förordnande som extra assistent har 1902 års löneregleringskommitté avgivit utlåtande och därvid anfört i huvudsak följande.

Kommittén finge till en början framhålla, att då 1921 års riksdag ansett, att distriktslantmätare och extra lantmätare ej borde komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring å i stat upptagna avlöningsförmåner och då, såvitt handlingarna utmärkte, det icke syntes hava varit ens ifrågasatt, att distriktslantmätare skulle kunna erhålla dylik förbättring å det särskilda arvode, som till honom utginge vid tjänstgöring såsom extra assistent å lantmäterikontor, syntes det kommittén åtminstone synnerligen tveksamt, huruvida under dylik tjänstgöring extra lantmätare kunde anses vara berättigad till tillfällig löneförbättring å det arvode å högst 200 kronor, han i egenskap av extra assistent ägde uppbära.

Kommittén ville framhålla, att det särskilda arvode, som finge utgå till extra lantmätare under tjänstgöring såsom biträde å lantmäterikontor, icke vore fixerat till 200 kronor utan till *högst* 200 kronor för månad. 1917 års lantmäterikommision, som föreslagit detta arvode, hade därvid framhållit, att, då sådant biträde dessutom skulle äga behålla sitt arvode såsom extra lantmätare, i vanligaste fall 1,000 kronor och understundom mera, hans totalavlöning skulle uppgå till omkring 3,400 kronor för år räknat. Åtnjöte sålunda extra lantmätare i denna sin egenskap ett arvode å 1,500 eller 2,000 kronor, skulle det arvode, han ägde uppbära vid tjänstgöring såsom extra assistent å lantmäterikontor, icke utgå med maximibeloppet, 200 kronor, utan jämkas på sådant sätt, att det totala ersättningsbeloppet komme att utgöra omkring 3,400 kronor.

Till vad sålunda framhållits finge ytterligare tilläggas, att de befattnings-

[148.] havare, om vilka nu vore fråga, tillhörde en gren av den civila statsförvaltningen (lantmäteristaten), vars löneförhållanden jämlikt Kungl. Maj:ts åt löneregleringskommittén givna uppdrag skulle inom närmaste framtiden revideras. Kommittén ansåge fördenskull det vara av synnerlig vikt, att ändring i gällande bestämmelser rörande deras arvoden ej utan verkligt trängande omständigheter nu vidtoges, då detta skulle kunna föregripa en ny definitiv lönereglering. Denna avsåge visserligen i första hand lantmäteristatens ordinarie personal, men komme ju även att sträcka sina verkningar till extra befattningshavare vid lantmäteristaten.

På grund av vad sålunda anförts ansåge kommittén, att någon ändring i det maximibelopp, som tillkomme extra lantmätare vid tjänstgöring såsom extra assistent å lantmäterikontor, icke nu borde äga rum.

*Departements-
chefen.*

På skäl, som av löneregleringskommittén anförts, kan jag icke tillstyrka, att till grund för beräkning av anslaget till extra assistenter lägges högre maximiarvode än föregående år. Anslaget bör således bestämmas till samma belopp som för 1922 eller till 23,000 kronor.

I likhet med statskontoret finner jag ej heller skäl vara anført, som kan leda till höjning av det belopp, 52,000 kronor, vartill anslaget till rit- och skrivbiträden beräknats.

Vad angår vaktmästarbiträde har lantmäteristyrelsen vid avgivande av förslag till användningen av det för 1922 anvisade anslaget till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen framhållit, att behovet av vaktmästarbiträde ökats genom att allt flera lantmäterikontor inrymts i förhyrda lokaler. Lantmäteristyrelsen har på grund därav föreslagit, att för 1922 måtte för ändamålet beräknas 5,000 kronor, vilket ock av Kungl. Maj:tt bifallits. Samma belopp synes mig böra beräknas för 1923, vilket innebär en höjning i jämförelse med anslagsberäkningen för 1922 av 1,400 kronor. Med samma belopp synes mig emellertid det för tillfällig rit- och skrivhjälp beräknade anslaget kunna minskas och alltså hela anslaget beräknas för 1923 till samma belopp som för 1922 eller i avrundat belopp 78,000 kronor. Härav torde på av lantmäteristyrelsen anförda skäl böra för första halvåret anvisas 43,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat har lantmäteristyrelsen vid beräkning av reservationen vid utgången av 1922 till 22,000 kronor utgått från bifall till förenämnda framställning om höjning av extra lantmätarnas assistent-arvoden redan under 1922. Som emellertid Kungl. Maj:tt ej funnit sig kunna bifalla denna framställning, bör reservationen beräknas omkring 4,000 kronor högre eller till 26,000 kronor,

För första halvåret 1923 skulle således erfordras ett anslag av 17,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [148.]

att till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren
i länen anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30
juni 1923 ett *reservationsanslag* av kronor 17,000.

Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen.

Till inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen har riksdagen anvisat anslag å extra stat för vart och ett av åren 1914—1922. I riksstaten för sistnämnda år är sålunda för ändamålet upptaget ett reservationsanslag å 5,000 kronor. [149.]

*Inbindning av
handlingar i
lantmäteri-
kontoren i
länen.*

Lantmäteristyrelsen har nu i skrivelse den 11 oktober 1921 meddelat, att, ehuru stora behov av särskilda medel för bindning av handlingar vore anmälda från ett flertal lantmäterikontor, särskilt anslag för detta ändamål kunde utan större olägenheter avvaras under första halvåret 1923.

Något anslag för första halvåret 1923 är sålunda icke erforderligt, vilket jag velat här anmärka, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

9. *Anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor m. m.*

Riksdagen har för vart och ett av åren 1918—1922 på extra stat anvisat 10,000 kronor till anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av vissa kartor med tillhörande handlingar, vilka förstörts vid en år 1865 i staden inträffad eldsvåda.

[150.]

*Anskaffande
för lantmäte-
rikontoret i
Karlstad av
kopior av
vissa kartor
m. m.*

I skrivelse den 11 oktober 1921 har nu lantmäteristyrelsen gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 till belopp av 5,000 kronor.

(extra anslag.)

I anslutning härtill och då, enligt vad jag inhämtat, någon besparing å föregående anslag icke kan påräknas vid utgången av 1922, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor med tillhörande handlingar å *extra stat* för tiden 1 januari — 30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteri-förrättningar.

10 och 11. *Avlöningar och ersättning för publik renovation.*

[151.]

Avlöning till lantmäteri-personal, som sysselsättes med utförande av lantmäteri-förrättningar, samt ersättning för publik renovation.

(ordinarie anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att upptaga

dels det under anslagsrubriken lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, uppförda bestämda *ordinarie* anslaget till avlöningar, nu kronor 749,500,
med halva beloppet eller » 374,750,
dels ock det under samma anslagsrubrik uppförda *ordinarie förslagsanslaget* till ersättning för publik renovation, nu kronor 20,000,
med halva beloppet eller » 10,000.

12. *Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare.*

[152.]

Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare.

(extra anslag.)

På Kungl. Maj:ts förslag har tillskott till krigstidstillägg eller dyrtidstillägg för vissa lantmätare på grund av arbete enligt taxa beviljats för 1918—1921. Dylikt tillägg är erforderligt även för 1922 och första halvåret 1923. I avvaktan å pågående utredningar bör härtill nu beräknas vissa belopp, som synas kunna förslagsvis upptagas till 530,000 kronor för 1922 och 250,000 kronor för första halvåret 1923.

I fråga om anslag å tilläggsstat skall jag senare göra framställning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition angående tillskott till dyrtidstillägg för vissa lantmätare, som Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett anslag av kronor 250,000.

13—15. **Understöd av jorddelningsväsendet.**

[153.]

Bidrag till jordavsöndringar och

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 235 till 1920 års riksdag uppförde riksdagen å *ordinarie stat* under nionde huvudtiteln förslagsanslag dels å 50,000 kronor såsom bidrag till jordavsöndringar

och ägostyckningar och dels å 150,000 kronor såsom bidrag till skiften och hemmansklyvningar samt upptog med ett till 100,000 kronor ökat belopp det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar.

Bestämmelser rörande dispositionen av dessa anslag till understöd av jorddelningsväsendet äro av Kungl. Maj:t meddelade genom kungörelse den 31 december 1920 (nr 912) angående villkor för erhållande av statsbidrag till lantmäteriförrättningar.

I skrivelse den 11 oktober 1921 har lantmäteristyrelsen i fråga om ifrågavarande tre anslag anført, att det ännu icke föreläge tillräcklig erfarenhet att bedöma, huruvida de två senare anslagens belopp bleve tillräckliga eller icke. Beträffande det första eller anslaget till bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar hade det visat sig, att det årliga behovet kunde tillgodoses med ett förslagsanslag till belopp av allenast 20,000 kronor. För första halvåret 1923 behövde sålunda för detta ändamål upptagas allenast 10,000 kronor.

[153.]
ägostyck-
ningar.
Bidrag till
skiften och
hemmans-
klyvningar.
Bidrag till
utflyttnings-
och vägan-
läggningskost-
nader i sam-
manhang med
skiften och
hemmansklyv-
ningar.
(ordinarie
anslag.)

Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra, att 1920 års riksdag i skrivelse nr 321, i anledning av motion nr 390 i andra kammaren, hos Kungl. Maj:t anhållit om skyndsamt utredning, huruvida mindre bemedlade eller obemedlade sakägare lämpligen kunde beredas några ytterligare lättnader i de av lantmäteriförrättningar förorsakade kostnaderna utöver dem, som redan då kunde erhållas eller av riksdagen år 1920 medgivits, ävensom rörande de villkor, under vilka detta borde ske, samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Departements-
chefen.

Med anledning av denna riksdagens framställning anbefallde Kungl. Maj:t den 22 juni 1920 lantmäteristyrelsen att skyndsamt inkomma med utredning i frågan; och har lantmäteristyrelsen i skrivelse den 24 december 1920 avgivit sålunda anbefalld utredning. Därvid har lantmäteristyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att under vissa angivna villkor måtte få utgå dels vid rågångsförrättningar statsbidrag till hälften av å sökandes fastighet belöpande andel av arvodet till lantmätaren, inberäknat lösen för karta och handlingar, dels ock vid jordavsöndring, ägostyckning, laga skifte, hemmansklyvning och rågångsförrättning statsbidrag till belopp motsvarande den å sökandens område eller ägolott belöpande andelen av ersättningen till de vid förrättningen biträdande godemännen. Vidare har lantmäteristyrelsen ifråga-

[153.] ställt vissa ändringar i de villkor för statsbidrags erhållande, som bestämts genom nämnda kungörelse den 31 december 1920.

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet den 8 februari 1921.

Med hänsyn till de utgifter för statsverket, som genomförande av lantmäteristyrelsens förslag skulle medföra, finner jag redan de statsfinansiella synpunkterna tala för frågans undanskjutande. Då därtill kommer, att det för frågans lyckliga lösning synes vara av viss vikt, att den kommer under prövning och bedömande i sammanhang med den nya skifteslagstiftningen, men förslag beträffande denna lagstiftning, enligt vad chefen för justitiedepartementet meddelat, icke kommer att framläggas för 1922 års riksdag, har jag icke ansett mig böra föreslå Kungl. Maj:t att nu göra framställning till riksdagen i ämnet.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, med minskning av <i>ordinarie förslagsanslaget</i>	
till bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar	
från	kronor 50,000
med	» 30,000
till	» 20,000
för år räknat, upptaga samma anslag	
med halva beloppet eller	» 10,000,
dels upptaga det <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till	
bidrag till skiften och hemmansklyvningar,	
nu	kronor 150,000,
med halva beloppet eller	» 75,000,
dels ock upptaga det <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till	
bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader	
i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar,	
nu	kronor 100,000,
med halva beloppet eller	» 50,000.

16. Avvittringar.

För bestridande av utgifterna för avvittringsväsendet är jämlikt beslut av 1920 års riksdag i riksstaten upptaget ett ordinarie förslagsanslag under titel avvittringar å 90,000 kronor.

[154.]
Avvittringar
(ordinarie
anslag.)

I skrivelse den 11 oktober 1921 har nu lantmäteristyrelsen förmält, att utstakningsarbetena till följd av fastställd avvittring komme att slutföras under 1922, och i anledning härav förklarat, att ett förslagsanslag å 20,000 kronor borde vara fullt tillräckligt för bestridande av kostnaderna för avvittringsarbetena under första halvåret 1923.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med minskning av <i>ordinarie förslagsanslaget</i>	
till avvittringar från	kronor 90,000
med	» 50,000
till	» 40,000
för år räknat, upptaga samma anslag	
med halva beloppet eller	» 20,000.

Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 166 till 1916 års riksdag begärt riksdagens yttrande över ett förslag till kungörelse angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens läns lappmark, har Kungl. Maj:t den 30 december 1916 utfärdat dylik kungörelse (nr 603).

[155.]
Tilläggsav-
vittring i
Västerbottens
läns lapp-
mark.

Någon förrättning enligt denna författning har emellertid på grund av flera omständigheter, varför redogjorts i proposition nr 244 till 1921 års riksdag, icke kommit till stånd. Genom sistnämnda proposition bereddes riksdagen tillfälle att yttra sig över ett till ändringar i förenämnda kungörelse uppgjort förslag, som därefter utfärdats såsom kungörelse den 3 juni 1921 (nr 339).

Enligt sålunda utfärdade bestämmelser åligger det hemmansägare eller nybyggare, som vid pågående avvittring i Dorotea eller Sorsele socken får sig tillsvidare tillagda slätterängar utom hemmanets eller nybyggets egentliga ägoområde, att i den mån vid tilläggsavvittring bestämmes till kronan avträda ägorna mot ersättning, som utgår genom bekostande av odling å hemmanet eller nybygget. Tillika stadgas, att förrättningskostnaderna skola gäldas av statsmedel.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[155.]

På därom av Kungl Maj:t i förutnämnda proposition nr 166 till 1916 års riksdag gjord framställning har riksdagen medgivit, att det av 1912 års riksdag å extra stat för 1913 anvisade förslagsanslaget å 52,000 kronor för förvärvande för renskötselns behov av vissa inom Sorsele och Dorotea socknar belägna områden, finge, med ett till nämnda summa fastställt belopp, i stället användas till bestridande av en del av de utgifter, som erfordrades för gäldande av de för tilläggsavvittrings genomförande i Sorsele, Dorotea, Stensele—Tärna och Vilhelmina avvittringslag i Västerbottens län uppkommande kostnader för marks uppodlande och beredande för omedelbart bruk. Därjämte har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1918—1922 anvisat ett förslagsanslag av 30,000 kronor för tilläggsavvittringens genomförande.

På grund av Kungl. Maj:ts befallning inkom länsstyrelsen i Västerbottens län i skrivelse den 7 juli 1921 med förslag till erforderliga föreskrifter och förslag till utgiftsstat för tilläggsavvittring 1921. I häröver den 13 augusti 1921 avgivet yttrande har lantmäteristyrelsen erinrat, att enligt gällande bestämmelser lantmätare hade att minst 30 dagar före förrättning kalla vederbörande sakägare samt med anledning därav förklarat sig finna tiden för knapp att i ifrågavarande trakter igångsätta arbete för tilläggsavvittring under 1921.

I anslutning till lantmäteristyrelsens yttrande förklarade Kungl. Maj:t den 26 augusti 1921, att länsstyrelsens framställning rörande tilläggsavvittring 1921 icke föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 30 september 1921 har länsstyrelsen avgivit förslag ifråga om för första halvåret 1923 erforderligt anslag för tilläggsavvittringens genomförande, och har länsstyrelsen under återopande av utav vederbörande överlantmätare gjord utredning hemställt, att för ändamålet måtte anvisas ett förslagsanslag av 34,000 kronor, därav 20,000 kronor för odlings- och gödslingskostnad och 14,000 kronor till förrättningskostnader. Överlantmätaren har därvid utgått från, att två avvittringsnämnder skulle vara i arbete.

I häröver avgivet utlåtande den 11 oktober 1921 har lantmäteristyrelsen anført, att ett förslagsanslag av 30,000 kronor syntes styrelsen vara tillräckligt för ifrågavarande ändamål, och har lantmäteristyrelsen därvid, enligt inhämtad uppgift, beräknat, att odlings- och gödslingskostnaden icke skulle under nämnda halvår uppgå till så stort belopp, som det av överlantmätaren föreslagna.

Då, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, tilläggsavvittringen ännu icke påbörjats, hava de för åren 1918—1921 för denna

avvittring anvisade förslagsanslagen icke kommit till användning, liksom ej heller det belopp av 52,000 kronor, som, enligt medgivande av 1916 års riksdag, får användas till bestridande av för tilläggsavvittringens genomförande uppkommande kostnader för marks odlande och beredande för omedelbart bruk.

Vid sådant förhållande synes någon framställning till riksdagen icke behöva göras ifråga om beviljande av medel för odlings- och gödslingskostnad för första halvåret 1923, vilka kostnader för övrigt näppeligen torde under sagda tid belöpa sig till något större belopp.

Enligt vad som framgår av dåvarande chefens för jordbruksdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet vid propositionen nr 166 år 1916 avsåg man då, att förrättningskostnaden vid tilläggsavvittringen skulle utgå av förslagsanslaget till skiften och avvittringar, vilket anslag numera till huvudsaklig del ersatts av ett anslag till avvittringar. Emellertid torde, särskilt med avseende å att den allmänna avvittringen inom den allra närmaste tiden blir helt slutförd, varefter ej därav påkallas bibehållande av nämnda anslag, förrättningskostnaderna för tilläggsavvittringen böra bestridas ur samma anslag som övriga kostnader därför. Denna uppfattning synes också hava gjort sig gällande vid de äskanden, som gjorts hos riksdagen om beviljande av medel för tilläggsavvittringen för åren 1918—1922.

Vid nu anförda förhållande synes lämpligt, att jämväl förrättningskostnaden gäldas ur meranämnda anslag å 52,000 kronor, i den mån detta därtill lämnar tillgång. Huruvida arbetet med tilläggsavvittringen under 1923 bör bedrivas med två avvittringsnämnder eller möjligen kan inskränkas till en, anser jag mig icke redan nu, innan arbetet för 1922 igångsatts, kunna taga ställning till. Huru som helst kommer dock nyssnämnda belopp å 52,000 kronor att förslå såväl till odlings- och gödslingskostnader som ock till förrättningskostnader under första halvåret 1923. Något nytt anslag skulle således ej erfordras för samma tid, allenast riksdagens medgivande erhålles till att använda meranämnda belopp å 52,000 kronor även till gäldande av förrättningskostnader.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att de av 1912 års riksdag på extra stat för 1913 anvisade medel, 52,000 kronor, beträffande vilka 1916 års riksdag medgivit, att de finge med ett till nämnda summa fastställt belopp användas till bestridande av en del av de utgifter, som erfordrades

[155.]

för gäldande av de för tilläggsavvittringens genomförande i Västerbottens läns lappmark uppkommande kostnader för marks uppodlande och beredande för omedelbart bruk, må användas jämväl till gäldande av med nämnda tilläggsavvittring förenad förrättningskostnad.

M. Rikets allmänna kartverk.

1. Rikets allmänna kartverk.

[156.]

Rikets
allmänna
kartverk.
(ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie* anslagen till rikets allmänna kartverk,

bestämda anslaget till avlöningar,

nu kronor 223,045,

med » 111,523;

förslagsanslaget till ålderstillägg,

nu » 41,155,

med » 20,577;

reservationsanslaget till kartarbe-

ten m. m., nu » 223,700,

med halva beloppet eller » 111,850

Summa kronor 243,950

2. Diverse behov vid rikets allmänna kartverk.

[157.]

Diverse behov
vid rikets
allmänna
kartverk.
(extra anslag.)

Jämte det riksdagen 1918 godkände nya stater för rikets allmänna kartverk samt höjde de ordinarie anslagen till detta verk, anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag å extra stat för 1919 ett reservationsanslag för diverse behov vid kartverket. Dylikt anslag har anvisats jämväl för åren 1920—1922 samt är för sistnämnda år upptaget med 90,800 kronor.

För kartverket fastställer Kungl. Maj:t årligen inkomst- och utgiftsstat, vari de till kartarbeten m. m. tillgängliga medlen fördelas å kart-

verkets tre olika avdelningar, den geodetiska, den topografiska samt avdelningen för ekonomiska arbeten och stomkartearbeten. Såsom inkomst upptages härvid utöver av riksdagen anvisade ordinarie och extra anslag även inkomst å kartförsäljning. Detta möjliggör att i staten medgiva utgifter för vissa arbeten till högre belopp än därtill beräknade anslag i och för sig förslå.

Vid beräkning av de i 1918 års statsverksproposition upptagna belopp för ordinarie reservationsanslaget till kartarbeten m. m. samt reservationsanslaget å extra stat till diverse behov vid kartverket utgick dåvarande chefen för jordbruksdepartementet från en inkomst av kartförsäljning till belopp av 11,000 kronor. I därefter fastställda inkomst- och utgiftsstaten för kartverket hava alltså samma belopp, i enlighet med av kartverkschefen gjorda framställningar, förslagsvis beräknats.

Det ordinarie anslaget till kartarbeten m. m. å 223,700 kronor samt anslaget å extra stat för 1922 till diverse behov vid kartverket äro beräknade på sätt framgår av följande uppställning, däri jämväl införts nämnda inkomst av kartförsäljning, som då den helt hänför sig till topografiska avdelningens arbeten, beräknas använd till samma avdelnings utgivnings- och byråarbeten.

	Av ordi- narie anslaget	Av extra anslaget	Av kart- försäljnings- medel	Summa
<i>A. För de geodetiska arbetena.</i>				
Till fältarbeten m. m.	79,000	28,000	—	107,000
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	1,900	500	—	1,500
» instrument för geodetiska avdelningen	—	15,000	—	15,000
<i>B. För de topografiska arbetena.</i>				
Till fältarbeten	56,000	17,600	—	73,600
» utgivnings- och byråarbeten m. m.	17,700	—	11,000	28,700
» övningsavdelningens ritkurs	2,400	3,000	—	5,400
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	1,600	2,200	—	3,800
» biträde vid tillsyn och vård av kartor	—	2,000	—	2,000
<i>C. För de ekonomiska arbetena och stomkartearbetena.</i>				
Till fältarbeten	59,750	20,200	—	79,950
» utgivnings- och byråarbeten	4,750	—	—	4,750
» städning m. m. samt uppvärmning och belysning	1,500	2,300	—	3,800
Summa kronor	223,700	90,800	11,000	325,500

[157.]

[157.]

I skrivelse den 28 september 1921 har chefen för kartverket framlagt beräkning över medelsbehovet vid kartverket såväl för hela 1923 som ock för första hälften av samma år. Han finner därvid anslag å extra stat för hela 1923 erforderliga i enlighet med denna sammanställning:

<i>A. För de geodetiska arbetena.</i>		
Till ökade fältarbetskostnader	kronor	24,300
» » bränslekostnader	»	1,500
<i>B. För de topografiska arbetena.</i>		
Till ökade fältarbetskostnader	»	16,000
» » kostnader för utgivnings- och byråarbeten	»	31,600
» » » » övningsavdelningens ritkurs	»	3,400
» » bränslekostnader	»	4,200
Biträde vid tillsyn och vård av kartor	»	2,000
<i>C. För de ekonomiska arbetena och stomkartearbetena.</i>		
Till ökade fältarbetskostnader	»	14,250
» » kostnader för utgivnings- och byråarbeten	»	5,450
» » bränslekostnader	»	4,500
Summa kronor		107,200.

Enligt kartverkschefens anslagsberäkning skall emellertid från det sålunda från 1923 såsom erforderligt ansedda beloppet avgå 35,000 kronor, utgörande beräknade inkomsten av kartförsäljning under 1922, som enligt upprättat kontrakt inflyter under senare halvåret 1923.

I fråga om de beräknade anslagsbeloppen har kartverkschefen i sagda skrivelse den 28 september 1921 framhållit, att den gjorda beräkningen skett under förutsättning, att kartverkets verksamhet fortginge i samma omfattning som hittills, ävensom att en förskjutning företagits melian vissa utgiftsposter för att bringa staten i bättre överensstämmelse med de sedan flera år rådande verkliga förhållandena. Kartverkschefen har vidare anfört följande:

Den ena delen av kartverkets verksamhet, utgivnings- och byråarbetena, fortginge med en viss stabilitet från år till år, grundad i den fast anställda personalens tämligen likformiga arbetsprodukt. Den hastighet, med vilken kartor hunne renritas, graveras och reproduceras bleve därför ytterst bestämmande för den andra delen av verksamheten, fältarbetena, vilka påginge längre eller kortare tid av året och vid vilka anställdes mer eller mindre talrik extra personal från armén, alltefter den omfattning kartverkets anslagsställning årligen tilläte att giva arbetena.

Sedan lång tid hade kartverkets utgifter för byrå- och utgivningsarbeten betydligt överstigit de för dessa ändamål anvisade beloppen. För topografiska avdelningens utgivnings- och byråarbeten hade staten sedan 1919 upptagit 28,700

kronor, under det att de verkliga utgifterna redan då uppgått till omkring 50,000 kronor och för 1923 beräknades uppgå till 49,300 kronor. En nedsättning av dessa utgifter kunde icke ske, utan att landets topografiska kartläggning — i och för sig långsam — fördröjdes. För utgivnings- och byråarbeten vid ekonomiska avdelningen hade staten, likaledes sedan 1919, upptagit 4,750 kronor, under det att de verkliga utgifterna nämnda år uppgått till 6,878 och 1920 till 9,235 kronor samt beräknades bli 1921 16,200 kronor, 1922 18,800 kronor och från och med 1923 10,200 kronor. Ökningen 1921 och 1922 vore föranledd av nödvändigheten att avsluta det försenade ekonomiska beskrivningstrycket över Blekinge län, samtidigt som trycket över Hallands län begyntes. Siffran för hela året 1923 vore beräknad med ledning av ett av statens tryckerisakkunnige godkänt kontraktsförslag för tryckning av Hallands läns beskrivningstryck och under förutsättning, att kartverkschefens i juli 1921 avgivna förslag, angående användningen av det till bidrag vid utgivningen av Hallands läns ekonomiska karta beviljade anslaget godtoges, och att sålunda 16,000 kronor av detta anslag komme att utöver årsanslagen stå till kartverkets förfogande i och för bidrag till sistnämnda läns beskrivningstryck. Skulle så icke bli fallet, måste anslagsposten höjas med 2,300 kronor för helt år räknat från och med 1923, om beskrivningstrycket skulle hålla jämna steg med kartutgivningen.

De nödvändiga merutgifterna för utgivnings- och byråarbeten hade delvis kunnat gäldas genom de överskottsmedel, kartförsäljningen inbringat utöver i stat upptagen beräkning, men delvis hade det måst ske genom anlitande av anslag till fältarbeten. Endast genom inskränkning i dessa hade det stundom varit möjligt att täcka uppstående brist eller förhindra uppkomsten av ny sådan.

På samma sätt hade brister å anslagen till städning, bränsle, belysning och dylika ofrånkomliga utgifter måst täckas och måste alltjämt täckas under åren 1921 och 1922, sedan av kartverkschefen för ändamålet begärda medel nedprutats mera, än som motsvarades av inträffad prissänkning å bränsle. Härtill bidroge även lokalombyte den 1 oktober 1921 för en del av kartverket, vilket ombyte komme att medföra en väsentlig stegring av bränsleåtgången.

Utgifterna hade upptagits till de belopp, de med ledning av erfarenheten från en följd av år och med hänsyn till prissänkningen borde betinga under 1923. Fältarbetskostnaderna vore så beräknade, att fältarbetenas gång bleve avpassad efter kartverkets utgivningsförmåga.

Under framhållande, att de för hela år 1923 av kartverkschefen såsom erforderliga beräknade anslag till kartverkets arbeten understege de för 1922 för dessa ändamål anvisade anslag, har kartverkschefen vidare framhållit, att ytterligare minskning skulle medföra inskränkning i omfattningen av kartverkets planenliga verksamhet, något som icke kunde av kartverkschefen förordas med hänsyn till de i förhållande till landets utsträckning mycket blygsamma resurser, varöver kartverket förfogade.

Slutligen har kartverkschefen meddelat, att någon reservation icke vore att vid ingången av 1923 beräkna å reservationsanslagen till kartverket.

[157.] I detta sammanhang anser jag mig böra erinra, att Kungl. Maj:t senare, den 4 november 1921, medgivit, att övningsavdelningens ritkurs finge för 1922 inställas. Kostnaden för denna kurs hade beräknats till $(2,400 + 3,000 =) 5,400$ kronor.

Departements-
chefen.

Med anledning av vad kartverkschefen i sin skrivelse anförde i fråga om användande för bestridande av kostnaden för *beskrivningstrycket* till Hallandskartan av viss del av de för nämnda *kartas utgivande* anvisade medel, torde jag få framhålla, att det i fråga om det ekonomiska kartverket förhåller sig så, att själva upprättandet av kartan samt beskrivningens författande ävensom beskrivningens utgivande ske på statsverkets bekostnad medan däremot utgivandet av själva kartorna beror på anslag av vederbörande landsting, hushållningssällskap eller kommun.

På grund av framställning från Hallands läns hushållningssällskap föreslog emellertid Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen 1920 under nionde huvudtiteln, punkt 95, riksdagen, att såsom bidrag till kostnaderna för utgivande av ekonomisk karta över Hallands län bevilja ett anslag av 56,000 kronor och därav å extra stat för 1921 anvisa ett reservationsanslag å 8,000 kronor. Det sålunda begärda anslaget var avsett att fördelas till utgående under en sjuårsperiod. Enligt den beräkning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning, skulle av den då kalkylerade kostnaden, 25,005 kronor, för utgivande av beskrivningen till kartan 15,400 kronor gäldas av kartverkets anslagsmedel och återstoden 9,605 kronor av det föreslagna statsbidraget och från orten tillskjutna eller genom kartförsäljning inflytande medel. Totalkostnaden för kartutgivningen — utöver nämnda 15,400 kronor — var då beräknad till 128,700 kronor, därav 56,000 kronor skulle täckas av statsbidraget. Dåvarande chefen för jordbruksdepartementet ansåg — enligt vad till det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet av honom anfördes — att statsbidraget under inga förhållanden borde överstiga halva kostnaden.

Kungl. Maj:ts framställning bifölls av riksdagen.

När härefter frågan om beredande av medel för 1922 för Hallandskartans utgivning var föremål för Kungl. Maj:ts prövning, förelåg ett kostnadsförslag å kartutgivningen, uppgående till 80,000 kronor. Häri ingick emellertid icke något belopp för beskrivningstrycket, utan avsåg detta förslag allenast de med själva kartans utgivning förenade kostnaderna. Med avseende därå, att enligt detta förslag kostnaderna för kartans utgivning så väsentligt understeg vad förut beräknats, skulle, enligt vad dåvarande departementschefen anförde till det vid 1921 års

statsverksproposition, punkten 105 under nionde huvudtiteln, fogade statsrådsprotokollet, icke så stort statsanslag som 56,000 kronor behövas. En lämplig utväg att ordna denna fråga syntes vara funnen, om kartförsäljningsinkomsten fränskildes och statsbidraget sattes i förhållande endast till ortsbidragen, dock med ett maximum av 56,000 kronor. Intill detta maximum syntes statsbidraget kunna utgå med lika stort belopp, som för ändamålet tillskötes från orten, försäljningsinkomster oräknade. [157.]

Med bifall till av Kungl. Maj:t i enlighet härmed gjord framställning anvisade 1921 års riksdag av sagda anslag å 56,000 kronor å extra stat för 1922 ett reservationsanslag å 8,000 kronor.

I särskilda skrivelser den 21 september 1920 och den 9 juli 1921 avgav kartverkschefen förslag ifråga om användningen av nämnda för åren 1921 och 1922 anvisade reservationsanslag. I sistnämnda skrivelse erinrade kartverkschefen, att i den ursprungliga kostnadsberäkningen ingått beskrivningstrycket, avsett att gäldas dels med 15,400 kronor av kartverkets ordinarie anslagsmedel för utgivningsarbeten och dels med 9,605 kronor av i länet sammanskjutna och såsom statsbidrag begärda medel. Då emellertid, sedan denna beräkning uppgjordes, boktryckerikostnaderna ytterligare stegrats, ansåge kartverkschefen, att beräknade 9,605 kronor komme att visa sig otillräckliga att, jämte kartverkets ordinarie årliga anslag för ändamålet, trygga beskrivningstryckets utkommande. Lämpligt syntes därför vara att för detta ändamål taga i anspråk hela det belopp av statsbidraget ($56,000 - 40,000 =$) 16,000 kronor, som icke skulle behöva tilldelas hushållningssällskapet för själva kartornas utgivning. Härigenom fasthölles även den principen, som hittills följts i avseende å beskrivningstrycket — med undantag för kartan över Malmöhus län — nämligen att det bekostades av statsmedel. Kartverkschefen hemställde alltså, att ett belopp av 16,000 kronor måtte ställas till kartverkets förfogande i och för utgivning av beskrivningstryck till kartan att utgå med 2,285 kronor 72 öre årligen från och med 1921 i den mån anslaget av riksdagen anvisades. Beskrivningstrycket skulle utföras i en upplaga av 300 exemplar, varav 215 exemplar skulle tilldelas hushållningssällskapet.

Statskontoret, som avgav yttrande i ärendet den 2 september 1921, anförde, att det syntes statskontoret tvivelaktigt, huruvida staten borde bestrida hela kostnaden, 16,000 kronor, för utgivandet av det till kartan hörande beskrivningstrycket. Av det vid 1921 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet syntes fastmera framgå, att staten borde härtill bidraga med allenast hälften av kostnaden eller 8,000 kronor. Härtill komme, att av den till 300 exemplar bestämda upplagan av beskriv-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[157.] ningstrycket endast 85 exemplar avsåges att disponeras för statsverkets räkning. På grund härav ansåge sig statskontoret böra tillstyrka, att staten även i detta fall bidroge med allenast halva kostnaden.

Kungl. Maj:t, som den 16 september 1921 meddelade bestämmelser angående användningen av sagda för åren 1921 och 1922 anvisade reservationsanslag, förklarade sig därvid finna kartverkschefens nämnda framställning i fråga om medel för utgivning av beskrivningstryck till Hallandskartan för det dåvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

På given anledning har kartverkschefen inkommit med en promemoria angående den beräknade kostnaden för tryckning av beskrivningen till Hallandskartan, däri meddelats, att, jämlikt i kartverkschefens skrivelse omförmälda, av statens tryckerisakkunniga godkända kontraktsförslag, tryckningen skulle betinga en kostnad av 46,400 kronor.

Efter avdrag av förutnämnda 16,000 kronor, som kartverkschefen beräknade erhålla från extra anslaget till Hallandskartan, samt ytterligare 7,000 kronor, som av kartverkets anslag kunde för ändamålet användas under 1921 och 1922, återstode 23,400 kronor. En sjättedel härav eller 3,900 kronor inginge i det belopp av $(4,750 + 5,450 =)$ 10,200 kronor, som kartverkschefen beräknat till utgivnings- och byråarbeten å ekonomiska kartverksavdelningen för 1923.

Såsom förut erinrats, beräknades vid 1920 års framställning till riksdagen kostnaden för beskrivningstrycket till 25,005 kronor.

Av kartverkschefens skrivelse den 28 september 1921 framgår, att i hittills framlagda förslag till inkomst- och utgiftsstat för kartverket inkomsten av kartförsäljning upptagits till lägre belopp än vartill inkomsten i verkligheten kunnat beräknas. Härigenom uppkommande överskott har använts till kartverkets olika arbeten, varigenom utgifterna härför kommit att väsentligt överstiga vad i inkomst- och utgiftsstaten för respektive år upptagits.

Genom dylikt förfaringssätt har ändamålet med fastställande av inkomst- och utgiftsstat till stor del förfelats, och jag finner det högst angeläget, att, på sätt kartverkschefen nu föreslagit, ändring härutinnan för framtiden vidtages. Jag anser sålunda, att vid avgivande av förslag till inkomst- och utgiftsstat skall beräknas såsom inkomst det belopp, som verkligen kan förväntas inflyta vid kartförsäljning det år, staten avser. Med detta belopp böra anslagen till kartverket minskas och därvid i första hand de å extra stat.

Vad härefter angår de för 1923 beräknade anslagsbelopp å extra

stat så har för *fältarbeten vid geodetiska avdelningen*, vartill det ordinarie anslaget innehåller 79,000 kronor, upptagits 24,300 kronor, vadan hela tillgängliga beloppet för 1923 skulle bli 103,300 kronor. Vid den utökning av geodetiska avdelningen, som förra året beslöts, beräknades samma kostnader till $(80,000 + 28,000 - 1,000) = 107,000$, därav å ordinarie stat uppfördes 79,000 kronor samt å extra stat 28,000 kronor. Anslaget är huvudsakligen avsett till reseersättningar, dagtraktamenten, material, handräckning och transporter. Då kostnaderna härför hava väsentligt nedgått, sedan beräkningen gjordes, anser jag anslaget å extra stat för detta ändamål icke för kalenderåret 1923 behöva beräknas högre än till 16,000 kronor. För fältarbeten vid geodetiska avdelningen för 1923 skulle då finnas tillgängligt ett belopp av 95,000 kronor.

[157.]

För *fältarbeten vid topografiska avdelningen* har för 1922 beräknats å ordinarie stat 56,000 kronor och å extra stat 17,600 kronor eller tillhoppa 73,600 kronor. Kartverkschefen har nu beräknat erforderligt anslag å extra stat till 16,000 kronor, varigenom för 1923 skulle stå till förfogande 72,000 kronor. Enligt från kartverkschefen inhämtad uppgift hava utgifterna för dessa fältarbeten belöpt sig till i runda tal, 1918 71,500 kronor, 1919 72,000 kronor, 1920 81,000 kronor och 1921 75,000 kronor. Med ledning av dessa siffror och i betraktande av nyssnämnda prissänkning synas mig utgifterna för 1923 icke behöva beräknas till högre belopp än 70,000 kronor. Ett extra anslag å 14,000 kronor blir således tillräckligt.

För *fältarbeten å den ekonomiska avdelningen* finnas för 1922 anslag å ordinarie stat till 59,750 kronor och å extra stat till 20,200 kronor eller tillhoppa å 79,950 kronor. Den verkliga kostnaden har enligt från kartverkschefen inhämtad uppgift utgjort i runda tal 1920 69,500 kronor och 1921 69,000 kronor. Kartverkschefen har för 1923 ansett anslag å extra stat av 14,250 kronor vara erforderligt, varigenom för ändamålet skulle bli disponibelt 74,000 kronor. Av skäl, som jag nyss anfört torde utgifterna för 1923 kunna inskränkas till 65,000 kronor, varvid erfordras ett extra anslag å 5,250 kronor.

Enligt vad jag från kartverkschefen inhämtat, kan möjligen de av mig föreslagna nedsättningarna av anslagen till fältarbeten nödvändiggöra någon inskränkning av dessa arbeten i jämförelse med senaste år. Med hänsyn till angelägenheten att iakttaga sparsamhet har jag dock icke ansett mig böra föreslå högre belopp.

Vad vidare angår *utgivnings- och byråarbeten å topografiska avdelningen* ingår i det ordinarie anslaget till kartarbeten m. m. ett härtör beräknat belopp av 17,700 kronor, medan extra anslag med hänsyn till

- [157.] kartförsäljningsmedel hittills icke beviljats. Utgifterna hava enligt vad kartverkschefen upplyst belöpt sig till i runda tal 1920 48,500 kronor och 1921 54,000 kronor. För 1923 beräknar kartverkschefen att utgifterna skola uppgå till 49,300 kronor och upptager i anslutning därtill, utöver det ordinarie anslagsbeloppet å 17,700 kronor, ett extra anslag å 31,600 kronor för samma år. På given anledning har kartverkschefen framhållit, att inskränkning av byråarbetena skulle fördröja utgivandet av redan rekognoscerade kartor och desorganisera kartverkets arbete. Någon väsentlig nedsättning av det av kartverkschefen beräknade beloppet synes mig därför ej böra ske. Högre belopp än det, vartill utgifterna 1920 belöpt sig, eller 48,500 kronor, torde dock ej erfordras. Härför tarvas ett extra anslag å 30,800 kronor.

Anslaget till *utgivnings- och byråarbeten vid ekonomiska avdelningen* är beroende på fråga om Hallandskartan.

Enligt vad jag inhämtat, var anledningen till att min företrädare i ämbetet tillstyrkte Kungl. Maj:t att förklara kartverkschefens framställning i juli 1921 rörande vissa kostnader för beskrivningstrycket för det dåvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, att söka däruti, att min företrädare icke ansåg kartverkschefens förslag stå i full överensstämmelse med vad vederbörande departementschef anfört vid de gjorda framställningarna till riksdagen, varför ett sådant bemyndigande, som kartverkschefen begärt, icke syntes kunna givas utan riksdagens hörande.

Jag delar denna min företrädares mening.

Däremot finner jag det skäl, som av statskontoret anförts för, att allenast hälften av ifrågavarande kostnad skulle gäldas av statsmedel, mindre bärande. Såsom jag förut erinrat, har utgivandet av beskrivningarna till de ekonomiska kartorna — liksom deras författande och själva kartornas upprättande — hittills skett på statsverkets bekostnad, dock med visst undantag beträffande Malmöhus län, vilket emellertid berodde på av länets hushållningssällskap av särskild anledning gjort eget åtagande. Ifrågavarande arbeten hava bestritts av kartverkets anslagsmedel. Det är alltså allenast kostnaden för utgivningen av kartorna, som hittills fallit på vederbörande hushållningssällskap. Det förhållandet att statsverket, till följd av att sistnämnda under dyrtiden utomordentligt stegrade kostnad ej kunnat helt bäras av Hallands läns hushållningssällskap, övertagit viss del av denna kostnad, synes mig i och för sig icke innebära någon giltig grund för ändring i den i allmänhet gällande regeln, att statsverket bekostar beskrivningarnas utgivning. Vad särskilt vidkommer den av statskontoret anmärkta omständigheten, att av beskrivningsupplagan, 300 exemplar, allenast 85 stycken avsetts att

disponeras för statsverket, bör bemärkas, att av förut på statsverkets bekostnad utgivna beskrivningar allenast 50 och i ett fall 65 exemplar förbehållits statsverket. [157.]

Någon betänklighet av principiell art synes sålunda icke föreligga mot att statsverket även i detta fall gäldar hela kostnaden för beskrivningens utgivande.

Anledning att för medel härtill begära riksdagens bemyndigande att använda det av kartverkschefen ifrågasatta belopp av 16,000 kronor, som icke blir erforderligt för utgivning av själva kartan, synes mig dock ej förefinnas. Kostnaden för beskrivningens utgivande anser jag böra på hittills vanligt sätt gäldas av kartverkets anslagsmedel. Kartverkschefen har också alternativt tänkt sig en dylik anordning, då han anfört, att, därest hans framställning i juli 1921 icke bifölles, anslagsposten till den ekonomiska avdelningens utgivnings- och byråarbeten måste höjas med 2,300 kronor för år, motsvarande meranämnda 16,000 kronor fördelade på 7 år.

Härförutom har kartverkschefen för 1923 beräknat till utgivnings- och byråarbeten å den ekonomiska avdelningen dels av ordinarie anslaget 4,750 kronor och dels ett extra anslag å 5,450 kronor. Med inräkning av beloppet å 2,300 kronor skulle alltså stå till förfogande sammanlagt 12,500 kronor. Motsvarande kostnader hava för 1920 utgjort i runt tal 9,200 kronor. Med hänsyn till vikten av att utgivningen av beskrivningar till de ekonomiska kartorna påskyndas, anser jag mig icke böra motsätta mig, att medel till förhöjt belopp ställas till förfogande för ändamålet för 1923, men finner dock härför erforderligt extra anslag icke behöva beräknas till högre belopp än 7,250 kronor. Jämte ordinarie anslagsbeloppet å 4,750 kronor skulle då stå till förfogande 12,000 kronor.

Mot det till samma belopp som föregående år eller 2,000 kronor för år beräknade anslaget till *biträde vid tillsyn och vård av kartor* har jag ingen erinran.

Anslaget till *övningsavdelningens ritkurs* synes mig kunna begränsas till samma belopp, som för 1922 beräknats, eller 3,000 kronor.

Vad slutligen beträffar *bränsle m. m.* så beräknas härför av det ordinarie anslaget $(1,000 + 1,600 + 1,500 =) 4,100$ kronor. Härutöver beräknar kartverkschefen ett belopp av $(1,500 + 4,200 + 4,500 =) 10,200$ kronor erforderligt för 1923. Jag vill erinra, att kartverkschefen i sin framställning om anslag till diverse behov vid kartverket för 1922 till ökade kostnader för bränsle m. m. begärde ett belopp av 17,000 kronor. Min företrädare i ämbetet ansåg emellertid det föreslagna bränsleanslaget väl högt upptaget och anförde, att i 1922 års extra anslag icke syntes

[157.] behöva innefattas större belopp härför än 10,000 kronor, vilket också upptogs i Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen.

Riksdagen, som med hänsyn till de sedan propositionens avlåtande inträffade starka prisfallen å bränsle ansåg anslaget böra sänkas till 5,000 kronor, beviljade sistnämnda belopp.

Härigenom hava anslagen till bränsle m. m. vid kartverket för 1922 bestämts till $(4,100 + 5,000 =) 9,100$ kronor. Därest kartverkschefens för 1923 gjorda beräkning godtages, skulle för samma ändamål för 1923 stå till förfogande $(4,100 + 10,200 =) 14,300$ kronor. Enligt från kartverkschefen inhämtade upplysningar hava utgifterna till bränsle m. m. utgjort i runt tal 18,000 kronor under 1920.

Med hänsyn till den väsentligt ökade bränsleåtgång, som föranledes av kartverkets lokalombyte den 1 oktober 1921, synes det mig osäkert, om det för 1922 för ifrågavarande ändamål beräknade belopp kommer att förslå. För 1923 anser jag därför ej tillrädligt att räkna med lägre belopp än 9,000 kronor för helt år, varigenom alltså ett extra anslag för halvt år å 4,500 kronor blir erforderligt.

Enligt vad jag tillstyrkt skulle för hela kalenderåret 1923 erfordras extra anslag å $16,000 + 14,000 + 5,250 + 30,800 + 7,250 + 2,000 + 3,000 + 9,000 = 87,300$ kronor.

Kartverkschefen, som för samma ändamål beräknat ett belopp av 107,200 kronor, har ansett härav under första halvåret vara för olika ändamålen erforderliga belopp, som i stort sett utgöra hälften av beräknade årsbehovet. Anslagen till topografiska och ekonomiska avdelningarnas fältarbeten hava upptagits till belopp, som understiga hälften, medan anslaget till ritkursen upptagits med hela beloppet för första halvåret.

Med iakttagande härav och då någon inkomst av kartförsäljning ej inflyter under första halvåret, anser jag, att anslaget till diverse behov vid rikets allmänna kartverk under första halvåret 1923 bör beräknas sålunda:

Ökade fältarbetskostnader vid geodetiska avdelningen ..	kronor	8,000
» » » » topografiska » ...	»	6,000
» » » » ekonomiska » ...	»	2,000
» kostnader för utgivnings- och byråarbeten å topografiska avdelningen	»	15,400
» kostnader för utgivnings- och byråarbeten å ekonomiska avdelningen	»	3,625
» kostnader för övningsavdelningens ritkurs	»	3,000
» » » bränsle m. m.	»	4,500
Biträde vid tillsyn och vård av kartor	»	1,000

Summa kronor 43,525.

Å reservationsanslagen till kartverket för 1922 bör kunna beräknas [157.] en besparing till 1923 å lägst 8,525 kronor, vadan anslaget å extra stat för första halvåret 1923 kan minskas till 35,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för diverse behov vid rikets allmänna kartverk å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,000.

3. Namngranskning.

Under en följd av år har riksdagen ställt medel till Kungl. Maj:ts [158.] förfogande för bestridande av kostnaderna för namngranskning vid rikets allmänna kartverk. För 1922 har å extra stat anvisats ett förslagsanslag, högst, kronor 3,000. Namngranskning.
(extra anslag.)

I skrivelse den 28 september 1921 har nu chefen för rikets allmänna kartverk gjort framställning om, utom annat, fortsatt anslag till ifrågakvarande ändamål för första halvåret 1923, och har kartverkschefen därvid anført huvudsakligen följande:

Hittills hade Kungl. Maj:t efter framställning från kartverket årligen plägat föreslå riksdagen att till bestridande av kostnader för namngranskning å extra stat anvisa ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor. Behovet av namngranskning vid kartverket komme att under överskådlig framtid föreligga tämligen konstant och stode i samband med kartverkets utgivningsförmåga. Vissa växlingar i omfattning från år till år kunde dock icke undvikas, vilket gjorde en förändring av anslagets natur till reservationsanslag ur kartverkets synpunkt synnerligen önskvärd, detta desto mera som på grund av penningvärdets fall anslaget under senare år visat sig otillräckligt för att tillgodose behovet av ortsnamngranskning å både ekonomiska och topografiska kartor. Sedan 1907 hade anslaget utgått med 3,000 kronor för år. En höjning till 4,000 kronor vore nu av behovet påkallad.

På given anledning har kartverkschefen i promemoria vidare meddelat, bland annat, följande:

Anslaget hade 1920 överskridits med 600 kronor, men 1921 förslagit till då erforderliga arbeten. Under 1922 tarvades namngranskning i större omfattning än anslaget för samma år medgäve. Hittills hade namngranskning, som verkställdes av filologer, utsedda efter förslag av ortsnamnskommitténs ordförande, utförts för nytgivning av kartblad (topografiska som ekonomiska). Som från och med 1922 en del av kartverkets arbetskrafter komme att användas för revision av föråldrade blad, vilka aldrig blivit namngranskade, och som arbetet med revideringen kunde förutses erhålla en raskare gång än nymätningen, följde härav, att den årliga namngranskningens omfattning komme att växa.

[158.]

Namngranskningskostnaderna låte sig icke på förhand med visshet beräknas, ty lokala och personella omständigheter spelade härvid en stor roll. Det arbete, som under ett visst år skulle utföras, borde däremot samma år avslutas, ty lämnades en del ofullbordad, medförde detta en försening i utgivning av vederbörande blad med ett helt år. Härav vore följden, att vissa år anslaget överskredes, under det andra år besparing kunde uppstå, detta även om anslaget till sin storlek vore lämpligt avvägt. I detta avseende vore namngranskningen jämförbar med övriga kartarbeten, vilket väl motiverade anslagets förvandling till reservationsanslag i stället för dess nuvarande natur av »förslagsanslag högst».

Departements-
chefen.

Ifrågavarande anslag användes till arvode och resekostnadsersättning åt de filologer, som åt kartverket utföra namngranskning.

Med hänsyn till den nedgång av resekostnaderna, som är att vänta, anser jag, att om anslag för 1923 beräknas till samma belopp som föregående år, detsamma bör förslås även vid den större omfattning av arbetet, som kartverkschefen räknar med.

På av kartverkschefen anförda skäl anser jag anslaget böra givas natur av reservationsanslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnader för namngranskning för rikets allmänna kartverks behov å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500.

Utgivande av ekonomisk karta över Hallands län.

[159.]

Utgivande av
ekonomisk
karta över
Hallands län.

Såsom under punkt 157 erinrats, har 1920 års riksdag såsom bidrag till kostnaderna för utgivande av ekonomisk karta över Hallands län beviljat ett anslag av 56,000 kronor samt därav anvisat å extra stat för 1921 ett reservationsanslag av 8,000 kronor. Enahanda belopp har anvisats för 1922.

Uti skrivelse den 28 september 1921 har chefen för rikets allmänna kartverk anmält, att, till följd därav att igångsättandet av arbetet med utgivande av nämnda karta blivit försenat, inga ytterligare medel behövde för ändamålet anvisas för första halvåret 1923.

Jag har velat omförmåla detta förhållande, för att anslagsfrågans läge därigenom må bringas till riksdagens kännedom.

N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

Sveriges geologiska undersökning.

1. Sveriges geologiska undersökning.

Ordinarie förslagsanslaget till Sveriges geologiska undersökning upptages i årets riksstat till 157,540 kronor. Staten för undersökningen har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 117,600
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 36,500
Nattlig bevakning, <i>förslagsanslag, högst</i>	» 440

[160.]
Sveriges geolo-
giska under-
sökning.

(ordinarie
anslag.)

Förslagsanslag kronor 157,540.

I posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ingår anslag till expenser till belopp av 10,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har Sveriges geologiska undersökning gjort framställning rörande anslag för första halvåret 1923 för undersökningens verksamhet och därvid beträffande ordinarie förslagsanslaget till undersökningen hemställt, att däri ingående posten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare måtte för 1923 ökas med 400 kronor. I och med ikraftträdande 1922 av den nya löne-
staten komme nämligen de båda med det geologiska museet och undersökningens samlingar sysselsatta expeditionsvakternas avlöningsförhållanden att bliva sådana, att den i överordnad ställning stående extra förste expeditionsvaktens avlöningsförmåner bleve mindre än den å ordinarie stat uppförde andre expeditionsvaktens. Den nu å extra stat uppförde förste vaktmästaren åtnjöte en avlöning av 1,865 kronor och komme att såsom extra förste expeditionsvakt uppbära 2,500 kronor, då däremot den å ordinarie stat uppförde andre vaktmästaren, som för närvarande med ett ålderstillägg åtnjöte i lön 1,700 kronor, komme att i ställning av andre expeditionsvakt med två ålderstillägg uppbära en avlöning av 2,832 kronor. De till befattningshavarna utgående dyrtidstilläggen komme därtill att än mera öka skillnaden i avlöningsförmåner dem emellan till andre vaktmästarens förmån.

[160.] Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtande den 19 oktober 1921 anfört i huvudsak följande.

Enligt vad lönenämnden inhämtat finne det arbete, som utfördes av den extra vaktmästaren vid museiavdelningen anses vara av ungefär enahanda beskaffenhet som det, vilket verkställdes av den vid museiavdelningen anställde ordinarie vaktmästaren, i förhållande till vilken den förre icke torde intaga någon egentlig förmansställning.

Med hänsyn härtill och då därtill komme, att den extra befattningshavaren allenast sedan ingången av år 1920 innehaft fastare anställning vid verket, syntes det lönenämnden icke föreligga någon anledning att i nämnvärd grad höja den av verket för år 1922 beräknade avlöningen åt den extra befattningshavaren. I varje fall syntes böra erinras därom, att det enligt det nya lönesystemet kunde inträffa, att en tjänsteman med längre tjänstetid erhöle större avlöning än som tillkomme en befattningshavare i något högre lönegrad men med kortare tjänstetid.

Vidkommande det av verket för 1922 beräknade lönebeloppet för ifrågasvarande extra befattningshavare ansåge sig lönenämnden böra framhålla, att de grunder för avlöning åt icke-ordinarie personal vid nyreglerade verk, som torde komma att av Kungl. Maj:t fastställas, tilläventyrs komme att föranleda någon jämkning i berörda belopp men syntes detta näppeligen behöva inverka på slutsumman av den anslagspost, varifrån avlöningen bestredes.

Departements-
chefen.

I överensstämmelse med lönenämndens uttalande och då, enligt vad undersökningen meddelat, övriga utgiftsposter under förevarande ordinarie anslag icke kunna utan avbräck i undersökningens verksamhet nedsättas samt utgifterna fördela sig likformigt över helår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det ordinarie förslagsanslaget till
Sveriges geologiska undersökning,
nu kronor 157,540,
med halva beloppet eller » 78,770.

2. Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning.

[161.] Till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. har 1921 års riksdag anvisat å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 136,700 kronor enligt följande beräkning:

Rese- och traktamentsersättning	förslagsvis kronor	65,500
Inköp och underhåll av materiell	»	5,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser	»	50,000
Arvoden till extra tjänstemän för kartarbetena	»	16,200
	Summa kronor	136,700.

Fältarbeten
m. m. vid
Sveriges geo-
logiska under-
sökning.
(extra anslag.)

Uti den i föregående punkt omförmälda skrivelsen har undersökningen anhållit om anslag för första halvåret 1923 jämväl till fältarbeten m. m. och anför undersökningen härom, bland annat, följande. [161.]

Utredningen av anslagsbehoven för 1923 hade givit vid handen, att posterna till arvoden till extra tjänstemän för kartarbeten och till inköp och underhåll av materiell icke kunde minskas utan allvarliga olägenheter. Däremot syntes en mindre reduktion kunna åstadkommas på posten till rese- och traktamentsersättning m. m. Vid bedrivande av fältarbetena under 1923 i samma omfattning, som beräknats under 1922, borde således på grund av den genom kungörelsen den 17 juni 1921 (nr 328) åvägabragta reduceringen av dagtraktamentena, kunna åstadkommas en besparing å resekostnaderna med 200 kronor för chefs resor och 1,940 kronor för de extra tjänstemännens resor. Däremot kunde någon nedsättning av reseomkostnaderna för de ordinarie andrags- och tjänstemännen vid ämbetsverket icke beräknas. De ifrågasvarande tjänstemännen åtnjöt för närvarande reseersättning enligt resereglementets fjärde klass jämte ett tillägg till dagtraktamentet av 1 krona 50 öre för förrättningsdag. Att dessa tjänstemän, då de 1914 erhöilo ställning såsom tjänstemän av andra normalgraden, placerades i en sådan mellanställning mellan tredje och fjärde klassen i resereglementet berodde dels på att de tidigare tillhört resereglementets fjärde klass, dels därpå att vid ifrågasvarande tidpunkt flera andra tjänstemannagrupper av andra graden, med vilka de i avseende på tjänsteresornas beskaffenhet och ställning i övrigt ansågos böra jämföras — såsom antikvarierna vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, byråingenjörerna vid dåvarande hydrografiska byrån och överassistenterna vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet — också tillhörde fjärde klassen i reglementet, dels slutligen därpå att observatorerna vid rikets allmänna kartverk tillhörde fjärde klassen men hade ett tilläggstraktamente av 1 krona 50 öre för dag. Sedan samtliga ifrågasvarande andra tjänstemannagrupper sedermera uppflyttats till tredje klassen i resereglementet, syntes det icke berättigat, att andrags- och tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning skulle intaga en sämre ställning. Emedan under senare år utredning pågått för åstadkommande av nytt resereglemente, hade undersökningen dock icke förut velat hos Kungl. Maj:t anhålla om rättelse härutinnan, utan hade den inskränkt sig till att påpeka förhållandet för de sakkunniga för uppgörande av nytt resereglemente, vilka också i sitt förslag uppfört undersökningens andrags- och tjänstemän i klass B. Vare sig det ifrågasvarande förslaget eller något annat vunne Kungl. Maj:ts bifall, syntes rättvisa kräva, att undersökningens andrags- och tjänstemän bleve placerade i samma klass av det nya resereglementet som motsvarande tjänstemän i andra jämförbara ämbetsverk, och komme undersökningen, för den händelse det nuvarande resereglementet bleve gällande även under kommande år, att anhålla om dessa tjänstemäns uppflyttning till tredje klassen med samtidigt bortfallande av dem för närvarande tillkommande extra traktamente av 1 krona 50 öre för förrättningsdag. Den kostnadsökning, som andrags- och tjänstemännens omplacering i resereglementet skulle medföra, beräknades tämligen noga motvägas av den besparing av omkring 1,500 kronor, som till följd av kungörelsen den 17 juni 1921 (nr 328) angående förhöjning av jämlikt gällande resereglemente utgående traktamentsersättning i annat fall skulle kunna uppstå på det för 1922 för deras fältarbeten avsedda beloppet.

[161.]

Beträffande posten till tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser kunde väl förväntas någon nedgång av tryckningsomkostnaderna jämfört med dem, som komme att vara rådande under 1922, ehuru den ej kunde närmare beräknas. Då emellertid förutom beskrivningar och kartor, för vilkas tryckning hela det för 1922 beräknade beloppet komme att tagas i anspråk, redan under senare delen av 1922 komme att föreligga i fullt tryckfärdigt skick, förutom specialarbeten, minst 7, möjligen 9 å 10 kartblad med beskrivningar, vore det fullt tydligt, att ett belopp av 50,000 kronor icke komme att vara fullt tillräckligt för att täcka omkostnaderna under 1923 för tryckning av ifrågavarande produkter av undersökningens arbeten.

Anslagsbehovet för fältarbeten och tryck under kalenderåret 1923 syntes sålunda böra beräknas till enahanda belopp som för 1922 utom vad anginge posten till rese- och traktamentsersättning m. m., vilken syntes kunna nedsättas till 63,400 kronor.

Då fältarbetena i regel började under senare delen av maj, understundom tidigare, samt påginge till slutet av september eller stundom något längre, erfordrades av posten till rese- och traktamentsersättning m. m. 20,000 kronor för bestridande av omkostnaderna under första halvåret. Utgifterna för inköp och underhåll av materiell gjordes nästan uteslutande under första halvåret, varemot omkostnaderna för tryckning m. m. och för arvoden till extra tjänstemän fördelade sig lika på årets båda hälfter. För perioden 1 januari—30 juni 1923 behövdes därför för fältarbeten och tryck sammanlagt 58,100 kronor, förslagsvis beräknade sålunda:

Rese- och traktamentsersättning m. m.	kronor 20,000
Inköp och underhåll av materiell	» 5,000
Tryckning av kartor, beskrivningar och uppsatser	» 25,000
Arvoden till extra tjänstemän för kartarbeten	» 8,100
Summa kronor 58,100.	

Angående reseersättning åt tjänstemännen av andra normalgraden vid undersökningen har statskontoret avgivit infordrat utlåtande den 10 november 1921 och däri anfört:

»Vid genomförandet från och med 1915 av en ny organisation av Sveriges geologiska undersökning erhöilo tjänstemännen vid undersökningen, vilka förut — med en avlöning av 2,600 kronor i lön och 1,400 kronor i tjänstgöringspenningar samt fyra ålderstillägg, vart och ett om 500 kronor — intagit en ställning mellan första och andra normalgradernas tjänstemän vid de centrala ämbetsverken, samma avlöningsförmåner som andra normalgradens tjänstemän vid nämnda ämbetsverk.

I resereglementet den 13 december 1907 hade geologiska undersökningens tjänstemän upptagits i fjärde klassen, och i fråga om dessa tjänstemän tillkommande rese- och traktamentsersättning för extra förrättning i statens ärenden gjordes vid omorganisationen ingen annan förändring än att Kungl. Maj:t — efter medgivande av riksdagen — i samband med fastställande den 23 december 1914 av ny instruktion för undersökningen genom särskilt brev samma dag föreskrev, att från och med 1915 en var vid undersökningen anställd andra gradens tjänsteman finge, så länge anslag till undersökningens fältarbeten av riksdagen anvisades, från sådant anslag åtnjuta

vid dylika arbeten, förutom enligt gällande bestämmelser honom tillkommande resekostnads- och traktamentsersättning, särskild gottgörelse med 1 krona 50 öre för varje förrättningsdag.

[161.]

Sedan numera de i remisshandlingarna omförmälda tjänstemän, vilka i avlöningshänseende intagit liknande ställning som tjänstemännen vid geologiska undersökningen, men sedermera erhållit avlöningsförmåner i andra normalgraden vid de centrala ämbetsverken, förklarats berättigade att åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i resereglementet, synes samma förmån böra tillerkännas även geologiska undersökningens tjänstemän, vilka sedan 1915 åtnjuta avlöning i andra normalgraden.

Den särskilda gottgörelse om 1 krona 50 öre för förrättningsdag, som av tjänstemännen vid geologiska undersökningen åtnjutes jämlikt brevet den 23 december 1914, lärer däremot, om de uppflyttas i tredje klassen av resereglementet — i överensstämmelse med vad som av Kungl. Maj:t den 11 juni 1918 föreskrivits beträffande liknande ersättning till observatorerna vid rikets allmänna kartverk — icke vidare böra utgå.»

Som jag i likhet med myndigheterna anser den ifrågasatta uppflyttningen i högre reseklass av vissa av undersökningens tjänstemän böra vidtagas, kan någon reducering av anslaget till rese- och traktamentsersättning, utöver vad undersökningen själv föreslagit, ej vidtagas. Anslagsposten torde sålunda för första halvåret 1923 upptagas till, såsom undersökningen föreslagit, 20,000 kronor.

Departements-
chefen.

Övriga utgiftsposter hava beräknats till hälften av för 1922 anslagna belopp. Då emellertid icke samtliga utgifter till inköp och underhåll av materiell göras under första halvåret, torde denna post kunna för första halvåret 1923 sänkas till 4,000 kronor.

Enligt vad undersökningen meddelat torde icke vid ingången av 1923 förefinnas besparingar å någon av utgiftsposterna. Vid sådant förhållande hemställer jag i enlighet med vad ovan anförts, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Sveriges geologiska undersöknings fältarbeten m. m. å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 57,100.

3. *Expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning.*

Förutom det i ordinarie anslaget till Sveriges geologiska undersökning inräknade beloppet av 10,000 kronor till expenser har sedan 1914 årligen för samma ändamål anvisats belopp å *extra stat*. För 1922 har sålunda beviljats 30,000 kronor, vilket är 1,500 kronor mera än för 1921 och 5,000 kronor mera än för 1920.

[162.]

*Expenser
m. m. för
Sveriges geo-
logiska under-
sökning.*

(extra anslag.)

[162.]

I skrivelsen den 29 augusti 1921 har undersökningen beträffande anslagsäskandet för första halvåret 1923 för ifrågavarande ändamål anfört i huvudsak följande.

De för 1921 och 1922 beviljade förhöjningarna motsvarade huvudsakligen höjningarna i telefon- och telegramtaxorna, ökade kostnader för oundgänglig komplettering och underhåll av den instrumentella utrustningen samt ökade utgifter för biblioteket.

Vid beräkning av för 1923 erforderliga medel, syntes man kunna utgå från, att omkostnaderna för värme komme att visa en avsevärd nedgång dock med högst omkring 7,000 kronor i jämförelse med det för 1922 för samma ändamål beviljade beloppet.

För flertalet övriga större utgiftsposter såsom städning och renhållning, telefonabonnemang, elektrisk ström samt diverse med riksmuseet gemensamma utgifter syntes någon avsevärd nedgång av omkostnaderna icke kunna förutsättas under första hälften av 1923. Däremot kunde påräknas en nedgång av kostnaderna för skriv- och ritmateriell ävensom för åtskilliga övriga smärre poster med sammanlagt högst 1,000 kronor. Denna nedgång komprimerades emellertid av de med säkerhet till minst detta belopp uppgående ökade utgifterna för laboratorieutensilier, som särskilt de på senare år i större omfattning än förut bedrivna praktisk-geologiska undersökningarna av Sveriges jordarter nödvändiggjorde. Undersökningen hade härvid ansett tidstörhållandena tvinga till ytterligare uppskov med anhållan om de ökade medel för det geologiska museet, vilka vore nödiga för att detta skulle bliva i stånd att fylla sina vetenskapligt och praktiskt pedagogiska uppgifter på ett så tillfredsställande sätt, som den ändamålsenliga nya lokalen medgäve.

På grund av det anförda syntes anslagsbehovet för expenser under kalenderåret 1923 kunna beräknas 7,000 kronor lägre än det för 1922 utgående beloppet, eller till 23,000 kronor. Av utgiftsposterna beräknades för värme endast 2,000 kronor erforderliga under perioden 1 januari—30 juni 1923, medan övriga poster fördelade sig tämligen lika på årets båda hälfter. Anslagsbehovet å extra stat för perioden 1 januari—30 juni bleve sålunda 10,200 kronor.

Från undersökningen har meddelats, att undersökningen vid beräkning av kostnaderna för värme utgått från att av det för 1922 till expenser m. m. beviljade anslaget å 30,000 kronor ett belopp av 13,600 kronor avsåge utgifter för värme. För 1923 har alltså beräknats för värme 13,600—7,000 eller 6,600 kronor och för övriga expensutgifter 16,400 kronor. Hälften av sistnämnda belopp eller 8,200 kronor jämte det belopp av 2,000 kronor, som undersökningen anser erforderligt för värme under första halvåret, utgöra tillhoppa det belopp av 10,200 kronor, som undersökningen begärt såsom expensanslag för samma halvår.

I särskild skrivelse har undersökningen meddelat, att å 1922 års anslag till expenser kunde till 1923 beräknas reservation till belopp av 3,000 kronor. Undersökningen har emellertid samtidigt framhållit önsk-

vårdheten av att detta belopp eller åtminstone en större del därav finge användas för anskaffande av nya hyllfack i biblioteket, alldenstund den där för närvarande befintliga inredningen vore otillräcklig för uppställning i biblioteksrummet av all den genom bytesförbindelserna inkommande utländska litteraturen, som — därest ej den ifrågasatta kompletteringen av biblioteksutrustningen kunde åvägabringas — måste till en del magasineras i vindskontor, varigenom dess användbarhet givetvis i hög grad försvårades ej blott för undersökningens tjänstemän utan jämväl för de utanför stående forskare, som i betydande utsträckning behövde anlita landets största bibliotek av geologisk litteratur. [162.]

Vad först angår posten till bränsle torde jag få erinra, att riksmuseet och undersökningen hava gemensam uppvärmningsanordning. Av kolförbrukningen debiteras riksmuseet 82 procent samt undersökningen 18 procent. Rörande bränsleåtgången finnes uppgift angående densamma lämnad i punkten 7 av åttonde huvudtiteln, 1918 års tilläggsstat, varav framgår, att för eldningsperioderna 1914—15, 1915—16 och 1916—17 åtgått respektive 800, 756 och 670 ton bränsle eller i medeltal omkring 750 ton per år. Enligt inhämtad uppgift beräknar statens järnvägar kolpriset för 1923 till samma belopp som för 1922 eller 30 kronor för ton. För undersökningens vidkommande måste emellertid på grund av transport- m. fl. kostnader kolpriset beräknas efter 40 kronor för ton. För 1923 bör sålunda enligt mitt förmenande posten till bränsle för undersökningen upptagas till $\left(\frac{18}{100} \times 750 \times 40 =\right)$ 5,400 kronor eller 1,200 kronor lägre än densamma beräknats av undersökningen. För första halvåret 1923 torde posten i överensstämmelse med undersökningens fördelning av kostnaderna å första och andra halvåret kunna upptagas till 1,800 kronor.

I fråga om övriga expensutgifter har jag ingen erinran mot undersökningens beräkningar.

Medelsbehovet för första halvåret 1923 skulle således utgöra (8,200 + 1,800 =) 10,000 kronor.

Vid anslagets beräkning synes mig detta belopp böra minskas med 3,000 kronor, vartill undersökningen anslår reservationen vid 1923 års ingång. Det torde nämligen på grund av den nedgående pristendensen ingalunda vara uteslutet, att erforderliga medel för de ifrågasatta nya hyllfacken eller åtminstone en del av dem kunna erhållas inom ramen av det av mig nu beräknade anslaget jämte reservation vid 1923 års ingång.

*Departementss-
chefen.*

[162.] I enlighet med vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av..... kronor 7,000.

4. *Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.*

[163.] Till anordnande genom Sveriges geologiska undersöknings försorg av en praktisk-geologisk undersökning av fjälltrakterna i nordligaste delen av Jämtlands län och i Västerbottens län, förnämligast för utredning av därvarande malmförekomster, enligt en för 1918 års lagtima riksdag framlagd plan har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag anvisat för 1918 14,000 kronor, för 1919 8,500 kronor samt för 1920 9,500 kronor eller tillhopa 32,000 kronor. Planen upptog ursprungligen en beräknad kostnad av 27,000 kronor.

Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län.
(extra anslag.)

Riksdagen har emellertid på Kungl. Maj:ts förslag anvisat anslag jämväl till nya arbeten av ifrågavarande slag. Sålunda anvisades dels å tilläggsstat för 1919 jämväl 58,000 kronor för närmare undersökningar av under sommaren 1918 upptäckta och för kronans räkning inmutade kisförekomster vid Stekenjökk inom Vilhelmina socken samt för efterforskande av andra malmförekomster inom samma trakter och dels å tilläggsstat för 1920 33,000 kronor för ytterligare undersökning av sagda kismalmanledning ävensom för försvarsarbeten å vissa inmutningar samt mätningar och blottningar å andra kismalmanledningar i nämnda trakter.

Sedan förslag framkommit om ytterligare utveckling av den ursprungliga planen i syfte att jämväl den återstående nordligaste delen av Västerbottens läns fjälltrakter måtte undersökas — för vilket ändamål skulle krävas medelsanvisning under åren 1921—1923 — har riksdagen vidare för sagda ändamål å *extra stat* för ett vart av åren 1921 och 1922 anvisat *reservationsanslag* å 9,500 kronor.

Sveriges geologiska undersökning har nu i meranämnda skrivelse den 29 augusti 1921 anhållit, att för första halvåret 1923 måtte för fortsättande i enlighet med planen av sistberörda undersökningar anvisas ett belopp av 4,500 kronor.

Undersökningen anför härom huvudsakligen följande.

Efter de under sommaren 1921 utförda fältarbetena komme ifrågavarande undersökningar att hava förts fram upp till de övre delarna av Tärna socken i Västerbottens län. Med stöd av det för 1922 anvisade extra anslaget kunde arbetena under 1923 i huvudsak slutföras inom Tärna socken samt bedrivas inom en del av

[163.]

Sorsele sockens fjälltrakter. Enligt den plan, som framlades för ifrågavarande undersökningar i skrivelse av den 24 november 1919 beräknades, att, om liknande anslag beviljades till och med 1923, en fullständig geologisk kartläggning då skulle hava åstadkommits över hela Västerbottens läns fjälltrakter. Även om de undersökta arealerna under 1920 och 1921 blivit något mindre än de 1919 beräknade, syntes dock denna beräkning komma att så tillvida hålla streck, att, under förutsättning av anslagets beviljande för 1923, till ett följande år endast skulle komma att återstå vissa kompletteringsarbeten. Såsom framhållits i nämnda skrivelse av 1919, kunde de ifrågavarande undersökningarna, vilka tillsammans med de geologiska arbeten, som påginge i länets nedre delar, vore avsedda att resultera i geologisk karta med beskrivning över hela Västerbottens län, icke utan ett olyckligt sönderbrytande av geologiska undersökningens arbetsprogram i övrigt utföras inom ramen av undersökningens övriga anslag till fältarbeten. Dels på grund härav och dels på grund av angelägenheten att få slutföra arbetet med anlitande av de båda utanför verket stående och för uppgiften i hög grad skickade vetenskapsmän, som hittills med största energi utfört huvudparten av detsamma, vore det angeläget att även för 1923 få för ändamålet förfoga över ett anslag, motsvarande det för 1922 anvisade. Och då den nedgång med avseende på dagtraktamenten och måhända jämväl hantlangningsomkostnader, som syntes kunna förväntas, icke vore större än att den fullt motvägdes av de ökade omkostnader i övrigt, som kunde beräknas för arbetena inom de till 1923 kvarstående områdena, nödgades undersökningen även för sistnämnda år upptaga anslagsbehovet för ifrågavarande arbeten till 9,500 kronor, varav för tiden 1 januari—30 juni 1923 4,500 kronor.

Då jag icke finner någon erinran kunna göras mot vad undersökningen sålunda anfört och då, enligt vad jag inhämtat, några besparingar å för ifrågavarande ändamål beviljade anslag icke torde förefinnas vid ingången av 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för fortsättande av den genom Sveriges geologiska undersöknings försorg anordnade praktisk-geologiska undersökningen av fjälltrakterna i nordligaste delen av Jämtlands län och i Västerbottens län, förnämligast för utredning av därvarande malmförekomster, å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,500.

5. Undersökning av torvmarker i södra Sverige.

Till undersökning av torvmarker i södra Sverige i huvudsaklig överensstämmelse med av torvkommittén framlagda förslag har riksdagen anvisat anslag för varje år från och med 1918. Undersökningen består dels av en förrädsstatistisk undersökning medelst linjeinventering

[164.]

Undersökning
av torvmarker
i södra
Sverige.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[164.] av torvtillgångarna i Götaland och Svealand utom Dalarna dels ock i samband därmed och inom samma landsdelar av en rekognoscering av områdena intill 5 kilometers avstånd från järnvägslinjer och större vattendrag och upptagande därvarande torvmarker med en areal av 5 hektar och däröver. Arbetet utföres genom Sveriges geologiska undersöknings försorg. För ändamålet hava hittills å extra stat och tilläggsstat anvisats tillhopa 669,300 kronor, därav å extra stat för 1922 191,300 kronor enligt följande beräkning:

Fältarbeten	kronor 131,300
Arvoden till biträdande torvgeologen och till kemist ...	» 7,000
» » tillfälliga biträden vid bearbetningen av undersökningsmaterialet	» 12,800
Materiell och expenser för bearbetningen	» 5,200
Tryckning av 10 kartblad med beskrivningar	» 35,000
Summa kronor 191,300.	

I den i närmast föregående punkter omförmälda skrivelsen den 29 augusti 1921 har Sveriges geologiska undersökning jämväl gjort framställning om ytterligare anslag för detta ändamål för första halvåret 1923 och därvid anfört huvudsakligen följande.

Med stöd av för 1921 beviljade medel bedreves undersökningarna i huvudsak enligt de arbetsplaner, som föreslagits i framställningar av den 28 september och 9 december 1920. Efter de ännu pågående fältarbetenas avslutande hösten 1921 komme fältarbetet för den förrädsstatistiska linjeinventeringen, vilken under sommaren bedrivits i Skåne, Blekinge och Kalmar län samt i Uppland och Södermanland, att vara praktiskt taget slutförd, så att till 1922 för denna gren av torvinventeringen komme att återstå endast vissa kompletteringsarbeten. Rekognosceringen för torvmarksregistret beräknades under 1921 slutföras inom områdena för de topografiska kartbladen Linköping, Malmö, Landskrona, Lund, Ystad, Kristianstad, Simrishamn, Karlsborg och sannolikt Hjo, varjämte torvmarkerna inom drygt halva Gottland komme att vara undersökta.

Fältarbetena syntes böra under 1923 bedrivas med samma arbetsstyrka som den för 1922 beräknade. På grund av nedsättningen av dagtraktamentena genom kungörelsen den 17 juni 1921 skulle de för 1922 beräknade omkostnaderna för fältarbeten kunna reduceras med 5,400 kronor. Nedgång i hantlangningsomkostnaderna syntes kunna beräknas medföra en reduktion av högst 8,000 kronor. Å andra sidan tillkomme fältarvoden till 4 nya färdigutbildade rekognoscörer under sammanlagt minst 12 fältarbetsmånader à 200 kronor eller 2,400 kronor. Posten för fältarbeten under hela 1923 skulle alltså kunna reduceras med (5,400 + 8,000 — 2,400 =) 11,000 kronor och uppgå till 120,300 kronor. Av denna summa borde 60,000 kronor få disponeras redan under första halvåret.

Beträffande posterna för arvoden till med ifrågavarande torvmarksundersökningar sysselsatt extra personal torde den för Sveriges geologiska undersökning från och med 1922 genomförda nya lönestaten påkalla åtskilliga förändringar.

Förutom tillfälligtvis anlitade biträden vore vid torvmarksundersökningarna mera stadigvarande anställda följande extra befattningshavare: 1 biträdande torvgeolog vid ledningen av fältarbetena för den förrädsstatistiska linjeinventeringen samt för komplettering och bearbetning av materialet från linjeinventeringen; 1 biträdande torvgeolog för bearbetning av materialet från den kvalitativa rekognosceringen; 1 kemist för kemisk undersökning av torvjordarterna; 2 extra biträden vid utarbetandet av torvmarksregistret med tillhörande beskrivning samt 2 kvinnliga biträden. Då de båda biträdande torvgeologerna och kemisten såväl i avseende på teoretisk utbildning som genom under föregående praktisk tjänstgöring förvärvat förfarenhet samt arbetsuppgifternas beskaffenhet voro fullt att jämställa med de extra tjänstemän för kartarbetena, som jämlikt Kungl. Maj:ts förslag och 1918 års riksdags beslut avlönats med ett arvode av 3,600 kronor för år, vartill från och med 1919 kommit tillfällig löneförbättring av 800 kronor, hade för deras avlöning samma normer som för de sistnämnda tillämpats. Sedan Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslagit samt riksdagen genom sitt beslut godkänt, att för de extra tjänstemännen för kartarbetena vid övergången till den nya staten från och med 1922 finge beräknas arvode efter 5,400 kronor för år, syntes samma arvoden böra beräknas jämväl för ovannämnda, vid torvmarksundersökningarna sysselsatta tre extra tjänstemän. Härigenom komme ifrågavarande anslagspost att ökas med 5,400 kronor. De båda biträdena för torvmarksregistret och torvbeskrivningarnas upprättande hade hittills avlönats med arvoden av 2,400 kronor för år, vartill kommit tillfällig löneförbättring med 25 procent, samt de båda kvinnliga biträdena med arvoden av 1,400 kronor för år. Med hänsyn till, att de grunder för extra befattningshavares avlöning, som av Kungl. Maj:t kunde komma att bestämmas, torde komma att bli sådana, att befattningshavarna ifråga, inklusive till dem utgående dyrtidstillägg, borde erhålla åtminstone någon kompensation för den i samband med den nya statens ikraftträdande ökade arbetstiden, och med hänsyn till att det till 1923 föreliggande ökade materialet mer än väl komme att kräva den ökade arbetsprestation, som kunde påräknas genom arbetstidens förlängning, vadan någon inskränkning i antalet extra biträden för 1923 icke utan olägenhet kunde ifrågakomma, ansåge sig undersökningen för övriga extra medhjälpare samt tillfälligtvis anlitad personal vid torvmarksundersökningen under 1923 böra föreslå en förhöjning av 4,200 kronor. Inalles skulle härigenom posten för arvoden till biträdande torvgeologer, kemist och övriga tillfälliga biträden vid bearbetning av undersökningsmaterialet inklusive av den nya staten betingade arvodesökningar för 1923 komma att uppgå till 29,400 kronor. Av denna summa behövdes för tiden 1 januari—30 juni halva beloppet eller 14,700 kronor.

Posten 5,200 kronor till materiell och expenser hade visat sig för lågt beräknad, men föresloges däri icke någon förändring. För tiden 1 januari—30 juni beräknades dock därav minst 3,500 kronor erforderliga.

Även under 1923 komme ett antal kartblad med tillhörande beskrivningar att föreligga färdiga för tryckning. Då emellertid de för 1922 anvisade medlen syntes tillräckliga för likviderande av samtliga de kartblad med beskrivningar, som kunde förväntas hinna distribueras från trycket till och med utgången av 1922,

[164.] syntes med anvisning av ytterligare medel för tryck kunna anstå till 1923 års riksdag.

I enlighet med det anförda beräknades anslagsbehovet för ändamålet för tiden 1 januari—30 juni 1923 till 78,200 kronor enligt följande förslagsspecifikation:

Fältarbeten	kronor 60,000
Arvoden till biträdande torvgeologer, kemist och tillfälliga biträden	
vid bearbetning av undersökningsmaterialet	» 14,700
Materiell och expenser	» 3,500
Summa kronor 78,200.	

Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen hava i gemensamt utlåtande den 19 oktober 1921 intet haft att erinra mot vad undersökningen föreslagit.

I särskild skrivelse har undersökningen meddelat, att av anslaget för 1922 för fältarbetena kunde förväntas en besparing av omkring 9,000 kronor. Besparingen toges emellertid, åtminstone till största delen, i anspråk för den omläggning av arvodena, som nödvändiggjordes av den från och med 1922 genomförda nya lönestaten med den tillfälliga löneförbättringens bortfallande och dyrtidstilläggens reducering. Alldeles omöjligt vore dock ej, att det kunde lyckas att åstadkomma någon ytterligare, för närvarande ej fixerbar besparing förutom den nämnda.

I ärendet har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit utlåtande den 7 december 1921. Nämnden har därvid hänvisat till det förslag till avlöningsbestämmelser för icke ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, som nämnden med skrivelse den 25 november 1921 avlämnat till finansdepartementet. Med tillämpning av detta förslag borde det i förevarande fall tillkomma geologiska undersökningen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning om behovet av icke ordinarie personal och den löneställning, som borde avses för de särskilda befattningshavarna. Härefter skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om antal befattningshavare och avlöning åt dem.

*Departements-
chefen.*

Vad först beträffar kostnaden för fältarbeten vill jag erinra, att det härför beräknade beloppet höjdes 1920, bland annat, med 4,800 kronor för kostnadsökningar, föranledda av förhöjning av biljettpreis, frakter och skjutslegor. Med anledning av den väntade sänkningen av biljettpreisen anser jag därför posten nu böra sänkas med, utöver vad chefen för geologiska undersökningen föreslagit, ytterligare 2,000 kronor

och alltså beräknas till för helt år 118,300 kronor och för första halv- [164.]
året 1923 till hälften därav eller 59,150 kronor.

Med återopande av vad chefen för finansdepartementet med för-
anledande av lönenämndens ovannämnda förslag anført om avlöningar
till icke ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk, finner jag
den i detta ärende ifrågasatta arvodeshöjningen ej böra verka till höjning
av nu ifrågavarande anslag. Arvodesposterna böra alltså liksom för
1922 beräknas till 7,000 kronor och 12,800 kronor för år samt för
första halvåret 1923 till sammanlagt 9,900 kronor.

Mot undersökningens anslagsberäkning i övrigt har jag ingen
erinran. Jag anser alltså sammanlagda kostnaderna böra beräknas till
 $59,150 + 9,900 + 3,500 = 72,550$ kronor. Då det måste förutsättas, att
å anslaget skall uppstå en reservation till 1923 av minst 1,550 kronor,
finner jag anslaget böra bestämmas till 71,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført hemställer jag, att Kungl.
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för fortsättande av dels en förrådsstatistisk
undersökning medelst linjeinventering av torvtillgån-
garna i Götaland och Svealand utom Dalarna dels, i
samband därmed och inom samma område, en rekog-
noscering av mossmarkerna närmast trafiklederna, allt
i huvudsak med det av torvkommittén framlagda för-
slag, å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 71,000.

Meteorologiska och hydrografiska undersökningar.

6. Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Den av 1921 års riksdag antagna ordinarie staten för statens
meteorologisk-hydrografiska anstalt har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 131,700
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 3,800
Avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 16.000
<i>Förslagsanslag</i> kronor	151,500
Arvoden åt observatörer, <i>reservationsanslag</i>	» 40,000
Expenser, <i>reservationsanslag</i>	» 8,000.

[165.]

Statens me-
teorologisk-
hydrografiska
anstalt.(ordinarie
anslag.)

[165.]

Anstaltens styrelse har i skrivelse den 29 september 1921 gjort framställning om anslag till anstalten för första halvåret 1923 samt därvid ifråga om de ordinarie anslagen hemställt, att desamma måtte upptagas till ett belopp av 104,350 kronor. I anslutning därtill har styrelsen begärt, att till avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare m. m. måtte å *tilläggsstat* för innevarande år anvisas ett auslag av 2,000 kronor.

Styrelsen har därvid åberopat en framställning i ämnet från anstaltens chef, vilken anfört i huvudsak följande.

Beträffande anslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän vore halva beloppet eller 65,850 kronor erforderligt.

Av anslaget till vikariatsersättningar kunde beräknas ett något mindre belopp än hälften, förslagsvis 1,500 kronor.

Beträffande anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. finge anstalten erinra, att vid beräkningen av erforderliga medel för avlöning av ifrågavarande befattningshavare löneredgeringskommittén beräknat en höjning av omkring 33 procent av vad nu, fränsett tillfällig löneförbättring, utginge. Emellertid bleve genom riksdagens beslut om dyrtidstilläggs beräkning på reglerade löner, de effektiva lönebeloppen efter 33 procents förhöjning avsevärt lägre än de under sista kvartalet av 1921 utgående. Då det icke torde vara meningen att kompensera härför på samma sätt som ifråga om ordinarie befattningshavare genom personliga dyrtidstillägg, men då det å andra sidan icke torde vara rimligt, att de extra befattningshavarnas arvoden från och med 1922, då den dagliga arbetstiden utsträcktes, bleve i annan mån lägre än under sista kvartalet 1921 än vad som betingades av en eventuellt nedsatt prisindex, ville anstalten föreslå en mindre förhöjning av detta anslag.

Av 1921 års anslag till ersättning åt extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättning, utgörande 15,100 kronor, hade 13,280 kronor under året beräknats för avlöning av extra biträden. Å detta belopp hade tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg utgått. För avlöning av motsvarande befattningshavare enligt ovannämnda principer beräknades en summa av 18,780 kronor vara erforderlig. Till denna summa komme 600 kronor för gratifikationer åt tvenne vaktmästare. Av sammanlagda utgiftssumman, 19,380 kronor, kunde emellertid en del beräknas utgå ur det för vikariatsarvoden avsedda anslaget. För 1922 syntes sålunda ett förstärkningsanslag av 2,000 kronor erforderligt. För första halvåret 1923 borde ordinarie anslaget beräknas till 9,000 kronor.

Beträffande anslaget till arvoden åt observatörer syntes halva beloppet eller 20,000 kronor erforderligt.

Beträffande det ordinarie reservationsanslaget till expenser utgjorde detta 8,000 kronor. För åren 1921 och 1922 hade emellertid förstärkningsanslag anvisats, så att expensanslaget för vardera av åren 1921 och 1922 beräknats till 18,000 kronor. I förhoppning att det sålunda beräknade anslaget skulle visa sig tillräckligt, syntes man böra räkna med någon sänkning av anslaget för 1923, förslagsvis till 16,000 kronor, varav hälften skulle erfordras under första halvåret. Det ordinarie anslaget till expenser för första halvåret 1923 föresloges alltså till 8,000 kronor, varemot något förstärkningsanslag icke ifrågasattes.

För de ordinarie anslagen under första halvåret 1923 har anstaltens chef sålunda föreslagit följande beräkning: [165.]

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 65,850
Vikariatsersättning, <i>förslagsanslag</i>	» 1,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	» 9,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 76,350	
Arvoden åt observatörer, <i>reservationsanslag</i>	» 20,000
Expenser, <i>reservationsanslag</i>	» 8,000.

I ärendet har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit utlåtande den 7 december 1921 av samma innehåll, som det i föregående punkt återgivna.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla att de jämlikt, Kungl. Maj:t bemyndigade den 13 september 1918 av chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning angående förläggande till Göteborg av en avdelning av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt avlämnat den 24 augusti 1921 dagtecknat betänkaude i ämnet.

Ehuruväl jag icke finner frågan härom vara av den angelägna natur, att anslag för ändamålet bör begäras å budgeten för första halvåret 1923, finner jag mig böra angående de sakkunnigas förslag meddela följande.

De sakkunniga föreslå, att till Göteborg måtte förläggas en meteorologisk institution, omfattande dels ett meteorologiskt observatorium av första klassen, dels ett aerologiskt observatorium för undersökningar av de högre luftlagren och dels en avdelning för väderlekstjänst med uppgift att självständigt, med ledning av inkomna telegrafiska rapporter från in- och utlandet samt från fartyg å Nordsjön och Atlanten ävensom av vid institutionen gjorda iakttagelser, utarbeta och utfärda väderleksförutsägelser och stormvarningar för de västra delarna av södra Sverige. I organisatoriskt hänseende skulle den till Göteborg förlagda institutionen vara en avdelning av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt i Stockholm. Såsom engångsanslag för institutionen har beräknats för utrustning 40,000 kronor och för observatoriebyggnad likaledes 40,000 kronor. Årligen skulle erfordras till avlöningar 54,100 kronor samt till expenser och diverse behov 35,000 kronor, utom hyra för lokal, i vilket avseende omkring 15 rum ansetts erforderliga.

En av de sakkunniga, professorn Nils Ekholm, har redan före avslutandet av de sakkunnigas arbete i en särskild inläga till Kungl. Maj:t den 29 september 1920 hemställt om skyndsamma åtgärder för upprättande i Göteborg av en meteorologisk-hydrografiska anstaltens avdelning för väderlekstjänst.

Styrelsen för meteorologisk-hydrografiska anstalten har i utlåtande den 21 oktober 1921 tillstyrkt, att de sakkunnigas förslag snarast måtte komma till utförande. Mot professorn Ekholms förslag att låta anstå med meteorologiska och aerologiska observatoriet har styrelsen framhållit, att avdelningen för väderleks-

- [165.] tjänsten, som vore den dyraste, fordrade mera personal än professorn Ekholm beräknat, vilken personal emellertid på den från väderlektjänsten fria tiden icke skulle få fullt arbete om ingen annan avdelning funnes.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört angående avlöningar åt icke ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk finner jag de i detta ärende ifrågasatta lönehöjningarna icke böra föranleda till framställning om tilläggsanslag för 1922 eller höjning av ifrågavarande ordinarie anslag för 1923.

Då ett belopp av 18,000 kronor förslagit till bränsle och övriga expenser 1921, kan för 1923 för samma ändamål icke beräknas högre belopp än 14,000 kronor för helt år och för första halvåret hälften eller 7,000 kronor. Härför bör lämpligen i första hand beräknas hälften eller 4,000 kronor av ordinarie anslaget samt 3,000 kronor anvisas å extra stat.

På grund härav och då även av övriga i denna punkt behandlade ordinarie anslag hälften bör upptagas för första halvåret samt behållningar till 1923 ej äro att förvänta å reservationsanslagen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga <i>ordinarie</i> anslagen till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt sålunda, nämligen <i>förslagsanslaget</i> till avlöningar, nu	kronor 151,500,
med halva beloppet eller	» 75,750,
samt <i>reservationsanslagen</i> till arvoden	
åt observatörer, nu	» 40,000,
med halva beloppet eller	» 20,000
och till expenser, nu	» 8,000,
med halva beloppet eller	» 4,000.

7. Diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

- [166.] Till diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har riksdagen anvisat å extra stat för 1922 ett reservationsanslag av 230,700 kronor, vilket avsetts för följande ändamål:

Diverse behov
vid statens
meteorologisk-
hydrografiska
anstalt.

(extra anslag.)

Tillskott i expensmedel	kronor 10,000
Väderlektjänst	» 90,000
Resekostnader m. m.	» 24,000
Utgivande av publikationer	» 40,000
Tryckning av arbete av professorn Hamberg	» 5,000
Underhåll av stationer och utrustning	» 21,000
Bibliotek	» 7,000

Solstrålningsmätningar	kronor	1,500	[166.]
Vindmätningsapparater	»	4,000	
Resekostnader och traktamentsersättning åt styrelsens ledamöter	»	1,000	
Agrikulturmeteorologiska undersökningar	»	2,500	
Från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbeten	»	24,700	
Summa kronor		230,700.	

Anstaltens styrelse har nu i den i föregående punkt omförmälda skrivelsen den 29 september 1921 hemställt om anslag för diverse behov vid anstalten dels å *tilläggsstat* för 1922 med ett belopp av 14,000 kronor och dels å extra stat för första halvåret 1923 med ett belopp av 106,500 kronor. Styrelsen har jämväl därvid åberopat framställning i ämnet av den 22 september 1921 från anstaltens chef, vilken däri angående de två första posterna anfört huvudsakligen följande.

Beträffande anslag för tillskott i *expensmedel* bleve sådant icke erforderligt, därest föreslagen förhöjning av det ordinarie anslaget ägde rum.

Utgifterna ur anslaget till *väderlekstjänst* hade för 1922 beräknats på följande sätt:

Observatörer	kronor	35,000
Telegramkostnader	»	16,000
Tryckning och distribution av väderleksrapporter och kartor	»	5,000

Extra personal, nämligen:

2 extra meteorologer	kronor	10,800
2 » kvinnliga biträden	»	3,360
Diverse förstärkningspersonal	»	1,440
Kopiering av äldre synoptiska kartor	»	1,800
Observatoriets vaktmästare	»	700
Biträde vid väderlekstjänstens aftontjänstgöring	»	2,400
Observationer medelst pilotballonger	»	5,500
Fartygsobservationer	»	8,000

Summa kronor 90,000.

Beträffande vissa av sagda poster, vilka avsåge avlöning åt extra personal, erfordrades vissa förhöjningar med hänsyn till riksdagens beslut rörande grunderna för dyrtidstilläggsens beräkande.

Avlöningarna till två extra meteorologer hade av departementschefen beräknats till 5,400 kronor åt vardera, och syntes dessa belopp vara väl avpassade.

Vad åter anginge de beräknade arvoden å de kvinnliga biträdena, eller 1,680 kronor, vore desamma alltför lågt beräknade i förhållande till dessa biträdens nuvarande avlöning och föresloges därför beräknade efter 2,040 kronor. Detta innebure en förhöjning av 360 kronor för vardera av dessa arvoden.

Beträffande arvoden för kopiering av äldre kartor (1,800 kronor), till observatoriets vaktmästare (700 kronor) samt för biträde med aftontjänstgöring (2,400 kronor)

[166.] hade ingen förhöjning beräknats å de förut (se nionde huvudtiteln 1919 s. 307) utgående beloppen. För kopiering av äldre kartor torde en förhöjning med 33 procent eller 600 kronor och för observatoriets vaktmästare en dylik med 200 kronor vara tillräckliga. Arvodet till biträdet vid aftontjänstgöringen föresloges likaledes ökat med 33 procent eller till 3,200 kronor med hänsyn till den krävande arten av denna befattning, vilken jämväl innebure biträde med emottagningen av radiotelegrammen. Det hade nämligen helt naturligt visat sig omöjligt för endast en radiotelegrafist att tre gånger om dagen emottaga samtliga radiotelegram, utan hade en arbetsfördelning vidtagits, varigenom det extra biträdet för radiotjänsten och det extra biträdet för aftontjänstgöringen delat ifrågavarande tjänster.

Arvodet för extra biträdet för radioemottagningen utginge ur anslaget till telegramkostnader och borde hava beräknats till samma belopp som för nyssnämnda biträde vid aftontjänstgöringen eller till 2,400 kronor, vilket föresloges höjt med 33 procent till 3,200 kronor.

Innan vidare erfarenhet vunnits rörande möjligheterna att bedriva väderlekstjänsten på ett tillfredsställande sätt med de av riksdagen avsevärt nedsatta anslagen, syntes någon annan ändring av anslagssummorna till väderlekstjänsten för 1923 än de nu omnämnda beträffande arvodena till personalen icke böra vidtagas. Emellertid syntes för första halvåret 1923 anslagen till observatörer icke behöva utgå fullt med halva årsbeloppen, alldenstund riksdagen ifrågasatt den tredje väderlekstjänsten i viss mån koncentrerad till sommarhalvåret.

Med hänsyn till dessa omständigheter har anstaltens chef funnit anslaget till väderlekstjänst under första halvåret 1923 böra bestämmas till 43,750 kronor och å *tilläggsstat* för 1922 till förstärkning av anslaget till extra personal böra anvisas 3,200 kronor.

På given anledning har anstaltens chef meddelat, att en sänkning av arvodena till observatörerna vore otänkbar. Arvodena, varå ej utginge dyrtidstillägg, hade redan från början varit synnerligen lågt tilltagna och de förhöjningar med i regel 33 högst 50 procent, som under senare år vidtagits, hade icke på något sätt kompenserat den inträdda prisstegringen.

I fråga om posterna till telegramkostnader och fartygsobservationer, för 1922 beräknade till $16,000 + 8,000 = 24,000$ kronor, har anstaltens chef i promemoria den 9 november 1921 vidare anført.

För 1922 beräknades anstaltens telegramutgifter på följande sätt:

Trådbefordran och radioutsändning (till utlandet) av svenska »obsar»	kronor	6,500
» av svenska »obsar» (från svenska stationer till anst.)	»	11,700
» » norska » (» norska » » »)	»	1,950
» » danska » (» danska » » »)	»	950
Befordran av svenska »fartygsobsar» (» svenska fartyg » »)	»	5,500
Avlöning av radiotelegrafist	»	2,400

kronor 29,000.

Som anslaget för 1922 utgjorde 24,000 kronor beräknades en brist uppkomma av cirka 5,000 kronor. Som emellertid med dessa telegramkostnader observatörsutgifterna icke torde behöva överstiga 30,000 kronor i stället för beräknade 35,000 kronor, borde totalanslaget för väderlekstjänsten icke behöva överskridas. Att telegramanslaget blivit så knappt berodde särskilt därpå, att avgiften för utsändningen av svenska radiotelegram från Karlsborgs radiostation ställde sig avsevärt högre än beräknat. Ut i de nu beräknade kostnaderna vore ej inbegripen avgiften för den engelska »radioobsens» emottagande i Göteborg och intelefonerande till Stockholm (se nedan). Denna kostnad utgjorde icke mindre än 10,600 kronor. Emellertid föreläge en möjlighet, att denna kostnad kunde undvikas, nämligen om de engelska observationerna såsom det utlovats komme att utsändas från en station med större räckvidd. Man torde emellertid böra beakta, att i annat fall en brist å väderleksanslaget för 1922 måste väntas.

Beträffande anslagsbehovet för 1923 års första halvår kunde detta nu beräknas på följande sätt:

Trådbefordran och radioutsändning av svenska »obsar»		kronor	3,250
»	»	»	5,350
»	»	norska	850
»	»	danska	450
Radiobefordran av fartygsobservationer		»	2,750
Avlöning av radiotelegrafist		»	1,600
			kronor 14,250.

I den första skrivelsen hade beräknats för ändamålet, om hela anslaget för fartygsobservationer medräknades, endast 8,000 kronor för telegramkostnader + 4,000 kronor för fartygsobservationer = 12,000 kronor. Emellertid hade beräknats till observationer 15,000 kronor. Detta belopp torde kunna nedsättas till 14,000 kronor, varemot det för telegram beräknade anslaget borde höjas från 8,000 kronor till 10,250 kronor. Även då vore anslaget så knappt tilltaget, att det kunde befaras, att brist uppstode. Vidare vore då icke medräknat någon utgift för eventuell emottagning och intelefonering av den engelska »radioobsen».

Denna höjning av telegramkostnaderna för första halvåret 1923 med 1,250 kronor skulle alltså medföra motsvarande höjning av det begärda anslaget till väderlekstjänsten eller från 43,750 kronor till 45,000 kronor.

Chefen för anstalten har vidare meddelat, att i avseende å kostnaderna för pilotballongsobservationer, som för 1922 nu kunde beräknas till 5,670 kronor, någon nämnvärd nedgång icke vore att förvänta till 1923 samt att en eventuell inträffande nedgång i allt fall kompenseras av nödiga utgifter för underhåll av instrument, vartill anslaget för 1922 icke komme att förslå.

I sin framställning den 22 september 1921 anför anstaltens chef vidare.

[166.]

Å tilläggsstat för 1922 vore anslag erforderligt för ersättning åt telegrafstyrelsen för radioemottagning under 1920, varom torde erinras följande.

I 1920 års statsverksproposition hade föreslagits, att vid anstalten skulle anordnas en radioemottagningsstation, varigenom anstalten skulle själv ombesörja telegramemottagning i största möjliga utsträckning. Man hade med hänsyn därtill beräknat anläggningskostnaden för en fullt modern trådlös mottagningsstation vid anstalten till 6,000 kronor. Utgifterna för telegram under 1920 hade beräknats till endast 19,000 kronor, uti vilken summa jämväl inginge berörda anläggningskostnader för emottagningsstationen samt arvode till radiotelegrafist. Emellertid hade det visat sig omöjligt att så snart som beräknats installera och praktiskt använda den egna emottagningsstationen, utan hade telegrafverket måst anlitas under hela 1920 för ifrågavarande emottagning. Telegrafverket hade nu inkommit med en räkning å ett belopp av 18,545 kronor 83 öre för detta arbete. Då anstaltens nyss omnämnda anslag för 1920 för telegramkostnader m. m. tydligen icke varit tillräckligt för betalning av denna summa, syntes ett anslag för ändamålet vara nödvändigt. Med hänsyn till anslagens ställning syntes det emellertid icke nödvändigt att beräkna förstärkningsanslaget till högre belopp än 10,000 kronor, att utgå å 1922 års tilläggsstat. Någon direkt statsutgift innebure ju detta anslag icke, då detsamma komme att tillföras telegrafverket.

I promemorian den 9 november 1921 har anstaltens chef vidare anført.

Vid uppgörandet av anslagsberäkningen till 1922 års riksdag hade antagits, att väderleksanslaget inklusive inkomsterna skulle räcka till utgifternas betäckande samt till att betala en avsevärd del av telegrafstyrelsens räkning för 1920 års radioemottagning. Sedan det nu befunnits, att anstalten hade att betala även cirka 4,600 kronor för radioemottagning 1921 i Göteborg av de engelska radiotelegrammen samt även i övrigt telegrafutgifterna visat sig större än förut beräknats, hemställdes, att på tilläggsstat för 1922 måtte äskas 20,000 kronor i stället för 10,000 kronor.

Angående framställningen i denna del har riksräkenskapsverket avgivit infordrat yttrande den 23 november 1921 och därvid anført.

Å sid. 333 i det under nionde huvudtiteln vid 1920 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet finnes intagen en beräkning rörande telegramkostnader vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, vilken beräkning upptog tre alternativ, därav det sista syntes innefatta följande poster:

Arvode åt en vaktmästare, kunnig i radiotelegrafering	kronor	2,000
Trådbefordran av de inhemska meteorologiska telegrammen	»	6,000
Trådbefordran till Karlsborg och avsändning per radio av de svenska internationella telegrammen, under förutsättning att gruppantalet förbleve oförändrat	»	3,000

Summa årligen återkommande kostnader kronor 11,000.

[166.]

Härtill komme för 1920	
dels anläggningskostnaden	kronor 6,000
dels kostnaden för en sex månaders kurs i radiotelegrafering af	
vaktmästaren	» 2,000
Summa kronor	19,000.

För senare år beräknades	
dels samma årliga kostnad, som här ovan beräknats för 1920	kronor 11,000
dels underhållskostnad	» 500
Summa kronor	11,500.

I enlighet med detta sista alternativ hade äskats på tilläggsstat för 1920 ett anslagsbelopp av 6,600 kronor samt å riksstaten för 1921 ett anslag för samma ändamål av 11,500 kronor. Dessa äskanden hade av riksdagen bifallits.

Enligt chefens för meteorologisk-hydrografiska anstalten förevarande framställning vore anledningen till den nu uppkomna bristen att söka — förutom i överskridandet med ett mindre belopp av det vaktmästararvode, som vid anslagets beviljande beräknats, — i den omständigheten, att ersättningen till telegrafverket blivit oväntat stor. Riksräkenskapsverket hade emellertid inhämtat, att telegrafstyrelsens äpris på telegrambefordran icke under ifrågavarande tid blivit höjt för meteorologisk-hydrografiska anstalten, ehuru telegramavgifterna för allmänheten under samma tid undergått väsentliga höjningar. Att kostnaderna blivit höga, måste därför bero på, att telegrafverket anlitats i större utsträckning, än som beräknats. För att vinna klarhet i detta hänseende, hade riksräkenskapsverket granskat de av anstaltens chef gjorda beräkningar, vilka legat till grund för beslutet om anslagets beviljande. Därvid hade riksräkenskapsverket, vad först beträffade telegramkostnaderna under 1920, fäst sin uppmärksamhet vid, att, när riksdagen den 18 juni 1920 fattade sitt beslut, riksdagen, såsom ovan nämnts, skulle haft att välja mellan tre alternativ.

Enligt det första av dessa alternativ skulle telegrambefordran per tråd hava bibehållits i sin dåvarande omfattning. Men enligt vad riksräkenskapsverket från telegrafstyrelsen inhämtat, hade i själva verket trådlös telegrafering praktiserats redan från årets början i vad avsåge utlandet, och den telegrafverkets fordran å ett belopp av 18,545 kronor 83 öre, som närmast utgjorde motivet för framställningen den 22 september 1921, avsåge ersättning för mottagande under hela 1920 av radiotelegram från utlandet. Någon möjlighet att välja det första alternativet torde således icke hava förefunnits för riksdagen.

Det tredje alternativet, vilket riksdagen antagit såsom det billigaste, hade inneburit, efter beräkningarna att döma, att anstalten under hela 1920 skulle kunna använda en egen radioemottagningsstation. Men detta var ju a priori omöjligt, eftersom riksdagens beslut fattades, och måste fattas, ett långt stycke in på året.

Det andra alternativet — att, såsom också i verkligheten blivit fallet, de inhemska telegrammen fortfarande skulle befordras per tråd men alla utländska trådlöst till en telegrafverkets mottagningsstation — hade tydligen varit det enda, som vid tiden för anslagets beviljande legat inom möjligheternas område. Emellertid utvisade den för riksdagen framlagda beräkningen, att för detta alternativ endast skulle hava erfordrats 21,800—19,000 = 2,800 kronors större anslag. Härtill finge

[166.] läggas anläggningskostnaden för den egna mottagningsstationen, 6,000 kronor, och kostnaden för en sex månaders kurs i radiotelegrafering åt en vaktmästare, 2,000 kronor; hela merkostnaden skulle således hava blivit 10,800 kronor, vilket vore långt ifrån den summa, för vilken nu ersättning begärdes. Den enda möjliga förklaringen härtill syntes vara, att telegramväxlingen skett i större omfattning än som beräknats.

Av nu anförda omständigheter hade riksräkenskapsverket icke kunnat undgå att få den uppfattningen, att den uppkomna bristen kunnat undvikas, därest meteorologisk-hydrografiska anstaltens chef, såväl vid begärande av anslag som vid användningen av beviljat anslag, varit fullt medveten om sin skyldighet att hålla kostnaderna inom ramen av de vid anslaget äskande framlagda beräkningarna. Det vore därför endast med största tvekan riksräkenskapsverket tillstyrkte föreliggande framställning.

Med auleddning härav har chefen för meteorologisk-hydrografiska anstalten i promemoria den 12 december 1921 anført följande.

Då anstalten i september 1919 framlade förslag om anslagsäskanden av 1920 års riksdag hade det varit mycket svårt att beräkna det verkliga behovet av anslag för väderlektstjänsten. I skrivelse härom den 3 september 1919 hade också anførts (se sid. 332 i nionde huvudtiteln 1920):

»Då det gäller att med hänsyn till ovan berörda omständigheter beräkna erforderligt anslag till väderlektstjänsten under år 1921 är detta ganska vanskligt. Detta är så mycket mera fallet som jämväl frågorna om befordringssätt och befordringsvägar för de internationella telegrafiska meddelandena samt om dessas omfattning och därmed telegramkostnaderna befinna sig under en omprövning, som säkerligen kommer att leda till stora förändringar — — —».

»Då den utveckling, som de närmaste åren synes komma att medföra på de med väderlektstjänsten sammanhängande områdena är svår att överblicka och delvis torde sammanhänga med lufttrafikens utveckling — — — torde föreliggande förslag rörande väderlektstjänstens anslagsbehov icke vara slutgiltigt utan vissa nu oförutsedda krav kunna uppkomma redan under 1920 och 1921. som fordra statens bistånd i form av anslag».

Riksräkenskapsverket hade vid sin redogörelse för anstaltens framställning om anslag för telegramkostnader underlåtit att omnämna denna reservation beträffande anslagsberäkningen, ehuru den syntes vara av stor vikt för bedömandet av den brist, som hotade att uppkomma i anslagen genom de oberäknat höga utgifterna för mottagningen genom telegrafstyrelsen av de utländska radiotelegrammen under 1920.

Utgifterna för 1920 hade av anstalten beräknats i förhoppning, att anstaltens radiostation skulle kunna tagas i bruk redan under förra delen av 1920. Försiktigheten hade kanske bort bjuda att i stället beräkna dessa utgifter under antagande, att telegrafverket ombesörjde emottagningen under 1920. Å andra sidan hade det på förhand varit mycket svårt att beräkna tidpunkten, då stationen skulle kunna tagas i bruk. Under dylika omständigheter hade det ansetts vara mera förenligt med sparsamhet att beräkna det lägsta möjliga belopp, med reservation för dess möjliga överskridande, än att för säkerhets skull beräkna ett för högt belopp.

Riksräkenskapsverket anmärkte emellertid, att den summa för vilken ersättning nu begärdes vore mycket större, än den vilken 1919 beräknades även under förut-

sättning att telegrafstyrelsen emottog anstaltens radiotelegram, och hade ansett, att den enda möjliga förklaringen härtill vore, att telegramväxlingen skett i större omfattning än vad som beräknats. Med anledning härav finge framhållas följande. Enligt det andra alternativet, med telegrafstyrelsen såsom emottagare av de trådlösa telegrammen, hade kostnaden härför av anstalten beräknats till 12,800 kronor. Telegrafstyrelsen hade nu den 5 oktober 1921 inkommit med räkning å 18,545 kronor 83 öre för dessa arbeten. För att kunna utan att överskrida beviljade anslag betala denna räkning ävensom dylik å cirka 4,600 kronor för emottagning i Göteborg under 1921 av de engelska radiotelegrammen hade nu anhållits om ett anslag å 20,000 kronor. Den av riksräkenskapsverket anmärkta felaktiga beräkningen gällde, att anstalten beräknat utgifterna till 12,800 kronor, medan de stigit till 18,545 kronor 83 öre. Detta berodde på förhållanden, till vilka anstalten omöjligt kunnat vid uppgörandet av sin beräkning taga hänsyn. Anstalten hade utgått från, att *trådlösa* telegram skulle erhållas i den utsträckning som anstalten från främmande länder före kriget erhållit *trådtogram*, samt beräknat priset till det 4-dubbla av det för trådtelegram fastställda. I förstnämnda räkning hade telegrafstyrelsen emellertid fordrat betalning dels för radioavgift med 15,150 kronor och dels dessutom för trådbefordran per telefon eller telegraf av telegrammen med 3,395 kronor 83 öre, vilken senare avgift av anstalten ej beräknats. Frändroges denna, utgjorde radioavgiften 15,150 kronor emot beräknade 12,800 kronor. Denna merkostnad hade emellertid icke berott på något anstaltens åtgörande utan på att de utländska radiotelegrammen från vissa länder i hög grad ökats i omfattning. Det ginge tydligen icke att beställa blott en del av dessa telegram såsom med trådtelegram utan antingen finge anstalten beställa det hela eller intet och bleve därigenom beroende på de främmande staternas åtgöranden beträffande telegrammens längd. Denna olägenhet bortfölla med den egna radioemottagningen och innebure ytterligare en stor fördel hos denna.

Anstaltens chef har i framställningen den 22 september 1921 fortsatt sålunda.

Men också för vissa *förbättringar å radioemottagningsstationen*, som vore nödvändiga för dess driftsäkerhet, vore ett mindre *tilläggsanslag* av nöden. Detsamma vore ock i ekonomiskt hänseende lönande, om man betänkte, att anstaltens nyss omnämnda skuld till telegrafverket för emottagning under 1920 slutade på omkring 18,000 kronor, medan kostnaderna för radiostationen utgjort 6,000 kronor och årliga motsvarande kostnader beräknats utgöra blott arvode till radiotelegrafist samt 500 kronor för årligt underhåll. Emellertid behövde radiostationens störningsfrihet och känslighet avsevärt ökas, så att icke, som hittills, mottagning av signalerna från Paris och London under sommarmiddagarna bleve omöjlig. Vad London anginge, som avsände sina telegram med en energi, som allmänt ansåges otillräcklig för att desamma skulle regelbundet nå Stockholm, måste mottagningsapparaternas känslighet ökas. Vad Paris anginge vore känsligheten för närvarande tillräcklig under förutsättning, att de mycket svåra lokala störningarna kunde begränsas, vilka härrörde från i trakten uppställda likströmsmotorer med stort omloppstal. För att göra sig oberoende av dessa störningar syntes det lämpligast och billigast att inbygga mottagningsapparaten och göra den så känslig som möjligt. Härför erfor-

[166.]

drades först och främst anskaffandet av en högfrekvensförstärkare för kortare våglängder än 3,600 meter, vartill åtginge omkring 1,000 kronor. Vidare fordrades inrättandet av en fritt ovanför taket uppsatt, inifrån radiatorummet manövrerbar ram, vilken dels genom det fria läget åstadkomme en väsentlig ökning av den emottagna energien, dels medgäve ett bättre utnyttjande av ramens egenskap att genom olika orientering medgiva eliminering av störande stationer eller häftiga åskväder. Kostnaderna för en dylik ram samt ett instrumentskåp beräknades till högst 2,000 kronor. Radiostationen hade vidare under året successivt tagits i anspråk i nära dubbelt den omfattning, som avsetts, när kostnaderna för dess drift beräknades. Till följd därav behövde tillhörande accumulatorer laddas om varje vecka i stället för var fjortonde dag. Det vore därför bäst att fördubbla accumulatoruppsättningen, vilket skulle draga en kostnad av 500 kronor. Av samma skäl borde den årliga underhållskostnaden beräknas till 1,000 kronor i stället för till 500 kronor. Med hänsyn härtill föresloges, att för förbättring av anstaltens radiostation måtte äskas ett anslag å 1922 års tilläggsstat av 4,000 kronor.

Beträffande *anslaget till resekostnader*, för 1922 beräknade till 24,000 kronor, vore det svårt att nu bedöma, när en nedsättning kunde bli möjlig. Emellertid syntes anslaget för förra hälften av 1923 kunna begränsas till 10,000 kronor.

Beträffande anslaget till *tryckning av publikationer* torde någon nedsättning icke kunna ske med hänsyn dels därtill, att det av styrelsen för 1922 begärda anslaget redan blivit nedsatt, dels därtill att det ännu alltjämt återstode för anstalten att om ock till mindre omfång utgiva hydrografiska byråns årsböcker för 1917 och 1918. För första hälften av 1923 borde anslaget upptagas till 20,000 kronor.

I likhet med föregående år syntes ett särskilt anslag för *utgivande av en speciell publikation* i hög grad behjärtansvärt och från praktisk synpunkt betydelsefullt. Det gällde utgivandet av lektor H. Wilhelm Arnells arbete över »Vegetationens årliga utvecklingsgång i Svealand», utgörande en enastående bearbetning av en del av de iakttagelser rörande ett sextiotal växters årliga utvecklingsdata, som 1873 igångsatts i vårt land. Det vore det första stora arbetet av detta slag i Sverige och innehölle bland annat en historik av dessa forskningsars utveckling, medeltiderna för växternas sådd, knoppning, blomning, fruktsättning, skörd o. s. v. jämte kritiska anmärkningar, ävensom ett blomsterkalendarium för Uppland. Enligt kostnadsförslag skulle tryckningen kosta något över 6,000 kronor, vilket belopp syntes böra begäras å extra stat för första halvåret 1923.

Till *underhåll av stationer och utrustning* hade departementschefen i 1921 års statsverksproposition ansett, att för 1921 ett anslag av 13,000 kronor (9,000 kronor å extra stat + 4,000 å tilläggsstat) borde vara tillräckligt. Beträffande det anslag å 4,000 kronor för utrustning av speciellt vissa lantbruks- och skogsmeteorologiska stationer, som härutöver begärdes såväl å tilläggsstat för 1921 som för 1922, tillstyrktes detta blott för 1922. Återstående anslag å 4,000 kronor för ifrågasvarande ändamål syntes nu böra upptagas för 1923. För första halvåret av 1923 föresloges fördenskull ett anslag till underhåll av stationer och utrustning av 8,500 kronor.

För *bibliotekets komplettering* och anställande av *biträde* för dess skötsel hade för 1922 anvisats 7,000 kronor. Med hänsyn därtill att avlöningen åt biträde för skötseln måste höjas i enlighet med vad fallet vore för övrig extra personal, kunde detta anslag icke sänkas, och föresloges för första halvåret 1923 ett belopp av 3,500 kronor.

Anslaget för *solstrålningsmätningar* föresloges till oförändrat belopp och för första halvåret 1923 till 750 kronor. [166.]

Något fortsatt anslag till *vindmätningsapparater* syntes ej böra beräknas för första halvåret 1923.

För *resekostnader och traktamentsersättning åt styrelsens ledamöter* borde beräknas ett belopp av 750 kronor för första halvåret 1923, då det hittillsvarande årsbeloppet av 1,000 kronor visat sig otillräckligt.

För *agrikulturmeteorologiska undersökningar* föresloges ett belopp av 1,250 kronor för första halvåret 1923.

För de från *nautisk-meteorologiska byrån* övertagna arbetena föresloges en summa av 12,000 kronor för första halvåret 1923.

En sammanfattning av de av chefen för anstalten i framställningen den 22 september 1921, med däri genom promemorian den 9 november gjord komplettering, föreslagna anslagen till diverse behov vid anstalten utvisar följande poster:

	A tillägsstat för 1922	A extra stat för första halvåret 1923
	Kronor	Kronor
Väderlekstjänst	24,000	44,750
Resekostnader m. m.	—	10,000
Utgivande av publikationer	—	20,000
Tryckning av arbete av lektor Arnell	—	6,000
Underhåll av stationer och utrustning	—	8,500
Bibliotek	—	3,500
Solstrålningsmätningar	—	750
Resekostnader och traktamentsersättning åt styrelsens ledamöter	—	750
Agrikulturmeteorologiska undersökningar	—	1,250
Från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbeten...	—	12,000
Summa	24,000	107,500.

Det av allmänna civilförvaltningens lönenämnd — under föregående punkt — omförmälda utlåtande avser jämväl de i denna punkt begärda arvodesförhöjningar.

I särskild skrivelse den 21 oktober 1921 har styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt väckt förslag om ökning av antalet ledamöter i styrelsen. Med anledning därav får jag erinra om följande.

Enligt statsrådsprotokollet över jordbruksärenden till 1918 års statsverksproposition anförde dåvarande departementschefen vid framläggande av förslag till stat för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, att densamma skulle stå under överinseende av en styrelse, bestående av nio personer, nämligen cheferna för väg- och vattenbyggnads-
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[166.] styrelsen, vattenfallsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning, en ledamot utsedd av vetenskapsakademien och en av svenska hydrografisk-biologiska kommissionen, två av Kungl. Maj:t utsedda representanter för de enskilda praktiska intressena samt slutligen anstaltens chef. De bägge representanterna borde utses av Kungl. Maj:t efter förslag av korporationer, som på detta område kunde anses representativa. Kungl. Maj:t borde förordna någon av styrelsens ledamöter till ordförande. Mot förslaget i denna del förklarade riksdagen sig icke hava något att erinra.

Efter det Kungl. Maj:t utsett två ledamöter i styrelsen, trädde denna i funktion i december 1918.

Med anledning av framställning från styrelsen har i anslaget till diverse behov vid anstalten från och med 1920 inräknats 1,000 kronor till resekostnads- och traktamentersättning åt styrelsens ledamöter. Vid beräkandet av detta belopp framhölls, att endast två av ledamöterna vore boende utom Stockholm och att sammanträden nästan alltid torde komma att hållas i Stockholm.

Styrelsens förslag avser, att antalet ledamöter skall ökas med ytterligare en. Förslaget motiveras sålunda.

Avsikten med ökningen vore, att de militära och lufttrafikintressena skulle bli representerade i styrelsen. Genom världskrigets erfarenheter hade det framgått, att meteorologien vore av stor betydelse för arméns och flottans verksamhet, speciellt med hänsyn till flygvapnet och artilleriet. Jämväl i Sverige torde därför ett visst samarbete behöva komma till stånd mellan försvarets organisationer och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, varigenom den sistnämndas verksamhet, i den mån så erfordrades, inriktades jämväl på tillgodoseende av försvarets behov. Med hänsyn härtill hade det synts styrelsen, att det skulle vara fördelaktigt om i den samma funnes en representant, som vore sakkunnig på det militära området. Den växande insikten om jämväl den civila lufttrafikens betydelse, syntes göra det påkallat, att också detta intresses stora behov av meteorologiska underrättelser och av samarbete med anstalten bleve vederbörligen beaktat. Med det nära sammanhang, som emellertid torde få anses förefinnas mellan flygvapnets och den civila lufttrafikens fordringar, hade det synts styrelsen som om en och samma ledamot skulle kunna representera såväl de militära intressena som den civila lufttrafikens.

Beträffande det sätt, varpå den föreslagna utökningen av ledamotsantalet skulle ske, finge styrelsen föreslå, att antalet av Kungl. Maj:t utnämnda ledamöter skulle ökas till tre. För närvarande vore dessa ledamöter tvenne, representerande jordbruket och vattenkraftsindustrien. Därest emellertid någon korporation, representerande de militära och lufttrafikintressena funnes, motsvarande vetenskapsakademien och svenska hydrografisk-biologiska kommissionen, vilka hade att själva utse vardera en ledamot av styrelsen, vore det möjligen att föredraga att åt en dylik korporation uppdraga att utse ifrågakvarande ledamot av styrelsen.

Cheferna för generalstaben och marinstaben hava förklarat sig icke [166.]
hava något att erinra mot förslaget att utöka styrelsen med ytterligare
en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot.

Angående förslaget att komplettera styrelsen med ytterligare en av Kungl. Maj:t utsedd ledamot har jag samrått med chefen för försvarsdepartementet och finner mig böra tillstyrka detsamma. Jag anser dock förändringen icke böra genomföras, förrän riksdagen beretts tillfälle att yttra sig däröver. Det är för sådant ändamål som jag här redogjort för frågan. *Departements-
chefen.*

Såsom jag i nästföregående punkt anfört, anser jag, att å extra stat bör för *expenser* till anstalten anvisas 3,000 kronor.

Vad härefter angår anslaget till *väderleksjänst* finner jag, med hänsyn till vad anstaltens chef anfört, posten till observatörer ej böra beräknas lägre än 14,000 kronor samt posterna till telegram och fartygsobservationer, med bortseende från arvodet till radiotelegrafisten, ej lägre än (14,250—1,600 =) 12,650 kronor. Posten till tryckning och distribution av väderleksrapporter bör däremot kunna sänkas till 2,000 kronor. I överensstämmelse med lönenämndens utlåtande och under åberopande av chefens för finansdepartementet i föregående punkt omförmälda yttrande finner jag posterna till »extra personal» samt arvodet åt radiotelegrafisten icke böra upptagas till högre belopp än föregående år eller respektive 10,250 kronor och 1,200 kronor för halvt år räknat. I fråga om sistnämnda arvode innebär detta i den 1920 gjorda beräkningen en ökning av 400 kronor för år, vartill jag finner anstaltens chef hava visat fog. Då posten till observationer medelst pilotballonger icke lär kunna beräknas lägre än anstaltens chef föreslagit, eller 2,750 kronor, blir hela för första halvåret 1923 erforderliga beloppet till väderlekstjänst 43,100 kronor.

I överensstämmelse med lönenämndens förslag erfordras ej något anslag å *tilläggsstat* till förstärkning av anslaget till extra personal.

Med hänsyn till sänkningen av biljettprisen torde posten *rese-kostnader* kunna sänkas med ytterligare 1,000 kronor eller till 9,000 kronor.

Till *tryckning av publikationer* torde med hänsyn till sjunkande pris icke behöva beräknas mer än 16,000 kronor.

För första halvåret 1923 anser jag mig icke kunna tillstyrka anslag till tryckning av *speciell publikation*.

Till *underhåll av stationer och utrustning* anvisades å extra stat för 1921 9,000 kronor samt å tilläggsstat för samma år 4,000 kronor. Till

[166.] komplettering av utrustningen vid särskilda stationer m. m. hade därjämte föreslagits ett belopp av 4,000 kronor såväl å tilläggsstat för 1921 som å extra stat för 1922. Min företrädare i ämbetet ansåg sig kunna tillstyrka anslag endast för 1922. För 1922 äskades å extra stat därjämte, utom årsanslag till belopp av 13,000 kronor, ett belopp av 4,000 kronor till utrustning vid nya meteorologiska stationer på grund av utvidgad väderlektjänstgöring, vadan sålunda till täckande av ifrågavarande utgiftspost för 1922 begärdes ett belopp av $(13,000 + 4,000 + 4,000 =)$ 21,000 kronor. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts framställning härom. För första halvåret 1923 har nu för ändamålet äskats dels hälften av ett årsbelopp av 13,000 kronor eller 6,500 kronor och dels hälften eller 2,000 kronor av anslaget å 4,000 kronor till komplettering av utrustningen vid särskilda stationer m. m. eller alltså tillhoppa 8,500 kronor. Då prisen å förnödenheter av detta slag kunna väntas betydligt reducerade mot vad föregående år beräknats, anser jag ett belopp av sammanlagt 7,000 kronor vara tillräckligt för ändamålet.

Till *bibliotekets komplettering* och *biträde* för dess skötsel kan jag icke tillstyrka högre belopp än 3,000 kronor.

Anslaget till *solstrålningsmätningar*, som 1920 (se nionde huvudtiteln sid. 337) beräknades för 1921 till 1,500 kronor, avseende att täcka kostnaderna för underhåll, tillsyn av apparater för mätningarna samt registrering därav, synes mig för första halvåret 1923 kunna sänkas till 700 kronor.

Mot anslagsbeloppen till *reskostnader och traktamentsersättning åt styrelsens ledamöter* samt *agrikulturmeteorologiska undersökningar* har jag ingen erinran.

Utgifterna för de *från nautisk-meteorologiska byrån övertagna arbetena* beräknades förra året till 24,700 kronor, därav 7,700 kronor till extra biträden samt 17,000 kronor till expenser, publikationer, observatörers arvoden och gratifikationer samt utrustning. Med hänsyn till den minskning i utgifterna, särskilt för publikationer och utrustning, som kan beräknas för 1923, anser jag, att för första halvåret 1923 ej erfordras högre belopp än 11,000 kronor.

Vad härefter angår de å *tilläggsstat* för 1922 äskade beloppen för täckande av brist och radiostationens förbättring, så anser jag, att chefen för meteorologisk-hydrografiska anstalten, som redan vid begäran av anslag för telegramkostnader 1920 reserverat sig för misstag vid beräkningen, genom nu förebragt utredning ådagalagt, att ökningen av telegramkostnaden berott på omständigheter, som icke kunnat på för-

hand beräknas. Någon inskränkning av telegrammen synes ej heller [166.]
hava varit möjlig.

Som emellertid den nu gjorda beräkningen av erforderligt anslag till diverse behov vid anstalten 1923 giver vid handen, att å samma anslag för 1922 bör med iakttagande av den sparsamhet, som med hänsyn till det statsfinansiella läget kan förväntas, uppstå besparingar, finner jag för bristens täckande ej erforderligt föreslå högre anslag å tilläggsstat för 1922 än 10,000 kronor.

Då de föreslagna åtgärderna för radiostationens förbättring synas mig erforderliga för att densamma skall fylla det därmed avsedda ändamålet samt kostnadsbeloppet 4,000 kronor icke giver mig anledning till anmärkning, tillstyrker jag detsammes äskande å tilläggsstat för 1922.

Enligt vad jag sålunda tillstyrkt skulle anslagen å tilläggsstat för 1922 och extra stat för 1923 till diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt fördela sig å de olika ändamålen sålunda:

	Å tilläggs- stat för 1922 kronor	Å extra stat för första halvåret 1923 kronor
Tillskott i expensmedel.....	—	3,000
Väderlekstjänst.....	14,000	43,100
Resekostnader m. m.	—	9,000
Utgivande av publikationer	—	16,000
Underhåll av stationer och utrustning	—	7,000
Bibliotek.....	—	3,000
Solstrålningsmätning	—	700
Resekostnader och traktamentsersättning åt styrel- sens ledamöter.....	—	750
Agrikulturmeteorologiska undersökningar	—	1,250
Från nautisk-meteorologiska byrån övertagna ar- beten.....	—	11,000
Summa	14,000	94,800.

Beträffande anslag å tilläggsstat skall jag senare göra hemställan.
Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för diverse behov vid statens meteorologisk-
hydrografiska anstalt å *extra stat* för tiden 1 januari—
30 juni 1923 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 94,800.

8. *Anordnande av stormvarningar vid rikets kuster.*

[167.]
Anordnande
av stormvar-
ningar vid
rikets kuster.

För 1914 och ett vart av följande år har riksdagen anvisat anslag å extra stat till bestridande av dels anläggnings- och dels driftkostnader för anordnande av stormvarningar utefter rikets kuster (se nionde huvudtiteln 1920 s. 349). Anslagens belopp hava varit beräknade under förutsättning att för ändamålet årligen skulle från handels- och sjöfartsfonden utgå 6,000 kronor. Riksdagen har för varje år medgivit, att vid respektive års slut befintliga besparingar å av föregående års riksdag beviljade anslag för ifrågavarande ändamål finge under nästföljande år av Kungl. Maj:t för samma ändamål användas.

För 1921 beräknades utgifterna sålunda:

Underhållskostnader	kronor	8,000
Arvoden till stationsföreståndarna	»	19,000
Telegramkostnader	»	9,000
Extra biträden och expenser	»	5,000
Inspektionsresor	»	3,000

Summa kronor 44,000.

I enlighet härmed anvisades ett förslagsanslag, högst, å 38,000 kronor.

För 1922 beräknades utgifterna till 50,000 kronor, därav 6,000 kronor till anskaffande av vindmättningsapparater, och bestämdes anslaget till 44,000 kronor.

Styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har nu, under åberopade av framställning från anstaltens chef, begärt ett anslag av 22,000 kronor för ändamålet för första halvåret 1923.

I nämnda framställning har anstaltens chef framhållit, att då arbetet med stormvarningsstationernas nyupprättande och återställande efter kriget icke kunde beräknas vara till 1923 till fullo avslutat, enahanda medgivande rörande befintliga besparingar som föregående år borde begäras av riksdagen.

Departements-
chefen.

Anstaltens chef har meddelat, att vid ingången av 1922 kunde beräknas en behållning å 40,000 kronor å för ändamålet anvisade anslag. De arbeten med anläggning av nya och reparation av äldre stationer, vilka ännu återstå, komma enligt samma meddelande att draga en kostnad av 25,000 kronor och beräknas komma till utförande under 1922. Eventuellt återstående utgifter, som hänföra sig till dessa 1922 års behov, torde utan särskilt medgivande av riksdagen få jämlikt kungl.

brevet till statskontoret den 13 februari 1921 avföras å det å 1922 års riksstat uppförda anslaget. [167.]

De löpande utgifterna för stormvarningarna hava för 1921 och 1922 beräknats till 44,000 kronor. Av posterna i den till grund för dessa anslag liggande beräkning torde de till underhåll, expenser och inspektionsresor kunna sänkas. Anstaltens chef har visserligen på given anledning framhållit, att arvoden till stationsföreståndarna och telegramkostnaderna komma att stiga med tillhoppa 2,000 kronor på grund av kvällstelegrammens tidigare framkomst samt extra varningar, grundade på den utvidgade tredje väderlekstjänsten om middagen, men även i betraktande härav synas mig samtliga utgifter för 1923 ej behöva beräknas högre än till 42,000 kronor. För första halvåret skulle alltså erfordras 21,000 kronor.

Det årliga bidraget från handels- och sjöfartsfonden å 6,000 kronor torde framdeles såsom hittills böra utanordnas i sin helhet i början av varje kalenderår.

Vid sådant förhållande erfordras för första halvåret 1923 ett anslag å 15,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av omkostnader för stormvarningar vid rikets kuster på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett *förlagsanslag, högst* kronor 15,000.

Meteorologiska telegram från Färöarna och Island.

Av det utav 1900 års riksdag beviljade anslag av 144,000 kronor för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Färöarna och Island har hittills anvisats 52,838 kronor, därav 3,000 kronor för 1922. [168.]

Meteorologiska telegram från Färöarna och Island.

Chefen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har anmält, att vid utgången av 1922 beräknas ett reserverat belopp, som täcker behovet för ändamålet för första halvåret 1923.

Någon anvisning för tiden 1 januari—30 juni 1923 är sålunda icke erforderlig, vilket jag velat här anmärka, för att förhållandet må bringas till riksdagens kännedom.

9. Meteorologiska iakttagelser i Abisko.

[169.]
 Meteorologiska iakttagelser i Abisko.
 (extra anslag.)

Till meteorologiska iakttagelser vid den naturvetenskapliga stationen i Abisko m. m. har riksdagen för vart år från och med 1919 anvisat anslag å extra stat. För 1922 är sålunda beviljat ett reservationsanslag å 21,000 kronor.

Anslaget är beräknat på följande sätt:

Arvode åt observatorn	kronor 6,000
Lyse och vedbrand åt densamma	» 500
Ersättning till biträden för iakttagelsernas beräkning och korrekturläsning	» 2,000
Instrumentens underhåll, expenser m. m.	» 500
Tryckning av 1921 års iakttagelser	» 6,000
» » ett års äldre iakttagelser	» 6,000

Summa kronor 21,000.

Styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har nu efter till styrelsen ingiven framställning från kommittén för den naturvetenskapliga stationen i Vassijaure hemställt, att å extra stat för första halvåret 1923 måtte beredas ett anslag för ändamålet av 11,175 kronor.

Kommittén anför i sin skrivelse till styrelsen i huvudsak följande.

I kommitténs skrivelse angående anslag för 1922 hade begärts 6,500 kronor till arvode åt observatorn och för tryckning av ännu en årgång äldre iakttagelser 6,000 kronor. Vederbörande departementschef, som förklarade sig väl dela av styrelsen uttalad åsikt, att det vore högeligen önskligt, att de äldre årgångarna av observationer småningom trycktes, hade emellertid ansett sig icke kunna tillstyrka, att under 1922 trycktes mer än en årgång sådana, ej heller att observatorns arvode sattes högre än 6,000 kronor för år. Då kommittén nu återkomme för att begära fortsatt statsanslag under första hälften av 1923, ville kommittén på det varmaste understryka observatorns under hand framställda önskan om högre arvode. Detta särskilt med hänsyn till hans ansvarsfulla befattning, de svåra förhållandena i klimatiskt hänseende, han tvingades att leva i, ensligheten, sammanställt med önskvärdheten att för arbetenas likformiga utförande samme observatör under så lång tid som möjligt kunde kvarhållas vid tjänsten. Härtill komme, att den nuvarande för sitt arbete mycket lämplige observatorn vore familjeförsörjare. För närvarande varierade löneförmånerna vid meteorologiska byrån för tjänstemän med jämförlig kompetens mellan 6,816 och 7,692 kronor. Med hänsyn till det framförda ville kommittén hemställa, att styrelsen måtte tillstyrka ett arvode av 7,000 kronor jämte 500 kronor i ersättning för lyse och vedbrand, eller, om detta icke skulle anses lämpligt, att arvodet åt honom måtte bestämmas till 7,500 kronor utan rättighet till fritt lyse och vedbrand. Det vore tyvärr nödvändigt, att en förbättring vidtoges i observatorns från statsbidraget utgående förmåner, enär kommitténs in-

komster från enskilt håll, vore synnerligen osäkra, varför icke under de närmaste två åren kunde påräknas medel att förbättra observatorns villkor genom extra understöd för de specialundersökningar på geofysikens område, varmed han på fritid skulle kunna sysselsättas. På grund av kommitténs för tillfället svävande ekonomiska ställning finge kommittén därjämte begära ett anslag å 250 kronor för uppvärmning av det rum, i vilket de löpande meteorologiska beräkningarna, instrumentundersökningarna och dylikt utfördes, enär det observatorn föregående år tilldelade anslaget för detta ändamål endast räckte för uppvärmning av hans lägenhet om ett rum och kök, under det att kommittén hittills bestritt uppvärmning av övriga utrymmen inom stationen.

Erfarenheterna från föregående år visade, att expensanslaget måste höjas till 600 kronor. Vad slutligen anginge de nio årgångar äldre iakttagelser, som för länge sedan färdigredigerats och väntade på sin tryckning, ville kommittén påpeka, att, om blott en sådan årgång om året trycktes, det komme att dröja tio år, innan seriens luckor kompletterats, tio år under vilka denna enastående samling fullständiga meteorologiska iakttagelser från norra Sverige komme att vara arkivlagda och i huvudsak otillgängliga för forskare. Som därför tryckningskostnaderna under 1921 redan betydligt nedgått och kunde förväntas ytterligare sjunka till 1923, ville kommittén hemställa, att på anstaltens stat för 1923 upptogos 18,000 kronor för tryckning av minst tre årgångar meteorologiska iakttagelser i Vassijaure och Abisko, därav en skulle utgöra det löpande årets. Under första halvåret 1923 borde endast tryckas 1922 års iakttagelser.

Sammanfattning av ifrågavarande av kommittén äskade anslag finge följande utseende:

Arvode åt observatorn	kronor	3,500
Lyse och vedbrand åt densamme	»	250
Uppvärmning av ett arbetsrum för de löpande meteorologiska arbetena	»	125
Ersättning till biträden för iakttagelsernas beräkning och korrektur-läsning	»	1,000
Instrumentens underhåll, expenser m. m.	»	300
Tryckning av 1922 års iakttagelser	»	6,000
Summa kronor		11,175.

Enligt vad jag från chefen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt inhämtat bör den av ifrågavarande kommitté anställda observatorn i Abisko vara jämställd med den meteorolog, som anstalten har stationerad i Abisko för de i nästföljande punkt omförmälda iakttagelser i samband med Roald Amundsens polarexpedition. Med tillämpning av de bestämmelser, som allmänna civilförvaltningens lönenämnd förordat rörande avlöningar till icke ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk, kunde för denne meteorolog beräknas en lön, som inberäknat kallortstillägg men utan dyrtidstillägg, ej komme att understiga 5,700 kronor för år. Vid av anstaltens chef sålunda angivna förhållande och då nu ifrågavarande observator är anställd hos kommittén och alltså ej

*Departements-
chefen.*

[169.] erhåller dyrtidstillägg av statsmedel, synes det mig, i betraktande jämväl därav att kommittén icke läser hava medel till bestridande av dyrtidstillägg, att anslaget till kommittén bör beräknas efter en avlöning till observatorn av 7,000 kronor för år.

Däremot kan jag ej tillstyrka det begärda beloppet av 125 kronor för uppvärmning av det rum, i vilket de löpande meteorologiska beräkningarna m. m. utföras, då jag anser, att på grund av de numera väsentligt reducerade bränslekostnaderna det hittills beräknade beloppet av 500 kronor för år till lyse och bränsle även bör förslå till täckande av nämnda utgifter. Härav bör hälften eller 250 kronor beräknas för första halvåret.

Anslagsposten till instrumentens underhåll, expenser m. m. höjdes från och med 1921 från 300 till 500 kronor och föreslås nu böra för 1923 beräknas till 600 kronor. Med hänsyn till de sjunkande varupriserna torde ifrågavarande post för första halvåret 1923 ej behöva upptagas till högre belopp än 200 kronor.

Beträffande tryckning av de meteorologiska iakttagelserna har hemställts, att för första halvåret 1923 måtte beräknas ett belopp av 6,000 kronor till tryckning av 1922 års iakttagelser. Häremot har jag icke, med hänsyn till att nio års äldre iakttagelser avvakta tryckning, annat att erinra, än att kostnaderna, enligt uppgift från statens tryckerisakkunnige, torde för 1923 böra beräknas 25 procent lägre än föregående år. Vid sådant förhållande torde för ändamålet beräknas ett belopp av 4,500 kronor.

Anslaget till de meteorologiska iakttagelserna i Abisko torde vid bifall till vad jag härövan tillstyrkt för första halvåret 1923 upptagas sålunda:

Arvode åt observatorn	kronor 3,500
Lyse och vedbrand åt densamme	» 250
Ersättning till biträden för iakttagelsernas beräkning och korrekturläsning	» 1,000
Instrumentens underhåll, expenser m. m.	» 200
Tryckning av iakttagelser	» 4,500

Summa kronor 9,450,

som torde kunna avrundas till 9,500 kronor.

Någon reservation å tidigare anslag för ändamålet torde, enligt vad jag inhämtat, icke förefinnas vid ingången av 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fortsättande av de meteorologiska iakttagelserna vid naturvetenskapliga stationen i Abisko samt för publicerande av dylika iakttagelser vid nämnda station och stationen vid Vassijaure anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni

1923 ett *reservationsanslag* av kronor 9,500.

[169.]

10. *Geofysisk station i samarbete med Roald Amundsens polarexpedition.*

Till förstärkning av den naturvetenskapliga stationen i Abisko med personal och vetenskaplig utrustning för anordnande av en geofysisk station i samarbete med Roald Amundsens polarexpedition beräknades vid framläggande för 1920 års riksdag av förslag om dylikt samarbete, som då avsågs att äga rum under två år, räknat från den 1 juli 1920, totalkostnaden till 38,000 kronor, att fördelas på åren 1920—1922 med respektive 14,350, 15,800 och 7,850 kronor. Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet har riksdagen för ändamålet anvisat reservationsanslag å tilläggsstat för 1920 å 14,350 kronor och å extra stat för 1921 å 15,800 kronor.

[170.]
Geofysisk station i samarbete med Roald Amundsens polarexpedition.
(extra anslag.)

Ifrågavarande expedition avgick 1918 men kunde först 1921 på grund av inträffade förhållanden antråda sin egentliga färd över polarområdet. Av denna anledning har mellan de institut, vilka skolat samarbete med expeditionen, träffats överenskommelse, att arbetena skulle uppskjutas ett år och taga sin början först den 1 juli 1921 och där-efter fortsättas oavsett att expeditionen ytterligare uppskjutits. De redan anvisade medlen skulle alltså enligt den ursprungliga kostnadsberäkningen förslå till den 1 januari 1923.

Styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har nu med anledning av framställning i ämnet från chefen för anstalten hemställt, att det ännu ej av riksdagen anvisade beloppet, 7,850 kronor, måtte äskas å extra stat för första halvåret 1923. I framställningen har anstaltens chef med hänsyn till den allmänna löneregleringen för befattningshavare inom den civila statsförvaltningen föreslagit en mindre förhöjning av anslaget. I ursprungliga kostnadsberäkningen hade nämligen upptagits arvode till en observator med 3,600 kronor och till en vaktmästare med 1,800 kronor. Å det förra av dessa belopp hade utgått tillfällig löneförbättring och å båda beloppen dyrtidstillägg. Nu har föreslagits att från och med 1922 arvoden måtte beräknas till 5,100 kronor respektive 2,700 kronor. Som följd härav borde äskas anslag för ändamålet å tilläggsstat för 1922 till belopp av 2,400 kronor

[170.] samt anslag å extra stat för första halvåret 1923 med (7,850 + 1,200 =) 9,050 kronor.

Det av allmänna civilförvaltningens lönenämnd under punkt 164 återgivna utlåtande avser jämväl i nu förevarande punkt ifrågasatta arvodesförhöjningar.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört angående avlöning till icke ordinarie personal vid nyreglerade verk finner jag de i denna punkt ifrågasatta arvodesförhöjningarna ej böra föranleda till begäran om anslag å tilläggsstat för 1922 eller höjning av nu ifrågavarande anslag för första halvåret 1923.

I den ursprungliga kostnadsberäkningen ingår för vardera arbetsåret ett anslag å 3,000 kronor till resor och expenser alltså utgörande tillhopa för båda åren 6,000 kronor. Härav anser jag 1,500 kronor kunna inbesparas och således anslaget för första halvåret 1923 kunna sänkas till 6,350 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av en geofysisk station i samarbete med Roald Amundsens polarexpedition anvisa å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett *reservationsanslag* av kronor 6,350.

11. Hydrogeologiska specialundersökningar.

[171.]
Hydrogeolo-
giska special-
undersök-
ningar.

(extra anslag.)

Riksdagen har å extra stat för 1922 anvisat ett reservationsanslag av 12,000 kronor för utförande under nämnda år av hydrogeologiska specialundersökningar enligt följande specifikation:

Fältarbeten, förslagsvis.....	kronor	5,000
Arvode åt biträden, förslagsvis.....	»	3,600
Instrument, materiell, tryckningskostnader m. m., förslagsvis	»	3,400

Summa kronor 12,000.

Chefen för geologiska undersökningen har nu i en till styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt med tillstyrkande utlåtande Kungl. Maj:ts prövning underställd framställning hemställt, att hos riksdagen måtte för ändamålet äskas dels å *tilläggsstat* för 1922 ett anslag av 1,800 kronor och dels för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag av 6,900 kronor. Han anför härom i huvudsak följande.

[171.]

Ehuru anslaget till de hydrogeologiska specialundersökningarna i dess helhet vore för knappt för att tillåta utförandet av undersökningarna i önskvärd omfattning, torde på grund av de tryckta tidsförhållandena icke för närvarande kunna påkallas någon annan förhöjning än den, som krävdes av den nya avlöningsstat. vilken från och med 1922 bleve gällande. Till beloppet för »arvoden åt biträden» hade under 1921 kommit jämväl provisorisk avlöningsförbättring. Då denna nu bortföll och tjänstetiden samtidigt ökades, finge anslaget ökas för att bereda tillbörlig kompensation. Då arvodesbeloppet, 3,600 kronor, beräknats för anställande av en extra tjänsteman med samma ställning och avlöning som de å extra stat uppförda biträdande tjänstemännen för det geologiska kartarbetet, vilka från och med 1922 avlönades med 5,400 kronor för år, och då den person, som från och med 1922 komme att hava stadigvarande anställning för de hydrogeologiska arbetena, genom utbildning och hittillsvarande tjänstgöring vid undersökningen vore fullt jämställd med övriga tjänstemän, för vilka avlöning med 5,400 kronor komme att utgå, föresloges, att posten för arvode måtte ökas med 1,800 kronor, vilket belopp behövdes å tilläggsstat för 1922. För tiden 1 januari—30 juni 1923 behövdes 6,900 kronor enligt följande specifikation:

Fältarbeten, förslagsvis	kronor 2,500
Arvode åt biträden, förslagsvis	» 2,700
Instrument, materiell, tryckningskostnader m. m., förslagsvis	» 1,700

Summa kronor 6,900.

Det av allmänna civilförvaltningens lönenämnd under punkt 164 återgivna utlåtande avser jämväl i nu förevarande punkt ifrågasatta arvodesförhöjningar.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört angående avlöning till icke ordinarie personal vid nyreglerade verk finner jag den i denna punkt ifrågasatta arvodesförhöjningen ej böra föranleda till begäran om anslag å tilläggsstat för 1922 eller höjning av nu ifrågavarande anslag för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Posten till instrument m. m., som 1920 beräknades för år till 3,400 kronor, anser jag icke böra för första halvåret 1923 upptagas till högre belopp än 1,400 kronor.

Anslaget för första halvåret 1923 skulle alltså kunna begränsas till 5,700 kronor.

På grund härav och då å detta anslag ej nu kan räknas med någon reservation till 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utförande av hydrogeologiska specialundersökningar för den hydrografiska undersökningen av Sveriges färskvatten anvisa å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservations-
anslag av kronor 5,700.

O. **Diverse.**1. **Ålderstillägg.**

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[172.]
Ålderstillägg.
(ordinarie
anslag.)

att upptaga *ordinarie förslagsanslaget* till ålders-
tillägg,
nu kronor 225,000,
med halva beloppet eller..... » 112,500.

2. **Rese- och traktamentspenningar.**

[173.]
Rese- och
traktaments-
penningar.
(ordinarie
anslag.)

Nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar bestämdes av 1918 års lagtima riksdag till 650,000 kronor. På grund av medgivande av dagtraktamenten åt lantbruksingenjörer m. fl. höjde 1919 års lagtima riksdag anslaget till 710,000 kronor. Genom beslut av 1920 års riksdag förhöjdes anslaget till 1,000,000 kronor. Kungl. Maj:ts i proposition den 12 mars 1920, nr 235, framlagda förslag till omorganisation av lantmåteriväsendet, vilket i huvudsak vann riksdagens bifall, påverkade nämligen anslaget till rese- och traktamentspenningar därigenom att staten skulle övertaga ersättningen för resekostnaderna till lantmätare m. fl., vilket beräknades att förorsaka en utgift av omkring 125,000 kronor. Detta i förening med de under de senare åren från detta anslag starkt stegrade utgifterna, vilka komme att än mer ökas genom de 1920 höjda dagtraktamentena, ansågs föranleda anslagets höjning till 1,000,000 kronor.

I riksstaten för innevarande år har anslaget upptagits till oförändrat belopp av 1,000,000 kronor. Kungl. Maj:t hade visserligen i den till riksdagen den 18 mars 1921 avlätna propositionen nr 319, däri meddelades, att förslag till nytt resereglemente ej komme att framläggas, föreslagit riksdagen, att, med hänsyn till beloppet av utgifterna från anslaget under 1920, uppföra anslaget för 1922 med ett till 1,175,000 kronor förhöjt belopp. Riksdagen, som fann sig böra företaga en minskning av traktamentsbeloppen att tillämpas från och med den 1 juli 1921, bestämde emellertid anslaget för 1922 till samma belopp som för 1921 eller till 1,000,000 kronor.

Enligt uppgift från riksräkenskapsverket har av 1921 års anslag under första halvåret utgått i runt tal 433,000 kronor samt därefter till och med september ytterligare i runt tal 300,000 kronor. På grund härav och då dagtraktamentena sänkts från och med den 1 juli 1921 samt resekostnaderna kunna beräknas att 1923 hava väsentligt nedgått, finner jag anslaget ej för 1923 behöva beräknas till högre belopp än 700,000 kronor för helt år räknat. [173.]

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med sänkning av <i>ordinarie förslagsanslaget</i>	
till rese- och traktamentspenningar	
från	kronor 1,000,000
med	» 300,000
till	» 700,000
för år räknat, upptaga samma anslag med halva beloppet eller	» 350,000.

3. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Nionde huvudtitelns allmänna expensanslag höjdes vid 1921 års riksdag från 250,000 kronor till 270,000 kronor.

Anslaget har under åren 1916—1920 tagits i anspråk i följande omfattning:

1916	kronor 186,950,	1919	kronor 331,710,
1917	» 195,242,	1920	» 444,053.
1918	» 258,766.		

[174.]
Skrivmaterialier och
expenser,
ved m. m.
(ordinarie
anslag.)

Under första halvåret 1921 har från anslaget bestritts utgifter till belopp av 180,840 kronor.

Ehuru anslaget således senare år väsentligt överskridits, finner jag, i betraktande av de inträffade prissänkningarna, särskilt å bränsle, anledning ej föreligga till höjning av anslaget för 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,	
nu	kronor 270,000,
med halva beloppet eller	» 135,000.

4. Tryckningskostnader.

[175.]
Trycknings-
kostnader.
(ordinarie
anslag.)

Nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till tryckningskostnader är i riksstaten för innevarande år uppfört med 68,490 kronor.

Utgifterna från anslaget hava utgjort 1920 70,000 kronor, därav under första halvåret 47,000 kronor, samt under första halvåret 1921 49,500 kronor, allt i runda tal.

Med hänsyn till den nedgång av tryckningskostnaderna, som i förhållande till dessa utgifter kan väntas till 1923, finner jag anslag, för helt år räknat, till i runt tal 55,000 kronor tillräckligt. För första halvåret 1923 torde sålunda, med hänsyn jämväl till jämnande av huvudtitelns slutsumma, anslaget bestämmas till 27,495 kronor.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med sänkning av <i>ordinarie förslagsanslaget</i>	
till tryckningskostnader från	kronor 68,490
med	» 13,490
till	» 55,000,
upptaga samma anslag med	» 27,495.

5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[176.]
Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.
(ordinarie
anslag.)

Nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga är från och med 1920 uppfört med ett belopp av 400,000 kronor.

Under åren 1918—1920 har av anslaget tagits i anspråk:

1918	kronor 704,164,	1920	kronor 676,903.
1919	» 789,934,		

Under första halvåret 1921 har från anslaget bestritts utgifter till belopp av 326,059 kronor.

Anslaget har sålunda under senare år väsentligt överskridits.

Emellertid hava av de 1921 under jordbruksdepartementet till ett antal av 21 arbetande kommittéer och sakkunnigberedningar, till vilka ersättning utgått från ifrågavarande anslag, ett antal av 14 med utgången av samma år avslutat sina arbeten, vadan vid 1922 års ingång allenast 7 sakkunnigberedningar voro i arbete.

Enligt från riksräkenskapsverket inhämtad uppgift hava kostnaderna under första halvåret 1921 för de 5 av dessa sakkunnigberedningar, som då arbetade, uppgått till 197,234 kronor.

[176.]

Någon anledning att ändra anslagets för år beräknade belopp synes mig således ej föreligga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga *ordinarie förslagsanslaget* till kostnader för kommittéer och utredningar genom sakkunniga,

nu kronor 400,000,
med halva beloppet eller » 200,000.

6. Extra utgifter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[177.]

att upptaga *ordinarie reservationsanslaget* till extra utgifter,

Extra utgifter.

nu kronor 40,000,
med halva beloppet eller » 20,000.

(ordinarie anslag.)

Extra lönetillägg.

Sedan åtskilliga år tillbaka hava på extra stat anvisats medel för beredande av extra lönetillägg åt en del befattningshavare, vilka under senare tider icke fått sina avlöningsförmåner ny- eller omreglerade efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande. För berörda ändamål har i riksstaten under nionde huvudtiteln uppförts ett förslagsanslag, vilket sedan 1919 upptagits med 1,000 kronor.

[178.]

Extra lönetillägg.

Anslaget har emellertid från och med 1920 icke tagits i anspråk. Vid sådant förhållande och i enlighet med vad riksräkenskapsverket förklarar sig anse, finner jag anslag för ändamålet icke vidare behöva anvisas.

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[179.]
Tillfällig
löneförbättring
för viss
personal
inom den civila
statsförvaltningen.

(extra anslag.)

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 under nionde huvudtiteln beräkna ett anslag av kronor 112,000.

8. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[180.]
Dyrtids-
tillägg åt
befattnings-
havare i
statens tjänst.
(extra anslag.)

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om behovet av anslag å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under samma tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bliva riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under tiden 1 januari—30 juni 1923 åt befattningshavare i de till jordbruksdepartementet hörande ämbetsverk och kårer å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett anslag av kronor 1,000,000.

Av nionde huvudtiteln *ordinarie* anslag, som för 1922 uppgå
till kr. 12,215,080,

komma vid bifall till av mig framställda förslag följande
anslag att, för år räknat, höjas minskas
med med

nämligen:

till understöd åt lantmannaskolor	—	30,000
» » » lanthushållsskolor	—	5,000
» ålderstillägg åt lärare vid lantbruks- m. fl. skolor	32,000	—
» lägre mejeriskolor för kvinnor	—	6,000
» understöd åt elever vid lägre lantbruksunder- visningsanstalter	20,000	—
» veterinärhögskolan	400	—
» odlingshjälp åt innehavare av odlingslägen- heter m. fl.	125,000	—
» statens fiskeritjänstemän	300	—
» befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen	—	300
» skogshögskolan	—	13,100
» skogsförsöksanstalten	6,425	—
» belöningar till rovdjurs dödande	—	18,000
» upprätthållande av statens reproduktions- anstalts verksamhet	45,000	—
» bidrag till jordavsöndringar och ägostyck- ningar	—	30,000
» avvitringar	—	50,000
» rese- och traktamentspenningar	—	300,000
» tryckningskostnader	—	13,490

229,125 465,890,

vadan alltså *ordinarie* anslagen, för år räknat, skulle
minskas med » 236,765

till kr. 11,978,315.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle härav utan
angivet belopp kunna upptagas anslag om tillhoppa ... » 3,772,000

samt av återstoden kr. 8,204,315

dels med hela årsbeloppet upptagas anslag om tillhoppa » 815,800

dels ock av övriga anslag å sammanlagt 7,388,515
kronor upptagas tillhoppa » 3,685,355,

vadan alltså *ordinarie* anslagen skulle för sistnämnda
tid utgöra kr. 4,501,155.

Å <i>extra stat</i> hava för 1922 under nionde huvudtiteln jämte till lantbrukskonsulenter under tredje huvudtiteln anvisats anslag å tillhoppa	kr.	8,796,420.
Härav belöpa		
å anslag för ändamål, varför anslag ej vidare anses erforderligt,	kr.	1,940,300
samt å anslag för ändamål, varför äskande av anslag av 1922 års riksdag ej anses erforderligt,	»	3,565,700
	kr.	5,506,000.
För motsvarande ändamål, som för 1922 anvisats åter- stående	kr.	3,290,420,
föreslås nu för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag, som uppgå till	»	1,375,345
Härutöver föreslås		
till nytt ändamål anslag å	»	30,000
samt till löneförbättring och dyrtidstillägg, varför anslag hittills ej å <i>extra stat</i> begärts å de särskilda huvud- titlarna utan avsatts utanför huvudtitlarna, ...	»	1,549,000,
vadan alltså å <i>extra stat</i> föreslås anslag till belopp av kr.		2,954,345.

Vid bifall till av mig gjorda förslag kommer således huvudtiteln
slutsumma att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till 4,501,155
+ 2,954,345 = 7,455,500 kronor.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen
sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen lämnar därtill bifall samt
förordnar, att utdrag av detta protokoll skall över-
lämnas till finansdepartementet för iakttagande vid
författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen
angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

Sammandrag och register

till

Nionde huvudtiteln. Jordbruksdepartementet.

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års riksstat anslagets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.								
3	1	1	A 1	Departementschefen			12,000	
4	2	2	A 3	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			89,750	
4	3	3	A 4	Egnahemsavdelning inom departementet, <i>förslags- anslag, högst</i>				13,050
Säger för departementet							101,750	13,050
B. Lantbruksstyrelsen m. m.								
4	4	1	B 1	Lantbruksstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>			116,050	
5	5	2	D 5	Lantbruksingenjörer och deras biträden:	55,400			
5	6	3	—	Lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater				
6	7	4	D 6	Tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingen- jörer och lantbruksstipendiater		15,000		
				Assisterter hos lantbruksingenjörer, <i>förslags- anslag, högst</i>		27,000	55,400	42,000
7	8	5	Ur D 7 a	Statskonsulenter och deras biträde:	14,500			
7	9	6	D 27	Statskonsulenter				
				Stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushåll- ning m. m, <i>förslagsanslag, högst</i>		1,250	14,500	1,250
Säger för lantbruksstyrelsen m. m.							185,950	43,250
C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.								
Lantbruksakademien:								
9	10	1	C 1	Lantbruksakademiens sekreterare	2,800			
9	11	2	C 2	Lantbruks- och fiskerimuseum, <i>reservations- anslag</i>		4,000		
10	12	3	C 3	Lantbruksakademiens tidskrift m. m., <i>reserva- tionsanslag</i>		3,000		
10	13	4	C 4	Lantbruksakademiens bibliotek, <i>reservations- anslag</i>	2,000		11,800	

¹ Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I statsverksprop. anslags nr	I 1922 års riksstat anslags nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
11	14	5	Ur D 1	Försöksväsendet på jordbruksområdet:				
				Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet	156,350			
11	15	6	Ur D 1	Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor	—		156,350	
12	16	7	K 8	Internationella lantbruksinstitutet i Rom, <i>reservationsanslag</i>				10,200
13	17	8	K 9	Internationella frysinstitutet i Paris, <i>reservationsanslag</i>				3,600
				Säger för lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.			168,150	13,800
D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.								
Lantbruksinstitutet:								
15	18	1	Ur D 7 a	Lantbruksinstitutet vid Ultuna	48,600			
21	19	2	D 8)	Diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna, <i>förslagsanslag, högst</i>		10,000		
21	20	3	Ur D 7 a	Lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp	58,950			
26	21	4	D 9)	Diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, <i>förslagsanslag, högst</i>		4,000	107,550	14,000
27	22	5	D 28	Lanthushållningsseminariet å Rimforsa, <i>förslagsanslag, högst</i>				10,500
Lägre lantbruksundervisning m. m.:								
28	23	6	D 7 b	Understöd åt lantmannaskolor, <i>förslagsanslag</i>	370,000			
31	24		D 17	Ökat understöd åt lantmannaskolor.				
31	25	7	D 7 c	Understöd åt lanthushållsskolor, <i>förslagsanslag</i>	170,000			
33	26		D 18	Ökat understöd åt lanthushållsskolor.				
33	27	8	Ur D 7 a	Understöd åt lantbruksskolor	122,000			
35	28	9	D 7 e	Ålderstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolor, <i>förslagsanslag</i>	20,000			
37	29	10	—	Dyrtdstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lanthushålls- och lantbruksskolor		115,000 ¹		
37	30	11	Ur D 7 a	Lantbruksskolan vid Ultuna	2,825			
39	31	12	Ur D 7 a	Inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna	2,500			
39	32	13	Ur D 7 a	Lägre mejeriskolor för kvinnor, <i>reservationsanslag</i>	29,000			
41	33		D 20	Utbildningskurser för kontrollassistenter.				
42	34		D 21	Utbildningskurser för ladugårdsförmän och svin-skötare.				
43	35		D 22	Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.				
44	36		D 26	Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel				
44	37	14	Ur D 7 a	Hovbeslagsskolan vid Alnarp	2,250			
45	38	15	D 7 d	Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, <i>förslagsanslag, högst</i>	120,000			

¹ Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års rikestat anslagets nr		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
Sid.	Punkt				anslag Kronor	anslag Kronor	anslag Kronor	anslag Kronor
45	38	16	D 19	Förhöjda understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, <i>förslagsanslag, högst</i>		30,000	838,575	145,000
47	39	17	Ur D 7 a	Trädgårdsundervisningen:				
51	40	18	Ur D 7 a	Stipendier för högre utbildning i trädgårdsfacket, <i>reservationsanslag</i>	4,800			
52	41	19	Ur D 7 a	Lantbruksakademiens trädgårdsskola	8,000			
52	42	20	D 14	Trädgårdsskola vid Alnarp	6,000			
56	43	21	Ur D 7 a	Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarp's trädgårdar, <i>förslagsanslag, högst</i>		6,000		
56	44	22	D 15	Trädgårdsskolorna i Mellersta och Norra Sverige	11,000			
57	45		Ur D 16	Ökat anslag till trädgårdsskolorna i Mellersta och Norra Sverige, <i>förslagsanslag, högst</i>		7,500	29,800	13,500
57	46		Ur D 16	Trädgårdsskola för kvinnor.				
60	47	23	Ur D 7 a	Kurser i trädgårdsskötsel.				
				Reseunderstöd för lantbrukets studerande			—	
				Säger för undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar			975,925	183,000
				E. Stuteriväsendet.				
61	48	1	Ur D 29	Stuteriöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>			17,200	
64	49	2	Ur D 29	Hingstdepåerna:				
70	50	3	D 30	Uppehållande av hingstdepåernas verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	118,800			
70	51	4	Ur D 29	Extra personal vid Flyinge hingstdepå, <i>förslagsanslag, högst</i>		2,000	118,800	2,000
70	52		D 31	Prisbelöningar av hästar, <i>reservationsanslag</i>			70,000	
71	53		D 32	Åtgärder för inhemska häststammar.				
				Stamboksföring rörande hästar.				
				Säger för stuteriväsendet			206,000	2,000
				F. Boskapsskötsel m. m.				
74	54	1	Ur D 1	Nötboskapsavels befrämjande:				
75	55		D 35	Premiering av nötboskap	—			
76	56		D 36	Avelscentra för nötboskap.				
77	57	2	D 37	Befrämjande av nötboskapsaveln inom Norrbottens län.				
78	58	3	D 38	Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen, <i>reservationsanslag</i>		47,000		47,000
79	59		D 39	Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m., <i>förslagsanslag</i>				5,000
80	60	4	D 40	Svinavels befrämjande:				
				Svinavels befrämjande.				
				Avkastningsbedömning rörande avelssvin, <i>reservationsanslag</i>				7,500

Nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års riksstat anslagets nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Sid.	Punkt							
80	61		D 41	Fåravelns befrämjande.				
81	62		D 42	Fjäderfåavelns befrämjande.				
83	63		D 43	Biskötselns befrämjande.				
				Säger för boskapskötsel m. m.				59,500
				G. Veterinärväsendet.				
				Veterinärundervisningsanstalter:				
84	64	1	Ur J 1	Veterinärhögskolan	106,150			
88	65	2	J 2	Personliga arvodesförhöjningar för vissa be- fattningshavare vid veterinärhögskolan. <i>för- slagsanslag, högst</i>		2,400		
89	66	3	Ur J 1	Veterinärinrättningen i Skara	4,250		110,400	2,400
				Statens veterinärbakteriologiska anstalt:				
89	67	4	J 4 a	Avlöningar m. m.	24,250			
89	67	5	J 4 b	Uppehållande av anstaltens verksamhet, <i>reserva- tionsanslag</i>	15,000			
91	68	6	J 5	Bakteriologisk köttkontroll, <i>reservationsanslag</i>		1,000	39,250	1,000
				Veterinärstaten:				
92	69	7	J 6 a	Länsveterinärer och veterinärstipendiater	69,250			
92	70	8	J 6 b	Distriktsveterinärers avlöande, <i>förslagsanslag</i>	73,000			
94	71	9	—	Dyrtdistillägg åt distriktsveterinärer		1 50,000	142,250	50,000
94	72	10	D 33	Förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, <i>förslagsanslag</i> ...			25,000	
103	73	11	D 34	Karantänsanstalten i Haparanda för husdjur, <i>för- slagsanslag, högst</i>				750
				Säger för veterinärväsendet			316,900	54,150
				H. Lanthushållning i allmänhet.				
104	74	1	K 4	Allmänt anslag till hushållningssällskapen.			—	
108	75	2	Ur D 1 » D 7a)	Befrämjande i allmänhet av jordbruk- och lant- mannanärningar, <i>reservationsanslag</i>			54,550	
				Mindre jordbruket:				
109	76		D 55	Höjande av det mindre jordbruket.†				
112	77	3	D 56	Ordnad bokföring vid mindre jordbruk, <i>för- slagsanslag</i>				5,000
				Jordbrukskonsulenter m. m.:				
113	78		D 23	Jordbrukskonsulenter.				
115	79		D 24	Vandringsrättare.				
115	79	4	D 24	Utbildningskurser för vandringsrättare, <i>reserva- tionsanslag</i>		5,000		
116	80		D 25	Täckdikningsförmän.				
117	81	5	—	Utbildningskurser för förrättningsmän vid täck- dikningsföretag ävensom för täckningsförmän, <i>reservationsanslag</i>		19,000		24,000
119	82	6	D 45	Maskin- och redskapsprovsningsanstalterna vid Ultuna och Alnarp, <i>förslagsanslag, högst</i> ...				25,000

1 Beräknat belopp.

Nionde huvudtiteln		I statsverksprop. anslags nr	I 1922 års riksstat anslags nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
Sid.	Punkt							
122	83	7	D 46	Kemiska stationer m. m.:		24,000		
124	84	8	D 47	Kemiska stationer, <i>förslagsanslag, högst</i>				
				Kemisk-växtbiologiska anstalten inom Norrbottens län, <i>förslagsanslag, högst</i>		14,000		38,000
127	85	9	D 48	Befrämjande av mossodlingar:				
				Svenska mosskulturföreningen, <i>förslagsanslag, högst</i>		44,000		
134	86	10	Ur D 49	Försöksgård å myrjord i Jämtlands län, <i>förslagsanslag, högst</i>		5,000		
138	87	11	Ur D 49	Försöksgård å myrjord i Norrbottens län, <i>förslagsanslag, högst</i>		3,500		52,500
139	88	12	D 50	Befrämjande av fröodlingen:				
140	89		D 51	Frökontrollanstalter, <i>förslagsanslag, högst</i>		10,000		
141	90	13	D 52	Befordrande av inhemsk fröodling.				
				Sveriges utsädesförening, <i>förslagsanslag, högst</i>		101,300		111,300
146	91		D 53	Befrämjande av trädgårdsodlingen:				
146	92		D 54	Sveriges pomologiska förening.				
148	93		D 60	Befrämjande av linodling och linberedning.				
155	94		D 2	Lindring av fraktkostnader för kalk.				
156	95		D 3	Ogrärens bekämpande.				
157	96	14	D 4	Berberisbuskens utrotande.				
157	97	15	D 45	Rönnbärsmalens bekämpande, <i>reservationsanslag</i>				6,000
				Lantbruksmöte och trädgårdsutställning, <i>förslagsanslag, högst</i>				30,000
164	98	16	1)	Lantbrukskonsulenter i London och Berlin, <i>förslagsanslag, högst</i>				17,000
165	99		D 57	Smörprovningar.				
167	100	17	K 10	Understöd åt föreningar för jordbrukskredit, <i>förslagsanslag</i>				17,500
170	101		K 7	Jordbruksräkning.				
171	102		D 62	Upplysningsverksamhet angående försäljningsföreningar.				
171	103		D 61	Landsbygdens elektrifiering.				
172	104		K 1 i	Jordbrukarungdomens förbund.				
				Säger för lanthushållning i allmänhet			54,550	326,300
				I. Grundförbättringar, kolonisation och egna-hemsbildning m. m.				
173	105		D 58	Grundförbättringar:				
177	106		—	Norrländska avdikningsanslaget.				
179	107		D 59	Tilläggsbidrag till vissa med bidrag från Norr-ländska avdikningsanslaget understödda företag.				
183	108		—	Allmänna avdikningsanslaget.				
				Tilläggsbidrag till vissa med bidrag från all-männa avdikningsanslaget understödda företag.				
184	109	1	K 2	Kolonisation:				
				Odlingshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl., <i>förslagsanslag</i>	75,000			
185	110	2	K 14	Kolonisation å vissa kronoparker, <i>förslagsan-slag</i>			307,500	
205	111	3	K 15	Kolonat å Abmobergets kronopark i stället för krononybyggen, <i>reservationsanslag</i>			10,000	

1) Tredje huvudtiteln B 15.

I nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års riksstat anslagets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
206	112	4	K 16	Ströängars indragande till kronan, <i>reservationsanslag</i>		50,000	75,000	367,500
208	113	5	K 6	Egnahemsbildning: Jordförmedlingsbyråer för egnahemsrörelsen, <i>reservationsanslag</i>				40,000
209	114	6	K 5	Jordbrukskommissioner, <i>förslagsanslag</i>			7,500	
				Säger för grundförbättringar, kolonisation och egnahemsbildning m. m.			82,500	407,500
J. Fiskeriväsendet.								
210	115	1	Ur E 1	Statens fiskeritjänstemän			22,300	
216	116	2	Ur E 1	Fiskerinäringens understöd: Fiskets befrämjande i de särskilda orterna, <i>reservationsanslag</i>				
216	117	3	Ur E 1	Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i>	20,200		20,200	
216	118	4	E 2	Undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare, <i>reservationsanslag</i>				775
217	119	5	E 3	Södra Sveriges fiskeriförening, <i>förslagsanslag, högst</i>				26,000
223	120	6	E 4	Hydrografisk-biologiska havsundersökningar: Hydrografisk-biologiska kommissionens under- sökningar, <i>reservationsanslag</i>		3,000		
223	120	7	E 7	Vissa havshydrografiska mätningar, <i>reservationsanslag</i>		3,000		
223	120		E 5	Sveriges andel i kostnaderna för en internationell hydrografisk-biologisk centralanstalt med laboratorium.				
225	121	8	E 8	Underhålls- och driftkostnad för fartyget Skagerak, <i>reservationsanslag</i>		15,000		
228	122	9	E 9	Försäkring av fartyget Skagerak, <i>förslagsanslag, högst</i>		13,500		34,500
228	123	10	E 10	Underhålls- och driftkostnad för fartyget Eystrasalt, <i>reservationsanslag</i>				5,000
231	124	11	E 11	Ett armerat ångfartygs stationerande vid rikets kuster, <i>reservationsanslag</i>				17,000
				Säger för fiskeriväsendet			42,500	83,275
K. Skogsväsendet.								
232	125	1	Ur F 1	Skogsundervisning m. m.: Skogshögskolan	105,850			
239	126		F 3	Diverse behov vid skogshögskolan.				
240	127	2	F 2	Personligt ålderstillägg åt extra läraren G. Grönberg, <i>förslagsanslag, högst</i>		250		
241	128	3	Ur F 1	Statens skogsförsöksanstalt	56,190			
244	129	4	F 4	Diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt, <i>reservationsanslag</i>		34,000		
249	130	5	F 5	Specialundersökningar rörande de norrländska skogarnas föryngring, <i>reservationsanslag</i> ...		6,800		

I nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års riksstat anslagets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
252	131	6	F 6	Statens skogsskolor			—	
254	132		F 8	Fortsättningsskolan vid Kloten.				
255	133	7		Skogshushållning i allmänhet	8,500		170,540	41,050
				Skogsvård m. m.:				
256	134	8	F 10	Tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar	—			
256	135	9	F 11	Tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland	—			
256	136		F 12	Skogsvård å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens län samt Särna och Idre socknar.				
257	137		F 13	Skogsvårdens befrämjande.				
263	138	10	F 14	Släckning av skogseld, <i>förslagsanslag</i>			25,000	
				Utgifter för naturskyddsändamål:				
263	139	11	K 12	Kostnader för nationalparker, <i>reservationsan- slag</i>		1,300		
263	139	12	K 13	Vetenskapsakademiens förvaltning av natur- skyddsärenden, <i>reservationsanslag</i>		1,900		3,200
264	140	13	K 3	Belöningar för rovdjurs dödande, <i>förslagsanslag</i>			10,000	
				Säger för skogsväsendet			205,540	44,250
				L. Lantmäteriväsendet.				
265	141	1	G 1	Lantmäteristyrelsen, <i>förslagsanslag</i>			101,500	
				Statens reproduktionsanstalt:				
265	142	2	G 2	Upprätthållande av statens reproduktionsanstalts verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , att i första hand utgå av inkomster av reproduktions- anstalten	100,000			
272	143	3	G 3	Personligt lönetillägg till föreståndaren för statens reproduktionsanstalt, byråchefen P. A. Eriksson, <i>förslagsanslag</i> , högst		970		
272	144	4	—	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens reproduktionsanstalt, att i första hand utgå av anstaltens inkomster		¹ 7,000	100,000	7,970
273	145	5	G 5	Lantmäteriundervisningen, <i>reservationsanslag</i> ...				24,850
				Lantmäterikontoren i länen:				
273	146	6	G 6 a	Avlöningar	152,675			
273	147	7	G 6 b	Renovation av kartor för lantmäterikontoren i länen, <i>reservationsanslag</i>	—			
274	148	8	G 7	Extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen, <i>reservationsanslag</i>		17,000		
277	149		G 8	Inbindning av handlingar i lantmäterikontoren i länen				
277	150	9	G 9	Anskaffande för lantmäterikontoret i Karlstad av kopior av vissa kartor m. m. <i>reservations- anslag</i>		5,000	152,675	22,000
				Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar:				
278	151	10	G 11 a	Avlöningar	374,750			
278	151	11	G 11 b	Ersättning för publik renovation, <i>förslagsanslag</i>	10,000			
278	152	12	—	Tillskott till dyrtidstillägg till vissa lantmätare		¹ 250,000	384,750	250,000

¹ Beräknat belopp.

I nionde huvudtiteln		statsverks-prop.-anslagets nr	I 1922 års riksstät anslaget nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
sid.	Paragraf				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
278	153	13	G 12	Understöd av jorddelningsväsendet:				
				Bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar, <i>förslagsanslag</i>	10,000			
278	153	14	G 13	Bidrag till skiften och hemmansklyvningar, <i>förslagsanslag</i>	75,000			
278	153	15	G 14	Bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar, <i>förslagsanslag</i>	50,000		135,000	
281	154	16	G 16	Avvittringar, <i>förslagsanslag</i>			20,000	
281	155		G 15	Tilläggsavvittring i Västerbottens läns lappmark				
				Säger för lantmäteriväsendet			893,925	304,820
M. Rikets allmänna kartverk.								
Rikets allmänna kartverk:								
284	156	1 a	H 1 a	Avlöningar	111,523			
284	156	1 b	H 1 b	Älderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	20,577			
284	156	1 c	H 1 c	Kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	111,850		243,950	
284	157	2	H 2	Diverse behov vid rikets allmänna kartverk, <i>reservationsanslag</i>				35,000
295	158	3	H 3	Namngranskning för rikets allmänna kartverks behov, <i>reservationsanslag</i>				1,500
296	159		H 4	Utgivande av ekonomisk karta över Hallands län				
				Säger för rikets allmänna kartverk			243,950	36,500
N. Geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar.								
Sveriges geologiska undersökning:								
297	160	1	I 1	Sveriges geologiska undersökning, <i>förslagsanslag</i>	78,770			
298	161	2	I 2	Fältarbeten m. m. vid Sveriges geologiska undersökning, <i>reservationsanslag</i>		57,100		
301	162	3	I 3	Expenser m. m. för Sveriges geologiska undersökning, <i>reservationsanslag</i>		7,000		
304	163	4	I 4	Praktisk-geologisk undersökning i Jämtlands och Västerbottens län, <i>reservationsanslag</i>		4,500		
305	164	5	I 5	Undersökning av torvmarker i södra Sverige, <i>reservationsanslag</i>		71,000	78,770	139,600
Meteorologiska och hydrografiska undersökningar:								
Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt:								
309	165	6 a	I 6 a	Avlöningar	75,750			
309	165	6 b	I 6 b	Arvoden åt observatörer, <i>reservationsanslag</i>	20,000			
309	165	6 c	I 6 c	Expenser, <i>reservationsanslag</i>	4,000			
312	166	7	I 7	Diverse behov vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, <i>reservationsanslag</i>		94,800		
326	167	8	I 9	Stormvarningar vid rikets kuster, <i>förslagsanslag, högst</i>		15,000		
327	168		I 10	Meteorologiska telegram från Färöarna och Island				
328	169	9	I 11	Meteorologiska iakttagelser i Abisko, <i>reservationsanslag</i>		9,500		

I nionde huvudtiteln		I stats- verks- prop. ansla- gets nr	I 1922 års riksstat anslagets nr		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
Sid.	Punkt				Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
331	170	10	—	Geofysisk station i samband med Roald Amund- sens polarexpedition, <i>reservationsanslag</i> ...		6,350		
332	171	11	I 13	Hydrogeologiska specialundersökningar, <i>reser- vationsanslag</i>		5,700	99,750	131,350
				Säger för geologiska samt meteorologiska och hydrografiska undersökningar			178,520	270,950
O. Diverse.								
334	172	1	K 1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			112,500	
334	173	2	K 17	Rese- och traktamentspenningar <i>förslagsanslag</i>			350,000	
335	174	3	K 18	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslags- anslag</i>			135,000	
336	175	4	K 22	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			27,495	
336	176	5	K 19	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
337	177	6	K 20	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			20,000	
337	178	—	K 21	Extra lönetillägg.				
338	179	7	—	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen				¹ 112,000
338	180	8		Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst				¹ 1,000,000
Säger för diverse							844,995	1,112,000
Summa							4,501,155	2,954,345

¹ Beräknat belopp.

Tionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Svensson, redogör
härefter för de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—
30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, och
anför därvid:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut
denna dag vid behandlingen av de för flera huvudtitlar gemensamma
frågorna anført beträffande grunderna för beräkningen av anslagen å
den halvårsbudget, varom nu är fråga, hemställer jag, att Kungl. Maj:t
måtte föreslå riksdagen

[1.]
Departements-
chefen.
(ordinarie
anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till departements-
chefen, nu kronor 24,000,
med halva beloppet eller » 12,000.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[2.]
Departemen-
tets avdelning
av Kungl.
Maj:ts kansli.
 (ordinarie
 anslag.)

Sedan min företrädare i ämbetet enligt av Kungl. Maj:t den 26 november 1920 lämnat bemyndigande tillkallat vissa personer att såsom sakkunniga inom handelsdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande de åtgärder, som kunde anses erforderliga för att, med utnyttjande av redan befintliga officiella och enskilda organ, åvägabringa största möjliga enhetlighet och effektivitet ifråga om vårt lands kommersiella informationsväsende, hava ovannämnda sakkunniga efter verkställd utredning den 30 september 1921 avgivit förslag i ämnet.

Enligt detta förslag skulle bland annat dels den nuvarande upplysningssektionen inom kommerskollegium överflyttas till handelsdepartementet för att inordnas i departementet såsom en särskild upplysningsbyrå, dels ock redaktionen för »Kommersiella meddelanden» ingå i samma upplysningsbyrå och alltså dit överflyttas från kommerskollegii statistiska byrå, varunder redaktionen nu sorterar. Ett bifall till de sakkunnigas förslag skulle sålunda föranleda rubbning i såväl handelsdepartementets som kommerskollegii stater.

Över förslaget har kommerskollegium anbefallts att efter hörande av de sammanslutningar, som kunna vara av frågan intresserade, avgiva utlåtande. Dylikt utlåtande har emellertid ännu icke från kollegium inkommit och lär, enligt vad jag inhämtat, icke heller kunna förväntas under den närmaste tiden.

Då frågan om det statliga kommersiella informationsväsendets ordnande alltså trots det avgivna sakkunnigförslaget ännu icke föreligger i det skick, att ärendet kan upptagas till slutlig prövning, och jag i allt fall funnit vissa skäl — bland annat den kortvariga erfarenhet rörande handelsdepartementets verksamhet, som hittills vunnits — tala för att låta med eventuella ändringar i handelsdepartementets organisation ännu någon tid anstå, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till handelsdepartementets
 avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, nu kronor 150,300,
 med halva beloppet eller..... » 75,150.

3. Departementets verksamhet.

Till upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet är för år 1922, utöver det ordinarie anslaget, å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst 12,000 kronor. Ifrågavarande belopp är avsett såsom arvode till en extra byråchef för tekniska ärenden. [3.]
Departementets verksamhet.
(extra anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av handelsdepartementets verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 6,000.

B. Centrala verk med underlydande stater.

Kommerskollegium.

1. Kommerskollegium.

I riksstaten för år 1922 är det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium uppfört med ett belopp av 529,420 kronor, varjämte å extra stat för samma år till förstärkning av kollegii arbetskrafter anvisats ett förslagsanslag, högst 138,200 kronor. [4.]
Kommerskollegium.
(ordinarie anslag.)

Den av 1921 års riksdag godkända ordinarie staten för kommerskollegium har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 407,920
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 11,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	» 110,000

Förslagsanslag kronor 529,420.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har kollegium nu framlagt förslag i fråga om de anslag, som för uppehållande av ämbetsverkets verksamhet böra hos riksdagen äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Vad angår den ordinarie staten har kollegium därvid till en början verkställt en beräkning, huru — med utgångspunkt från de nuvarande personalförhållandena inom verket — anslagsbehovet skulle ställa sig för ifrågakomna budgetperiod. Denna beräkning slutar å följande belopp:

4.] Avlöningar till ordinarie tjänstemän.....	kronor 203,960
Vikariatsersättningar.....	» 4,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 62,000
Summa kronor 269,960.	

Till förklaring av huru kollegium kommit till ovannämnda siffror anför kollegium följande:

Avlöningar
till ordinarie
tjänstemän.

» Vidkommande då till en början det ordinarie anslaget till förenämnda ändamål torde den del därav, som avser avlöningar till ordinarie tjänstemän, eller sålunda ett belopp av 407,920 kronor, utgörande förslagsanslag, böra i den s. k. övergångsbudgeten upptagas med halva beloppet eller alltså med 203,960 kronor.

Vikariats-
ersättningar.

Den del åter av berörda anslag, som avser vikariatsersättningar, utgörande förslagsanslag å 11,500 kronor, torde i övergångsbudgeten kunna beräknas till något lägre belopp än halva årssumman. Några noggrannare beräkningar härutinnan torde emellertid icke gärna låta sig verkställas och synas heller icke vara erforderliga, enär anslaget i fråga har karaktär av förslagsanslag och ett eventuellt överskridande i detta fall icke kan anses vara av någon nämnvärd betydelse, då sådant överskridande i varje fall torde hålla sig inom mycket måttliga gränser. Kollegium anser sig böra föreslå, att nu ifrågavarande del av det ordinarie anslaget till kollegium upptages till 4,000 kronor. Härvid har kollegium jämväl tagit med i beräkning den belastning av anslagsposten, som kan väntas uppstå på grund av kollegii förslag här nedan i fråga om vikariatsersättning under semester till viss å extra stat uppförd personal.

Avlöningar
till icke-
ordinarie be-
fattnings-
havare m. m.

Den del av det ordinarie anslaget till kollegium, som utgör avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., uppgående under natur av förslagsanslag, högst, till ett belopp av 110,000 kronor, torde däremot böra i övergångsbudgeten beräknas något högre än till hälften av motsvarande anslagspost i en helårsbudget. Erfarenheten har nämligen ådagalagt, att denna anslagspost belastas hårdare under förra än under senare hälften av kalenderåret. Detta har delvis sin grund i det förhållandet, att den icke-ordinarie personalen under kalenderårets senare hälft i större utsträckning än under dess förra hälft avlönas från anslagsposten till vikariatsersättningar. I minst lika hög grad framträdande är emellertid den inverkan, som belastningen av förevarande anslagspost röner av det under förra delen av varje år starkt forcerade arbetet å kollegii statistiska byrå. Möjlighet till dylik forcering måste åter förefinnas, såvida icke utgivandet av de olika statistiska årsberättelserna skall över hövan fördröjas. På grund av vad sålunda anförts och med utgångspunkt från den belastning, som de mot den nu ifrågavarande anslagsposten svarande delar av de för kollegium nu anvisade anslagen varit underkastade under första hälften av innevarande år, samt med beaktande av, att från och med år 1922 i nämnda anslagspost skall, i motsats till vad nu gäller, inräknas jämväl arvode å 4,000 kronor till en sjöåklagare hos kollegium, har kollegium beräknat skola under första halvåret 1923 för de med anslagsposten avsedda ändamål bliva erforderligt ett belopp av i avrundat tal 62,000 kronor.»

Här ovan återgivna beräkningar grunda sig, såsom redan nämnts, på de nuvarande personalförhållandena inom verket. Den omständigheten, att slutsumman av det för första halvåret 1923 erforderliga anslaget icke jämnt motsvarar utan något överstiger hälften av det å 1922 års riksstat för kollegium beviljade helårsanslaget, är sålunda icke beroende på någon ifrågasatt personalökning eller annat förhållande av beskaffenhet att böra föranleda ändring i den för kollegium gällande staten, utan därpå, att de av kollegii verksamhet föranledda utgifterna fördela sig i någon mån olika på årets båda hälfter.

Emellertid har kollegium, jämsides med de sålunda verkställda anslagsberäkningarna, hemställt om vidtagande av vissa åtgärder, vilka, om de genomfördes, skulle föranleda icke oväsentliga ändringar i den vid 1921 års riksdag för kollegium fastställda tjänsteförteckningen och därmed också i den för ämbetsverket gällande staten.

Sålunda har kollegium — under erinran hurusom i det på sin tid avgivna förslaget till omorganisation av kollegium tre av de nuvarande sekreterartjänsterna motsvarades av byrådirektörstjänster — i särskild skrivelse av den 29 augusti 1921 hemställt, att ifrågavarande tre sekreterartjänster måtte, utan avbidan på resultatet av en eventuell utredning rörande den omfattning, vari nuvarande tjänster av 15:e lönegraden borde uppflyttas i högre lönegrad än denna, hänföras till 16:e lönegraden, samt att, i händelse av bifall därtill, beslutet därom måtte få träda i kraft åtminstone den 1 juli 1922.

Vidare har kollegium dels i ovan först omförmälda skrivelse av den 29 augusti 1921 gjort framställning om överförande å ordinarie stat av den inom kollegium å extra stat inrättade fartygsinspektionsbyrån, dels ock i skrivelse den 2 september 1921, i sammanhang med framlagt förslag till ändrad organisation av torvstaten, hemställt, att den för närvarande å extra stat uppförde förste torvingenjören måtte under titel förste byråingenjör uppföras å kollegii ordinarie stat.

I avseende å de skäl, som legat till grund för kollegii ifrågavarande framställningar, tillåter jag mig hänvisa till vad handlingarna därom innehålla.

Då jag nu går att för egen del yttra mig rörande det anslagsbelopp, som å ordinarie stat kräves för uppehållande av kommerskollegii verksamhet under första halvåret 1923, anser jag mig till en början böra fästa uppmärksamheten på, att, såsom jag redan vid behandlingen av handelsdepartementets medelsbehov anfört, vissa av min företrädare i ämbetet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade särskilda

*Departements-
chefen.*

[4.] sakkunniga den 30 september 1921 avgivit förslag rörande ordnande av det statliga kommersiella informationsväsendet, utmynnande i, bland annat, överflyttning från kommerskollegium till handelsdepartementet av, förutom den å extra stat inom kollegium inrättade upplysningssektionen, den å kollegii statistiska byrås avdelning för utgivande av publikationen »Kommersiella meddelanden» anställda personalen. Ett bifall till detta förslag skulle alltså påverka även kommerskollegii stat. Då emellertid, såsom jag redan nämnt, någon proposition i ämnet icke kan förväntas till den nu sammanträdande riksdagen, lär förslaget icke för den budgetperiod, som nu är i fråga, föranleda någon ändring i kommerskollegii organisation.

Vidkommande härefter de av kommerskollegium i förberörda skrivelser upptagna förslag och anslagsberäkningar tillåter jag mig, vad först angår den ifrågasatta uppflyttningen i högre lönegrad av vissa sekreterartjänster hos kollegium, erinra, att Kungl. Maj:t den 30 september 1921 på föredragning av dåvarande chefen för finansdepartementet uppdragit åt allmänna civilförvaltningens lönenämnd att till utredning upptaga, bland annat, spörsmålen om vissa den s. k. andra normalgraden tillhörande tjänsters placering i det nya lönesystemet samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Även kommerskollegii nu förevarande framställning, som ansetts icke lämpligen kunna göras till föremål för prövning annorledes än i sammanhang med övriga spörsmål av enahanda art, har i antytt syfte tillställts sagda nämnd. Den sålunda igångsatta utredningen har ännu icke slutförts; och lär under sådana omständigheter någon ändring i ovannämnda tre sekreterartjänsters placering å löneskalan nu icke kunna ifrågasättas.

Beträffande de av kommerskollegium gjorda framställningarna om överförande å ordinarie stat av viss för närvarande å extra stat uppförd personal får jag erinra, att samma framställningar, jämte av kollegium i annat sammanhang väckt förslag om lönereglering för de lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 september 1921 remitterats till 1902 års löneregleringskommitté, som anbefallts att avgiva utlåtande över desamma. Då nämnda kommitté emellertid för närvarande är i synnerligen hög grad upptagen med utredningsarbeten rörande ifrågasatt lönereglering för de under de centrala verken lydande, å ordinarie stat uppförda lokalförvaltningarna, torde någon framställning i det av kommerskollegium berörda syftet icke kunna förväntas hinna bli avlåten till innevarande års riksdag. Under sådana förhållanden lär den av kollegium nu till uppförande å ordinarie stat ifrågasatta personalen tillsvidare liksom hittills böra bibehållas å extra stat.

Då jag alltså av olika anledningar funnit mig icke kunna för närvarande biträda någon av de av kommerskollegium gjorda framställningar, som skulle hava föranlett ändringar i den för kollegium gällande tjänsteförteckning och stat, och jag icke heller för egen del har något förslag i dylikt hänseende att framställa, torde de här ovan först återgivna, med utgångspunkt från de nuvarande personalförhållandena inom verket av kollegium uppgjorda beräkningarna rörande anslagsbehovet å 1923 års övergångsstat skäligen kunna läggas till grund för den i ämnet erforderliga framställningen till riksdagen.

Mot dessa beräkningar har jag icke något att erinra. Endast på en punkt, nämligen i fråga om den för vikariatsersättningar avsedda anslagsposten å 4,000 kronor, har vad kommerskollegium anfört synts mig giva anledning till särskilt uttalande från min sida.

Kommerskollegium har utgått ifrån, att de vikariatsersättningsbelopp, som för närvarande ingå i vissa å extra stat uppförda avlöningsanslag med karaktär av förslagsanslag högst, i stället skulle få bestridas ur det å ordinarie stat uppförda vikariatsersättningsanslaget, vilket ju är av förslagsanslags natur. Det synes mig emellertid lämpligare att jämväl i övergångsbudgeten bibehålla den i ifrågavarande hänseende hittills tillämpade anordningen och alltså jämväl å denna budget i de extra avlöningsanslagen inräkna erforderliga vikariatsersättningsbelopp, för enkelhetens skull såsom regel upptagna till hälften av de nuvarande helårsbeloppen. Då nu, enligt vad kommerskollegium meddelat, kollegium vid beräklandet av den ordinarie anslagsposten till vikariatsersättningar tagit hänsyn jämväl till den belastning av sagda post, som skulle föräniedas vid bifall till kollegii här ovan berörda förslag rörande sättet för bestridande av vikariatsersättningar för extrastatspersonal, kunde det ju ifrågasättas, huruvida icke, när nämnda förslag icke föranleder någon åtgärd, den till 4,000 kronor upptagna ordinarie vikariatsersättningsposten kunde i anslagsberäkningarna något sänkas. Med hänsyn till att i kommerskollegii förslag denna post redan upptagits så lågt som till ungefärligen en tredjedel av det för ändamålet nu utgående helårsanslaget, synes mig emellertid en dylik sänkning knappast tillräddlig, helst som det ligger i sakens natur, att, när det gäller en halvårsbudget, anslagsberäkningen på denna punkt måste bliva av högst approximativ karaktär.

Jag förordar således, att för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 det ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium upptages med det belopp, som framgått såsom resultat av de av kommerskollegium först verkställda beräkningarna.

[4.]

[4.] På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till kommers-
 kollegium, nu kronor 529,420,
 med » 269,960.

2. Kommerskollegii verksamhet.

[5.] Såsom förut omnämnts, har i riksstaten för år 1922, utöver det
Kommers-
kollegii verk-
samhet.
 (extra anslag.) ordinarie förslagsanslaget till kommerskollegium, till förstärkning av
 kollegii arbetskrafter å extra stat anvisats ett förslagsanslag, högst
 138,200 kronor. Detta belopp fördelar sig på följande anslagsposter:

Kamrerar- och kassakontoret	kronor	2,436
Handelsbyråns upplysningssektion	»	32,800
Statistiska byråns avdelning för »Kommersiella med- delanden»	»	6,148
Industribyrån:		
Ärenden rörande kraftlednings- och vattenkraftslåne- fonderna	»	10,164
» » elektriska anläggningar	»	10,634
» » behörighet att utföra elektriska an- läggningar	»	8,338
Assistent åt tekniska konsulenten	»	6,048
Fartygsinspektionsbyrån	»	61,614

Summa kronor 138,182,

vilket belopp av riksdagen avrundats till 138,200 kronor.

Kollegium, som, på sätt av den under nästföregående punkt lämnade redogörelsen framgår, bland annat ifrågasatt överflyttning av den å extra stat uppförda fartygsinspektionsbyrån till ordinarie stat, har i sin förberörda skrivelse den 29 augusti 1921 nu hemställt, att till förstärkning av kollegii arbetskrafter under tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte å extra stat anvisas ett förslagsanslag, högst, av i avrundat tal 43,000 kronor.

Innan jag ingår på en redogörelse för de olika punkterna i kollegii nu förevarande framställning, anser jag mig emellertid böra förutskicka några erinringar i fråga om de till vissa tjänstemän å extra stat för år 1922 anvisade avlöningsmedel.

I sitt den 3 november 1920 dagtecknade betänkande med förslag till ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid statsdepartementen och de centrala ämbetsverken hade, som bekant, 1902 års löneregleringskommitté hänfört flertalet ordinarie befattningar inom den gamla så kallade andra normalgraden till den nuvarande 15:e lönegraden. Med bifall till en av dåvarande chefen för finansdepartementet gjord framställning föreslog emellertid Kungl. Maj:t i den till 1921 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen riksdagen att uppföra samtliga dessa befattningar i 16:e lönegraden med begynnelseavlönning av 8,580 kronor. Vid beräkandet av de anslag, som erfordrades för avlönande av de å extra stat uppförda befattningshavarna, togs här efter av Kungl. Maj:t, likaledes på framställning av bemälda departementschef, den utgångspunkten, att avlönning till sådan befattningshavare skulle utgå efter den löneklass, som låge närmast under begynnelseavlönningen för motsvarande ordinarie befattning, varigenom avlöningen för den extra befattningshavaren komme att ligga något ehuru oväsentligt under vad som skulle ägt rum, om avdrag för pensionsavgift skett på sätt dittills varit fallet. I anslutning härtill beräknade Kungl. Maj:t, vad nu angår kommerskollegium, för avlönande av envar av de inom verket anställda extra befattningshavare inom dåvarande andra normalgraden ett anslagsbelopp av 8,124 kronor. Emellertid frångick riksdagen i fråga om de centrala verken Kungl. Maj:ts förslag rörande de ordinarie andragradstjänstemännens placering och anslöt sig i stället till löneregleringskommittén, i följd varav alltså avlöningen till dylika tjänstemän för närvarande utgår efter 15:e lönegraden, ortsgruppen G, med begynnelseavlönning av 7,668 kronor. Till avlönande av de hos kommerskollegium anställda extra befattningshavarna i motsvarande ställning beräknade emellertid riksdagen medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, ehuru ju med anledning av den vidtagna ändringen i de ordinarie andragradstjänstemännens placering å löneskalan en omräkning av de av Kungl. Maj:t å extra stat äskade avlöningsmedlen kunde hava ifrågasatts. Riksdagen framhöll likväl, att, då chefen för finansdepartementet förordat, att avlöningen till befattningshavare å extra stat skulle få beräknas att utgå efter den löneklass, som låge närmast under begynnelseavlönningen för motsvarande ordinarie befattning, riksdagen ville betona, att detta finge allenast betraktas som en beräkningsgrund till ledning vid uppskattandet av storleken av vederbörande anslag. Till vilka belopp själva avlöningarna till de extra tjänstemännen skulle uppgå, vore en fråga, som sedermera torde komma att i varje särskilt fall böra underkastas närmare prövning av den till inrättande ifrågasatta lönenämnden.

[5.]

Den av riksdagen företagna omplaceringen i lönehänseende av de förutvarande ordinarie andragsradstjänstemännen bör påtagligen nu, då det gäller förnyad hänvändelse till riksdagen i anslagssyfte, föranleda omräkning av de anslagsbelopp, som avsetts för avlönande av de befattningshavare å extra stat, vilka motsvara nyss omförmälda ordinarie tjänstemän. Även i avseende å dessa extra befattningshavare bör vid anslagsberäkningen följas den allmänna principen, att avlöningen upptages efter den löneklass, som ligger närmast under begynnelseavlönningen för motsvarande ordinarie befattningshavare.

I överensstämmelse med dessa grunder och med iakttagande av vad jag under nästföregående punkt anført i fråga om den i de extra avlöningsanslagen ingående posten vikariatsersättningar, har jag i det följande beräknat de till förstärkning av kommerskollegii arbetskrafter under tiden 1 januari—30 juni 1923 å extra stat erforderliga anslagsbelopp. Jag anser mig emellertid, under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet förut i dag under punkt 56 av sjunde huvudtiteln anført, böra fästa uppmärksamheten på, att, därest även de extra befattningshavarna komma att få tillgodoräkna sig avlöningsförhöjningar efter viss tids tjänstgöring, de på här ovan angivet sätt beräknade anslagsbeloppen kunna komma att visa sig otillräckliga. För sådant fall torde fyllnad få utgå ur det anslag till avlöningsförhöjningar åt vissa icke-ordinarie befattningshavare m. m., som på frainställning av chefen för finansdepartementet beräknats under sjunde huvudtiteln.

1:o.

*Förstärkning
av arbetskraf-
terna å kom-
merskollegii
kamrerar- och
kassakontor.*

Under år 1919 och första hälften av år 1920 har å kommerskollegii kamrerar- och kassakontor jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 mars och den 7 november 1919 varit anställt ett kvinnligt biträde med avlöning, motsvarande avlöningen till kvinnligt biträde av dåvarande tredje graden. Ifrågavarande avlöningsmedel hava utbetalats från manufakturförlagslånefonden.

Hos 1920 års riksdag gjorde Kungl. Maj:t sedermera, efter hemställan av kollegium, framställning om anvisande av medel för enahanda ändamål under senare halvåret 1920 och för hela året 1921. Riksdagen, som av den i ämnet lämnade utredningen icke fann sig övertygad om, att de arbetsuppgifter, som påvilade ifrågavarande kvinnliga biträde, vore av den kvalificerade beskaffenhet, som av riksdagen förutsatts för inrättande av kvinnliga biträdesbefattningar av tredje lönegraden, biföll

så till vida Kungl. Maj:ts framställning, att medel anvisades å tilläggsstat för år 1920 och å extra stat för år 1921 till avlönande av ett kvinnligt biträde av andra graden.

[5.]

I skrivelse den 27 augusti 1920 återupprepade kollegium sin framställning om uppförande av ifrågavarande extra kvinnliga biträde i tredje lönegraden, varjämte kollegium hemställde om medel för anställande å kontoret av en amanuens med arvode av 2,500 kronor för år räknat. Till stöd härför anfördes, dels att den kvantitativa storleken av arbetet å kontoret medfört, att biträdet dagligen måste deltaga i jämväl de mera kvalificerade kassagöromålen, dels ock att på grund av arbetets å kontoret avsevärda ökning kassarörelsen icke kunde i alla avseenden tillfredsställande handhavas ens med hjälp av ett biträde med nu åsyftade kvalifikationer, utan att därför krävdes ytterligare arbets-hjälp. En särskild omständighet, som bidroge till behovet av en amanuens å kontoret, vore den synnerliga vikten av att vid kamrerarens semester eller annan dennes ledighet hava tillgång till fullt kompetent och van ersättare.

Vid föredragning i statsrådet av de frågor, som tillhörde regleringen för år 1922 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, förklarade sig min företrädare i ämbetet icke kunna biträda förslaget om inrättande å kontoret av en amanuensbefattning. Innan något anslag för ytterligare utökning av personalen å kontoret beviljades, syntes det honom nämligen lämpligast att, enär kamrerarbefattningen då ännu icke besatts med ordinarie innehavare, avvakta någon tids erfarenhet av huru arbetet komme att ställa sig, sedan kontoret erhållit den ordinarie personalutrustning, som vid genomförandet av kollegii omorganisation förutsatts. Icke heller ansåg han sig, med hänsyn till vad 1920 års riksdag anført, kunna förorda den av kommerskollegium begärda uppflyttningen av det å kamrerar- och kassakontoret anställda kvinnliga biträdet i högre lönegrad. Då göromålens mängd likväl fortfarande nödvändiggjorde anställande å kontoret av ett kvinnligt biträde av förutvarande andra graden, tillstyrkte han, att med tillämpning av de förändrade avlöningsprinciper, som skulle komma till användning för de från och med år 1922 lönereglerade verken, å 1922 års riksstat måtte för ändamålet upptagas ett belopp av 2,436 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed till riksdagen avlåtna framställning blev av riksdagen bifallen.

Efter erinran dels om vad i ärendet sålunda förekommit dels ock om att kamrerarbefattningen hos kommerskollegium numera sedan den 1 maj 1921 vore besatt med ordinarie innehavare, har nu kollegium återupprepat sin år 1920 gjorda framställning. Det kvinnliga biträdet

[5.] skulle enligt kollegii förslag uppföras i nuvarande femte lönegraden (kontorsskrivare) med å tiden 1 januari—30 juni 1923 belöpande arvode av 1,602 kronor och avlöningen till amanuensen, i anslutning till de vid den nya löneregleringens genomförande antagna principerna, beräknas efter 3,350 kronor för år och sålunda för första halvåret 1923 utgå med 1,675 kronor. Då ifrågavarande amanuensbefattning vore erforderlig redan från och med år 1922, har kollegium tillika hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för sådant ändamål dels för första halvåret 1922 ur manufakturförlagslånefonden anvisa ett belopp av 1,675 kronor dels ock för senare hälften av samma år å tilläggsstat äska enahanda belopp.

Till stöd för sin nu ifrågavarande framställning har kommerskollegium anfört följande:

»Inordnandet under kollegium från 1920 års ingång av rikets navigations-skolor och statens instruktör för linberedning ävensom från innevarande års ingång av statens instruktör i husslöjd och torvingenjörerna samt den i övrigt alltjämt stegrade verksamheten inom de olika grenarna av kollegii verksamhetsområde har givetvis icke kunnat vara utan inflytande på omfattningen av arbetet å det för hela kollegium gemensamma kamrerar- och kassakontoret. Arbetet å kontoret har under hela den tid, som förflutit, sedan medelsförvaltningen samt kassa- och räkenskapsväsendet hos kollegium erhöi sin nuvarande organisation, varit statt i ständig tillväxt. Till belysande av ökningen i den kontoret påvilande arbetsbördan kunna anföras följande siffror över verksamhetens omfattning:

	1 9 1 9		1 9 2 0		1 9 2 1
	Förra halvåret	Senare halvåret	Förra halvåret	Senare halvåret	Förra halvåret
Antal anordningar.....	255	426	500	759	913
Antal avsända postanvisningar	c:a 500	c:a 800	c:a 950	c:a 1,200	c:a 1,500
Antal å statsverkets giro-räkning utställda checker	284	311	427	423	588
Summa uttag å statsverkets giroräkning.....	» 796,000	» 1,009,000	» 1,924,000	» 2,178,000	» 2,841,000
Summa insättningar å statsverkets giroräkning	» 191,000	» 66,000	» 741,000	» 420,000	» 1,036,000.

De här anförda siffrorna giva tydligt vid handen, att arbetet å kamrerar- och kassakontoret högst väsentligt ökats. Kollegium anser det därför icke längre kunna uppskjutas, att en så viktig del av kollegii verksamhetsområde som medelsförvaltningen samt kassa- och räkenskapsväsendet ur såväl kvantitativ som kvalitativ synpunkt utrustas med för arbetets behöriga utförande tillräckliga arbetskrafter.

Med den omfattning, som arbetet nu uppnått, tages kamrerarens så gott som hela ordinarie arbetstid i anspråk för handhavande av de löpande expeditions-

göromålen, varigenom översikten över och sammanhållningen av den mångfald olika ärenden, som påvåla kontoret, i hög grad för honom försvåras. Så snart något mera invecklat förvaltningsärende av beskaffenhet att beröra kamrerarens tjänsteuppgifter föreligger eller särskilda utredningar behöva verkställas angående kamrerarkontoret berörande frågor, tillhörande kollegii förvaltningsområde, måste de löpande göromålen skjutas åt sidan. Det är därför oavvisligen nödvändigt, att de löpande expeditionsgöromålen i viss utsträckning avlyftas från kamreraren. Det lämpligaste torde därvid vara, att de rena kassörsgöromålen överflyttas till det å kontoret anställda kvinnliga biträdet, samtidigt som för vissa mindre kvalificerade göromål, som av henne för närvarande utföras, anlitas extra skrivhjälp. De löpande kassörsgöromålen äro nämligen icke av svårare beskaffenhet, än att de under kamrerarens överinseende kunna av ifrågavarande biträde utföras. Men de äro å andra sidan av så ansvarsfull natur, att de icke lämpligen böra anförtros åt ett biträde av lägre grad än den nuvarande tredje, d. v. s. efter den nya löneregleringens genomförande f. o. m. nästa år åt biträde i femte lönegraden (kontorsskrivare). Redan de mera kvalificerade av de göromål, som för närvarande påvåla här ifrågavarande biträde, torde till fullo få anses motivera det förslag om uppflyttning i högre lönegrad, som kollegium nu ånyo upprepar. Och än mera torde denna uppflyttning få anses påkallad av hennes övertagande i viss utsträckning av de löpande kassörsgöromålen.

Såsom i det föregående erinrats, hemställde kollegium i sin underdåniga skrivelse den 27 augusti 1920 även om anställande å kamrerar- och kassakontoret av en amanuens. Kollegium tillåter sig nu att åter med styrka framföra kravet på kontorets förstärkning med manlig arbetskraft. Endast härigenom blir det möjligt att till kontoret överflytta de göromål tillhörande medelsförvaltningen, som för närvarande på grund av kontorets otillräckliga utrustning med arbetskrafter måste utföras på andra håll inom kollegium.

Kollegium syftar härvid i främsta rummet på den förhandsgranskning av räkningar och medelsrekvisitioner, som måste föregå vederbörande beslut om utanordnande av medel. Denna granskning omfattar förutom den rent siffermässiga kontrollen biträde med tillsynen därå, att utbetalningarna komma att äga rum i överensstämmelse med gällande författningar, kungl. brev och andra föreskrifter, samt att de hålla sig inom ramen av de belopp, som kunna vara för vederbörande ändamål särskilt anvisade. Den ökning i förvaltningsverksamheten, som i det föregående påvisats, har givetvis medfört en motsvarande ökning av ifrågavarande granskningsarbete. Särskilt de ofta synnerligen omfattande reseräkningarna från tjänstemännen inom kollegium och vid underlydande lokalstater kräva avsevärd tid.

Granskningen är för närvarande förlagd till de olika byråerna med huvudparten å sjöfartsbyråns administrativa sektion. Detta måste emellertid anses såsom otillfredsställande ej minst med hänsyn till enhetligheten och även i övrigt olämpligt ur flera synpunkter.

Det är nämligen uppenbart, att granskningen, i synnerhet som arbetet härmed alltjämt växer, avsevärt inkräktar på de göromål, som äro att anse såsom vederbörande byrås egentliga. Det är emellertid helt naturligt, att de ärenden, som falla inom vederbörande byråers egentliga verksamhetsområden, därstädes träda i förgrunden, under det att de till förhandsgranskningen hörande göromålen, såsom ligande mera på sidan om det egentliga verksamhetsområdet, komma i andra hand,

[5.]

såväl ur den synpunkten, att handläggningen fördröjes, över vilket förhållande klagomål ofta förspotts, som att den ofta måste uppdragas åt än den ene och än den andre av de yngre och mindre erfarna tjänstemännen.

Det ur organisatorisk synpunkt riktigaste får givetvis anses vara, att förhandsgranskningen, såsom utgörande ett för övrigt synnerligen viktigt led i medelsförvaltningen, koncentreras till den avdelning av kollegium, där redovisningsväsendet är förlagt och där förutsättningarna för en sakkunnig och enhetlig behandling sålunda få anses vara störst, nämligen kamrerar- och kassakontoret. Den redan nu tunga avbetsbörda, som påvilar nämnda kontor, medgiver emellertid icke, att granskningen dit förläggas, med mindre kontorets arbetskrafter förstärkas med för ändamålet kvalificerad tjänsteman.

Åt denna tjänsteman skulle även i första hand uppdragas det tämligen krävande arbetet med påminnelser och krav rörande till betalning förfallna amorteringar och räntor å de till stort antal uppgående hantverkslånen, vilket arbete på grund av den stora arbetsbördan å kamrerar- och kassakontoret hittills har måst utföras å industribyrån. Liksom i fråga om räkningssgranskningen gäller även ifråga om hantverkslånen indrivning, att härmed förenade göromål såsom andrahandsärenden i förhållande till nyssnämnda byrås egentliga arbetsområde ofta icke kunnat ägnas tillräcklig uppmärksamhet. Det måste därför anses vara av stor vikt, att dessa ärenden överflyttas till kamrerar- och kassakontoret.

Förstärkning av ifrågavarande kontor med kvalificerad arbetskraft påkallas även av ännu en omständighet. För ett riktigt handhavande av medelsförvaltningen är det för de olika förvaltande ämbetsverken och myndigheterna av största vikt, att den så kallade dispositionsbokföringen befinner sig i fullt tillfredsställande skick. Kollegii nuvarande dispositionsbokföring är huvudsakligen inriktad på förändret av avräkning med innehavarna av reseunderstöd och stipendier av olika slag. På grund av det stora antalet understöd och stipendier är denna dispositionsbokföring visserligen ganska omfattande, men den är dock att anse såsom fragmentarisk samt behöver systematiseras och utvecklas, så att den förmår lämna fullt tillfredsställande översikt över hela medelsförvaltningen. För närvarande är det nämligen icke möjligt att utan särskilda och ofta ganska vidlyftiga utredningar i varje särskilt fall erhålla kännedom om dispositionen av olika anslag. Det är emellertid icke möjligt att med kamrerar- och kassakontorets nuvarande arbetskrafter åstadkomma den för ernående av översikt och reda i förvaltningen nödvändiga systematiseringen och utvecklingen av dispositionsbokföringen. Kamrerar- och kassakontoret är därför även ur denna synpunkt i trängande behov av kvalificerad arbetskraft.

Härtill må anföras ytterligare ett vägande skäl för utökningen av kamrerarkontorets arbetskrafter med en amanuens, nämligen att det inom kollegium icke finnes någon person med erforderliga kvalifikationer att vid semesterledighet eller förfall för kamreraren inträda såsom dennes ersättare. Att detta medför allvarliga olägenheter, för att icke säga våda, för hela kollegii medelsförvaltning, torde få anses ligga i öppen dag. För kamrerarens vidkommande medför bristen på kompetent vikarie, att han endast för kortare tider i sänder kan lämna det löpande arbetet, varigenom det icke är möjligt att bereda honom någon sammanhängande semesterledighet. Dessa olägenheter kunna icke övervinnas, med mindre å kamrerar- och kassakontoret anställas en för dithörande arbetsuppgifter avsedd tjänsteman, som besitter därför erforderliga kvalifikationer.

[5.]

När kollegium senast underställde Eders Kungl. Maj:ts prövning frågan om förstärkning av kamrerar- och kassakontorets arbetskrafter med en manlig tjänsteman, hemställde kollegium om anställande av en amanuens, vars arvode med hänsyn till den tjänstgöringstid, som av honom måste krävas, föreslogs till 2,500 kronor för år räknat. Kollegium ansåg sig emellertid samtidigt böra förutskicka, att förhållandena måhända rätt snart komme att påkalla anställandet av en tjänsteman i revisors ställning. Den ökning av arbetsbördan, som sedermera ytterligare inträtt, torde få anses fullt motivera, att redan nu en revisor anställdes. Då emellertid det nuvarande tidsläget manar till största möjliga återhållsamhet vid begärandet av anslag för nya ändamål, anser sig dock kollegium för närvarande böra inskränka sig till att begära medel för anställande å kamrerar- och kassakontoret av en amanuens med den avlöning enligt det nya avlöningsreglementet, som kan komma att motsvara ett under nuvarande förhållanden till 2,500 kronor för år uppgående amanuensarvode. Då behovet av ifrågavarande förstärkning av kamrerar- och kassakontorets arbetskrafter är synnerligen trängande, får kollegium samtidigt hemställa, att medel för ändamålet måtte anvisas redan från och med år 1922. För 1922 års första halvår torde erforderliga medel kunna anvisas ur manufakturförslagslånefonden. Det för helt år erforderliga beloppet beräknar kollegium här nedan, i anslutning till de vid beräknandet av anslagen vid övergången till det nya lönesystemet vedertagna principerna, till i avrundat tal 3,350 kronor.

I övergångsbudgeten torde alltså till förstärkning av arbetskrafterna å kamrerar- och kassakontoret böra å extra stat uppföras ett förslagsanslag, högst, å sammanlagt 3,277 kronor.»

Såsom av det förut sagda framgår, förklarade sig min företrädare i ämbetet, då han under fjolåret hade att taga ställning till kommerskollegii anslagskrav för år 1922, icke kunna biträda kollegii redan då framställda begäran om anslag för inrättande å kollegii kamrerar- och kassakontor av en amanuensbefattning. Han ansåg nämligen någon tids erfarenhet böra avvaktas, huru arbetet å kontoret komme att ställa sig, sedan den alltifrån kollegii omorganisation på förordnande uppehållna kamrerarbefattningen besatts med ordinarie innehavare. Sedan detta nu skett och det likvisst visat sig, att, om kontoret på ett tillfredsställande sätt skall kunna fylla sina uppgifter, en personalutökning å kontoret framstår såsom nödvändig, anser jag, lika med kommerskollegium, att åtgärder i dylikt syfte böra vidtagas. Då emellertid numera, sedan riksdagen beviljat medel till vissa avlöningsförhöjningar, den dagliga arbetstiden å tjänsterummet vid kommerskollegium, liksom vid övriga centrala verk, från och med innevarande års början höjts från sex till sju timmar och en icke obetydlig ökning av den för kollegium tillgängliga arbetskraften sålunda automatiskt inträtt, vill det synas mig, som om den erforderliga personalökningen å kamrerar- och kassakontoret skulle kunna — utan beviljande av särskilt anslag — tillgodoses genom omplacering av de amanuenser, som avlönas från det å kollegii stat uppförda anslaget till

*Departements-
chefen.*

- [5.] icke-ordinarie befattningshavare. Jag finner mig sålunda icke kunna biträda kommerskollegii framställning om särskilt anslag för anställande å kontoret av en amanuens, liksom jag icke heller — med hänsyn till vad 1920 års riksdag i ämnet anfört — anser mig kunna förorda uppflyttning i högre lönegrad av det å kontoret nu anställda kvinnliga biträdet.

Då sistnämnda biträde emellertid torde böra bibehållas jämväl under första halvåret 1923, tillstyrker jag, att å övergångsbudgeten för sådant ändamål upptages ett belopp, motsvarande hälften av den för hela året 1922 i dylikt avseende beräknade anslagsposten, 2,436 kronor, eller sålunda 1,218 kronor.

2:o.

*Upphållande
å kommers-
kollegii han-
delsbyrå av
en upplys-
ningssektion.*

Till upprätthållande, i likhet med vad för åren 1920 och 1921 ägt rum, av en upplysningssektion å kommerskollegii handelsbyrå har riksdagen å extra stat för år 1922 avsett ett anslagsbelopp av 32,800 kronor. Beloppet fördelar sig på följande poster:

En byrådirektör	kronor	9,060
En sekreterare	»	8,124
Två amanuenser	»	6,700
Ett kanslibiträde, kvinnligt	»	2,436
Två kontorsbiträden, kvinnliga	»	4 080
Extra personal, vikariatsersättningar m. m.	»	2,400

Summa kronor 32,800.

Kollegium — som ansett sig icke böra underlåta att giva uttryck för sin åsikt, att den av Kungl. Maj:t hos 1921 års riksdag tillstyrkta men av riksdagen ej medgivna förstärkningen av arbetskrafterna med en aktuarie och bibliotekarie fortfarande vore erforderlig för ett fullt tillfredsställande fullgörande av sektionens uppgifter — har förklarat sig med hänsyn till föreliggande omständigheter icke för närvarande vilja framställa något yrkande på utökning av sektionens arbetskrafter. Efter avdrag av den del av anslaget till sektionen, som avsåge vikariatsersättningar under semester för sektionens personal, kunde anslaget, för helt år räknat, minskas till, i avrundat tal, 32,300 kronor. Det till upprätthållande av sektionens verksamhet under första halvåret 1923 erforderliga anslaget borde beräknas till hälften av sistnämnda belopp och för budgetperioden alltså upptagas med 16,150 kronor.

Under hänvisning till vad jag förut här ovan anfört dels rörande det av särskilt tillkallade sakkunniga den 30 september 1921 avgivna betänkandet rörande omorganisation av den statliga kommersiella informationsverksamheten dels ock rörande beräklandet av avlöningsanslag å extra stat, förordar jag för egen del, att upplysningssektionen jämväl för första halvåret 1923 bibehålles å extra stat såsom en särskild avdelning under kommerskollegii handelsbyrå ävensom att de för uppehållande av upplysningssektionens verksamhet under nämnda tid erforderliga anslagsmedel beräknas på sätt framgår av efterföljande tabell:

[5.]
Departements-
chefen.

En byrådirektör	kronor	4,530
En sekreterare	»	3,606
Två amanuenser	»	3,350
Ett kanslibiträde, kvinnligt	»	1,218
Två kontorsbiträden, kvinnliga	»	2,040
Extra personal, vikariatsersättningar m. m....	»	1,200

Summa kronor 15,944.

3:o.

På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för anställande under år 1922 å kommerskollegii statistiska byrås avdelning för »Kommersiella meddelanden» av en aktuarie å extra stat för samma år avsett ett anslagsbelopp av 6,148 kronor, därav 6,048 kronor till avlöning åt ifrågavarande tjänsteman och återstående 100 kronor till ersättning åt vikarie under semester.

Förstärkning
av arbetskraf-
terna å kom-
merskollegii
statistiska
byrås avdel-
ning för
"Kommer-
siella medde-
landen."

Under framhållande att nämnde aktuarie vore erforderlig även för tiden efter år 1922, har kommerskollegium nu hemställt, att medel för ändamålet måtte anvisas jämväl å halvårsbudgeten 1 januari—30 juni 1923.

Jag biträder kommerskollegii ifrågavarande framställning och förordar, i enlighet med vad jag förut anfört angående beräklande av avlöningsanslag å extra stat, att för avlöande av ifrågavarande tjänsteman under ovannämnda tid beräknas ett belopp av 3,024 kronor och till ersättning åt vikarie för honom under semester 50 kronor eller sålunda sammanlagt 3,074 kronor.

Departements-
chefen.

4:o.

[5.] På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för år 1922, i likhet med vad för åren 1920 och 1921 ägt rum, anvisat medel till anställande å kommerskollegii industribyrå av en förste byråingenjör och ett kvinnligt kontorsbiträde för behandling av ärenden angående kraftlednings- och vattenkraftslånefonderna. Vad angår år 1922 har för ändamålet av det till förstärkning av kommerskollegii arbetskrafter å extra stat anvisade anslaget avsetts ett belopp av 10,164 kronor, därav 8,124 kronor till avlönande av förste byråingenjören och 2,040 kronor till avlönande av det kvinnliga biträdet.

*Förstärkning
av kommers-
kollegii arbets-
krafter för
behandling av
ärenden
rörande kraft-
lednings- och
vattenkrafts-
lånefonderna.*

Under framhållande att den sålunda medgivna ökningen av arbetskrafterna å industribyrån erfordrades jämväl under tiden 1 januari—30 juni 1923, har kollegium nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1922 års riksdag att för ändamålet å extra stat för nämnda budgetperiod bevilja ett anslag, uppgående till hälften av 1922 års anslag eller sålunda 5,082 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot kommerskollegii förevarande framställning har jag intet annat att erinra, än att, med tillämpning av de av mig förut angivna grunderna för beräkning av avlöningsanslag å extra stat, kostnaderna för nu ifrågavarande extrastatstjänster för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 torde böra beräknas sålunda:

arvode till en förste byråingenjör	kronor 3,606
» » ett kontorsbiträde, kvinnligt	» 1,020
	Summa kronor 4,626.

5:o.

*Förstärkning
av arbetskraf-
terna å kom-
merskollegii
industribyrås
elektriska sek-
tion för be-
handling av
vissa ärenden
rörande elekt-
risk anlägg-
ningar.*

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet med vad för år 1921 ägt rum, å extra stat för år 1922 beviljat medel till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion för behandling av vissa ärenden rörande elektriska anläggningar. Av det för ifrågavarande ändamål för år 1922 upptagna anslagsbeloppet, 10,634 kronor, äro 8,124 kronor avsedda till avlönning åt en förste byråingenjör, 2,040 kronor till avlönning åt ett kvinnligt kontorsbiträde och återstående beloppet 470 kronor till ytterligare skrivhjälp och extra biträde i övrigt åt sektionen. I samband med anvisandet av berörda anslag uttalade emellertid riksdagen, att riksdagen vid frågans prövning ansett

det kunna ifrågasättas, huruvida icke handläggningen av nämnda ärenden, vilka tekniskt sett syntes vara av ganska enkel beskaffenhet, hädanefter kunde anförtros åt mindre kvalificerad arbetskraft än för närvarande vore fallet. [5.]

Under framhållande att för tillämpningen av föreskrifterna i lagen den 22 juni 1920 med vissa bestämmelser om registrering av elektriska anläggningar samt om rätt till elektrisk kraft anslag till särskilda arbetskrafter hos kollegium vore erforderligt även efter utgången av år 1922, har kollegium nu hemställt om åtgärds vidtagande för beredande av dylikt anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923; och har kollegium, i anledning av riksdagens ovannämnda uttalande, därvid tillika anfört följande:

»Med anledning härav vill kollegium till en början erinra, hurusom vid behandlingen av ifrågavarande lag inom lagrådet framhölls, att de lagstiftningsproblem, varmed lagen sysselsätter sig, otvivelaktigt vore av synnerligen invecklad och svårlost beskaffenhet samt att den avsåge en försökslagstiftning, som vore behäftad med många brister. Därjämte uttalades den förhoppningen, att erfarenheten skulle visa vägen till nödiga förbättringar och utbyggnader av lagstiftningen. (Prop. 298/1920 sid. 78). Vad inom lagrådet sålunda framhållits har även vid lagens tillämpning redan till fullo besannats, och anser sig kollegium icke böra underlåta att framhålla, att behandlingen av registreringsärendena ifråga varit i av lagrådet anmärkta avseenden och i övrigt förenad med stora svårigheter. Härtill kommer, att registreringen avser högst betydande ekonomiska värden.

På grund av vad nu anförts torde få anses uppenbart, att ärendenas handläggning måste anförtros åt väl kvalificerad person med moget omdöme. Den sakkunskap, som erfordras, är i första rummet av teknisk art, och måste vederbörande, om arbetet skall kunna på rationellt sätt utföras, vara väl förtrogen med de elektriska distributionsföretagens anläggningar och verksamhet.

Men ej nog härmed. Lagens tillämpning är synnerligen maktpåliggande jämväl ur juridisk synpunkt. Med hänsyn bland annat härtill och på grund av tillkomsten även i övrigt å elektriska sektionen av en mångfald nya arbetsuppgifter, för vilkas handläggning kräves administrativ kompetens och erfarenhet, samtidigt med att den administrativa sektionens arbete visade stadig tendens till ökning, gjorde kollegium i sin förberörda underdåniga skrivelse den 27 augusti 1920 framställning om anvisande av medel för anställande å elektriska sektionen av en tjänsteman i nuvarande första lönegraden med administrativ utbildning (notarie). Kollegii ifrågavarande framställning föranledde emellertid icke till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd. Då sekreterarens å industribyråns arbetskraft är strängt upptagen med andra ordinarie arbetsuppgifter, lärers erforderligt juridiskt biträde vid hithörande ärendens behandling endast i mindre mån kunna erhållas av denne. Till följd härav är den för ändamålet anställde byråingenjören i väsentlig utsträckning hänvisad att för sin del ägna nämnda ärenden uppmärksamhet ej blott från teknisk utan även, i den mån det är honom möjligt, från juridisk synpunkt, vilket blir för honom så mycket mera maktpåliggande, som på grund av anhopningen av arbete å sektionen någon väsentlig teknisk hjälp icke kan påräknas från sektionschefen.

[5.]

Utformningen av nu ifrågavarande registreringsinstitut måste, måhända icke utan jämkningar i de delar, som från början försöksvis fastställts, pågå under årtal framåt. Den nytta, institutet kan bereda den näringsgren, varom fråga är, bliver emellertid givetvis i högsta grad beroende på denna detaljutformning såväl som av den förståelse för institutet, som jämväl på andra vägar kan väckas därför. Det ligger emellertid synnerlig vikt uppå, att utformningen bliver fullt tillfredsställande ej blott i reelt avseende, d. v. s. såväl ur juridiska och elektrotekniska som ock ur finansiella och banktekniska synpunkter, utan även i formellt avseende.

Genom det nu antörda synes kollegium ådagalagt, att lägre lönegrad än den nuvarande andra icke rätt gärna låter tänka sig i fråga om den tjänsteman, som skall vara kompetent att i första hand svara för behandlingen av nu ifrågavarande ärenden, bland vilka även må nämnas lämnande av råd och upplysningar till alla dem, som stå i begrepp att låta inregistrera sina elektriska anläggningar. Givetvis skulle dessutom handhavandet av det förevarande institutet taga allvarlig skada av täta personombyten vid ledningen, vilka emellertid sannolikt vore att befara, därest den befattning, varom här är fråga, icke hänfördes till nuvarande andra lönegraden.

Det anslag, som i anslutning till vad nu anförts måste befinnas erforderligt å extra stat för första halvåret 1923, torde böra beräknas till hälften av det i en helårsbudget upptagna eller alltså till ett belopp av 5,317 kronor, utgörande förslagsanslag, högst.»

*Departements-
chefen.*

Vad kommerskollegium sålunda anført synes mig ådagalägga, att de krav på omfattande teknisk sakkunskap, som måste ställas på ledaren av nu ifrågavarande arbete, samt de självständiga och ansvarsfulla uppgifter, som påvila honom, göra det i hög grad önskvärt, att han fortfarande bibehålles i lönegrad, motsvarande förutvarande andra normalgradeu.

I anledning härav och under åberopande av vad jag tidigare anført i fråga om grunderna för beräkningen av avlöningsanslag å extra stat, förordar jag, att kostnaderna för den personalförstärkning, varav kommerskollegium för nu ifrågavarande ändamål är i behov, för första halvåret 1923 beräknas sålunda:

arvode till en förste byråingenjör	kronor 3,606
» » ett kontorsbiträde, kvinnligt	» 1,020
till ytterligare skrivhjälp och extra biträde i övrigt	» 235
Summa kronor 4,861.	

6:o.

*Förstärkning
av arbets-
krafterna å
kommerskolle-
gii industri-
byrås elektri-*

I den till 1921 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen hemställde Kungl. Maj:t bland annat om anvisande av medel till ett sammanlagt belopp av 10,414 kronor till förstärkning under år 1922 av arbeidskrafterna å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion för hand-

läggning av ärenden angående behörighet att utföra elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring m. m. Av detta belopp voro 8,124 kronor avsedda till avlöning åt en förste byråingenjör, 2,040 kronor till avlöning åt ett kvinnligt kontorsbiträde samt återstoden, 250 kronor, till vikariatsersättning under förste byråingenjörens semester.

I skrivelse den 17 juni 1921, nr 10 A, anmälde emellertid riksdagen, bland annat, att enligt riksdagens mening kollegii behov av manlig arbetskraft å ifrågavarande sektion borde bliva fullt tillgodosett genom anställandet av en byråingenjör, samt att i anledning därav det av Kungl. Maj:t äskade beloppet nedsatts till 8,338 kronor, det vill säga med skillnaden mellan avlöningarna till förste byråingenjör och byråingenjör.

Med förmälan att ifrågavarande arbetskrafter vore erforderliga även under tiden 1 januari—30 juni 1923, har kommerskollegium nu hemställt, att för ändamålet måtte å extra stat för nyssberörda budgetperiod upptagas en anslagspost, utgörande — efter avdrag av det för vikariatsersättning beräknade beloppet 250 kronor — hälften av den för år 1922 i övrigt anvisade anslagssumman eller sålunda 4,044 kronor.

I anslutning härtill och under erinran att kollegium sålunda för skilda ändamål nu såsom förut ifrågasatt avsevärda förstärkningar av arbetskrafterna å kollegii industribyrås elektriska sektion, förklarar sig kollegium emellertid icke vilja lämna oanmärkt, att det möjligen vore tänkbart, att framdeles i anledning av förändrat konjunkturläge eller eljest sådana lättnader i sektionens arbetsbörda kunde inträffa, som medförde, att sektionens ordinarie arbetskrafter kunde få tid övrig för befattning i viss utsträckning jämväl med de nya arbetsuppgifter, för vilkas tillgodoseende extra arbetskrafter för närvarande vore erforderliga. Därutinnan läte sig dock förhållandena ännu icke med tillförlitlighet överblicka. För den händelse utvecklingen skulle gå i antydd riktning, skulle kollegium emellertid givetvis icke försumma att föranstalta om den indragning av arbetskrafter, som därav kunde föranledas.

Mot vad kommerskollegium sålunda hemställt och uttalat har jag ingen annan erinran att göra, än att förberörda av kollegium äskade anslagspost å 4,044 kronor bör ökas med ett belopp till ersättning åt vikarie under byråingenjörens semester. Detta belopp lär, sedan riksdagen utbytt den av Kungl. Maj:t föreslagna förste byråingenjörstjänsten mot en byråingenjörsbefattning, icke behöva för halvåret sättas högre än till 50 kronor. Kostnaderna för förstärkningen av sektionens arbetskrafter

[5.]

riska sektion
för handlägg-
ning av ären-
den angående
behörighet att
utföra elekt-
riska anlägg-
ningar för
belysning eller
arbetsöver-
föring m. m.

Departement-
chefen.

[5.] under första halvåret 1923 för det ändamål, varom nu är fråga, torde alltså böra beräknas sålunda:

arvode till en byråingenjör	kronor 3,024
» » ett kontorsbiträde, kvinnligt	» 1,020
vikariatsersättning under byråingenjörens semester	» 50

Summa kronor 4,094.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, hurusom riksdagen i samband med anvisandet av det för år 1922 avsedda anslaget framhöll, att, enligt vad till riksdagens kännedom kommit, en viss monopolställning vore för handen inom det elektriska installationsområdet, i det att större firmor i allmänhet ensamma finge rätt ombesörja utförandet av installationsarbeten med uteslutande av andra, mindre firmor eller ensamma montörer. Då ett dylikt tillstånd icke syntes riksdagen vara förenligt med rättvisa och ej heller torde gagna allmänheten, uttalade riksdagen den förhoppningen, att förhållandet i fråga upptoges till närmare omprövning och, om så befunnnes möjligt, åtgärder vidtoges, varigenom rättelse därutinnan kunde vinnas.

I anledning av riksdagens sålunda gjorda uttalande, ber jag att få anmäla, att kommerskollegium numera på mitt föranstaltande igångsatt en utredning i de av riksdagen berörda spörsmålen, vilken utredning emellertid ännu icke avslutats.

7:o.

Anställande
å kommers-
kollegii indu-
stribyrå av en
assistent åt
tekniska kon-
sulenten.

På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen under en följd av år å extra stat anvisat medel för anställande å kommerskollegii industribyrå av en assistent åt den tekniska konsulenten. För år 1922 har härför avsetts ett belopp av 6,048 kronor, ingående i det å riksstaten för nämnda år upptagna anslaget å 138,200 kronor till förstärkning av kommerskollegii arbetskrafter.

Under framhållande att nämnde assistent vore erforderlig även för tiden efter år 1922, har kommerskollegium nu hemställt, att för ändamålet måtte å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beredas ett belopp av 3,024 kronor.

Häremot har jag intet att erinra.

8:o.

Kommerskol-
legii fartygs-
inspektions-
byrå.

I den till 1919 års lagtima riksdag avlätna propositionen om statsverkets tillstånd och behov föreslog Kungl. Maj:t, i samband med framläggande av förslag till omorganisation av kommerskollegium, riks-

dagen att för inrättande av en fartygsinspektionsbyrå inom kommerskollegium å extra stat för år 1920 bevilja ett förslagsanslag, högst, å 33,750 kronor. Sedermera anmälde riksdagen i skrivelse den 12 juni 1919, nr 7 A, bland annat, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts berörda framställning.

Därefter medgav Kungl. Maj:t, som den 29 oktober 1919 utfärdat dels lag om arbetstiden å svenska fartyg dels ock förordning med närmare föreskrifter rörande tillämpningen av samma lag, vilka författningar trädde i kraft den 1 november samma år, att kollegium finge till förstärkning, på sätt kollegium syntes lämpligast, av arbetskrafterna å fartygsinspektionsbyrån för handläggning av de i nämnda författningar omförmälda dispensärenden under förra halvåret 1920 av det i samma års riksstat uppförda reservationsanslaget till extra utgifter använda ett belopp av 3,500 kronor. För senare halvåret 1920 beviljade riksdagen för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat ett förslagsanslag, högst, å likaledes 3,500 kronor.

För uppehållande av verksamheten å fartygsinspektionsbyrån under år 1921 beviljade riksdagen å extra stat för samma år ett förslagsanslag, högst, å 45,000 kronor.

Efter därom av kommerskollegium i skrivelse den 27 augusti 1920 gjord framställning, innefattande bland annat förslag om uppflyttning av den nautiske byråinspektören å fartygsinspektionsbyrån i närmast högre grad, så att han fullt jämställdes med den i dåvarande andra lönegraden redan uppförde tekniske byråinspektören å byrån, föreslog Kungl. Maj:t — med tillämpning av de av dåvarande chefen för finansdepartementet den 31 december 1920 tillstyrkta förändrade principer för beräkning av avlöning åt extra befattningshavare i de ämbetsverk, som från och med år 1922 skulle komma att omregleras — riksdagen att för uppehållande under år 1922 av fartygsinspektionsbyråns verksamhet å extra stat för samma år avse ett belopp av 63,690 kronor, att användas sålunda:

En byråchef	kronor 10,020
En sekreterare	» 8,124
En förste byråinspektör	» 8,124
» »	» 8,124
Två amanuenser	» 4,800
En kontorsskrivare, kvinnlig	» 3,018
Två kontorsbiträden, kvinnliga	» 4,080
Till extra personal, vikariatsersättningar m. m.	» 17,400

Summa kronor 63,690.

[5.]

- [5.] I skrivelse den 17 juni 1921, nr 10 A, anmälde riksdagen, bland annat, att det synts riksdagen, som om det tillsvidare kunde anstå med uppförandet i närmast högre lönegrad av den därtill föreslagna byråinspektören, samt att riksdagen förty nedsatt det äskade anslagsbeloppet med 2,076 kronor till 61,614 kronor.

Såsom jag vid min behandling av de ordinarie anslagen till kommerskollegium anmält, har kommerskollegium i sin förberörda skrivelse den 29 augusti 1921 nu hemställt, att fartygsinspektionsbyrån måtte uppföras å ordinarie stat. Samtidigt härmed har kollegium återupprepat sina i skrivelse den 27 augusti 1920, intagen å sidorna 24 och 25 i tionde huvudtiteln till 1921 års statsverksproposition, gjorda framställningar om, bland annat, uppflyttning i högre lönegrad av byråinspektören å byrån och anställande å byrån av en tjänsteman, benämnd notarie. Genom utökning av arbetskrafterna med sistnämnda tjänsteman skulle enligt kollegii mening inskränkning kunna ske av den på byrån nu anlitade extra amanuenshjälpen, och har kollegium i sådant avseende föreslagit nedsättning i den i staten för byrån upptagna posten för extra personal, vikariatsersättning m. m., nu 17,400 kronor, med 2,400 kronor, motsvarande arvudet till en amanuens.

Till stöd för framställningen, i vad den avser fartygsinspektionsbyråns uppförande å ordinarie stat, anför kollegium följande:

*Ifrågasatt
uppförande av
byrån å ordi-
narie stat.*

»Då kollegium nu gör framställning om beredande av anslag för ifrågavarande ändamål för tiden efter 1922, har kollegium ansett sin uppgift i första hand vara att taga ställning till spörsmålet, huruvida icke nu tidpunkten kan anses vara inne att uppföra detta anslag å ordinarie stat. Kollegium får då såsom sin åsikt uttala, att tidpunkten härför efter allt att döma nu får anses vara uppnådd.

Kollegium förutsatte visserligen i sin underdåniga skrivelse i ämnet av den 27 augusti 1920, att byrån även för år 1922 skulle bli uppförd allenast å extra stat, och var anledningen härtill bland annat den, att de s. k. skeppstjänstkommitterade, vilka fått i uppdrag, bland annat, att verkställa utredning och avgiva förslag rörande kontrollen från det allmännas sida över tillämpningen av de bestämmelser rörande fartygsbesättnings arbets- och levnadsförhållanden, som kunde befinnas lämpliga att ytterligare fastställa, avgivit förslag till förordning angående fartygs bemanning samt till förordning angående bostäder m. m. å fartyg för ombord anställda m. m., vilka förslag, — på grund av nådig remiss föremål för kollegii behandling — kunde i händelse av nådig fastställelse förväntas förorsaka behov av arbetskrafternas å fartygsinspektionsbyrån eller, eventuellt, annan byrå förstärkning. Då svårigen kunde för det dåvarande bedömas, i vilken utsträckning så kunde bli fallet och i vad mån de nämnda och eventuellt andra förslags realiserande kunde komma att i verkligheten inverka på statskontrollens organisation såsom sådan och ställning, fann sig kollegium böra föreslå, att fartygsinspektionen jämväl för år 1922 skulle bibehållas å extra stat.

[5.]

Sedan kollegium avlät sin nyssberörda framställning, hava förhållandena i viss mån omgestaltats. Sålunda har kollegium uti underdåniga utlåtanden den 19 februari och 14 april 1921 yttrat sig i fråga om förenämnda, av skeppstjänstkommitterade avgivna förslag, och vill kollegium härutinnan särskilt fästa uppmärksamheten på, att kollegium för sin del avstyrkt ytterligare lagstiftning i fråga om manskapsbemanningen å svenska fartyg. Därest kollegii yttrande i ifrågavarande avseende vinner nådigt avseende och då de nya bestämmelserna angående bostäder m. m. å fartyg för ombord anställda icke lära föranleda särskilda arbetskrafter, föreligger icke anledning att ur ovan angivna synpunkter förvänta krav på ytterligare förändringar inom fartygsinspektionens vare sig centrala eller lokala organisation. Några andra förslag från skeppstjänstkommitterade av beskaffenhet att i sådant avseende inverka torde icke heller vara att hädanefter förvänta. Under sådana förhållanden torde från de av kollegium vid nyss angivna tillfälle anförda synpunkterna icke kunna hämtas stöd för fartygsinspektionsbyråns fortfarande bibehållande å extra stat.

Då fartygsinspektionens centrala organisation i dess senaste form, nämligen en självständig byrå inom kollegium, samt byråns arbetsuppgifter dock nu få anses slutligen hava vunnit en viss stadga och fast form, synas kollegium fullgiltiga skäl nu föreligga för byråns överförande till ordinarie stat».

I anledning av vad kommerskollegium sålunda anført vill jag — utan att för närvarande uttala någon mening i själva saken — endast erinra, att de av kommerskollegium framställda förslagen om uppförande å ordinarie stat av kollegii fartygsinspektionsbyrå och de därunder lydande lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet blivit, såsom varande av ganska stor organisatorisk räckvidd, på föranstaltande av min företrädare i ämbetet för yttrande remitterade till 1902 års löne-regleringskommitté. Då, såsom jag redan nämnt, detta yttrande på grund av det å löne-regleringskommittén hopade arbetet icke kan förväntas i sådan tid, att eventuell framställning i ämnet kan avlätas till innevarande års riksdag, har jag ansett mig böra utgå ifrån, att även för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag för nu ifrågavarande ändamål bör såsom hittills beredas å extra stat.

*Departements-
chefen.*

Beträffande den å fartygsinspektionsbyrå anställda byrånspektörens uppflyttning i högre lönegrad anför kollegium, efter att hava erinrat om vad kollegium i detta ämne yttrat i ovannämnda skrivelse den 27 augusti 1920, följande:

*Ifrågasatta
ändringar i
byråns orga-
nisation.*

»I anslutning till vad kollegium i berörda framställning av den 27 augusti 1920 anförde får kollegium nu ytterligare fästa uppmärksamheten på, hurusom enligt de närmare föreskrifter, som på grundval av förenämnda lag om arbetstiden å svenska fartyg utfärdats angående lagens tillämpning, det åligger kollegium, bland annat, dels att behandla och i vissa fall självt avgöra ärenden rörande dispens från bestämmelser till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[5.] melserna i lagen, dels och ej minst att tillhandagå fartygs redare, befälhavare och besättning med råd och upplysningar rörande tillämpningen av nu ifrågavarande föreskrifter (tolkningar). Den praktiska tillämpningen och tolkningen av lagen har visat sig i vissa fall vara för de närmast intresserade parterna förenad med ej ringa svårigheter, vadan även behov av förtydliganden och kompletteringar gjort sig gällande. Samtliga nu nämnda och andra därmed sammanhörande uppgifter hava för kollegium medfört ett maktpåliggande arbete, som särskilt för den nautiskt utbildade byråinspektören innebär betungande och ansvarsfulla uppgifter. För handläggningen av nu omförmälda ärenden kan biträde av nautiskt synnerligen väl kvalificerad person icke avvaras utan skada för de intressen, som därav beröras.

Vid föredragningen inför Eders Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 angående de anslagsfrågor vid 1921 års riksdag, vilka tillhörde tionde huvudtiteln, anförde beträffande förevarande punkt i kollegii framställning föredragande departementschefen, att det enligt hans mening icke längre kunde betvivlas, att de krav på omfattande nautisk utbildning, som borde ställas på nu ifrågavarande tjänsteman, samt det självständiga och ansvarsfulla arbete, han hade att utföra, väl motiverade, att han fullt jämställdes med den i nuvarande andra lönegraden uppförde tekniske byråinspektören å fartygsinspektionsbyrån. Sedan Eders Kungl. Maj:t i anslutning härtill hos riksdagen framställt förslag om uppflyttande av befattningen i fråga i andra lönegraden, fann riksdagen, vid prövning av frågan, att med den ifrågasatta åtgärden borde kunna tillsvidare anstå.

Av såväl formuleringen av riksdagens beslut som ock uttalanden i riksdagen vid frågans behandling synes emellertid framgå, att det sakliga fogen hos Eders Kungl. Maj:ts i enlighet med kollegii hemställan gjorda framställning blivit till fullo på alla håll erkänt. På grund av vad nu och förut i ämnet anförts och med hänsyn till det läge, vari frågan sålunda befinner sig, hemställer kollegium om åtgärd i syfte, att den sedan länge ifrågasatta, synnerligen väl motiverade uppflyttningen i nuvarande andra lönegrad eller, enligt det nya lönesystemet, 15:e lönegraden av byråinspektörsbefattningen å kollegii fartygsinspektionsbyrå från ingången av år 1923 slutligen kommer till stånd.»

I fråga om anställandet å fartygsinspektionsbyrån av en ny administrativt utbildad tjänsteman i förutvarande första normalgraden har kollegium i huvudsak upprepat vad kollegium därutinnan anfört i förberörda skrivelse den 27 augusti 1920.

Departements-
chefen.

Ehuru jag, beträffande kommerskollegii förslag om uppflyttning i högre lönegrad av den å fartygsinspektionsbyrån anställda byråinspektören, finner mig i stort sett kunna ansluta mig till de synpunkter, som av min företrädare i ämbetet utvecklats, anser jag mig likväl — med hänsyn till att berörda förslag så nyligen som under fjolåret varit underställt riksdagens prövning och därvid av riksdagen lämnats utan bifall — förhindrad att nu föreslå förnyad hänvändelse till riksdagen i ämnet, så mycket mer som, på sätt förut nämnts, hela frågan om fartygs-

inspektionsbyråns organisation för närvarande är för utredning och yttrande hänskjuten till löneregléringskommittén. Att jag under sådana omständigheter icke heller kan biträda kommerskollegii ånyo framförda, av vederbörande departementschef i fjol avvisade förslag om inrättande å byrån av en ny administrativ tjänstemannabefattning torde vara uppenbart.

[5.]

Då jag sålunda anser mig icke för närvarande böra föreslå någon ändring i fartygsinspektionsbyråns organisation och personalutrustning, torde, med tillämpning av de av mig här förut angivna principerna för beräkning av avlöningsanslag å extra stat, anslagsbehovet för fartygsinspektionsbyrån under den budgetperiod, som nu är i fråga, böra uppskattas sålunda:

En byråchef	kronor	5,010
En sekreterare	»	3,606
En förste byråinspektör	»	3,606
En byråinspektör	»	3,024
Två amanuenser	»	2,400
En kontorsskrivare, kvinnlig	»	1,509
Två kontorsbiträden, kvinnliga	»	2,040
Till extra personal, vikariatsersättningar m. m.	»	8,700

Summa kronor 29,895.

De av mig här ovan för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknade anslagsposterna till förstärkning av kommerskollegii arbetskrafter fördela sig alltså på följande sätt:

Kamrerar- och kassakontoret	kronor	1,218
Handelsbyråns upplysningssektion	»	15,944
Statistiska byråns avdelning för »Kommersiella meddelanden»	»	3,074
Industribyrån:		
Ärenden rörande kraftlednings- och vattenkraftslånefonderna	»	4,626
» » elektriska anläggningar	»	4,861
» » behörighet att utföra elektriska anläggningar	»	4,094
Assistent åt tekniska konsulenten	»	3,024
Fartygsinspektionsbyrån	»	29,895

Summa kronor 66,736.

[5.] Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t, med någon avrundning uppåt av den beräknade anslagssumman, måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kommerskollegii verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 67,000.

Bergsstaten.

3. Bergsstaten.

[6.] Efter den lönereglering, som vid 1921 års riksdag genomfördes *Bergsstaten.* beträffande statsdepartementen och de centrala ämbetsverken, återstå ännu oreglerade en hel del förvaltningsgrenar. I avsikt att kunna även (ordinarie anslag.) för flertalet av dessa förvaltningsgrenar till 1922 års riksdag eller senare avlåta förslag till definitiv lönereglering i anslutning till de nya avlöningsprinciperna har Kungl. Maj:t genom beslut den 3 december 1920 uppdragit åt 1902 års löneregleringskommitté att utsträcka löneregleringsarbetet till vissa ytterligare områden av statsförvaltningen. De under handelsdepartementet lydande, å ordinarie stat uppförda stater och institutioner, som på grund av sagda uppdrag närmast äro föremål för ovannämnda kommittés utredningsarbete, äro — sedan kommittén numera avgivit förslag till lönereglering för statens provningsanstalt — bergsstaten, sprängämnesinspektionen samt inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring.

Efter vad jag under hand från kommittén inhämtat, kan beträffande sistnämnda tre förvaltningsgrenar förslag från kommittén icke förväntas i sådan tid, att framställning om lönereglering kan avlåtas till innevarande års riksdag. Vid sådant förhållande lär, vad angår såväl bergsstaten som de båda inspektionerna, även för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag böra beräknas med utgångspunkt från de nuvarande avlöningsförhållandena.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till bergsstaten, nu kronor 84,800, med halva beloppet eller » 42,400.

4. Arvoden åt två gruvingenjörer.

Jämte godkännande av ny avlönings- och omkostnadsstat för bergsstaten, att tillämpas från och med år 1920, anvisade 1919 års lagtima riksdag å extra stat för förstnämnda år till arvoden åt två gruvingenjörer ett förslagsanslag, högst, å 10,400 kronor.

[7.]
Arvoden åt
två gruv-
ingenjörer.
(extra anslag.)

Enahanda anslag anvisades sedermera, i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, även för åren 1921 och 1922.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium meddelat, att kollegium, med hänsyn till den ringa livlighet, bergshanteringen under nu rådande utomordentliga förhållanden visat, dittills ansett sig kunna låta dessa båda befattningar stå obesatta. I och med att de nya arbetsuppgifter, som bergsstaten enligt grunderna för omorganisationen hade att fullfölja, alltmera började taga dess tjänstemäns tid i anspråk, komme emellertid behovet av ifrågavarande extra gruvingenjörstjänsters tillsättande att göra sig gällande. Kollegium — som därför ledigförklarat den ena av befattningarna och som hölle för troligt, att även den andra befattningen kunde behöva tillsättas före utgången av första halvåret 1923 — ansåge fördenskull, att anslag för båda befattningarnas uppehållande borde finnas att tillgå jämväl för första halvåret 1923. I anledning därav har kollegium hemställt, att för sistnämnda tid måtte för ändamålet beviljas ett förslagsanslag, högst, å 5,200 kronor.

I enlighet med kommerskollegii förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till arvoden åt två gruvingenjörer å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 5,200.

Sprängämnesinspektionen.

5. Sprängämnesinspektionen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upptog 1920 års riksdag i riksstaten för år 1921 under tionde huvudtiteln med oförändrat belopp det förut under sjunde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till sprängämnesinspektionen, 7,600 kronor, varav 6,600 kronor avsågos till avlöande av en sprängämnesinspektör och 1,000 kronor till vikariatsersättning.

[8.]
Sprängämnes-
inspektionen.
(ordinarie
anslag.)

[8.]

I skrivelse den 30 augusti 1920 gjorde kommerskollegium framställning om anvisande av medel till förstärkning av arbetskraften hos inspektionen genom anställande därstädes från och med den 1 juli 1921 och sedermera å ordinarie stat från och med år 1922 av en tjänsteman i första avlöningsgraden, benämnd assistent.

Vid föredragning i statsrådet av 1921 års statsverksproposition, i vad denna rörde staten för sprängämnesinspektionen, erinrade min företrädare i ämbetet till en början, att frågan om ett biträde åt sprängämnesinspektören varit föremål för behandling redan i 1919 års statsverksproposition i anledning av en utav dåvarande inspektören för explosiva varor i samband med av honom avgivet yttrande över förslaget till organiserande av sprängämnesinspektionen gjord framställning. Chefen för finansdepartementet — till vars handläggning ärendet då hörde — hade därvid yttrat, att inspektörens uppfattning om behövligheten av ett biträde visserligen syntes vinna stöd av de siffror, som av honom anförts beträffande den honom åvilande arbetsbördan, men att departementschefen likväl, med hänsyn till svårigheterna att då bedöma den nya organisationens blivande verkningar, ansåg, att en avvaktande hållning härvid lämpligen borde iakttagas. För egen del anförde min företrädare i ämbetet, att han icke ville underlåta att uttala, att han funne vissa skäl — icke minst angelägenheten av att vid förfall för sprängämnesinspektören hava tillgänglig lämplig vikarie för denne — tala för anställandet av ett kvalificerat biträde åt inspektören. Han ansåge emellertid, såväl med hänsyn till den korta tid, under vilken inspektionen i sin nuvarande form varit i verksamhet, som ock framför allt på grund av budgetära skäl, den ifrågasatta åtgärden böra åtminstone tills vidare uppskjutas.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium, efter erinran om vad i ärendet sålunda förekommit, ånyo framfört förslag om anställande av en assistent hos inspektionen.

Till stöd för sin nu gjorda framställning anför kollegium följande:

»Kollegium har tillfullo beaktat de skäl, som ur synpunkten av nödig sparsamhet med statens medel kunna anföras mot tillsättandet av den ifrågasatta nya befattningen. Då kollegium icke dess mindre anser sig böra ånyo framföra förslag härom, sker det på den grund, att erfarenheten bestämt bekräftat, att den nuvarande ordningen måste anses innebära ett verkligt missförhållande ur organisatorisk synpunkt och en synnerlig risk för att de ur allmän och säkerhetssynpunkt viktiga uppgifter, som åligga sprängämnesinspektionen, icke skola kunna på ett tillfredsställande sätt skötas, särskilt i händelse av förfall för sprängämnesinspektören, t. ex. genom sjukdom. Vid sådant tillfälle finnes nämligen för närvarande icke någon person, som är närmare förtrogen med handläggningen av den stora mängd av löpande

ärenden, särskilt ansökningar angående upplag av explosiva varor och eldfarliga oljor ävensom fabriksanläggningar m. m., som från länsstyrelserna i hela landet insändas till sprängämnesinspektionen för handläggning och yttrande.

Med hänsyn bland annat till den alltmera ökade användningen av eldfarliga oljor för automobil- och motordrift och det ökade antalet upplag för dylika ändamål visar antalet av inspektionen handlagda ärenden en tendens till ständig ökning.

Antalet in- och utgående skrivelser utgjorde sålunda enligt uppgift av sprängämnesinspektören:

	Ingående	Utgående
1918	—	710
1919	—	856
1920	1,478	1,141
1921 $\frac{1}{1} - \frac{25}{8}$	1,092	879.

Då sprängämnesinspektören för utförande av i tjänsten nödiga inspektioner och besiktningar under senaste åren nödgats vara på resor under omkring 180 dagar årligen, är det klart, att även under vanliga förhållanden ärendenas behandling skall i hög grad försvåras genom att under så stor del av året sakkunnig tjänsteman ej finnes att tillgå å sprängämnesinspektionens expedition. För att i möjligaste mån råda bot härå, har sprängämnesinspektören nödgats för egna medel anställa tekniskt biträde.

Angelägenheten av att sprängämnesinspektören erhåller ett tekniskt biträde synes kollegium vara så stor, att kollegium, i trots av den budgetära ställningen, anser sig nödsakat göra framställning härom icke blott för 1923 års första halvår, utan även för 1922 års senare halvår. Härför erfordras anslag å 1,950 kronor för år 1922 och 2,000 kronor för 1923 års första halvår, vilka belopp dock kunna tänkas bli jämkade, därest den pågående utredningen om lönereglering för vissa lokalstater, vilken torde omfatta jämväl nu ifrågavarande befattningshavare jämte sprängämnesinspektören, föranleder förslag till 1922 års riksdag.

På grund av det anförda hemställer kollegium, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels till anställande vid sprängämnesinspektionen under tiden 1 juli—31 december 1922 av en assistent å tilläggsstat för år 1922 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 1,950,

dels och för beredande av ordinarie anställning åt nämnda tjänsteman från och med år 1923 för tiden 1 januari—30 juni 1923 bestämma det ordinarie anslaget till sprängämnesinspektionen till kronor 5,800».

Av den utredning, kommerskollegium förebragt, framgår, att anställandet på statens bekostnad av ett kvalificerat biträde åt sprängämnesinspektören är i hög grad av behovet påkallat. Trots den bekymmersamma statsfinansiella situationen och angelägenheten av att så långt som möjligt undvika utgifter för nya ändamål anser jag mig därför böra tillstyrka kommerskollegii förslag, dock så, att den nya tjänsten inrättas först från och med den 1 januari 1923 och tillsvidare endast å extra stat. För ändamålet torde alltså å övergångsbudgeten böra

Departements-
chefen.

- [8.] upptagas ett belopp av 1,950 kronor. Framställning härom skall jag göra under nästpåföljande punkt.

Under återopande tillika av vad jag vid behandlingen av bergsstatens anslagskrav anført i fråga om omöjligheten att till den nu sammanträdande riksdagen framlägga förslag om lönereglering för sprängämnesinspektionen, hemställer jag alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till sprängämnesinspektionen,
nu kronor 7,600,
med halva beloppet eller » 3,800.

6. Arvode åt en assistent.

- [9.] Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
Arvode åt en assistent.
(extra anslag.)

att till arvode åt en assistent vid sprängämnesinspektionen å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 1,950.

Inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring.

7. Inspektionen.

- [10.] Under återopande av vad jag vid behandlingen av bergsstatens anslagskrav anført i fråga om omöjligheten att till innevarande års riksdag avlåta framställning om lönereglering för inspektionen över elektriska anläggningar, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
Inspektionen.
(ordinarie anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till inspektionen,
nu kronor 20,800,
med halva beloppet eller » 10,400.

8. Arvoden åt två assistenter.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, i likhet med vad för åren 1920 och 1921 ägt rum, till arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring å extra stat för år 1922 beviljat ett förslagsanslag, högst, å 7,800 kronor.

[11.]
Arvoden åt två
assistenter.
(extra anslag.)

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium, under framhållande att ifrågavarande tjänster vore oundgängligen nödvändiga jämväl under första halvåret 1923, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet å extra stat för samma tid bevilja ett förslagsanslag, högst, å 3,900 kronor.

Häremot har jag intet att erinra.

Departements-
chefen.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till arvoden åt två assistenter vid inspektionen över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 3,900.

Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.

9. Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.

Till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet har riksdagen å extra stat för år 1922 beviljat ett förslagsanslag å högst 247,450 kronor att användas enligt i huvudsak följande fördelning:

[12.]
Förhands-
kontroll å
fartygs sjö-
värdighet.
(extra anslag.)

Arvoden till 6 förste fartygsinspektörer å 5,950 kronor...	kronor 35,700
Arvoden till 18 andre fartygsinspektörer å 3,600 kronor	» 64,800
Ortstillägg till i Stockholm stationerade fartygsinspektörer, andre fartygsinspektören i Luleå och andre fartygsinspektören i Umeå.....	» 1,600
Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	» 83,100
Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontorskostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för överdragskostymer inberäknade	» 28,650
Ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna	» 11,200

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[12.]	Ersättning till vikarier för fartygsinspektörerna	kronor	3,000
	Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige	»	2,000
	Ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp	»	17,400

Summa kronor 247,450.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har kollegium nu gjort framställning om uppförande å ordinarie stat från och med den 1 januari 1923 av de lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet.

Emellertid har kollegium alternativt härmed dels i ovannämnda skrivelse dels ock i skrivelse den 6 oktober 1921 utlåtit sig rörande de anslagsbelopp, som — under förutsättning att det av kollegium framlagda förslaget om uppförande å ordinarie stat av de lokala organen för förhandskontroll å fartygs sjövärdighet icke bleve realiserat — vore för uppehållande av den lokala fartygsinspektionens verksamhet erforderliga för tiden 1 januari—30 juni 1923.

I kommerskollegii alternativa förslag upptagas för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 flertalet av de i 1922 års anslag ingående posterna med halva beloppet och torde följaktligen icke behöva här särskilt beröras. Med avseende å en av dessa poster, nämligen posten »sakkunnig extra arbetshjälp», ifrågasätter kollegium dock förstärkning av anslaget, därest under år 1923 mera normala förhållanden å sjöfartens område skulle återinträda, under förklaring tillika att kollegium i sådan händelse framdeles komme att göra den framställning i ämnet, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Beträffande de poster, vilka avses skola ingå i anslaget med andra belopp än hälften av 1922 års anslag, anföres i huvudsak följande.

Rese- och
traktaments-
ersättning.

Till rese- och traktamentsersättning för fartygsinspektörerna — inklusive de extra funktionärerna — vore för år 1922 beräknat ett belopp av 83,100 kronor. Av detta belopp, som erfordrades även för år 1923, räknat för året i dess helhet, borde enligt kollegii mening 50,000 kronor avses för årets förra hälft. Som skäl härför har kollegium sedermera under hand upplyst, att fartygsinspektörernas resor till största delen vore förlagda till första halvåret, då utrustningen av fartyg för seglationssäsongen i allmänhet utfördes och besiktningarna av passagerarångfartyg plägade äga rum.

Ersättning
till skriv-
materialier
m. m.

Denna post hade i anslaget för år 1922 upptagits med 28,650 kronor, av vilket belopp, med beräkning av 600 kronor för envar av 24 fartygsinspektörer, 14,400 kronor utgjorde expensmedel och återstoden,

[12.]

14,250 kronor, medel till lokallhyror. För en hel del av nu ifrågavarande tjänstemän hade emellertid hyrorna väsentligt stegrats och kunde förväntas bli än ytterligare höjda. Uti ett vart av de inträffade fallen av hyresförhöjning hade andra lämpliga kontorslokaler på orten ej stått till buds, i följd varav den begärda höjningen ej kunnat undvikas. Den merkostnad, som härigenom uppkomme, kunde ej på förhand bestämt angivas, men syntes icke komma att understiga 4,350 kronor. Till lokallhyra under hela året 1923 borde alltså beräknas ett belopp av 18,600 kronor ($14,250 + 4,350$), vilket skulle föranleda höjning av totalposten för samma tid till 33,000 kronor ($14,400 + 18,600$). Hälften av detta belopp eller 16,500 kronor borde upptagas för den nu ifrågakomna budgetperioden.

Vid bifall till vad kommerskollegium sålunda föreslagit, skulle för sagda budgetperiod anslaget till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet komma att sluta å ett belopp av 134,350 kronor.

Under åberopande av vad jag förut i dag anfört vid behandlingen av kommerskollegii framställning om uppflyttning å ordinarie stat av den inom kollegium inrättade fartygsinspektionsbyrån, förordar jag, att jämväl den lokala fartygsinspektionen för den budgetperiod, varom nu är fråga, bibehållas å extra stat. Möjligen kunde det härvid ifrågasättas, huruvida icke i allt fall avlöningarna borde beräknas efter de nya principer, som kommit till uttryck i det av Kungl. Maj:t den 22 juni 1921 för den civila statsförvaltningen utfärdade avlöningsreglementet. Detta skulle emellertid förutsätta, att för de lokala fartygsinspektionstjänstemännen redan nu bestämdes de löneklasser, vilka de, vid tillämpning å dem av det nya lönesystemet, borde tillhöra. Då detta skulle innebära ett allvarligt föregripande av den åt löneregleringskommittén anförtrodda utredningen rörande fartygsinspektionsmyndigheternas organisation och löneförhållanden och det i varje fall återstår en mångfald andra stater och kårer, vilka i avvaktan på slutförandet av pågående utredningsarbete ännu icke kunna anslutas till det nya lönesystemet, tillstyrker jag, att beräkningen av den lokala fartygsinspektionens anslagsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 grundas på de för inspektionens befattningshavare nu gällande avlöningsförhållandena.

*Departements-
chefen.*

Från denna utgångspunkt är också kommerskollegii här ovan återgivna anslagsberäkning uppgjord. Mot denna beräkning har jag endast å en punkt, nämligen i vad angår den till rese- och traktamentsersättning avsedda anslagsposten, funnit anledning till erinran.

I dylikt hänseende må det tillåtas mig att anföra följande.

[12.]

Genom kungörelse den 17 juni 1921, nr 328, som trätt i kraft den 1 därpåföljande juli, har viss nedsättning skett av de närmast före denna tidpunkt för tjänsteresor utgående traktamentsbeloppen. Sålunda har, vad beträffar nu ifrågavarande befattningshavare, vilka åtnjuta reseersättning förste fartygsinspektörerna efter tredje och andre fartygsinspektörerna efter fjärde klassen i gällande resereglemente, traktamentsersättningen minskats med tre respektive två kronor eller med omkring 16 respektive 13 procent. Redan av denna anledning lär den för halvåret beräknade anslagsposten, 50,000 kronor, kunna nedsättas, förslagsvis med 5,000 kronor.

Härtill kommer emellertid, att man för första halvåret 1923 bör räkna med en rätt så väsentlig sänkning av de för järnvägs- och ångbåtsresor under år 1921 gällande höga biljettpriserna. Den utgiftsminskning, som av denna anledning kan uppkomma, låter sig visserligen icke på förhand exakt beräkna. Uppskattar man minskningen till 10,000 kronor, torde man emellertid — med hänsyn till den avsevärda prisnedsättning, som redan vidtagits vid statens järnvägar — befinna sig på den säkra sidan.

Då ifrågavarande anslagspost, på därom av kommerskollegium i anledning av inträdda traktamentsförhöjningar och ökade biljettpriser gjorda framställningar, förut gång på gång höjts, synes mig rimligheten fordra, att, då nu utvecklingen går i motsatt riktning, posten i motsvarande mån nedsättes. Jag tillstyrker därför, att densamma för första halvåret 1923 upptages med ett belopp av 35,000 kronor.

Vid bifall till vad jag här ovan förordat, skulle alltså för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkningen av anslagsbehovet för den lokala fartygskontrollen ställa sig sålunda:

Arvoden till 6 förste fartygsinspektörer à 2,975 kronor	kronor	17,850
» » 18 andre » » à 1,800 » »		32,400
Ortstillägg till i Stockholm stationerade fartygsinspektörer, andre fartygsinspektören i Luleå och andre fartygsinspektören i Umeå	»	800
Rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna	»	35,000
Ersättning för skrivmaterialier, lokalhyra och andra kontorskostnader åt fartygsinspektörerna, kostnaderna för överdragskostymer inberäknade	»	16,500
Ersättning till skrivhjälp åt fartygsinspektörerna	»	5,600
» » vikarier för » »	»	1,500

Sakkunniga biträden vid förrättningar inom Sverige... kronor	1,000	[12.]
Ersättning för sakkunnig extra arbetshjälp	» 8,700	

Summa kronor 119,350.

De villkor och bestämmelser, som äro gällande för användningen av 1922 års anslag, torde böra äga giltighet jämväl under nu ifrågasvarande budgetperiod.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder, å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst kronor 119,350.

Undervisningsanstalter för sjöfart.

10. Navigationsskolorna.

Det ordinarie anslaget till navigationsskolorna är i riksstaten för år 1922 upptaget med 178,645 kronor. Av detta anslag äro enligt den för navigationsskolorna fastställda staten 86,300 kronor avsedda till löner åt föreståndare och ordinarie lärare, 67,770 kronor till arvoden åt extra lärare, 9,850 kronor till böckers, undervisningsmateriells och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m., 10,525 kronor till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. och 1,200 kronor till arvode åt en examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasserna, varjämte till Kungl. Maj:ts disposition ställts ett belopp av 3,000 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium framlagt förslag till anslagsberäkning för navigationsskolorna i vad angår tiden 1 januari—30 juni 1923. Flertalet av de i staten ingående posterna upptagas av kommerskollegium för nu ifrågakomna budgetperiod med halva årsbeloppet och torde följaktligen icke behöva här särskilt beröras. Beträffande de poster, vilka av kollegium avses skola ingå i anslaget med annat belopp än nyss nämnts, avgiver kollegium följande förslag.

[13.]
Navigationsskolorna.
(ordinarie
anslag.)

Med hänsyn till att antalet undervisningstimmar vid navigations-
skolorna icke vore jämnt fördelade över hela året, borde i enlighet med

*Arvoden till
extra lärare.*

- [13.] av kollegium verkställda omfattande beräkningar, vilka såsom bilaga fogats vid kollegii framställning, till arvoden åt extra lärare för budgetperioden upptagas ett belopp av 35,513 kronor 76 öre.

Extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m.

Det i staten upptagna bestämda anslaget å 10,525 kronor till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. borde till en början minskas med 525 kronor, motsvarande den i anslaget ingående ersättningen till vikarier under föreståndarnes semester. Detta sistnämnda belopp borde i stället med natur av förslagsanslag uppföras i staten såsom särskilt anslag. För nu ifrågavarande budgetperiod erfordrades emellertid för ändamålet ett belopp något mindre än hälften av det för en helårsbudget beräknade, förslagsvis 200 kronor.

Beträffande förevarande anslag å 10,525 kronor vore vidare att märka, att Kungl. Maj:t, som på särskilda framställningar av marinförvaltningen genom beslut den 12 februari 1915 och den 8 november 1918 medgivit viss utsträckning av antalet undervisningstimmar vid navigationsskolorna, föreskrivit, att därav föranledda årliga kostnader, tillhopa 3,645 kronor, skulle utgå av anslaget. Av samma skäl, som av kollegium anförts beträffande arvoden till extra lärare, vore en halvering av detta belopp icke tillfyllest, utan beräknade kollegium, att därutöver ytterligare skulle åtgå 442 kronor 71 öre.

Till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m. borde alltså för budgetperioden beräknas ett belopp av 5,442 kronor 71 öre, vartill skulle till vikariatsersättning under föreståndarnes semester komma ett särskilt såsom förslagsanslag upptaget belopp av 200 kronor.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle alltså enligt kommerskollegii beräkning anslagsbehovet för navigationsskolorna ställa sig på följande sätt:

Till löner till föreståndare och ordinarie lärare	kronor 43,150:—
» arvoden till extra lärare	» 35,513: 76
» expenser	» 4,925:—
» en examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasserna	» 600:—
» extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m.	» 5,442: 71
» Kungl. Maj:ts disposition	» 1,500:—

Summa kronor 91,131: 47,

vilket belopp av kollegium föreslagits skola avrundas till 91,200 kronor.

Härtill skulle, såsom ovan nämnts, ytterligare komma ett förslagsanslag å 200 kronor till ersättning åt vikarier under föreståndarnes semester.

[13.]

Innan jag uttalar mig om kommerskollegii förevarande framställning, tillåter jag mig erinra om, att åt särskilda av chefen för ecklesiastikdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1920 tillkallade sakkunniga uppdragits att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ny definitiv lönereglering för bland annat lärarpersonalen vid navigationsskolorna. Då dessa sakkunniga emellertid, enligt vad jag inhämtat, icke lära hinna slutföra sitt arbete i sådan tid, att någon framställning om definitiv lönereglering för ifrågavarande lärarpersonal kan avlätas till innevarande års riksdag, torde för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslagsbehovet för navigationsskolorna, på sätt också av kommerskollegium förutsatts, fortfarande böra beräknas med utgångspunkt från den för skolorna nu gällande staten.

*Departements-
chefen.*

I denna stat har nu, såsom av det förut sagda framgår, kommerskollegium föreslagit den ändringen, att ur anslaget »till extra lärarkrafter vid behov, vikariatsarvoden m. m.» borde utbrytas och såsom särskilt förslagsanslag upptagas ett belopp av 525 kronor för år räknat, avsett till vikariatsersättning under föreståndarnes semester.

Utan att närmare ingå på lämpligheten av den av kommerskollegium sålunda föreslagna ändrade anordningen, vilken tekniskt sett skulle medföra den egendomligheten, att å samma stat vore uppförda två olika anslag, ur vilka vikariatsersättningar till navigations-skolornas personal skulle bestridas, anser jag mig nu endast böra framhålla, att genomförandet av en dylik anordning i allt fall svårligen kan vara av så angelägen natur, att åtgärder därför, påkallande ändringar i den för navigationsskolorna fastställda staten, böra vidtagas under en tid, då hela denna stat är under omarbetning av särskilt tillkallade sakkunniga. Jag avstyrker sålunda kommerskollegii förslag i nu ifrågavarande del.

I övrigt är kollegii förslag icke av beskaffenhet att böra föranleda ändring i merberörda stat utan innefattar endast en beräkning av, huru de i staten upptagna anslagsbeloppen fördela sig å årets båda hälfter.

Mot denna beräkning, beträffande vilken jag — utöver vad som redan sagts — tillåter mig hänvisa till vad handlingarna i ärendet innehålla, har jag för egen del intet att erinra.

Vid bifall till vad jag här ovan förordat, skulle alltså för budget-

- [13.] perioden 1 januari—30 juni 1923 det ordinarie anslaget till navigations-skolorna upptagas med ett belopp av 91,400 (91,200 + 200) kronor.

Jag anser mig slutligen i detta sammanhang böra nämna, att samtliga ordinarie och extra lärare vid navigationsskolan i Stockholm i en den 25 oktober 1921 dagtecknad skrift gjort framställning om åtgärder i syfte, att tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid rikets navigationsskolor måtte under år 1922 utgå med högre belopp än hittills, förslagsvis med samma belopp, som eventuellt komme att beviljas adjunkterna vid rikets allmänna läroverk. Med anledning härav tillåter jag mig erinra, att, sedan min företrädare i ämbetet — i anledning av vissa under hand hos honom gjorda framställningar om förbättrade avlöningsförmåner för navigationslärarpersonalen — i skrivelse den 13 december 1920 till dåvarande chefen för finansdepartementet ifrågasatt, huruvida icke lärarpersonalen vid navigationsskolorna skulle kunna för år 1921 i fråga om tillfällig löneförbättring något bättre tillgodoses än hittills, bemälde departementschef vid föredragning i statsrådet av Kungl. Maj:ts proposition nr 236 till 1921 års riksdag angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal inom den civila statsförvaltningen förklarade sig icke kunna tillstyrka någon höjning i den tillfälliga löneförbättringen för nu ifrågavarande personal. Han framhöll nämligen, att genom den tillfälliga löneförbättring, denna personal då redan erhållit, dess avlöningar bragts upp till den höjd, som de med hänsyn till prisstegringen intill världskrigets utbrott rätteligen bort häva, vilket just vore syftet med det tillfälliga lönetillskott, som tillerkänts befattningshavarna inom de icke lönereglerade grenarna av statsförvaltningen.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit finner jag den av lärarpersonalen vid Stockholms navigationsskola gjorda framställningen icke böra föranleda någon åtgärd.

Under åberopande av vad jag ovan anfört, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga	
det ordinarie anslaget till navigations-	
skolorna, nu	kronor 178,645,
med	» 91,400.

11. Navigationslärarkursen.

I riksstaten för år 1922 finnes uppfört ett ordinarie reservationsanslag å 2,200 kronor till navigationslärarkursen.

Då kommerskollegium i skrivelse den 29 augusti 1921 anmält, att någon navigationslärarkurs icke komme att anordnas läsåret 1922—1923 samt att å ifrågavarande anslag finnes en reservation av 6,814 kronor 14 öre, vilket belopp komme att till större delen kvarstå disponibelt till budgetåret 1923—1924, saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

Jag tillstyrker därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till navigationslärarkursen, nu kronor 2,200,
utan angivet belopp.

[14.]
Navigations-
lärarkursen.
(ordinarie
anslag.)

12. Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart, nu kronor 11,000,
med halva beloppet eller » 5,500.

[15.]
Ålderstillägg
för personalen
vid undervis-
ningsanstal-
terna för
sjöfart.
(ordinarie
anslag.)

Skeppsmättningskostnad.

13. Skeppsmättningskostnad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till skeppsmättningskostnad, nu kronor 32,200,
med halva beloppet eller » 16,100.

[16.]
Skeppsmät-
tningskostnad.
(ordinarie
anslag.)

Lots- och fyrväsendet.

14. Lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna.

[17.]
*Lots- och fyr-
 inrättningen
 med livrädd-
 ningsanstal-
 terna.*
 (ordinarie
 anslag.)

Efter den lönereglering, som vid 1921 års riksdag genomfördes beträffande statsdepartementen och de centrala ämbetsverken, däribland även lotsstyrelsen, återstå ännu oreglerade en hel del förvaltningsgrenar och personalgrupper, bland andra personalen å lots- och fyrinrättningens lokalstater. I avsikt att kunna även för denna personal till 1922 års riksdag avlåta förslag till definitiv lönereglering i anslutning till de nya avlöningsprinciperna har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 augusti 1921 uppdragit åt lotsstyrelsen att med biträde av två lönetekniskt sakkunniga personer skyndsamt verkställa utredning och framlägga förslag till reglering av avlöningsförmånerna för sagda personal.

Då något förslag i ämnet ännu icke från lotsstyrelsen inkommit, men jag hyser förhoppning, att dylikt förslag skall föreligga i sådan tid, att ärendet kan underställas den nu sammanträdande riksdagen, lär det för lots- och fyrinrättningen under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga anslaget nu böra allenast beräknas. Härvid bör påtagligen — med hänsyn till att samtliga stater för verket äro i riksstaten sammanförda i ett gemensamt anslag — i det belopp, som nu beräknas, ingå jämväl sådana lots- och fyrinrättningen avseende ordinarie anslagsposter, som icke direkt beröras av det pågående löneregleringsarbetet, varefter sedermera erforderligt anslagsäskande, avseende verkets hela ordinarie anslagsbehov, bör i ett sammanhang göras hos riksdagen.

Enligt de uppgifter, jag från styrelsen erhållit, har på det stadium, i vilket löneregleringsutredningen nu befinner sig, lotsverkets medelsbehov — undantagandes omkostnadsstaten — ansetts kunna för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 uppskattas till omkring 2,400,000 kronor. Beträffande omkostnadsstaten har styrelsen i skrivelse den 31 augusti 1921 hemställt, att de olika förslagsanslagen å denna stat för budgetperioden måtte upptagas med ett sammanlagt belopp av 415,340 kronor. Under framhållande att de flesta av sagda anslag blivit under en längre följd av år högst väsentligt överskridna och att samma anslag jämväl för nu ifrågavarande budgetperiod komme att visa sig otillräckliga, samt med erinran att riksdagen till täckande av uppkommande brister i anslagen för såväl år 1921 som år 1922 beviljat särskilda förstärkningsanslag, vartdera å 800,000 kronor, har styrelsen i sagda skrivelse

tillika gjort framställning om anvisande för första halvåret 1923 av ett dylikt förstärkningsanslag å likaledes 800,000 kronor. [17.]

Sammanlagda medelsbehovet för första halvåret 1923 skulle sålunda enligt lotsstyrelsens beräkningar uppgå till icke mindre än 3,615,340 kronor.

Ehuru jag, innan något förslag i anledning av den pågående löne-regleringsutredningen ännu föreligger, givetvis icke kan närmare uttala mig rörande de sålunda verkställda anslagsberäkningarna, har jag likväl funnit mig böra redan nu på en punkt, som väsentligen påverkar anslagets slutbelopp, framställa en erinran.

Jag syftar härvid på det av lotsstyrelsen begärda förstärkningsanslaget till täckande av brister i anslagen å omkostnadsstaten.

Visserligen torde någon förhoppning icke förefinnas, att under de närmaste åren förhållandena skola så förändra sig, att sistberörda anslag komma att med sina nuvarande belopp helt förslå till bestridande av de å anslagen belöpande utgifterna. I likhet med vad för åren 1921 och 1922 skett, lära de därför böra förstärkas i en eller annan form. Med hänsyn till den å snart sagt alla förnödenheter redan inträdda starka prissänkningen, vilken torde kunna antagas komma att än ytterligare accentueras, synes det mig emellertid icke kunna ifrågakomma att, på sätt lotsstyrelsen föreslagit, för första *halvåret* 1923 upptaga denna förstärkning med samma belopp som det nuvarande för *helt år* avsedda anslaget av enahanda art. Detta skulle ju i själva verket, för halvår räknat, innebära en fördubbling av det nu utgående anslaget. Utan att för närvarande intaga slutlig ståndpunkt till frågan, med vilket belopp omkostnadsstatens anslag böra å övergångsbudgeten förstärkas, har jag under sådana omständigheter ansett mig böra vid den preliminära anslagsberäkning, varom nu är fråga, utgå ifrån, att detsamma i varje fall icke bör sättas högre än till hälften av det för hela året 1922 beviljade anslaget eller sålunda till 400,000 kronor.

Hela medelsbehovet för första halvåret 1923 synes mig sålunda i nu förevarande sammanhang skäligen kunna uppskattas till i avrundat tal 3,200,000 kronor.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna det *ordinarie* förslagsanslaget till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna till kronor 3,200,000.

15. Säkerhetsanstalter för sjöfarten.

[18.]
Säkerhets-
anstalter för
sjöfarten.
(extra anslag.)

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten har 1921 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar, å extra stat för år 1922 och å tilläggsstat för år 1921 beviljat särskilda reservationsanslag till belopp av respektive 582,500 och 169,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu lotsstyrelsen hemställt, att för nämnda ändamål måtte uppföras dels å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag å 386,000 kronor, dels ock å tilläggsstat för år 1922 ett dylikt anslag å 145,000 kronor.

Styrelsen har i berörda skrivelse avgivit närmare redogörelse angående de nyanskaffningar och arbeten, som enligt styrelsens åsikt borde verkställas medelst de sålunda begärda extra anslagen, därvid styrelsen förklarat sig hava inskränkt sina anslagskrav till endast de nödvändigaste arbeten och nyanskaffningar, med uteslutande till och med av en stor del sådana, till vilka medel begärts men icke erhållits under föregående år; och har styrelsen tillika meddelat, att de olika anslagsposterna upptagits i ordningsföljd efter önskvärdheten av deras beviljande.

Sedermera har lotsstyrelsen i skrivelse den 16 september 1921 hemställt, att å tilläggsstat för år 1922 måtte uppföras ytterligare ett belopp av 6,300 kronor, avsett att användas för provisorisk förbättring av mistsignaleringsen vid Härnö fyr. Detta förbättringsarbete borde, enligt vad jag från styrelsen inhämtat, upptagas före den i styrelsens ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1921, i vad nu angår tilläggsstaten, omförmälda anskaffningen av en båtbygga för Örskärs lotsplats, men efter övriga i samma skrivelse å tilläggsstat begärda arbeten.

Till säkerhetsanstalter för sjöfarten har lotsstyrelsen alltså å tilläggsstat för år 1922 äskat ett sammanlagt belopp av 151,300 kronor.

Beträffande de å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 begärda anslagsbeloppen anför lotsstyrelsen följande:

För tiden
1 januari—30
juni 1923
begärda
anslag.

Anskaffning av motorlotskuttrar, större motorbåtar
och motorer för lotsplatserna kronor 61,000.

Ehuru lotsstyrelsen ansåge, att det i allmänhet ålåg lotspersonalen och endast undantagsvis lotsstyrelsen att anskaffa för tjänsten erforderliga och lämpliga samt fullt användbara och sjödugliga båtar, hade lotsstyrelsen, med hänsyn ej mindre till de höga pris, som med motor

försedda lotskuttrar, större motorbåtar och större motorer numera be-
tingade, än även till de behov av nya motorlotskuttrar, halvdäckade
motorbåtar och större motorer för lotskuttrar, som enligt av lotskap-
tenerna på lotsstyrelsens därom gjorda förfrågan uppgivits föreligga
redan under år 1923, ansett nödvändigt att för samma år begära ovan
upptaget belopp. Styrelsen hade nämligen icke några motorlotskuttrar,
halvdäckade motorbåtar eller motorer i reserv, utan endast några gamla
lotskuttrar, av vilka tre stycken efter genomgående reparation och in-
sättning av motorer torde kunna användas vid vissa lotsplatser. För
mötande i tid av förestående nödvändiga behov av lotsmotorkuttrar,
halvdäckade motorbåtar och motorer, vilket behov genom här ifrågasatt
anslagssumma endast i mycket ringa omfattning kunde tillgodoses, hade
lotsstyrelsen på tilläggsstat för år 1922 begärt ytterligare medel för
samma ändamål.

Om- och tillbyggnad av boningshus m. fl. arbeten
vid Ölands norra uddes fyrplats kronor 50,000.

Vid flera tillfällen hade lotsstyrelsen förklarat sig hava för avsikt
att i den ordning, föreliggande omständigheter därtill föranledde, in-
komma med förslag till vidtagande av sådana åtgärder, att lotsverkets
personals bostadsförhållanden bleve förbättrade. Vid Ölands norra uddes
fyrplats vore för närvarande bostadshusen, vilka vore av timmer samt
uppförda fyrmästarhuset åren 1844—45 och fyrvaktarhuset år 1865, i
stort behov av grundlig reparation. Ett förbättrande av bostadsför-
hållandena på platsen borde, för att kunna verkställas för billigaste kost-
nad, utföras i samband med de i allt fall nödvändiga reparationsarbe-
tena. Lotsstyrelsen hade, under förutsättning att för ändamålet nu be-
gärda medel beviljades, för avsikt att låta om- och tillbygga det bo-
ningshus om ett rum och kök, som nu disponerades av fyrvaktaren, så
att detsamma bleve bostadshus för fyrmästaren och komme att inrymma
en lägenhet om tre rum och kök. Det större boningshuset å platsen
skulle repareras och förändras så, att det komme att innehålla tvenne
lägenheter om vardera två rum och kök. I övrigt skulle byggnaderna
å platsen repareras och istandsättas.

Nytt fyrmästarhus vid Svartö—Dämmans fyrplats
och ändring av nuvarande bostadshus kronor 45,000.

Fyrpersonalen vid denna fyrplats bebodde ett gemensamt bostads-
hus, uppfört av trä år 1874, där de tre familjerna vardera disponerade
en lägenhet om ett rum och kök. Tidvis funnes vid platsen lotsbarn-

[18.] skola och vintertid ett extra fyrbiträde, för vilka ett rum, sammanbyggt med platsens tvätt- och bagarstuga, disponerades. Nu föreslaget byggnadsarbete avsåge uppförande av ett nytt fyrmästarhus och ombyggnad av nuvarande bostadshus, så att i detsamma komme att inrymmas två lägenheter om två rum och kök samt ett enkelrum.

För sina nybyggnads- och underhållsarbeten hade lotsstyrelsen en gammal arbetarstam, för vars sysselsättande under år 1923 det vore av synnerligt behov påkallat att erhålla begärda anslag till detta och det närbelägna, ovan omnämnda arbetet vid Ölands norra uddes fyrplats. För arbetenas ändamålsenliga bedrivande vore det av vikt att, så vitt möjligt, söka att under ett och samma år sammanföra arbetena till olika grupper av varandra närbelägna platser.

*Upprensning av lotshamnen vid Tistlarnas upp-
ningsställe, Vrångö lotsplats* kronor 35,000.

Uppgrundning av Tistlarnas lotshamn och dess ena inlopp, vilket vid vissa vindförhållanden vore för hamnens angörande nödvändigt, hade förorsakat, att en uppreisning av nämnda hamn och dess ovan omför-
mälda inlopp vore högeligen av behovet påkallad.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget hade lotsstyrelsen om-
arbetat det förslag, som låg till grund för styrelsens hemställan sist-
lidna år om medels anvisande för samma ändamål, och endast upptagit
medel till utförande av de arbeten, som icke kunde anstå, för så vitt
lotsuppassningen skulle under alla omständigheter kunna upprätthållas.

*Förbättring av mistsignaleringen vid Måseskärs fyr-
plats* kronor 23,000.

Vid upprepade tillfällen hade från sjöfartens representanter gjorts
framställning till lotsstyrelsen om anordnande av en ljudstarkare mist-
signalapparat vid Måseskärs fyrplats. Huru berättigade än dessa krav
på förbättrad mistsignalering varit, hade de hittills måst tillbakasättas
för tillgodoseendet av än mera trängande behov. Lotsstyrelsen ansåge
emellertid, att en förbättring av mistsignaleringen vid omförmälda plats
nu ej längre borde uppskjutas. Med ovan begärt anslag skulle bestridas
kostnaderna för anskaffning och uppsättning av ett nytt mistsirén-
maskineri för komprimerad luft av den vid lotsverket använda större
typen. Det nu å Måseskär befintliga mistsirénmaskineriet av mindre
typ skulle härigenom bliva disponibelt och komma till användning vid
någon annan plats, där anspråken på ljudvidd ej vore så stora.

Fortsatt införande av undervattenssignalering å fyrskepp kronor 15,000.

Undervattenssignalering som hjälpmedel för att underlätta fartygs ledning och navigering hade under de senare åren fått en alltjämt ökad användning. Genom därtill förut anvisade medel hade lotsstyrelsen satts i tillfälle att å 6 av de 24 fyrskeppen installera dylika apparater, varjämte 1921 års riksdag beviljat 12,000 kronor till anordnande år 1922 av undervattenssignalering å ytterligare ett fyrskepp. Det nu begärda anslaget avsåge att bereda medel till införande av undervattenssignalering å Malmöredts fyrskepp samt till anskaffande av en undervattensklocka i reserv att användas vid behövlige reparationer av befintliga klockor. Lotsstyrelsen ansåge synnerligen önskvärt att med hänsyn till den livliga trafiken i Öresund, speciellt mellan Malmö och Köpenhamn, mellan vilka hamnar bland annat statens järnvägars ångfärjor upprätthölle trafik, få anordna undervattenssignalering å Malmöredts fyrskepp, varom järnvägsstyrelsen även till lotsstyrelsen gjort framställning.

Anskaffning av en lysboj för fotogenbelysning med förankringsgods vid Gettryggen..... kronor 5,000.

Grundet Gettryggen, å vilket vattendjupet vore 2.3 meter, låge innanför Svartklubben vid farleden till Öregrund. Då farleden här vore mycket smal och numera trafikerades även av stora fartyg, hade behovet av en lysboj vid detta grund i så hög grad framträtt, att en reservlysboj för fotogenbelysning måst utläggas därstädes. Då reservlysbojen kunde erfordras för annat ändamål och intagande av densamma med hänsyn till sjöfarten svårligen låte sig göra, hade lotsstyrelsen ansett sig icke kunna underlåta att i likhet med år 1920 göra framställning om erforderliga medel till denna anskaffning.

Ny fyr å Björkskär i stället för Rimö flaggrund's lysboj, vilken avsåges att förflyttas till Gränsö ström..... kronor 3,000.

En betydande förbättring av fyrbelysningen i östgötaskärgården vunnes genom att ersätta *Rimö flaggrund's* lysboj med en mindre fyr utan ständig bevakning å *Björkskär*, varigenom navigeringen i detta svårtrafikabla farvatten bleve avsevärt underlättad. Den efter fyrens uppförande obehövlige lysbojen vid *Rimö flaggrund* skulle sedermera förläggas till *Gränsö ström* utanför Västervik, varest farleden vore trång och krokig, varför en lysboj därstädes erfordrades.

[18.]

Förstärkning av ljusstyrkan och ändring av fyrkaraktären å Skags fyr kronor 8,000.

Fyrapparaten å denna fyr utgjordes sedan år 1871 av en roterande spegelapparat med en ljusstyrka av cirka 2,500 Hefnerljus, vilket måste anses vara otillräckligt. Redan i lotsstyrelsens den 12 oktober 1912 avgivna förslag till nya eller förbättrade säkerhetsanstalter för sjöfarten hade för denna fyrplats upptagits en ljusstarkare fjärde ordningens blyxfyrapparat för en föreslagen kostnad av 23,000 kronor. Å fyrplatsen anordnades år 1919 en motordriven mistsirén för komprimerad luft i stället för den förutvarande handdrivna mistsignalklockan. Fyren hade 3 mans bevakning. Genom utbyte av den nuvarande spegelapparaten mot en genom Gotska Sandöns södra fyrs ersättande med två agafyrar ledigbliven, av urverk driven och år 1883 inköpt fjärde ordningens linsapparat, vartill skulle anskaffas Dalénbrännare och agagasbehållare, skulle en ljusstyrka av cirka 15,000 Hefnerljus erhållas. Härigenom skulle en avsevärd förstärkning av ljusstyrkan vinnas för en jämförelsevis billig kostnad och lotsverkets behov av importerad fotogen minskas, medan i stället dess behov av inom landet producerad agagas ökades.

Införande av agabelysning å Skäggens fyr i Kalmarsund kronor 13,500.

Genom införande av agabelysning medelst Dalénbrännare å denna fyr erhöles cirka 70 procent förstärkning av ljusstyrkan, fyrbiträdesbefattningen kunde indragas och framdeles eventuellt även uppbördsfyrvaktaren ersättas med en tillsyningsman. Årliga fotogenkostnaden för fyren vore cirka 600 kronor, årlig kostnad för erforderlig agagas cirka 450 kronor; båda prisuppgifterna enligt 1922 års pris.

Fortsatt införande av agabelysning vid fyrar kronor 20,000.

Såsom lotsstyrelsen förut vid flera tillfällen påpekat, vunnas genom införande av agabelysning en högst väsentlig ökning av fyrarnas ljusstyrka samt besparing beträffande de årliga kostnaderna för tillsyn och skötsel m. m., varjämte ett inom landet tillverkat lysämne komme till användning i stället för importerad fotogen.

Upprensning av lotshamnen vid Rödkallens lotsplats utanför Luleå kronor 35,000.

Genom uppgrundning hade *Rödkallens* lotshamn blivit synnerligen svårtrafikabel; särskilt nattetid vore det förenat med stora svårigheter

och allvarlig risk för skadande av lotsarnas farkoster att passera ut från eller in i hamnen, vilken olägenhet gjorde sig än mer kännbar, allteftersom mera djupgående båtar kommit till användning för lotsuppassningen. Den lotsplatsen tillhöriga stora lotsmotorbåten kunde icke angöra hamnen, då vattenståndet nämnvärt understeg medelvattenståndet. Enär det under sådana förhållanden föreläge fara för, att lotsningstjänsten icke kunde på vederbörligt sätt upprätthållas, vore det av behovet påkallat, att erforderlig upprensning av hamnen och dess inlopp snarast möjligt komme till stånd.

[18.]

Upprensning av lotshamnen vid Rönnskärs lotsplats utanför Piteå kronor 25,000.

Samma skäl, som betingade föreslagen upprensning vid Rödkallens lotshamn, föreläge även vid *Rönnskärs* lotshamn, där lotspersonalens motorbåt icke kunde komma in i hamnen, utan måste förtöjas på den omkring 1 1/2 lat. min. avlägsna Kinnbäcksfjärden, när den på grund av väderleksförhållandena icke kunde ligga förankrad utanför hamnen. Såväl Rödkallens som Rönnskärs hamnar vore enligt fiskehamnskommissionens förslag avsedda att uppmuddras, men vore intet bestämt om tiden här för. Av lotsstyrelsen föreslagna upprensningsarbeten vid de två platserna ifråga förminskade väsentligen det för fiskehamnarna avsedda muddringsarbetet.

Ny båtbygga vid Gökalvs lotsplats kronor 12,000.

Vid denna lotsplats hade lotspersonalen på egen bekostnad anskaffat en större motorbåt, för vars förtöjning och skyddande en båtbygga erfordrades.

Anskaffning av en agalysboj med förankringsgods vid grundet Bosen kronor 6,500.

För underlättande av den stundom svåra angöringen av Kalmarunds djupränna söderifrån hade behovet av en lysboj vid det söder om Grimskärs fyr belägna grundet Bosen, varå vattendjupet vore endast 2.7 meter, allt mera gjort sig gällande. Nämda grund, som låge i västra kanten av djuprännans förlängning, vore på östra sidan utmärkt med en prick. Någon fyrbelysning, som direkt skyddade för sagda grund, funnes ej.

Anskaffning av en motorbåt vid Dämmans fyrplats ... kronor 7,000.

Vid Dämmans fyrplats i norra delen av Kalmarsund funnes icke något bostadshus för fyrpersonalens familjer, utan bodde dessa vid Svartö Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

- [18.] — Dämman å fastlandet. Härigenom måste förbindelse ofta uppehållas mellan fyrplatsen och Svartö. En motorbåt för uppehållande av denna förbindelse vore därför av behovet påkallad. Den ifrågasatta motorbåten vore avsedd att ersätta en mindre, år 1901 byggd segelbåt.

Anskaffande av en motorbåt vid Klövskärs fyrplats... kronor 7,000.

Vid Klövskärs fyrplats å Bohuskusten, från vilken plats avståndet vore 4 distansminuter sjöväg till närmaste plats, där post och proviant m. m. hämtades, vore en motorbåt av stort behov, synnerligast som vid fyrplatsen vore anställda endast 2 man. Den ifrågasatta motorbåten vore avsedd att ersätta en år 1893 byggd mindre segelbåt.

Till lotsverkets deltagande i 1923 års utställning i Göteborg ... kronor 15,000.

Hänvändelser hade gjorts till lotsstyrelsen, att lotsverket måtte delta i denna utställning. Då lotsstyrelsen funne saken mycket beaktansvärd, ville styrelsen hemställa att för ändamålet ifråga få disponera 15,000 kronor. Lotsverket hade deltagit år 1897 i utställningen i Stockholm och år 1914 i utställningen i Malmö, och hade därvid anvisats 10,000 kronor till vardera utställningen.

Beträffande de för år 1922 begärda anslagsbeloppen anför styrelsen i huvudsak följande.

För år 1922
begärda an-
slag.

Anskaffning av motorlotskuttrar, större motorbåtar och motorer för lotsplatser kronor 92,000.

Under åberopande av vad lotsstyrelsen anfört rörande medel för år 1923 till anskaffning av motorlotskuttrar, större motorbåtar och motorer för lotsplatser, ansåge lotsstyrelsen oundgängligen nödvändigt att på tilläggsstat för år 1922 begära ovan upptagna summa för angivet ändamål.

Mistsignalklocka, driven medelst urverk, vid Femörehuvuds fyrplats invid Oxelösund jämte reparation av fyrplatsens bostadshus kronor 17,000.

Vid Femörehuvuds fyrplats hade sedan 1870-talet mistsignaleringsverkställt med gonggong för handkraft, vilket måste anses såsom mycket otidsenligt. I dess ställe skulle å platsen uppsättas en från Skags fyrplats vid dess förseende med maskindriven mistsirén ledigbliven klocka, vartill för driften urverk skulle anskaffas. I sammanhang härmed skulle

uppbördsfyrvaktarens bostadshus, ett år 1867 uppfört trähus, undergå en grundlig, väl behövlig reparation och tillbyggnad, vilket arbete, länge påtänkt, uppskjutits på grund av vilande förslag till fyrens förändring till agafyr utan ständig bevakning, vilket förslag emellertid på grund av nödvändigheten av att hava fyrplatsen försedd med mistsignalerings förfallit. Ifrågavarande arbete borde lämpligen utföras i samband med arbete å det närbelägna Hävringe lotsuppassningsställe, vartill av riksdagen medel anvisats för år 1922.

[18.]

För anordnande av båtslip vid Romelsö lotsplats kronor 5,000; samt
För anordnande av båtslip vid Bremö lotsplats » 5,000.

Behovet av båtslipar vid de olika lotsplatserna hade alltmera gjort sig gällande, allteftersom större motorbåtar kommit i bruk. Särskilt vid norrlandsplatserna hade det visat sig nödvändigt anordna båtslipar, enär isförhållandena där ofta lade hinder i vägen för lotsbåtarnas införande vintertid till slip eller båtvarv.

Vid Romelsö och Bremö lotsplatser hade lotspersonalen av egna medel anskaffat dyrbara motorbåtar, för vilka slipar vore erforderliga.

Anskaffning av en motorbåt vid Tistlarnas fyrplats kronor 7,000.

Vid Tistlarnas fyrplats utanför Hallandskusten föreläge stort behov av en motorbåt. Särskilt vid ogynnsam väderlek och under isförhållanden hade det visat sig mycket svårt att uppehålla förbindelsen med land, och hade dessa omständigheter vid hastigt påkommande sjukdomsfall gjort sig än mera kännbara. Läkare ville icke heller gärna medfölja en mindre segelbåt över öppen sjö. Den ifrågasatta motorbåten vore avsedd att ersätta den nuvarande segelbåten vid platsen, vilken båt vore byggd år 1905.

Anskaffning av en motorbåt vid Eggegrunds fyrplats kronor 7,000.

Vid Eggegrunds fyrplats i Gävlebukten samlade sig lätt drivis, vilket förhållande gjorde resorna till land synnerligen vanskliga och ibland helt avbröte uppehållandet av förbindelsen med land medelst segelbåt. Behovet av utbytande av den nuvarande år 1907 byggda segelbåten vid platsen hade därför ofta mycket starkt framträtt.

*Provisorisk förbättring av mistsignalerings vid
 Härnö fyr* kronor 6,300.

Genom kungl. brev den 18 april 1914 anvisades för inköp av tomt för en planerad fyr- och mistsignalstation vid Härnöklubb 2,500

[18.] kronor, att utgå av behållna lots- och fyrmedel, och inköptes år 1915 ifrågavarande tomt för 2,200 kronor. Av 1917 och 1918 års riksdagar hade sedermera anvisats sammanlagt 195,000 kronor för anordnande av en fyr med mistsignalstation å Härnöklubb, av vilket belopp hittills för diverse förberedande undersöknings- och planeringsarbeten utbetalts cirka 1,170 kronor. Igångsättandet av byggnadsarbetena i övrigt hade på grund av rådande höga byggnadskostnader tillsvidare uppskjutits. Ehuru behovet av en större fyr med kraftig mistsignalstation å denna del av norrlandskusten vore mycket stort, vilket framginge av det faktum, att å den cirka 70 latitudminuter långa kuststräckan mellan Bremö fyrplats utanför Sundsvall och Skags fyrplats utanför Örnsköldsvik ingen kraftig mistsignalstation funnes anordnad, hade lotsstyrelsen emellertid med anledning av det nuvarande statsfinansiella läget icke ansett sig böra under innevarande eller nästa år igångsätta ovannämnda beslutade fyrbyggnadsarbete, vars slutförande beräknades kräva två arbetsår. För att likväl åstadkomma en välbehövlig förbättring av mistsignaleringen vid inloppet till Härnösand ansåge styrelsen synnerligen önskvärt, att under instundande år som ett provisorium, tills den nya fyrplatsen vid Härnöklubb kunde träda i verksamhet, få utbyta den å Härnö fyr nu för mistsignalering använda handdrivna mistluren mot en maskindriven dylik. Sedan år 1890 verkställdes nämligen mistsignalering vid Härnö fyr, belägen vid Härnö lotsuppassningsställe, omedelbart intill och norr om Härnöklubb, med en handdriven mistlur, varmed under tjocka cirka var femte minut gäves två tätt på varandra följande ljudstötar, vardera av omkring 15 sekunders varaktighet, vilket måste anses såsom otidsenligt och otillfredsställande och varemot från sjöfartshåll klagomål anförts. För ovan föreslagna utbyte av mistlur hade kostnaden beräknats belöpa sig till 6,300 kronor. För detsamma erforderlig motor, kompressor och armatur kunde framtida i samband med färdigställandet av Härnöklubbs fyrplats användas för undervattenssignalering eller annat lotsverkets ändamål. Ljudinstrument och lur skulle tagas från lotsverkets förråd.

Ny båtbygga vid Örskärs lotsplats kronor 12,000.

Vid denna lotsplats funnes för närvarande en synnerligen bristfällig båtbygga alldeles i saknad av erforderligt vattendjup. I stället för att grundligt reparera och förlänga den nuvarande byggan hade det visat sig ändamålsenligare att helt nybygga en dylik å annan plats, varför det begärda anslaget erfordrades redan under år 1922.

[18.]
Departements-
chefen.

Innan jag går att närmare uttala mig rörande de av lotsstyrelsen framställda anslagskraven, tillåter jag mig meddela, att lotsstyrelsen i en den 30 september 1921 dagtecknad skrivelse, som till handelsdepartementet inkommit den 26 november samma år, anmält, att, på sätt en skrivelsen åtföljande tablå närmare angåve, å de reservationsanslag, som under åren 1914—1921 anvisats till olika säkerhetsanstalter för sjöfarten, för närvarande funnes behållningar till rätt så avsevärda belopp. Dessa behållningar kunde indelas i tre grupper, nämligen:

besparingar, som uppstått såsom överskott å vissa av riksdagen anvisade anslagposter, sedan de med medlens beviljande avsedda arbetena avslutats; dessa besparingar uppginge till ett sammanlagt belopp av 107,783 kronor 55 öre eller, efter avdrag av uppkomna brister å andra för liknande ändamål anvisade anslagposter, till kronor 61,706 kronor 6 öre;

av lotsstyrelsen beräknat överskott, sammanlagt 212,809 kronor 78 öre å anslagposter, som anvisats till ännu icke avslutade arbeten; samt

för åtskilliga arbetens utförande anslagna medel, tillhopa 258,130 kronor 75 öre, vilka medel ännu icke tagits i anspråk, beroende därpå att de åsyftade arbetena på grund av rådande höga arbets- och materialkostnader måst, för att utgifterna för arbetena skulle kunna hållas inom de beräknade anslagsbeloppen, tills vidare uppskjutas.

Därtill komme ytterligare ett belopp å 71 kronor 22 öre, som uppstått såsom överskott å en av 1920 års riksdag anvisad anslagspost till täckande av brister å tidigare beviljade anslag.

Med anledning av vad lotsstyrelsen sålunda meddelat, får jag, vad till en början angår de medel, som reserverats för vissa uppskjutna arbeten, anföra, att då det är avsett, att dessa arbeten, vilka samtliga äro av angelägen natur, skola komma till utförande, så snart prisförhållandena giva någon möjlighet därtill, det icke lärers böra ifrågakomma, att för budgetändamål nu taga i anspråk dessa för redan beslutade nödvändiga utgifter avsedda reservationer.

Icke heller det överskott, som av lotsstyrelsen *beräknats* komma att uppstå å anslagposter, som anvisats till ännu icke avslutade arbeten, torde för närvarande kunna betraktas såsom någon för budgeten disponibel kapitaltillgång. Först i den mån efter arbetenas avslutande besparingar visat sig verkligen hava uppkommit, lärers det kunna bliva fråga om att använda dem för täckande av andra statsverkets utgifter.

Vad däremot angår de behållningar, som uppstått å anslagposter för redan slutförda arbeten, sammanlagt 107,783 kronor 55 öre, äro de

[18.] givetvis, liksom ock det av lotsstyrelsen särskilt omförmälda lilla överskottet å 71 kronor 22 öre, att anse som besparingar i egentlig mening och kunna sålunda disponeras för finansieringen av övergångsbudgeten. Så är ock avsett att ske genom att till riksstatsförslagets inkomstsida såsom i anspråk tagen kapitaltillgång överföra ett avrundat belopp av 107,850 kronor från nu ifrågavarande reservationer. De å vissa andra anslagsposter uppkomna brister å tillhoppa 46,077 kronor 49 öre torde i sinom tid kunna täckas från de överskott, som, enligt vad ovan sagts, äro att förvänta å vissa ännu icke avslutade arbeten.

Härefter torde jag få övergå till att närmare yttra mig över de av lotsstyrelsen framställda anslagskraven.

En granskning i detalj av dessa krav giver vid handen, att de så gott som alla avse tillvaratagande av för sjöfarten och lotsverket betydelsefulla önskemål. De skäl, som av lotsstyrelsen anförts till stöd för ett skyndsamt vidtagande av de begärda förbättrings- och nyanläggningsarbetena m. m., synas mig också på de allra flesta punkter synnerligen starka. Givetvis skulle det under sådana omständigheter varit i hög grad tillfredsställande, om det varit möjligt att i någorlunda obeskuret skick bifalla den av lotsstyrelsen gjorda framställningen. Då jag det oaktat finner mig nödsakad att föreslå högst väsentliga inskränkningar i de av styrelsen begärda anslagsbeloppen, beror detta sålunda icke därpå, att jag underskattar betydelsen av de ändamål, för vilkas tillgodoseende styrelsen hemställt om anslag, utan på den ofrånkomliga nödvändigheten att under nu rådande statsfinansiella situation till det yttersta begränsa statens utgifter och därvid framför allt tillse, att den i sig själv synnerligen svårfinansierade övergångsbudgeten så långt som möjligt befrias från belastning med anslag för nya ändamål. Jag vill emellertid icke underlåta att giva uttryck åt den uppfattningen, att flertalet av de av lotsstyrelsen föreslagna arbetena äro av den beskaffenhet och vikt, att de, i den mån anslag för deras utförande icke redan nu kan beviljas, likväl icke alltför länge kunna eller böra undanskjutas.

Främst bland de olika anslagsposter, som enligt lotsstyrelsens mening böra av den nu sammanträdande riksdagen äskas, har lotsstyrelsen å såväl *1922 års tilläggsstat* som riksstaten *för första halvåret 1923* uppfört vissa belopp — respektive 92,000 och 61,000 kronor —

till *anskaffning av lotsmotorkuttrar och annan båtmateriel av dyrbarare beskaffenhet.* [18.]

I anledning härav och då frågan om sättet för bestridandet av kostnaderna för anskaffning och underhåll av lotspersonalens tjänstebåtar under de sista åren varit föremål för vissa utredningar och överväganden, ber jag att till en början i korthet få erinra om vad i dylikt hänseende förekommit.

I sitt den 23 mars 1921 till handelsdepartementet avgivna betänkande föreslog de av chefen för sjöförsvarsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1917 tillkallade sakkunniga för verkställande av omarbetning av gällande förordning angående lotsverket och därmed sammanhängande författningar (lotsförfattningskommitterade), att den lotsarna för närvarande i allmänhet åvilande skyldigheten att anskaffa och underhålla erforderliga tjänstebåtar måtte upphöra och båthållningen i dess helhet i stället övertagas av staten, som i samband därmed skulle verkställa inlösning av den lotsarna nu tillhöriga båtmaterielen.

Över betänkandet avgåvos utlåtanden av ett flertal myndigheter, av vilka särskilt statskontoret, med hänsyn till de stora utgifter, som en lösning av båthållningsfrågan i enlighet med kommitterades förslag skulle medföra för statsverket, uttalade starka betänkligheter mot förslaget i denna del.

Vid föredragning i statsrådet den 19 augusti 1921 av omförmälda betänkande förklarade sig min företrädare i ämbetet, vad anginge den i betänkandet behandlade frågan om båthållningen, sakna anledning att vid ifrågavarande tillfälle göra annat uttalande, än att han, i likhet med statskontoret, funne ett frångående av de i förevarande hänseende hittills tillämpade principerna av statsfinansiella skäl åtminstone tillsvidare uteslutet. Han framhöll jämväl, att enligt hans mening någon anledning att påskynda en reform av den av kommitterade förordade innebörden så mycket mindre föreläge, som, enligt vad han under hand från lotsstyrelsen inhämtat, styrelsen ägde möjlighet att — särskilt sedan det å lotsverkets omkostnadsstat uppförda anslaget till »bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser» höjts till 100,000 kronor — åtminstone i det väsentliga bereda lotsarna ersättning för underhåll och amortering av båtarna, i den mån den i lotsledsförteckningen stadgade hemvägsersättningen icke därtill försloge.

Såsom av lotsstyrelsens förberörda skrivelse den 31 augusti 1921 framgår, har lotsstyrelsen nu utgått ifrån, att i stort sett någon ändring

[18.] icke skulle göras i de i fråga om båthållningen hittills tillämpade principerna. Med hänsyn till de höga anskaffningskostnaderna för de med motor försedda, sjögående båtar, som för lotsningens uppehållande erfordras å vissa platser, har lotsstyrelsen emellertid ansett det icke rimligen kunna begäras, att lotspersonalen, där nyanskaffning av dylik materiel måste företagas, själv skulle bekosta denna anskaffning, utan föreslagit, att staten skulle i sådana fall träda hjälpende emellan. Till ytterligare utveckling av sin ståndpunkt härutinnan har lotsstyrelsen sedermera på min begäran till handelsdepartementet inkommit med en promemoria, ur vilken jag här tillåter mig återgiva följande:

»De sjöfarandes alltjämt stegrade anspråk på att lotspersonalen skall vara försedd med tidsenlig båtmateriel, så att den kan snabbt och säkert möta lotsökande fartyg även under mycket svåra väderleksförhållanden, kan med de pris, som vid tiden för lotsstyrelsens framställning om medels anvisande rädde, ännu råder och säkerligen för åtskilliga år framåt kommer att råda, icke tillmötesgå, därest anskaffning av erforderlig båtmateriel skall helt påvila lotspersonalen.

Vid tiderna för anskaffning av de lotsverket tillhöriga lotskuttrar, som år 1917 övertogs av lotspersonalen eller återställdes till lotsverket, varierade priset på dylika kuttrar mellan 2,000 och 7,200 kronor, beroende på kuttrarnas olika storlek. Under sistlidna sommar avgavs anbud å leverans av en lotsmotorkutter med något större dimensioner än den lotskutter, som tidigare kostat 7,200 kronor, till pris varierande mellan 35,000 och 45,535 kronor, varuti kostnad för motor med inmontering uppgick till högst 9,300 och lägst 7,400 kronor. Det lägsta av dessa anbud måste betraktas såsom synnerligen billigt under nuvarande förhållanden, beroende på önskan att kunna även utan förtjänst hålla arbetet vid varvet i gång.

Flertalet av de lotskuttrar, som lotspersonalen år 1917 övertog av lotsverket, äro gamla, somliga mycket gamla, och icke någon av dem var försedd med motor. Behovet av dessa kuttrars ersättande antingen med nya och med motor försedda kuttrar eller en genomgående reparation av de gamla kuttrarna i samband med insättande av motor i desamma föreligger enligt lotskaptenernas utsago redan under å 1923 liksom behovet av halvdäckade motorbåtar. Skulle härtill komma förlust av eller större haveri å någon eller några av de nuvarande lotspersonalen tillhöriga lotskuttrarna, av vilka en del äro försedda med motor, blir belägenheten för lotsningstjänstens uppehållande synnerligen bekymmersam. Lotsstyrelsen har nämligen, såsom framhölls i den underdåniga skrivelsen den 31 sistlidne augusti, icke någon lotsmotorkutter eller halvdäckad motorbåt i reserv utan endast några gamla lotskuttrar, av vilka tre stycken efter genomgående reparation och insättning av motor torde kunna användas vid vissa lotsplatser, dock ej såsom ordinarie kuttrar vid sådan lotsplats, där lotskutter av största typ användes.

Såsom lotsstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit, kan hemvägsersättningen vid en del lotsplatser icke sättas så hög, att den täcker den lotsandes utgifter för inställelse och hemresa vid lotsning. Även med den nuvarande tillfälligt förhöjda hemvägsersättningen är denna vid en stor del lotsplatser otillräcklig för täckande av de utgifter, som med hemvägsersättningen skola bestridas.

Det till lotsstyrelsens förfogande för innevarande år ställda förslagsanslaget

»till bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser, *högst* 60,000 kronor», vilket anslag för år 1922 höjts till *högst* 100,000 kronor, anser lotsstyrelsen icke rådligt använda till nyanskaffning av lotskuttrar, halvdäckade motorbåtar eller enbart motorer eller reparation av och anskaffning av motorer för lotsverket tillhöriga lotskuttrar, då det visat sig, att hela detta anslag under senaste åren måst utbetalas till lotspersonalen såsom bidrag till täckande av kostnader för lotskuttrar och lotsbåtar vid lotsplatserna.

Då leveranstiden för en lotskutterm i allmänhet är omkring 5 månader och även en genomgående reparation av en lotskutterm drager lång tid, är det för lotsstyrelsen oundgängligen nödvändigt att få medel till sitt förfogande för anskaffning i tid av erforderlig båtmaterial i och för lotsningstjänstens behöriga upprätthållande. De begärda anslagen, på tilläggsstat för år 1922 kronor 92,000 och på riksstat för första halvåret 1923 kronor 61,000, äro avsedda för anskaffning av följande båtmaterial:

Under år 1922:

till 1 motorlotskutterm typ I	kronor 45,000
» 1 halvdäckad motorbåt	» 10,000
» 2 motorer à 20 hkr. med insättning	» 24,000
» 1 motor à 10 » »	» 6,000
» inköp av en gammal lotskutterm och reparation av densamma	» 7,000
	kronor 92,000.

Under år 1923:

till reparation av 2 gamla lotskuttrar	kronor 13,000
» 2 halvdäckade motorbåtar	» 20,000
» 1 prickbåt	» 10,000
» 1 motor à 20 hkr. med insättning	» 12,000
» 1 » à 10 » »	» 6,000
	kronor 61,000.

Ändring i planen för anskaffningarna kan dock under åren visa sig nödvändig.»

För egen del är jag, i likhet med min företrädare i ämbetet, av den bestämda uppfattningen, att en omläggning i av lotsförfattningskommitterade förordad riktning av de i avseende å båthållningen hitills tillämpade principerna i varje fall under nu förhandenvarande ekonomiska förhållanden måste anses utesluten. Även om sålunda den regeln alltså bör gälla, att anskaffningen och underhållet av lotspersonalens tjänstebåtar åvilar personalen själv, synes det mig likväl rimligt, att i enstaka fall, där tjänstens behöriga uppehållande ound-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[18.] gämligen kräver tillgång till så stor och dyrbar båtmaterial, att dess anskaffande överstiger personalens ekonomiska möjligheter, staten ombesörjer och bekostar anskaffningen. Åtminstone i ett fall har för övrigt så redan skett, i det riksdagen för anskaffande av en lotsmotor-kutter för Brännö lotsplats utanför Göteborg beviljat medel till ett sammanlagt belopp av 63,000 kronor.

Vad lotsstyrelsen nu anført rörande det skick, vari den grövre båtmaterialen för närvarande till stor del befinder sig, synes mig, jämställt med det förhållandet, att åtminstone på vissa platser lotsarnas ekonomi hårt lidit av den inom sjöfarten rådande depressionen, ådagalägga angelägenheten av, att lotsstyrelsen icke lämnas utan möjligheter att, där fråga är om lotsning i öppen sjö och lotspersonalen själv absolut saknar tillgång att skaffa ersättning för den grova båtmaterial, som på grund av förslitning måste utmönstras eller grundligt repareras, insätta egna kuttrar eller eljest vidtaga de åtgärder, som för lotsningstjänstens behöriga uppehållande äro ofrånkomligen nödvändiga. Klart är emellertid, att man — särskilt under en tid, då de statsfinansiella svårigheterna skärpts till den grad, som för närvarande är fallet — måste i det avseende, varom nu är fråga, framgå med den allra största försiktighet. Redan av denna anledning anser jag mig förhindrad att i hela dess utsträckning biträda det av lotsstyrelsen i nu ifrågavarande hänseende framlagda förslaget, låt vara, att detsamma av styrelsen själv betecknas såsom i förhållande till behovet mycket blygsamt tilltaget. Härtill kommer, att åtminstone en del av den av lotsstyrelsen till inköp föreslagna materialen är sådan, att dess anskaffande genom lotspersonalens egen försorg icke bör vara uteslutet, helst som ju lotsstyrelsen från förberörda å lotsverkets omkostnadsstat uppförda anslag till »bidrag till underhåll, komplettering och drift av båtar vid lotsplatser m. m.» lämnat och alltjämt äger möjlighet att lämna avsevärda bidrag till amortering av den material, som av lotsarna själva inköpes. Jag finner mig sålunda böra förorda, att de av lotsstyrelsen begärda anslagsbeloppen, 92,000 kronor på 1922 års tilläggsstat och 61,000 kronor på 1923 års övergångsstat, väsentligt reduceras, förslagsvis till respektive 40,000 och 30,000 kronor. Att meddela närmare föreskrifter om vad som för dessa belopp skall anskaffas synes mig varken erforderligt eller ens lämpligt, utan torde åt lotsstyrelsen böra överlämnas att, på sätt styrelsen, efter närmare omprövning av förhållandena, finner lämpligast för tillgodoseende av det med anslagen åsyftade ändamålet, disponera de medel, som kunna bliva ställda till styrelsens förfogande.

Beträffande övriga av lotsstyrelsen å *tilläggsstat för år 1922* begärda anslagsbelopp finner jag mig — trots önskvärdheten av att samtliga de anläggningar och anskaffningar, för vilka medlen avsetts, snarast möjligt må komma till utförande — under förhandenvarande budgetära situation förhindrad i vidare mån biträda lotsstyrelsens framställning än såvitt angår dels den ifrågasatta omändringen av mistsignalanordningarna vid Femörehuvud m. m., dels ock det föreslagna inköpet av en motorbåt för Tistlarnas långt ut till havs belägna fyrplats. [18.]

Det för förstnämnda ändamål erforderliga anslagsbeloppet, 17,000 kronor, synes mig — med hänsyn till önskvärdheten av att arbetena vid Femörehuvud må kunna verkställas i samband med vissa till år 1922 planerade arbeten vid den närbelägna Häfringe fyrplats — böra upptagas å 1922 års tilläggsstat, medan däremot det belopp, 7,000 kronor, som erfordras för inköp av omförmälda motorbåt, skäligen torde kunna, i stället för på tilläggsstaten, uppföras å riksstaten för första halvåret 1923.

Vidkommande slutligen de av lotsstyrelsen å *övergångsbudgeten* begärda anslagsbeloppen är till en början att märka, att lotsstyrelsen, i ordningsföljd närmast efter den redan behandlade frågan om anslag till anskaffande av motorlotskuttrar m. m., återupprepat sin år 1920 gjorda framställning om anvisande av medel till om- och tillbyggnad av boningshus vid Ölands norra uddes fyrplats. Det då begärda beloppet, 60,000 kronor, har nu till följd av prisfallet nedsatts till 50,000 kronor. Vidare har lotsstyrelsen till nytt fyrmästarhus vid Svartö-Dämmans fyrplats och till ändring av därvarande bostadshus äskat anslag till belopp av 45,000 kronor. Då jag, i likhet med lotsstyrelsen, anser en fortsatt förbättring av lots- och fyrbatalens i många fall synnerligen otillfredsställande bostadsförhållanden i hög grad önskvärd — jag erinrar i detta sammanhang om, att vissa belopp för ändamålet anvisats å såväl 1921 som 1922 års riksstat — och jag jämväl måste finna det av lotsstyrelsen åberopade skälet om beredande av sysselsättning åt lotsverkets gamla arbetarstam rätt så tungt vägande, har jag funnit mig böra förorda, att ifrågavarande båda byggnadsarbeten, vilka av kostnadsskäl böra verkställas i ett sammanhang, nu må få komma till utförande. Därvid synes det mig emellertid, med hänsyn till att arbetena väl i allt fall ej kunna slutföras under första halvåret 1923, icke nödvändigt att belasta övergångsbudgeten med hela kostnadsbeloppet, 95,000 kronor, utan torde en del därav kunna överskjutas å efterföljande helårsbudget. Jag till-

[18.] styrker därför, att för omförmälda ändamål å riksstaten för första halvåret 1923 äskas respektive 25,000 och 22,500 kronor.

Vidare har lotsstyrelsen till förbättring av lotshamnshöllandena vid Tistlarna samt Rödkallen och Rönnskär utanför Piteå äskat anslag till ett sammanlagt belopp av 95,000 kronor. Ehuru jag, lika med lotsstyrelsen, är av den meningen, att de ifrågasatta förbättringsändringarna böra komma till utförande, har jag likväl — för att åstadkomma en fördelning på flera år av ovannämnda rätt så betydande kostnadsbelopp — funnit mig böra föreslå, att anslag nu hos riksdagen äskas endast för det hamnarbete, för vars utförande lotsstyrelsen redan under år 1920 begärt anslag och vilket styrelsen själv ansett såsom mest brådskande, nämligen hamnanläggningen vid Tistlarna. För att icke alltför mycket belasta övergångsbudgeten tillstyrker jag emellertid, att å denna budget äskas allenast hälften av hela det för ändamålet erforderliga beloppet, eller alltså 17,500 kronor.

För att sätta lotsverket i tillfälle att deltaga i 1923 års utställning i Göteborg har lotsstyrelsen anhållit att få disponera ett belopp av 15,000 kronor. Då ett dylikt deltagande ur flera synpunkter torde få anses önskvärt och medel för likartade ändamål redan tvänne gånger förut ställts till lotsstyrelsens förfogande, biträder jag styrelsens ifrågasvarande framställning, med den inskränkningen likväl, att det begärda anslaget nedsättes till 10,000 kronor. Hela detta belopp torde, med hänsyn till den tidpunkt, då utställningen skall taga sin början, böra anvisas å övergångsbudgeten.

Övriga av lotsstyrelsen å nämnda budget ifrågasatta anslagsbelopp avse arbeten och anskaffningar, vilka enligt min mening visserligen äro av beskaffenhet att böra snarast möjligt vidtagas, men som likväl under nuvarande statsfinansiella situation lära få uppskjutas till en kommande budgetperiod. Då den strängaste begränsning av statsutgifterna är ofrånkomligen nödvändig, kan det nämligen, såsom jag redan förut antytt, icke undgås, att i många fall ändamål, vilka i och för sig äro än så beaktansvärda, nu icke kunna i anslagsväg tillgodoses. Olägenheten av ett uppskov är emellertid, åtminstone i den mån anslagsbehovet kan täckas å nästpåföljande helårsbudget, mindre än vanligt, då ju i nyss antydda fall uppskovet kommer att avse endast ett halvt år.

Vid bifall till vad jag här ovan föreslagit, skulle alltså nu av riksdagen äskas anslag för nedannämnda ändamål och med följande belopp, nämligen:

Å tilläggsstat för år 1922:

Anskaffning av motorlotskuttrar m. m.	kronor 40,000
Mistsignalklocka, driven medelst urverk, vid Femöre- huvuds fyrplats invid Oxelösund jämte reparation av fyrplatsens bostadshus	» 17,000
Summa kronor 57,000.	

Å riksstaten för första halvåret 1923:

Anskaffning av motorlotskuttrar m. m.	kronor 30,000
Om- och tillbyggnad av boningshus m. fl. arbeten vid Ölands norra uddes fyrplats	» 25,000
Nytt fyrmästarhus vid Svartö-Dämmans fyrplats och änd- ring av nuvarande bostadshus	» 22,500
Upprensning av lotshamnen vid Tistlarnas upppassnings- ställe, Vrångö lotsplats	» 17,500
Till lotsverkets deltagande i 1923 års utställning i Göte- borg	» 10,000
Anskaffning av en motorbåt för Tistlarnas fyrplats	» 7,000
Summa kronor 112,000.	

Enligt mitt förslag skulle alltså till säkerhetsanstalter för sjöfarten å riksstaten för första halvåret 1923 och tilläggsstaten för år 1922 äskas anslag till ett sammanlagt belopp av 169,000 kronor, medan lotsstyrelsens förslag i motsvarande hänseende slutar å tillhoppa 537,300 kronor.

Erforderlig framställning i fråga om det för år 1922 avsedda beloppet skall jag göra senare i dag.

Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till säkerhetsanstalter för sjöfarten å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett reservationsanslag av kronor 112,000.

Patent- och registreringsverket.

16. Patent- och registreringsverket.

[19.]
Patent- och
registrerings-
verket.
(ordinarie
anslag.)

I 1922 års riksstat är det ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet uppfört med 970,440 kronor, att av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel direkt utgå.

Den för ämbetsverket godkända staten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor 509,000
Vikariatsersättningar samt avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsvis beräknade till ..	» 138,000
Renskrivning och skrivmaterialier, postavgifter, hyror, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m., förslagsvis beräknat till	» 105,000
Böcker och tidskrifter, tryckning och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m., efter avdrag av influtna prenumerationsavgifter och dylikt, förslagsvis beräknat till	» 200,000
Återställda registreringsavgifter, förslagsvis beräknade till	» 15,000
Bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern, förslagsvis beräknat till	» 1,600
Pensioner åt avskedade tjänstemän, förslagsvis beräknade till	» 1,840
Summa kronor 970,440.	

I skrivelse den 23 september 1921 har nu patent- och registreringsverket hemställt, att till upprätthållande av ämbetsverkets verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte anvisas ett reservationsanslag av 565,000 kronor.

I förhållande till det för år 1922 beviljade anslaget innebär alltså det nu av ämbetsverket äskade beloppet en ökning, för år räknat, av icke mindre än 159,560 kronor och för halvåret av 79,780 kronor.

Jag skall nu tillåta mig att till närmare skärskådande upptaga de olika punkterna i ämbetsverkets ifrågasvarande framställning.

Vidkommande till en början anslagsposten »avlöningar till ordinarie tjänstemän» hemställer ämbetsverket, att densamma måtte för nu ifrågakomna budgetperiod upptagas med ett belopp, motsvarande hälften av det för år 1922 beräknade, eller sålunda med 254,500 kronor.

[19.]
Avlöningar
till ordinarie
tjänstemän.

Häremot är från min sida intet att erinra.

I fråga om anslaget till vikariatsersättningar samt avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. anför ämbetsverket i huvudsak följande.

Vikariats-
ersättningar
samt avlö-
ningar till
icke-ordina-
rie befatt-
ningshavare
m. m.

Patent- och
registrerings-
verket.

Detta anslag, som i den för ämbetsverket nu gällande staten vore uppfört med ett belopp av 138,000 kronor, motsvarades av det i 1921 års stat upptagna anslaget å 101,760 kronor till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer, amanuenser, särskilt tillkallade tekniska biträden, vikariatsersättningar, extra biträden, extra vaktmästare m. m. Sistnämnda anslag hade icke varit tillräckligt för bestridande av de utgifter, som därifrån skolat utgå. Av förhållandena påkallade arvodesförhöjningar till den extra personalen samt ökat behov av extra arbetskrafter, särskilt å patentavdelningen, med flera omständigheter hade föranlett kostnader, vilka med anslaget måst bestridas, men som vid anslagets bestämmande ej kunnat till sin storlek bedömas.

Utgifterna å anslaget hade i jämna krontal uppgått till:

år 1918.....	kronor 127,044
» 1919.....	» 183,678
» 1920.....	» 227,711 och
» 1921 januari—juni.....	» 116,553.

Redogörelse
för 1920 års
utgifter.

Huru utgifterna å anslaget under år 1920 uppkommit samt huru de fördelade sig på de särskilda utgiftsposterna framginge av följande.

Genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t hade under såväl år 1919 som år 1920 viss arbetsförstärkning medgivits. Sålunda hade för år 1920 å patentavdelningen förordnats fyra extra byrådirektörer att biträda med handläggning av patentärenden, varjämte medgivits, att fyra tillförordnade byråingenjörer och två biträdande ingenjörer finge under tid, som chefen för ämbetsverket ägde bestämma, med enahanda befogenhet och skyldighet, som tillkomme byrådirektör, handlägga patentärenden. Å bolagsavdelningen hade förordnats en extra byrådirektör under hela år 1920 samt därjämte två extra byrådirektörer för tiden 1 januari—31 maj att biträda med handläggning av bolags-

Adjungerade
ledamöter.

- [19.] ärenden, varjämte för hela året 1920 varit förordnad en extra notarie. De av den sålunda medgivna arbetsförstärkningen föranledda kostnader, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts beslut skulle bestridas av ovannämnda förslagsanslag, belöpte sig enligt ämbetsverkets räkenskaper till 71,693 kronor 69 öre.

Biträdande
ingenjörer
och andra
o. o. tekniska
tjänstemän.

Vid verkets omorganisation beräknades årliga antalet patentansökningar till 3,600. Under åren 1915 och 1916 uppnåddes ej detta antal, men år 1917 började en kraftig ökning av inkommande patentansökningar, vilkas antal sedermera ytterligare stegrades.

År 1917 inkommo	4,359	ansökningar
» 1918	» 4,919	»
» 1919	» 6,165	»
» 1920	» 6,046	»

Därmed hade ock följt en kraftig stegring av balansen av oavgjorda ärenden. Antalet hos vederbörande rotelföreståndare för granskning liggande ärenden, som vid 1917 års ingång varit 1,437, hade vid 1920 års slut uppgått till 7,445 och den 1 september 1921 till 7,762.

Till följd av den sålunda ökade arbetsbördan hade det blivit nödvändigt att anställa nya tekniska arbetskrafter i ganska betydande omfattning. Sålunda anställdes år 1918 7, 1919 9 och 1920 10 extra ordinarie tekniska tjänstemän. Antalet biträdande ingenjörer, däri ej inberäknat de, vilka, såsom ovan nämnts, tilldelats särskilda förordnanden, växlade år 1920 mellan 12 och 18. Övriga extra ordinarie tekniska tjänstemän voro 10 vid årets slut. Då så gott som samtliga granskningsrotlar, som under år 1920 utgjorde 30, varit överbelastade med arbete, hade ämbetsverket sökt ordna det så, att de flesta rotelföreståndare tilldelats en extra ordinarie tjänsteman. Av de tekniska extra ordinarie tjänstemännen hade emellertid en tjänstgjort å biblioteket, en såsom biträde för klassificering av inkommande patentansökningar och en såsom föreståndare för arbetet med klassificeringen av amerikanska patent.

Beträffande avlöningen till den extra ordinarie tekniska personalen hade Kungl. Maj:ten genom beslut den 23 april 1917 medgivit en förhöjning av arvoden till biträdande ingenjörer till högst 3,600 kronor för år räknat. Framställning därom hade gjorts av ämbetsverket, därvid framhållits, att en dylik åtgärd vore ägnad dels att underlätta rekryteringen av arbetskrafterna inom ämbetsverket dels ock att möjliggöra en önskvärd utsträckning av de biträdande ingenjörernas arbetsid å tjänsterummet. För en daglig arbetstid å tjänsterummet av sex timmar hade årsarvodena till de biträdande ingenjörerna utgått med 3,300 å 3,600

kronor samt till övriga extra ordinarie tekniska tjänstemän med 3,000 kronor. Sammanlagda arvodesbeloppet till biträdande ingenjörer och extra ordinarie tekniska tjänstemän hade uppgått till 76,097 kronor 38 öre. [19.]

Enligt § 8 i ämbetsverkets instruktion ägde ämbetsverket att, då för utredning av förekommande ärenden befunnos erforderligt inhämta yttranden från sakkunnig person, som ej vore hos verket anställd, i sådant hänseende anlita den eller de personer, vilka i varje fall funnes lämpliga och vore villiga att åtaga sig dylikt uppdrag. För sådana sakkunnigutlåtanden hade utgivits 1,085 kronor. Sakkunnigutlåtanden.

Vid 1920 års utgång hade hos ämbetsverket varit anställda 16 amanuenser, nämligen 6 å administrativa avdelningen och 10 å bolagsavdelningen. Amanuenser.

Av amanuenserna å administrativa avdelningen hade en biträtt byrådirektören å samma avdelning med uppsättning av expeditioner i varumärkesärenden och besvarande av skrivelser från enskilda, som begärt upplysningar. Fyra amanuenser hade varit placerade såsom biträden hos sekreteraren. De arbeten, som där ålegat dem, hade huvudsakligen varit uppsättning av korta förelägganden, förande av förfalloböcker och utsändande av kort till vederbörande med erinran om inbetalande av årsavgifter för patent samt kollationering av utgående expeditioner, varjämte de i övrigt biträtt sekreteraren med förekommande göromål. Bland amanuenserna hade även upptagits en extra ordinarie tjänsteman, som mot ett arvode av 90 kronor i månaden biträtt å kassakontoret med upprättande av avlöningslistor och med bokföringen.

Den kraftiga stegring av inkommande bolagsärenden, som under åren 1917—1919 inträtt, hade framkallat behov av ökning av arbetskrafterna jämväl å bolagsavdelningen genom anställande av ökat antal extra ordinarie tjänstemän. Antalet inkomna bolagsärenden, som år 1915 uppgick till 4,408, utgjorde år 1919 9,134 och år 1920 8,775. Antalet amanuenser, som vid 1920 års slut tjänstgjorde å bolagsavdelningen, var 10. Härei hade inräknats två extra ordinarie tjänstemän, placerade å den avdelning, som hade att handlägga bolags till ämbetsverket ingivna förvaltningsberättelser ävensom balans- samt vinst- och förlusträkningar. Den ene av dessa extra ordinarie tjänstemän granskade ärenden rörande lottägare i solidariska bankbolag och förde i dylika ärenden erforderlig korrespondens; i övrigt uppsatte han koncept till skrivelser till överståthållarämbetet med anledning av bolagsstyrelsers försummelser i fråga om ingivande av förvaltningsberättelser m. m. Den Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[19.] andre extra ordinarie tjänstemannen granskade inkomna förvaltningsberättelser, vinst- och förlust- samt balansräkningar, varjämte han upprättade förslag till skrivelser med anmärkningar i dessa ärenden. Av amanuenserna biträdde en med utgivandet av samlingarna av anmälningar till aktiebolags- m. fl. register. De övriga biträdde med granskning av registreringsärenden, uppsättning av koncept i ärenden, som registrerats, samt förelägganden, varjämte de måst vara tillgängliga för att vid behov inrycka såsom vikarier för ordinarie eller därmed likställda befattningshavare.

Utgående amanuensarvoden varierade mellan 1,080 och 2,000 kronor. Sammanlagt hade i amanuensarvoden under år 1920 utbetalts 26,751 kronor 20 öre.

Extra kvinnliga biträden.

Vid 1920 års utgång voro hos ämbetsverket anställda 25 extra kvinnliga biträden. Från och med år 1921 uppfördes tre av dem å ordinarie stat såsom biträden av första avlöningsgraden. Av de extra biträdena voro fyra under större delen av året sysselsatta å renskrivningsbyrån. Två voro anställda å ämbetsverkets kansliexpedition. Å statistiska byrån hade ett biträde och å den avdelning, som ombesörjde klassificering av patentskrifter, likaledes ett biträde stadigvarande anställning. Å bolagsavdelningen tjänstgjorde tio biträden. Av dem tjänstgjorde två å den avdelning, som hade att handlägga bolagsstyrelsers förvaltningsberättelser ävensom balans- samt vinst- och förlusträkningar, två biträdde med inskrivningar i aktiebolagsregistret, den ena av dem därjämte med uppsättning av bevis och avskrifter. Tvänne biträden voro fullt upptagna med bevisskrivning. Fyra biträden tjänstgjorde å notarieexpeditionen, där de huvudsakligen dels tillhandaginge allmänheten, som i stor utsträckning besökte ämbetsverket i och för studerande av akterna i bolagsärenden, dels biträdde med kollationering, dels ock utförde förberedande arbeten till samlingarna till aktiebolags- m. fl. register. Beträffande övriga sju biträden beräknades, att åtminstone tre av dem skulle, med undantag för sommarmånaderna, då samtliga behövdes för vikariatsförordnanden, biträda med klassificeringen av amerikanska patent. Att arbetet därmed forcerades i möjligaste mån vore av stor vikt för att göra patentskrifterna tillgängliga för granskningsarbetet.

Sedan början av år 1920 hade avlöningen åt extra kvinnliga biträden varit bestämd att i allmänhet utgå med högst 1,300 kronor för år under första halvåret, högst 1,400 kronor för år under följande ett och ett halft år samt högst 1,500 kronor för år efter två års tjänstgöring. I arvoden till extra kvinnliga biträden hade under år 1920 utbetalts 30,252 kronor 16 öre.

Antalet extra vaktmästare hade under år 1920 varit 6, vartill under en del av året kommit en maskinist och värmeskötare för den nya ämbetslokalen. Två av de extra vaktmästarna hade tjänstgjort å biblioteket, tre hade biträtt med vanliga vaktmästarsysslor och den sjätte hade endast tjänstgjort under sommarmånaderna. Arvodena hade växlat mellan 900 och 1,500 kronor. Arvodet till maskinisten, som jämväl tjänstgjorde som portvakt, hade genom kontrakt bestämts till 2,500 kronor, varjämte han tillförsäkrats fri portvaktsbostad om två rum och kök. Samtliga nu ifrågavarande arvoden hade under år 1920 uppgått till 9,644 kronor 55 öre.

[19.]
Extra vakt-
mästare.

Till vikariatsersättningar hade under år 1920 utbetalts 4,548 kronor 29 öre.

Vikariats-
ersättningar.

I ersättning för mistad sportelinkomst hade till en tjänsteman å gammal stat enligt av Kungl. Maj:t den 5 mars 1915 lämnat medgivande under år 1920 utbetalts 6,872 kronor 73 öre.

Ersättning
för mistad
sportel-
inkomst.

Slutligen hade i reseersättning utbetalts 766 kronor 79 öre.

Reseersätt-
ning.

För år 1921 hade genom kungl. brev den 23 december 1920 medgivits likartad arbetsförstärkning, som erhållits under år 1920, dock med den skillnad, att ämbetsverkets chef bemyndigats att uppdraga åt ytterligare en biträdande ingenjör att med samma befogenhet som byrådirektör handlägga patentärenden samt att å bolagsavdelningen förordnats endast en extra byrådirektör och en extra notarie, båda för hela året.

Beräkning av
det för tiden
1 januari—
30 juni 1923
erforderliga
anslags-
beloppet.

Adjungerade
ledamöter.

Under år 1921 hade inträtt en ej obetydlig nedgång i antalet inkommande patentärenden och även bolagsärendenas antal hade minskats. Dessa förhållanden utgjorde en anledning att taga i mycket allvarligt övervägande möjligheten att vidtaga inskränkningar i fråga om den extra personalen.

Ämbetsverket hade beräknat, att en rotelföreståndare med ett biträde årligen borde kunna slutbehandla omkring 190 patentärenden. För närvarande funnes 31 granskningsrotlar. Alla rotelföreståndare hade likväl ej biträden. Å sådana rotlar, som ej hade biträden, borde kunna slutligt avgöras omkring 130 ärenden per år. Allt som allt borde med nuvarande personal kunna årligen slutbehandlas omkring 5,400 ärenden. Under första halvåret 1921 hade inkommit 2,468 patentansökningar; under senare halvåret kunde beräknas någon minskning, så att hela antalet för året kunde uppskattas till omkring 4,500. Balansen av oavgjorda patentansökningar utgjorde den 1 september 1921 12,971. Genom den

[19.] utsträckning av arbetstiden å tjänsterummet från 6 till 7 timmar, som komme att tillämpas från och med år 1922, borde givetvis ett större antal ärenden kunna slutbehandlas, även om man ej finge förutsätta, att ökningen bleve i proportion med den ökade arbetstiden. Med nuvarande arbetskrafter och under förutsättning, att de inkommande patentansökningarna till antalet ställde sig ungefär som för år 1921, borde emellertid en icke oväsentlig ytterligare avarbetning av den nu förefintliga balansen hava skett vid 1923 års ingång. Det måste dock räknas med, att vid denna tidpunkt en betydande balans ännu återstode.

På samma gång ämbetsverket självfallet hade en livlig önskan att åstadkomma besparingar i förvaltningen, måste ämbetsverket sin plikt likmätigt tillse, att icke sådana åtgärder föresloges, som äventyrade allmänhetens berättigade krav med avseende å ärendenas behandling. Den anordning med ökat antal självständiga rotelföreståndare, som förut medgivits, ansåge ämbetsverket vara av så stort värde för patentärendenas behandling, att någon inskränkning i antalet dylika föreståndare tills vidare icke borde ifrågakomma. Det återstode då att överväga, huruvida någon minskning av den extra tekniska personalen kunde äga rum. Av det föregående framginge, att, även om under den närmaste tiden antalet inkommande patentansökningar icke överstege eller till och med understeg det nuvarande antalet, balansen av oavgjorda ärenden vore så stor, att den nu anställda personalen under flera år framåt skulle hava full sysselsättning med ärendenas behandling. Uteslutet vore emellertid icke, att redan vid 1923 års ingång en sådan avlastning av rotlarnas arbetsbörda ägt rum, att, utan åsidosättande av allmänhetens berättigade intressen, någon minskning av den extra tekniska personalen kunde ske. Att ämbetsverket för dylikt fall komme att vidtaga en sådan minskning vore uppenbart, då det låge icke minst i ämbetsverkets eget intresse att i görligaste mån nedbringa utgifterna. Däremot ansåge sig ämbetsverket icke stå till svars med att redan nu föreslå minskning av ett visst antal extra tjänstemän, då därigenom allmänhetens intressen kunde bliva åsidosatta.

Den mera inskränkta arbetsförstärkning, som medgivits å bolagsavdelningen under år 1921, torde alltjämt behövas. Antalet ärenden, som år 1915 uppgått till 4,408, hade under år 1921 till och med augusti månads utgång utgjort 5,243.

Ämbetsverket utginge alltså ifrån, att motsvarande arbetsförstärkning, som medgivits för år 1921, även komme att erfordras för år 1923. Med de förändrade avlöningsförhållanden, som komme att inträda med tillämpningen från och med år 1922 av det nya avlöningsreglementet,

[19.]

kunde kostnaderna för denna arbetsförstärkning beräknas för hela året 1923 komma att uppgå till: för fyra extra byrådirektörer jämte vikarier 12,699 kronor, för fyra t. f. byråingenjörer, vilka skulle hava att med samma befogenhet som byrådirektör handlägga patentärenden, 24,397 kronor, för tre biträdande ingenjörer 22,404 kronor, för en extra byrådirektör å bolagsavdelningen 8,498 kronor och för en extra notarie å samma avdelning 6,320 kronor, tillhopa 74,318 kronor eller för halvt år 37,159 kronor.

För närvarande vore anställda 18 biträdande ingenjörer och 8 e. o. tekniska tjänstemän. Av dessa vore sexton biträdande ingenjörer och sju andra e. o. tjänstemän sysselsatta med granskningsarbete, en biträdande ingenjör vore anställd å biblioteket och en förestode klassificeringen av amerikanska patentskrifter. En e. o. tjänsteman biträdde med klassificeringen av inkommande patentansökningar.

Biträdande
ingenjörer
och andra
e. o. tekniska
tjänstemän.

Beträffande avlöningen till dessa e. o. tjänstemän ville ämbetsverket erinra, att de under år 1921 jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 7 juli 1921 åtnjutit — utöver arvoden — extra lönetillägg, en var av de biträdande ingenjörerna med 800 kronor och en var av övriga e. o. tjänstemän med 25 procent av arvodet. För år 1922, då det extra lönetillägget bortfallit, räknade ämbetsverket med arvoden av 4,400 kronor för biträdande ingenjörer och 3,750 kronor för övriga e. o. tekniska tjänstemän.

18 biträdande ingenjörsarvoden å 4,400 kronor och 8 arvoden till övriga tekniska e. o. tjänstemän å 3,750 kronor utgjorde 109,200 kronor för år. På halvåret skulle sålunda belöpa 54,600 kronor.

För sakkunnigutlåtanden och till gratifikationer beräknade ämbetsverket för halvåret ett belopp av 2,000 kronor.

Sakkunnige-
utlåtanden
och gratifika-
tioner.

Amanuenser.

För närvarande vore anställda 16 amanuenser, därav 6 å administrativa avdelningen och 10 å bolagsavdelningen. Å förstnämnda avdelningen ansåge sig ämbetsverket kunna föreslå en minskning med två amanuenser, mot det att ett extra kvinnligt biträde placerades å sekreterarexpeditionen. Å bolagsavdelningen torde den amanuens, som biträtt med utgivandet av samlingarna av aktiebolags- med flera register, kunna ersättas med kvinnlig arbetskraft och de amanuenser, som biträdde med bolagsgranskningen, kunna inskränkas till sex i stället för nu sju. De båda e. o. tjänstemän, som vore anställda å den s. k. balansavdelningen, bleve alltjämt behövliga.

Beträffande amanuensarvoden gällde detsamma som i fråga om

[19.] arvodena till de tekniska e. o. tjänstemännen, att tillfällig löneförbättring utginge å desamma med i allmänhet 25 procent. Därtill måste tagas hänsyn vid beräklandet av arvodena från och med år 1922.

Till avlönande av amanuenser beräknade ämbetsverket sålunda för helt år:

10 amanuensarvoden å 2,500 kronor	kronor 25,000
1 amanuensarvode å 1,800 »	» 1,800
1 » å 1,080 »	» 1,080
tillhopa kronor 27,880	

och för halvår 13,940 kronor.

Extra kvinnliga biträden.

För närvarande vore 22 extra kvinnliga biträden anställda, vartill komme, sedan ämbetsverket numera inflyttat i sin nya ämbetslokal, en telefonist med arvode av 1,500 kronor. Fortfarande måste räknas med två biträden å renskrivningsbyrån och ett biträde å kansliexpeditionen, vartill komme ett biträde å sekreterarexpeditionen till följd av den föreslagna minskningen i antalet amanuenser. Sedan ämbetsverket nu övertagit distributionen och försäljningen av verkets publikationer, torde ytterligare en kvinnlig arbetskraft erfordras för att biträda med därav förorsakad bokföring och uppbörd. Efter den förlängda arbetstidens införande kunde en minskning ske av antalet biträden å bolagsavdelningen med tre, så att de alltså begränsades till sju. För arbetet med klassificeringen av amerikanska patent och för uppehållande av vikariat — två kvinnliga biträdesbefattningar av första avlöningsgraden vore för närvarande vakanta — ansåge ämbetsverket minst sex biträden vara erforderliga, varjämte komme att behövas ytterligare någon förstärkning av biträden under sommarmånaderna. Ämbetsverket räknade alltså för år 1923 med ett behov av 18 extra kvinnliga biträden, vartill komme telefonisten.

Då den utsträckta arbetstiden för den ordinarie personalen borde medföra, att samma arbetstid beräknades även för de extra biträdena, kunde det ifrågasättas, om den nu utgående avlöningen vore tillräcklig.

Ämbetsverket utginge i sin beräkning från en genomsnittsavlöning av 1,500 kronor och 19 arvoden, alltså 28,500 kronor för år eller för halvt år 14,250 kronor.

Extra vaktmästare.

Efter inflyttningen i den nya ämbetslokalen hade behovet av vaktbetjäning blivit ett annat och större än i den förutvarande lokalen. Inom denna utgiftsgrupp komme även arvodet till maskinisten och värmeledningsskötaren. Förut hade varit anställda 5 extra vaktmästare, var-

jämte under sommarmånaderna förordnats en extra vaktmästare. Den yngling, som varit anställd som hisskonduktör i den förutvarande ämbetslokalen, biträdde jämväl med vaktmästarsysslor och kunde fortsätta därmed, då personhissen i den nya ämbetslokalen tills vidare användes utan förare. Den för sommaren anställde extra vaktmästaren hade nu erhållit förlängt förordnande tills vidare under året. Vaktpersonalen utgjordes sålunda för närvarande av en förste vaktmästare, fem vaktmästare och sju extra vaktmästare. Fördelningen av sysslorna hade gjorts så, att en vaktmästare hade hand om förrådet av patentskrifter m. m., två tjänstgjorde å biblioteket, och för vanliga vaktmästarsysslor vore fyra placerade i bottenvåningen samt tre i vardera av våningarna en och två trappor upp. Huruvida denna personal i fortsättningen bleve tillräcklig, vore ännu för tidigt att med säkerhet säga. Ämbetsverket räknade emellertid för år 1923 med ett behov av 7 extra expeditionsvakter. Nu utgående arvoden, växlande mellan 600 och 1,500 kronor, torde ej kunna bibehållas, sedan för den ordinarie personalen det nya avlöningsreglementet trätt i tillämpning. Skillnaden mellan ordinarie expeditionsvakts begynnelseavlöning, 2,520 kronor, och till de extra vaktmästarne nu utgående avlöning bleve alltför stor, och dessutom syntes arbetstidens utsträckning motivera en arvodesökning. Om man räknade med en genomsnittsavlöning för 7 extra vaktmästare av 1,800 kronor, skulle årsutgiften för dem bliva 12,600 kronor, vartill komme arvodet till maskinisten, 2,500 kronor, tillhopa 15,100 kronor eller för halvt år 7,550 kronor.

[19.]

Vikariatsersättningarna kunde upptagas till lägre belopp än för närvarande. Utgiften därför syntes böra beräknas till 2,000 kronor eller för halvt år till 1,000 kronor.

Vikariats-
ersättningar.

Ersättningen till en tjänsteman för mistad sportelinkomst borde upptagas med 3,872 kronor.

Ersättning
för mistad
sportel-
inkomst.

För slutsummans avrundande upptoges till reseersättningar m. m. 629 kronor.

Reseersätt-
ningar.

De utgifter, som skulle komma att belasta anslaget under tiden 1 januari—30 juni 1923, vore sålunda:

Sammanfatti-
ning av
patent- och
registrerings-
verkets hem-
ställan.

Arbetsförstärkning enligt medgivande av Kungl. Maj:t	kronor	37,159
Arvoden till biträdande ingenjörer och övriga tekniska tjänstemän	»	54,600
Särskilt tillkallade sakkunniga	»	2,000
Arvoden till amanuenser och andra e. o. tjänstemän	»	13,940

[19.]	Extra kvinnliga biträden	kronor	14,250
	Extra expeditionsvakter m. m.	»	7,550
	Vikariatsersättningar m. m.	»	1,000
	Ersättning för mistad sportelinkomst	»	3,872
	Reseersättningar m. m.	»	629

Summa kronor 135,000.

*Chefens för
handels-
departementet
skrivelse den
12 oktober
1921.*

Med erinran att ifrågavarande av ämbetsverket äskade, för en tid av endast sex månader avsedda anslagspost nära nog uppginge till samma belopp som det för hela året 1922 beviljade anslaget samt under framhållande att den rådande statsfinansiella situationen nödvändiggjorde iakttagandet av den strängaste sparsamhet, fann sig min företrädare i ämbetet föranlåten att, så snart han tagit del av patent- och registreringsverkets förberörda anslagsberäkningar, i en den 12 oktober 1921 dagtecknad skrivelse anmoda ämbetsverket att skyndsamt till handelsdepartementet inkomma med förslag i fråga om de åtgärder, som kunde anses erforderliga för att — med minsta möjliga olägenhet för arbetsresultatet inom ämbetsverket — utgifterna från anslaget måtte under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 kunna i huvudsak hållas inom den vid bestämmandet av 1922 års anslag åsyftade ramen.

*Patent- och
registrerings-
verkets
skrivelse den
17 oktober
1921.*

I anledning härav har patent- och registreringsverket i skrivelse den 17 oktober 1921 anfört i huvudsak följande.

De ersättningar, som på grund av Kungl. Maj:ts medgivande om arbetsförstärkning för år 1920 utbetalts, uppginge till 71,693 kronor 69 öre. För samma år utgjorde arvodena till extra teknisk personal 76,097 kronor 38 öre. Dessa poster inginge i den år 1919 fastställda staten, däri ifrågavarande anslag upptogs till 101,760 kronor, med respektive 17,800 och 43,000 kronor. Den höjning av detta anslag till 138,000 kronor, som bestämts att gälla från och med år 1922, torde endast hava varit en följd av de nya avlöningsbestämmelser, som skulle från och med samma tid tillämpas för den ordinarie personalen, och således icke i någon mån vara föranledd av de ökade utgifterna för arbetsförstärkning. Därav och av det förhållandet, att utgifterna å anslaget under år 1920 belöpt sig till 227,711 kronor, torde utan vidare framgå, att ett nedbringande av samma utgifter till omkring 138,000 kronor skulle innebära ett mycket kraftigt ingrepp i den plan, som av Kungl. Maj:t och ämbetsverket följts för mötande av den stegrade arbetsbördan och avarbetande av den därav ökade balansen. Antalet oavgjorda patentansökningar utgjorde den 1 september 1921 12,971.

Visserligen vore antalet inkommande patentansökningar för närvarande i sjunkande, men även om en ytterligare minskning för den närmaste framtiden kunde påräknas, vore det ställt utom allt tvivel, att för avarbetande av den på grund av de senare årens stora tillströmning av ansökningar uppkomna balansen även efter 1922 års utgång de nuvarande arbetskrafterna på patentavdelningen vore erforderliga. Då det åtginge en avsevärd tid — vad såväl patent- som bolagsärenden anginge i regel ett par år — innan den extra personalen vunne sådan vana och erfarenhet vid ärendenas behandling, att ämbetsverket kunde hava full nytta av dess arbete, ansåge ämbetsverket det icke vara förenligt med god ekonomi att entlediga personal, som vunnit sådan erfarenhet och vars arbete för ämbetsverket fortfarande vore behövt, för att sedermera, då det, om överhuvud ämbetsverkets för vårt näringsliv så betydelsefulla verksamhet skulle kunna upprätthållas, bleve ofrånkomligt att öka arbetskrafterna, anställa ny oerfaren personal och bekosta även dennas uppfostran. Att ämbetsverkets avsikt varit att, i den mån den extra personalen befundes icke vara behövt för arbetets behöriga bedrivande, entlediga denna personal, vore uppenbart.

Ämbetsverket ville i detta sammanhang omnämna, att klagomål framställt mot långsamheten i ärendenas avgörande hos ämbetsverket — rörande bolagsavdelningen erinrades om advokatsamfundets till Kungl. Maj:t ingivna skrivelse den 31 december 1918 — och att därvid från ämbetsverkets sida hänvisats till de åtgärder, som av Kungl. Maj:t och ämbetsverket vidtagits för tillgodoseende av allmänhetens intressen och vilka förvisso i fortsättningen skulle visa sig i stånd att återställa jämvikten i ämbetsverkets arbete. Det förtjänade anmärkas, att enligt de rapporter, som halvmånadsvis avgåves rörande antalet utlåtanden i patentärenden från de särskilda rotlarna, detta antal utgjorde år 1918 cirka 14,350, år 1919 cirka 16,250 och år 1920 cirka 19,500. Antalet avgjorda patentansökningar hade varit år 1918 2,937, år 1919 3,510 och år 1920 4,766.

Någon ökning av den nuvarande extra personalen å patentavdelningen hade icke ifrågasatts i ämbetsverkets förslag till stat för tiden 1 januari—30 juni 1923; däremot vore minskning föreslagen i fråga om annan extra personal. Att det oaktat en ökning i anslagssumman, jämförd med utgifterna å anslaget under åren 1920 och 1921, komme till synes, vore huvudsakligen beroende därpå, att den tillfälliga avlöningsförbättringen till den extra personalen, vilken för närvarande belastade ett extra anslag, från och med år 1922 skulle upptagas å nu ifrågasvarande anslag.

[19.]

Ämbetsverket hade till fullo insett nödvändigheten att åstadkomma besparingar i statens administrationskostnader och önskade uppriktigt i sin mån bidra därtill, varom ämbetsverkets statförslag i övrigt torde bära vittne. I nu förevarande punkt hade emellertid denna önskan kommit i kollision med ämbetsverkets plikt att tillvarata allmänhetens intressen och tillgodose arbetets behöriga gång inom ämbetsverket, var- till komme, att ett förslag till minskning av nu ifrågavarande arbets- krafter, vilket för tillfället kunde te sig såsom ett bevis på sparsamhets- anda, enligt ämbetsverkets uppfattning i själva verket innebure en miss- hushållning.

Sedan ämbetsverket sålunda framhållit de synpunkter, som varit och fortfarande vore för ämbetsverket avgörande i föreliggande fråga, finge ämbetsverket nu meddela resultatet av den anbefallda under- sökningen.

Adjungerade
ledamöter.

I stället för de 15 extra ledamöter å patentavdelningen, som för närvarande vore förordnade, hade endast 8 beräknats, nämligen 4 förste byråingenjörer, åt vilka ämbetsverkets chef enligt instruktionen för ämbetsverket kunde uppdraga att med byrådirektörs befogenhet hand- lägga patentärenden, samt 4 byråingenjörer, för vilkas avlönande såsom förste byråingenjörer erfordrades ett belopp av 3,000 kronor. Den extra byrådirektören och den extra notarien å bolagsavdelningen hade ute- slutits. Då arbetsförstärkningen i skrivelsen den 23 september 1921 beräknats till 74,318 kronor för år, skulle en minskning alltså upp- komma å 71,318 kronor.

Biträdande
ingenjörer
och andra
e. o. tekniska
tjänstemän.

Tre av de upptagna arvoden till biträdande ingenjörer å 4,400 kronor och de åtta arvoden till övriga tekniska e. o. tjänstemän å 3,750 kronor hade uteslutits. Därigenom uppkomme en besparing för år av 43,200 kronor. Då sju biträdande ingenjörer på grund av den utav Kungl. Maj:t medgivna arbetsförstärkningen för närvarande tjänstgjorde såsom ledamöter men enligt förestående skulle från och med år 1923 återgå till biträdande ingenjörsbefattningen, betydde omförmälda minskning av antalet arvoden till biträdande ingenjörer och övrig teknisk extra perso- nal i själva verket, att 10 biträdande ingenjörer och 8 övriga tekniska e. o. tjänstemän skulle entledigas.

Genom denna minskning av arbetskrafter å patent- och bolags- avdelningarna beräknades antalet avgjorda ärenden för år komma att minskas, å patentavdelningen med cirka 1,500 och å bolagsavdelningen med cirka 2,700.

Nyss omförmälda minskning i arbetsresultatet borde återverka på behovet av amanuenser och extra kvinnliga biträden. De för dessa befattningshavare upptagna årsbeloppen, tillhoppa 52,380 kronor, beräknades minskade med 14,000 kronor.

[19.]

Amanuenser
och extra
kvinnlige bi-
träden.

De sålunda åstadkomna nedsättningarna utgjorde för helt år tillhoppa 128,518 kronor och alltså för halvår 64,259 kronor. Efter denna beräkning skulle alltså för tiden 1 januari—30 juni 1923 utgifterna å anslaget bliva 70,741 kronor.

Sammanfatt-
ning av
patent- och
registrerings-
verkets hem-
ställan.

Ämbetsverket ville emellertid betona, att enligt ämbetsverkets uppfattning ett sådant ordnande av arbetet, som skulle bliva en följd av de omförmälda nedsättningarna i anslaget, måste för den allmänhet, som ämbetsverket hade att betjäna, bliva i hög grad otillfredsställande.

Den av patent- och registreringsverket i dess förberörda skrivelse den 23 september 1921 föreslagna, högst avsevärda ökningen i det å verkets stat uppförda anslaget till vikariatsersättningar samt avlöningar till extra ordinarie befattningshavare m. m. måste givetvis, även om anslagshöjningen icke föranledes av några tilltänkta nya personalutökningar utan däraf, att anslaget under de sista åren starkt överskridits, vara ägnad att väcka de allvarligaste betänkligheter. Oavsett att den allmänna statsfinansiella situationen, på sätt förut i dag vid upprepade tillfällen framhållits, nu är sådan, att den ovillkorligen nödgas till iakttagandet av den allra strängaste sparsamhet, icke minst när det gäller personalkostnader, och bortsett också från de ofta åberopade alldeles speciella svårigheter, som finansieringen av den nu ifrågakommande s. k. övergångsbudgeten erbjuder, föreligga i avseende å patent- och registreringsverket alldeles särskilda skäl för att, i enlighet med den från Kungl. Maj:t under sistlidna september månad till de centrala verken utgångna maningen, söka med alla till buds stående medel begränsa utgifterna och de för deras bestridande erforderliga anslagen. Redan en blick i föregående års riksstaten måste i det hänseende, varom nu är fråga, i viss mån mana till eftertanke. Medan i 1912 års riksstat — den första på vilken patent- och registreringsverket förekommer — anslaget för uppehållande av dess verksamhet uppförts med 395,000 kronor, däraf till avlöningar 229,300 kronor, har i 1921 års riksstat samma anslag stigit till 777,600 kronor, däraf till avlöningar 454,160 kronor, till vilket sistnämnda belopp emellertid kommit dyrtidstillägg, beräknat till sammanlagt 600,000 kronor. Avlöningskostnaderna vid patent- och registreringsverket hava sålunda under den gångna tioårs-

Departements-
chefen.

[19.] perioden — bortsett från de starka anslagsöverskridanden, som under de sista åren förekommit — stigit från 229,300 kronor till icke mindre än 1,054,160 kronor, d. v. s. betydligt mer än fyradubblats.

Framför allt är det emellertid en omständighet av för patent- och registreringsverket mera säregen natur, som synes mig i detta sammanhang böra beaktas, varför jag skall tillåta mig att ett ögonblick stanna därvid.

Patent- och registreringsverket tillhör den grupp verk och inrättningar, vilkas utgifter, enligt vad som är avsett, helt skola bestridas av de till vederbörande institutioner inflytande inkomsterna, i detta fall patent- och varumärkes- samt registreringsavgifterna. Ända till för något år sedan hava också verkets inkomster icke blott väl förslagit till täckande av samtliga dess utgifter av löpande natur utan därutöver tidvis lämnat överskott till högst avsevärda belopp, vilka jämlikt riksdagens medgivande kunnat tagas i anspråk för uppförande av verkets nu fullbordade nybyggnad samt inredning och möblering av densamma. Till följd av den starka ökningen av verkets utgifter har emellertid numera — trots vidtagna betydande höjningar i de till verket inflytande avgifterna — situationen fullständigt förändrats; inkomsterna förslå icke längre på långt när till täckandet av utgifterna, utan verket är för uppehållande av sin verksamhet hänvisat till tillskott av andra statsinkomster. Sålunda har 1921 års riksdag måst å tilläggsstat för samma år från statsverkets kassafond — visserligen mot återbetalningsskyldighet — ställa till verkets förfogande en summa av 900,000 kronor, och nu är verket, på sätt jag senare i dag skall närmare utveckla, för uppehållande av 1922 års verksamhet i behov av förnyad försträckning till betydande belopp. Då, enligt vad jag inhämtat, någon ökning av inkomsterna genom ytterligare höjning av de till verket inflytande avgifterna åtminstone för närvarande icke lär kunna åstadkommas, är verkets ekonomiska ställning sålunda i hög grad bekymmersam.

Med hänsyn till samtliga här ovan berörda förhållanden framstår det enligt min mening såsom ofrånkomligen nödvändigt att söka, i den mån sänkningar i de å patent- och registreringsverkets stat uppförda anslagen icke kunna vidtagas, åtminstone tillse att, såvitt någon möjlighet därtill förefinnes, anslagsökningar i allt fall undvikas. Givetvis är det också från denna utgångspunkt, som min företrädare i ämbetet ansett sig föranlåten att, så snart han tagit del av patent- och registreringsverkets förberörda skrivelse av den 23 september 1921, anmoda verket att skyndsammast inkomma med förslag i fråga om de åtgärder, som kunde anses erforderliga för att — med minsta möjliga olägenhet för

arbetsresultatet inom verket — utgifterna från det anslag, varom nu är fråga, skulle kunna under nästinstundande budgetperiod i huvudsak hållas inom den vid anslagets beviljande åsyftade ramen. [19.]

Såsom ovan nämnts, har patent- och registreringsverket också numera i skrivelse den 17 oktober 1921 avgivit dylikt förslag, slutande å en årlig utgiftssumma från anslaget av 141,482 kronor. För egen del betecknar emellertid verket de anordningar, som för åstadkommande av en dylik utgiftsbegränsning måste vidtagas, såsom otillfredsställande, särskilt med hänsyn till önskvärdheten av en snar avarbetning av den å verkets patentavdelning nu förefintliga stora arbetsbalansen.

Givetvis är det ytterst svårt, att icke säga omöjligt, för den, som icke varit i tillfälle att under en längre sammanhängande tid noggrant följa arbetet inom patent- och registreringsverket, att yttra sig om, hur långt en eventuell personalinskränkning kan sträckas utan att äventyra arbetsresultatet inom verket. Det kan ju därför här icke bli fråga om att i detalj bedöma, huru, med utgångspunkt från de av patent- och registreringsverket avgivna alternativa förslagen, utgifterna för nu omhandlade ändamål lämpligast böra fördelas, så mycket hellre som själva förslagen väl icke äro att betrakta såsom definitiva utan endast såsom avsedda att tjäna till ledning för anslagsberäkningen. Med full uppskattning av angelägenheten att patent- och registreringsverket sättes i tillfälle att så fort och så väl som möjligt utföra de viktiga arbetsuppgifter, som påvila verket, och med all förståelse för de synpunkter, åt vilka verket i sin sist omförmälda skrivelse givit uttryck, har jag likväl vid noggrant övervägande av saken kommit till den uppfattningen, att, även om det icke är möjligt att nu fastslå en viss bestämd personalminskning, som under alla förhållanden måste genomföras, det dock finnes åtskilliga omständigheter, som tala för, att för den budgetperiod, varom nu är fråga, en i allt fall rätt så kraftig dylik minskning kan utan allvarligare men för arbetsresultatet åvägabringas.

Till en början tillåter jag mig sålunda erinra, att, såsom i ämbetsverkets egna skrivelser också påpekats, den under år 1917 inträdda och sedan under de närmast följande åren fortgående ökningen av de till ämbetsverket inkommande ärendena numera upphört. I stället har under år 1921, påtagligen i samband med omslaget i den industriella konjunkturen, en stark minskning i antalet dylika ärenden gjort sig gällande. Ehuru det givetvis är omöjligt att förutsäga, huru länge detta förhållande kan komma att fortfara, torde det i allt fall, om man besinnar, att den ovan omförmälda arbetsökningen inträdde under en för vårt land fullständigt enastående industriell högkonjunktur, icke vara alltför

- [19.] djärvt att åtminstone för tiden intill den 1 juli 1923 räkna med ett väsentligt lägre antal nyinkommande ärenden än det verket under nyssberörda uppsvingsperiod haft att anteckna. Under sådana omständigheter och med hänsyn till vissa andra förhållanden, vilka jag nedan skall vidare beröra, synes man hava anledning hoppas, att det skall lyckas verket, även med en viss inskränkning av utgifterna till extra-personal, icke blott att förhindra ytterligare tillväxt av den under högkonjunkturen uppkomna stora arbetsbalansen utan ock att småningom avarbeta densamma. För övrigt är att märka, att Kungl. Maj:t, just för att påskynda denna avarbetning och till 1923 års ingång åstadkomma en effektiv minskning av antalet balanserade ärenden, genom beslut den 31 nästlidna december för år 1922 medgivit samma förstärkning av verkets arbetskrafter som den, varav verket, på sätt i det föregående påpekats, för år 1921 kommit i åtnjutande.

En av de av mig här ovan åsyftade omständigheter, som alldeles bestämt bör verka i riktning mot ett ökande av verkets arbetskaper, är den förlängning av den dagliga arbetstiden å tjänsterummet från 6 till 7 timmar, som från och med detta års början trätt i tillämpning för verkets personal. I motsats mot ämbetsverket självt hyser jag den bestämda förhoppningen, att denna förlängning av arbetstiden, för vilken personalen erhållit compensation genom den nu ikraftträdde nya löne-regleringen, verkligen också skall, på sätt vid löneregleringens genomförande åsyftats, visa sig medföra motsvarande ökning i det av personalen utförda arbetet. Då, såsom ovan nämnts, verket för år 1922 medgivits samma förstärkning av arbetskrafterna som för år 1921 och den förlängda arbetstiden redan nu börjat tillämpas, bör alltså under hela året 1922 verkets arbetskaper vara större än någonsin tillföre och en högst avsevärd avarbetning av balansen sålunda under detta år kunna åstadkommas.

En annan omständighet av beskaffenhet att böra gynnsamt påverka arbetsresultatet föreligger däri, att verket, som förut fått utföra sitt arbete i trånga och otidsenliga lokaler, numera tagit i besittning den nya byggnad, som, med vederbörligt hänsynstagande till verkets särskilda behov, under de sista åren uppförts för dess räkning. I denna nya byggnad med dess goda utrymmen för personalen och dess lätt tillgängliga arkiv- och biblioteksavdelningar bör tillfälle erbjuda sig att genom omläggningar och förenklingar av organisatorisk natur och ett så effektivt utnyttjande av personalen som möjligt anordna arbetet på ett mera praktiskt och tidsbesparande sätt än som låtit sig göra i de gamla, i många hänseenden otillfredsställande lokalerna.

[19.]

Jag vill till sist icke underlåta att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten å en detalj, som, ehuru den i patent- och registreringsverkets senaste skrivelse berörts, synes mig värd att ytterligare understrykas. Då ämbetsverket framhåller, att en anslagsökning påkallades bland annat därav, att den t. o. m. år 1921 till den extra personalen utgående tillfälliga avlöningsförbättringen bestritts från ett särskilt å riksstaten uppfört anslag men att från och med år 1922 motsvarande kostnader skulle komma att drabba nu ifrågavarande anslag, så är detta visserligen i och för sig riktigt. Men det får därvid icke förbises, att redan vid bestämmandet av storleken av det nuvarande anslaget full hänsyn tagits till berörda omständighet. Just av denna anledning höjdes nämligen vid 1921 års riksdag på därom av löne-regleringskommittén avgivet förslag anslagets slutsumma, förut 101,760 kronor, till nuvarande belopp, 138,000 kronor.

Då jag nu sökt att mot varandra väga samtliga här ovan berörda förhållanden, har jag funnit mig hava anledning hoppas, att det trots allt skall lyckas patent- och registreringsverket att under nu ifrågavarande budgetperiod, i enlighet med den av min företrädare i ämbetet uttryckta tanken, utan allvarligare men för arbetsresultatet i huvudsak hålla utgifterna inom den vid bestämmandet av anslagets nuvarande belopp avsedda ramen. Med hänsyn härtill och då det ju vid detta tillfälle är fråga om fastställandet av en alldeles särskilt svårfinansierad, endast för ett halvt år avsedd övergångsbudget, har jag ansett mig böra stanna vid att icke nu föreslå någon höjning av anslagssumman.

I enlighet med vad sålunda anförts beräknar jag å övergångsbudgeten för nu ifrågavarande ändamål ett anslagsbelopp, motsvarande hälften av 138,000 kronor, eller 69,000 kronor.

I fråga om anslaget till renskrivning och skrivmaterialier, postavgifter, hyror, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m. yttrar patent- och registreringsverket i förberörda skrivelse den 23 september 1921 följande.

Renskrivning
och skriv-
materialier
m. m.

Utgifterna å detta anslag hade år 1920 uppgått till 141,597 kronor 62 öre, vilket belopp fördelat sig på de särskilda utgiftsposterna sålunda: renskrivning 4,642 kronor 18 öre, skrivmaterialier, inberäknat registerböcker och blankettryck, 41,459 kronor 50 öre, postavgifter 3,507 kronor 95 öre, hyror, inklusive den beräknade hyran för ämbetsverkets förra lokal i fastigheten nr 6 kvarteret Rännilen, 39,912 kronor 51 öre, bränsle, inberäknat avlöning åt eldaren i nämnda fastighet, 19,785 kronor

Patent- och
registrerings-
verket.

- [19.] 20 öre, lyse 4,163 kronor 83 öre, renhållning och städning m. m. 8,543 kronor 24 öre samt inventariers anskaffande och underhåll, inberäknat telefonavgifter till belopp av 11,132 kronor 25 öre, 19,583 kronor 21 öre.

Renskriv-
ningskost-
nad.

Sedan med ingången av år 1922 ökning i arbetstiden kommit till stånd, syntes renskrivningsarbete endast i obetydlig mån behöva betalas från detta anslag. Ämbetsverket hade vid utgiftsberäkningen ej upptagit något belopp därför.

Skrivmate-
rialier m. m.

Å blankettryck hade infordrats konkurrerande anbud. Slutgiltig prövning av anbudet hade ännu icke ägt rum, men ett överslag syntes göra antagligt, att kostnaden borde kunna nedbringas med omkring en tredjedel. En kraftigare kontroll i fråga om förbrukningen av skrivmaterialier skulle införas. Ämbetsverket beräknade för första halvåret 1923 utgifterna för skrivmaterialier, inberäknat registerböcker och blankettryck, till 13,000 kronor.

Postavgifter.

Postavgifterna beräknades för halvåret till 1,750 kronor.

Hyror.

Utgifterna för hyror bortföle helt och hållet, sedan ämbetsverket inflyttat i den nya ämbetslokalen.

Bränsle.

Ämbetsverket hade efter infordrade anbud träffat avtal med Stockholms stads gas- och elektricitetsverk om leverans av bränsle för bränsleperioden september 1921—maj 1922. Behovet hade av kontrollanten för värmeanläggningen beräknats till omkring 6,000 hektoliter koks, och det överenskomna priset, vars antagande han tillstyrkt, vore 2 kronor 48 öre per hektoliter. Under förutsättning att ungefärligen samma bränslepris komme att gälla under första hälften av år 1923, skulle bränslekostnaden för denna tid bliva omkring 7,500 kronor.

Lyse.

Vid uppgörandet av förslaget till belysningsinredningen i den nya ämbetslokalen hade elektriska provningsanstalten beräknat kostnaden för den årliga förbrukningen av elektrisk ström till 6,575 kronor. Ämbetsverket hade med ledning därav ansett 3,300 kronor böra beräknas för halvåret.

Renhållning
och städning
m. m.

Enligt den uppgörelse, ämbetsverket träffat rörande städningen i den nya ämbetslokalen, komme utgifterna därför att belöpa sig till 15,720 kronor för år. Därtill komme kostnaderna för vattenförbrukning, gårdsrenhållning, fönsterputsning m. fl. smärre utgifter. Årskostnaderna borde

beräknas till omkring 20,000 kronor och utgifterna för halvåret till 10,000 kronor. [19.]

I utgifterna för inventariers anskaffande och underhåll inginge kostnaden för telefonerna i ämbetslokalen. Årskostnaden uppginge enligt med telegrafstyrelsen träffade kontrakt till omkring 12,800 kronor. Övriga utgifter syntes böra beräknas till omkring 5,000 kronor och utgiften i sin helhet alltså för år till 18,000 kronor och för halvåret till 9,000 kronor.

Inventariers
anskaffande
och under-
håll.

Hela anslagsbehovet för de ändamål, varom nu vore fråga, borde alltså för första halvåret 1923 beräknas till 44,550 kronor, motsvarande ett årsanslag av 89,100 kronor.

Sammanfatt-
ning av patent-
och registre-
ringsverkets
hemställan.

Mot ämbetsverkets förslag i nu förevarande del har jag intet att erinra. Departements-
chefen.

På grund av den inträdda minskningen i de utgifter, som äro avsedda att av anslaget bestridas, lärer sålunda den ändringen böra vidtagas i den för patent- och registreringsverket fastställda helårssatsten, att den nuvarande anslagssumman, 105,000 kronor, sänkes till 89,100 kronor. Anslagsminskningen utgör alltså, för helt år räknat, 15,900 kronor.

Då, sedan ämbetsverket inflyttat i sin nya ämbetslokal, några utgifter för hyror icke längre komma att bokföras, synes utgiftsposten »hyror» böra uteslutas ur anslagets nuvarande rubrik.

I fråga om anslaget till böcker och tidskrifter, tryckning och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m. uttalar sig patent- och registreringsverket på följande sätt. Böcker och
tidskrifter,
tryckning
m. m.

Utgifterna å detta anslag hade år 1920 uppgått till 287,537 kronor 19 öre, därvid de särskilda utgiftsposterna fördelat sig sålunda: böcker och tidskrifter, inbegripet det av Kungl. Maj:t medgivna anslaget å 10,000 kronor till Industritidningen Norden, 14,802 kronor 96 öre, bindningskostnader 11,076 kronor 30 öre, kungörelsekostnader 69,032 kronor 6 öre, tryckningskostnader för ämbetsverkets publikationer 192,478 kronor 87 öre och diverse smärre utgifter 147 kronor. Patent- och
registrerings-
verket.

Understödet åt förenämnda tidskrift hade av Kungl. Maj:t enligt beslut den 14 januari 1921 höjts till 12,000 kronor. Övriga utgifter å anslaget till böcker och tidskrifter syntes icke kunna beräknas lägre än Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. Böcker och
tidskrifter.

- [19.] till 4,000 kronor för år räknat, då ämbetsverket för granskningen av patentansökningar måste hava tillgång till de vetenskapliga nyheter, som förekomme inom den tekniska litteraturen. För halvåret beräknades utgifterna således till 8,000 kronor.

Bindnings-
kostnader.

Enligt det lägsta nu avgivna anbudet å utförande av ämbetsverkets bokbinderiarbeten komme att vinnas en prisreduktion i förhållande till hittills gällande priser av omkring 40 procent. Ämbetsverket beräknade bindningskostnaderna till 6,000 kronor för år och således för halvåret till 3,000 kronor.

Kungörelse-
kostnader.

I fråga om utgifterna för kungörelser vore att märka, att i gällande författningar gäves föreskrifter om de kungörelser, som i allmänna tidningarna skulle av ämbetsverket införas. Enligt tillkännagivanden i allmänna tidningarna hade efter tillstånd av Kungl. Maj:t priset å dessa annonser undan för undan höjts. Senast hade från och med den 1 januari 1921 priset ökats från 10 öre till 12 $\frac{1}{2}$ öre för mm. enkel spalts höjd. Ut i Industritidningen Norden infördes därjämte kungörelser angående utlagda patentansökningar, beviljade och avförda patent samt registrerade varumärken. Ersättningen därför utginge efter mellan ämbetsverket och tidningen träffad överenskommelse med visst belopp per spaltcentimeter av de införda kungörelserna. Sedan år 1919 utginge denna ersättning med 1 krona 50 öre per spaltcentimeter. Totalutgiften för dessa kungörelser uppginge till omkring 20,000 kronor för år räknat. Ämbetsverket skulle icke underlåta att från och med år 1922 söka åstadkomma någon reduktion av priset för dessa kungörelser. Kungörelsekostnaderna torde icke kunna beräknas lägre än till 65,000 kronor för år eller för halvår till 32,500 kronor.

Trycknings-
kostnader.

Tryckningen av verkets publikationer ombesörjdes av aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner. Innan ämbetsverket i mitten av september månad 1921 övertagit distributionen av publikationerna, hade bolaget även ombesörjt denna, allt i enlighet med ingångna avtal. Särskilda avtal hade träffats för vart och ett av åren 1919, 1920 och 1921, vilka samtliga avtal godkänts av Kungl. Maj:t. Nu hade ämbetsverket i skrivelser till åtskilliga firmor ävensom till statens reproduktionsanstalt infordrat anbud å tryckningen. Det lägsta anbudet hade avgivits av ovannämnda aktiebolag, och hade priserna enligt detsamma reducerats med omkring 20 å 25 procent. Statens tryckerisakkunnige hade beretts tillfälle att uttala sig i saken, och hade han ej haft något att erinra

mot antagandet av det av bolaget avgivna anbudet. Den nu utgående ersättningen till bolaget av 5,000 kronor för lagring och brandförsäkring av publikationerna komme att bortfalla. Utgiftsposten syntes ej kunna beräknas lägre än till 155,000 kronor för år eller 77,500 kronor för halvår.

[19.]

Oaktat ämbetsverket sökt i möjligaste mån nedbringa kostnaderna å ifrågavarande anslag, beräknades de alltså för första halvåret 1923 komma att uppgå till 121,000 kronor, d. v. s. väsentligt mera än hälften av det nuvarande årsanslaget.

Sammanfattning av patent- och registreringsverkets hemställan.

Då man torde hava anledning hoppas, att den till följd av prisfallet redan inträdda minskningen i utgifterna å anslaget i än ytterligare mån kommer att göra sig gällande under den tidsperiod, varom nu är fråga, finner jag mig — jämväl med hänsyn till vad riksdagen under fjolåret uttalat rörande ifrågavarande anslag — icke böra på denna punkt föreslå någon ändring i den för patent- och registreringsverket gällande staten. Anslaget synes mig sålunda böra bibehållas vid det nuvarande årsbeloppet, 200,000 kronor, därav jag såsom erforderligt för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 beräknar hälften eller 100,000 kronor.

Departementschefen.

I de å patent- och registreringsverkets stat uppförda anslagen till återställda registreringsavgifter och pensioner åt avskedade tjänstemän å respektive 15,000 och 1,840 kronor ifrågasätter jag, för helt år räknat, icke någon ändring. För budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 torde de båda anslagen lämpligen kunna halveras.

Övriga anslag.

Vidkommande slutligen det i staten upptagna anslaget å 1,600 kronor till bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern ber jag att få anföra följande.

Konventionen i Paris den 20 mars 1883 angående skydd för den industriella äganderätten, reviderad i Washington den 2 juni 1911, innehåller i artikel 13 beslut angående inrättande av ifrågavarande byrå.

Byrån, som är ställd under schweiziska regeringens skydd, åligger att samla alla slag av upplysningar angående skyddande av den industriella äganderätten samt att sammanfatta dessa till en allmän statistisk redogörelse, som utdelas till vederbörande myndigheter. Byrån skall vidare företaga allmännyttiga undersökningar av intresse för unionen samt med stöd av de handlingar, som av de särskilda vederbörande myndigheterna ställas till dess förfogande, på franska språket utgiva en tidskrift rörande de frågor, som angå unionens föremål.

[19.]

Omkostnaderna för byrån, vilka bestridas gemensamt av de kontraherande länderna, beräknades ursprungligen icke komma att överskrida en summa av, för år räknat, 60,000 francs. För bestämmande av beloppet av varje lands bidrag äro de olika länderna indelade i sex klasser med olika bidragsskyldighet för varje klass. Sveriges andel utgår enligt 3:e klassen och har hittills utgjort omkring 1,600 kronor om året.

Emellertid är en ökning av sistnämnda belopp numera att förvänta. Sedan Schweiziska Edsförbundets härvarande t. f. chargé d'affaires gjort framställning i syfte, att den till byrån utgående årliga omkostnadssumman, 60,000 francs, måtte från och med 1921 års början höjas till högst 120,000 francs, medförande således för vårt land en ökad årlig kostnad av omkring 1,600 kronor, har nämligen Kungl. Maj:t, efter patent- och registreringsverkets hörande, genom beslut den 11 november 1921 förklarar sig för Sveriges del medgiva den begärda höjningen.

Då det å patent- och registreringsverkets stat uppförda anslaget till bestridande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för ifrågavarande byrå är av förslagsanslags natur, torde, vad angår åren 1921 och 1922, några särskilda medel icke behöva äskas för täckande av den genom Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut för vårt land uppkommande kostnadsökningen. Från och med år 1923 läser emellertid ifrågavarande anslag böra, för helt år räknat, höjas till det belopp, som beräknas ungefärligen svara mot utgifterna å anslaget, eller 3,200 kronor.

Vad övergångsbudgeten beträffar, torde sistnämnda belopp — oberoende av tidpunkten för utbetalningen av 1923 års bidrag — kunna, liksom patent- och registreringsverkets övriga anslag, för enkelhetens skull halveras.

Sammanfattning och hemställan.

Vid bifall till vad jag här ovan förordat skulle alltså i den för patent- och registreringsverket nu gällande staten vidtagas de ändringar, att, för helt år räknat, anslaget till renskrivning, skrivmaterialier m. m., nu 105,000 kronor, sänktes med 15,900 kronor till 89,100 kronor och anslaget till bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern, nu 1,600 kronor, höjdes med 1,600 kronor till 3,200 kronor. Slutsumman av helårsstaten, nu 970,440 kronor, skulle alltså sänkas till 956,140 kronor.

Härav skulle å övergångsbudgeten uppföras halva beloppet eller 478,070 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, för år räknat, minska det i staten för patent- och registreringsverket upptagna förslagsanslaget till renskrivning och skrivmaterialier m. m.,
 nu..... kronor 105,000,
 med » 15,900
 till » 89,100,

dels, likaledes för år räknat, höja det i samma stat upptagna förslagsanslaget till bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern,

nu..... kronor 1,600,
 med » 1,600
 till » 3,200,

dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet, nu..... kronor 970,440,
 med hälften av det belopp, som, vid bifall till vad ovan föreslagits, skulle utgöra slutsumman av staten för patent- och registreringsverket,
 eller kronor 478,070,

att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

17. Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet anført i fråga om behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[20.]

*Dyrtidstillägg
 vid patent-
 och registreringsverket.*

(extra anslag.)

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid patent- och registreringsverket å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av kronor 135,000,

att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel.

18. Tillfällig försträckning åt patent- och registreringsverket.

[21.]
Tillfällig för-
sträckning åt
patent- och re-
gistrerings-
verket.

(extra anslag.)

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 november 1920 anmälde patent- och registreringsverket, att ämbetsverket ansett sig icke vara i stånd att med de till verkets förfogande stående medel bestrida, jämte de löpande utgifterna för uppehållande av verkets drift, jämväl de resterande kostnaderna för uppförande och inredning av verkets då ännu icke fullbordade nybyggnad; och anhöll ämbetsverket med anledning därav, att ett belopp av 1,000,000 kronor måtte ställas till verkets förfogande, att återbetalas i den mån till verket inflytande medel därtill lämnade tillgång.

Till belysande av sin ekonomiska ställning anförde ämbetsverket i denna skrivelse huvudsakligen följande.

I fråga om till en början ämbetsverkets *inkomster* — utöver de i riksstaterna beräknade — vore att märka, att vid 1916 års ingång funnits för ämbetsverket tillgängliga reservationer å tillhoppa 1,787,268 kronor 25 öre. Under åren 1916—1919 hade uppkommit ytterligare överskott till ett sammanlagt belopp av 2,189,353 kronor 17 öre, och för år 1920 kunde ett överskott av omkring 322,000 kronor beräknas uppstå. Genom den av riksdagen fastställda lösesumman för statens år 1920 beslutade förvärfv av ämbetsverkets fastighet nr 6 i kvarteret Rännilen, 1,000,000 kronor, hade, sedan ämbetsverket inbetalt en i fastigheten in-tecknad skuld å 300,000 kronor, uppkommit en behållning av 700,000 kronor.

Sammanräknades sistnämnda belopp, överskotten å inkomster under åren 1916—1920 samt behållningen å reservationerna vid 1916 års ingång, erhöles en summa av 4,998,621 kronor 42 öre.

Vid sidan av den fastställda staten hade ämbetsverket haft följande *utgifter*.

För inköp av det Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga kvarteret Doktorn vid Valhallavägen mellan Artilleri- och Skeppargatorna inom Hedvig Eleonora församling i Stockholm samt för uppförande i nämnda kvarter av en byggnad till ämbetslokal åt verket hade riksdagen ur reservationerna anvisat medel till belopp av respektive 500,000 och 2,505,000 kronor. Vidare hade riksdagen medgivit, att för ämbetslokalernas möblering och inredning finge av samma reservationer tagas i anspråk ett belopp av högst 300,000 kronor. Av dessa medel hade

dittills utbetalats 2,180,000 kronor till verkets nybyggnad och 110,256 kronor 11 öre till möblering och inredning av den nya ämbetslokalen. [21.]

I krigstidstillägg, krigtidshjälp och dyrtidstillägg samt tillfällig löneförbättring åt befattningshavare vid ämbetsverket hade under åren 1917—1920 utbetalats 1,457,546 kronor 61 öre.

De vid sidan av staten gjorda utbetalningarna belöpte sig alltså sammanlagt till 3,747,802 kronor 72 öre.

Efter ytterligare avdrag av det belopp, 535,400 kronor, varmed utgifterna å förslagsanslagen å omkostnadsstaten under åren 1916—1920 överskridit de beräknade beloppen, kunde följaktligen behållningen å reservationerna vid 1920 års utgång beräknas till omkring 715,000 kronor.

Efter att hava lämnat omförmälda redogörelse för verkets dåvarande ekonomiska ställning meddelade ämbetsverket vidare, dels att patentlagstiftningskommittén beräknat, att ämbetsverkets verksamhet för år 1920 skulle komma att uppvisa en brist av omkring 570,000 kronor, dels att för år 1921 vissa ytterligare ökade utgifter vore att påräkna, dels ock att av anslagen till verkets nybyggnad samt till möblering och inredning återstode obetalda belopp å respektive 825,000 kronor och 189,744 kronor.

I anledning av vad patent- och registreringsverket sålunda anfört och upplyst föreslog Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen med förslag till tilläggsstat för år 1921 (nr 2) under tionde huvudtiteln (punkt 9) riksdagen att till tillfällig förstärkning av reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag å högst 1,000,000 kronor, att av patent- och registreringsverket återbetalas i den mån reservationerna å förstnämnda anslag därtill lämnade tillgång.

I skrivelse den 28 maj 1921, nr 238, uttalade sedermera riksdagen, att riksdagen, i likhet med Kungl. Maj:t, icke kunnat undgå att finna, att ett förstärkningsanslag för upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet vore oundgängligt. Riksdagen hade dock ansett sig kunna ifrågasätta, huruvida icke ett avsevärt lägre belopp än det av Kungl. Maj:t föreslagna skulle visa sig vara tillräckligt. Efter under hand erhållet meddelande om att ämbetsverket för nybyggnadsarbetet vållats viss oförutsedd utgift, hade riksdagen likväl funnit sig icke kunna bestämma anslaget lägre än 900,000 kronor, vilket belopp av riksdagen för ändamålet anvisades på det av Kungl. Maj:t föreslagna villkoret.

[21.]

I en den 25 november 1921 dagtecknad skrivelse har nu patent- och registreringsverket anhållit, att ytterligare ett belopp av 500,000 kronor måtte såsom kassaförstärkning ställas till verkets förfogande, att återbetalas i den mån till verket inflytande medel därtill lämnade tillgång.

Patent- och
registrerings-
verket.

Efter att hava meddelat, att under år 1920 — utöver de i ämbetsverkets skrivelse den 5 november 1920 omförmälda belopp — ytterligare utbetalats av byggnadsanslaget 125,000 kronor samt av anslaget till möblering och inredning 35,865 kronor, vadan av dessa anslag vid årets utgång återstodo obetalda respektive 700,000 och 153,879 kronor, anför patent- och registreringsverket till stöd för sin nu ifrågavarande framställning följande:

Inkomster
och andra
disponibla
medel intill
den 20 no-
vember 1921.

»Behållningen å reservationerna uppgick vid 1921 års ingång till 590,716 kronor 49 öre. Inkomsterna under året hava till den 20 innevarande november uppgått till 1,078,459 kronor 62 öre. De medel, som under innevarande år stått till ämbetsverkets disposition för täckande av de kostnader, ämbetsverket skolat bestrida, hava således utgjort:

Behållningen å reservationerna från år 1920	kronor	590,716: 49
Förstärkning å reservationsanslaget	»	900,000: —
Inkomsterna å ämbetsverkets verksamhet till den 20 november 1921	»	1,078,459: 62

Summa kronor 2,569,176: 11.

Utgifter in-
till den 20
november
1921.

Å byggnadsanslaget har under året tagits i anspråk 650,000 kronor av reservationerna.

I sammanhang härmed vill patent- och registreringsverket erinra om vissa merkostnader, som tillkommit för nybyggnaden. Byggnadsfirman Zetterberg aktiebolag, med vilken byggnadsstyrelsen undertecknat kontrakt om husbyggnadsarbetet, hade anhållit om ersättning för vissa under byggnadstiden uppkomna merkostnader. Efter det ersättningsfrågan hänskjutits till avgörande av skiljemän, hade skiljedomstolen genom skiljedom den 19 april 1921 förpliktat byggnadsstyrelsen att såsom gottgörelse i ifrågavarande hänseende till firman utgiva ett belopp av 77,000 kronor, varav 65,000 kronor genast och 12,000 kronor, sedan byggnadsarbetet blivit slutbesiktigat och godkänt, varjämte kostnaderna för skiljedomen, tillhopa 10,525 kronor, skulle gäldas till hälften av vardera parten, men förskjutas av firman, som påkallat skiljemannaförfarandet. Byggnadsstyrelsens ombud inför skiljedomstolen hade betingat sig en ersättning av 2,550 kronor. Genom nådigt brev den 7 juli innevarande år har Kungl. Maj:t dels bemyndigat byggnadsstyrelsen att till vederbörande utbetala de genom omförmälda skiljedom utdömda belopp jämte arvode till styrelsens ombud inför skiljedomstolen, tillhopa 84,812 kronor 50 öre, ävensom 6 procents ränta å 65,000 kronor från den 19 april 1921 till dess betalning skedde, dels ock anbefallt patent- och registreringsverket att för ifrågavarande ändamål till

byggnadsstyrelsen på rekvisition utanordna det belopp, som på grund av Kungl. Maj:ts berörda bemyndigande bleve av styrelsen utbetalt, att utgå från reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet.

[21.]

Med anmälan i skrivelse till patent- och registreringsverket den 26 juli 1921 att byggnadsstyrelsen för de i nämnda nämnda brev avsedda ändamål komme att utbetala ett belopp av sammanlagt 85,885 kronor, anhöll styrelsen, att ämbetsverket måtte ställa motsvarande belopp till styrelsens förfogande; och har ämbetsverket till byggnadsstyrelsen utbetalat samma belopp, 85,885 kronor.

För den nya ämbetslokalens möblering och inredning hava under året utbetalats 84,778 kronor 61 öre.

Vidare har ämbetsverket, utöver de utgifter, som skola bestridas enligt utgiftsstaten, under den gångna delen av år 1921 haft att utbetala dyrtidstillägg med 512,485 kronor 17 öre samt extra löneförbättring med 66,782 kronor 8 öre.

Enligt nådigt brev den 23 december 1920 har Kungl. Maj:t medgivit förstärkning av arbetskrafterna såväl å patentavdelningen som å bolagsavdelningen för innevarande år och därvid förordnat, bland annat, att därav föranledda arvoden och vikariatersättningar skulle bestridas av det å ämbetsverkets stat uppförda förslagsanslaget till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer m. m. Därav föranledda kostnader hava intill den 20 innevarande november uppgått till 45,888 kronor 72 öre.

Genom särskilda nämnda brev den 29 sistlidna april har Kungl. Maj:t bemyndigat patent- och registreringsverket att disponera *dels* för täckande av kostnaderna för ämbetsverkets flyttning till dess nya ämbetslokal ett belopp av högst 18,500 kronor, *dels* och för anordnandet av invigningshögtidlighet i samband med ämbetsverkets inflyttning i dess nya ämbetslokal ett belopp av högst 2,000 kronor, att utgå av det å ämbetsverkets utgiftsstat uppförda förslagsanslaget till renskrivning, skrivmaterialier, postavgifter, hyror m. m. På grund av dessa bemyndiganden har ämbetsverket för flyttningen utbetalat 18,215 kronor 49 öre samt för invigningshögtidligheten 1,642 kronor 50 öre.

Avlöningar jämte ålderstillägg till den ordinarie personalen hava utgjort 311,497 kronor 53 öre.

Å anslaget till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer, amanuenser m. m. hava utbetalats, utöver förut angivna belopp på grund av nämnda brevet den 23 december 1920, 148,753 kronor 94 öre, till renskrivning och skrivmaterialier, postavgifter, hyror, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m. 110,024 kronor 59 öre.

Till böcker och tidskrifter, tryckning och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m. hava utgivits 306,511 kronor 49 öre. Härvid är emellertid att märka, att ämbetsverket jämlikt bestämmelserna i nådigt brev den 24 november 1911 äger att för tryckningen av de genom ämbetsverkets försorg utgivna samlingar av anmälningar till aktiebolags m. fl. register återbekomma tre femtedelar av berörda tryckningskostnad, och har ämbetsverket att för innevarande år därför återbekomma 38,990 kronor 82 öre. Största kostnaden å ifrågavarande anslag är för kungörelser och för tryckning av ämbetsverkets publikationer — patentbeskrivningar, registreringstidning för varumärken samt samling av anmälningar till aktiebolags m. fl. register. I dessa hänseenden hava under året utbetalats 274,264 kronor 61 öre. Ifråga om utgifterna för kungörelser må erinras, att i gällande författningar givas

[21.] föreskrifter om de kungörelser, som i allmänna tidningarna skola av ämbetsverket införas. Kostnaden för dessa kungörelser har uppgått till omkring 47,300 kronor. Därjämte införas sedan en lång följd av år uti Industritidningen Norden kungörelser angående utlagda patentansökningar, beviljade och avförda patent samt registrerade varumärken. Hittills hava under året därför utbetalats omkring 22,000 kronor. Kostnaden för tryckningen av verkets publikationer utgår enligt med aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner träffade avtal, vilka godkänts av Kungl. Maj:t. För tryckning av patentbeskrivningar och registreringstidning för varumärken hava hittills utgivits omkring 138,500 kronor samt för samlingarna av anmälningarna till aktiebolags m. fl. register omkring 66,000 kronor.

I återställda registreringsavgifter hava utgivits 19,841 kronor, i bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern 1,608 kronor 53 öre, till pensioner åt avskedade tjänstemän 1,686 kronor 63 öre, till förskott åt kassören för bestridande av smärre utgifter 1,000 kronor, för tidigare influtna stämplat till patentbrev 640 kronor.

En sammanställning av verkets utgifter under innevarande år intill den 20 november får följande utseende:

Anslaget till nybyggnaden	kronor	650,000: —
Utgift på grund av skiljedom	»	85,885: —
För ämbetslokalens möblering och inredning	»	84,778: 61
Till dyrtidstillägg	»	512,485: 17
Till extra löneförbättring	»	66,782: 08
Till arbetsförstärkning enligt Kungl. Maj:ts medgivande	»	45,888: 72
Flyttningskostnad	»	18,215: 49
Kostnad för invigningen	»	1,642: 50
Avlöningar och ålderstillägg till den ordinarie personalen	»	311,497: 53
Till adjungerade ledamöter, biträdande ingenjörer m. m., utöver vad förut angivits	»	148,753: 94
Till renskrivning, skrivmaterialier m. m.	»	110,024: 59
Till böcker, tidskrifter, kungörelser och publikationer m. m.	»	306,511: 49
Till återställda registreringsavgifter	»	19,841: —
Till internationella byrån i Bern	»	1,608: 53
Till pensioner	»	1,686: 63
Kassören förskott	»	1,000: —
Stämplat till patentbrev	»	640: —

Summa kronor 2,367,241: 28.

För tiden
efter den 20
november
1921 till
samma års
slut beräk-
nade in-
komster och
andra dispo-
nibla medel

Då, såsom ovan nämnts, de medel, som under innevarande år stått till patent- och registreringsverkets disposition, utgjort tillhopa 2,569,176 kronor 11 öre samt utgifterna uppgått till 2,367,241 kronor 28 öre, återstå den 20 innevarande november av reservationerna 201,934 kronor 83 öre. Under återstående delen av året synas inkomsterna å ämbetsverkets verksamhet böra kunna beräknas till 110,000 kronor. Jämte ersättningen för tryckningen av samlingarna med 38,990 kronor 82 öre, skulle det belopp, patent- och registreringsverket hade att disponera intill årets slut, i runt tal kunna beräknas till 350,000 kronor.

För avlöningar jämte dyrtidstillägg till tjänstepersonalen den 30 november och den 31 december innevarande år erfordras omkring 161,200 kronor. Å anslaget till ämbetslokalens möblering och inredning, varå hittills utbetalts 236,900 kronor till 19 öre, torde kunna förväntas ytterligare utbetalningar av högst 38,000 kronor. En kvartalsräkning å tryckta patentbeskrivningar till aktiebolaget P. A. Norstedt & Söner å 40,164 kronor är obetald, tvänne räkningar för i Post- och Inrikes tidningar införda kungörelser å tillhopa 12,701 kronor 71 öre skola före årsslutet betalas, ett kvartal av det av Kungl. Maj:t beviljade anslag för införande av förkortade patentbeskrivningar i Industritidningen Norden återstår att betala med 3,000 kronor, för kungörelser i nämnda tidning under november och december torde kostnaden böra beräknas till omkring 4,000 kronor, städning och renhållning under november och december torde draga en kostnad av omkring 2,620 kronor, diverse utgifter torde böra beräknas till 3,315 kronor. Sammanlagda återstående utgifter under året torde sålunda komma att uppgå till omkring 265,000 kronor, vadan vid årskiftet torde återstå av reservationerna omkring 85,000 kronor.

[21.]
För tiden
efter den 20
november
1921 till
samma års-
slut beräk-
nade ut-
gifter.

Med anledning av bestämmelsen i nämnda kungörelsen den 22 juni 1921, nr 453, att till vissa tjänstemän vid ingången av januari månad 1922 skall på statsverkets bekostnad betalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1921 innehade, i förskott uppburit för januari månad 1922, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, erfordras ett belopp av omkring 22,800 kronor. Januari månads avlöningar enligt det nya avlöningsreglementet torde komma att för samtliga befattningshavare uppgå till omkring 64,000 kronor samt dyrtidstilläggen med nu gällande indextal till 34,000 kronor, men då detta torde kunna antagas bli minskat, hava dyrtidstilläggen beräknats till 30,600 kronor, vadan avlöningarna för januari sammanlagt skulle utgöra 117,400 kronor. Under januari bör även räknas med utgifter för expenser till belopp av 6,600 kronor och samtliga utgifter således beräknas till 124,000 kronor. Inkomsterna å patentverkets verksamhet torde för nämnda månad kunna beräknas till omkring 100,000 kronor. Med inräknande av återstoden av reservationerna vid årsskiftet, 85,000 kronor, skulle vid februari månads ingång återstå att disponera 61,000 kronor. Då under februari kunna väntas tillkomma utgifter för kungörelser och publikationer, kan ämbetsverket, även om inkomsterna under månaden skulle uppgå till omkring 100,000 kronor, ej ställa i utsikt, att ämbetsverkets disponibla medel bli tillräckliga för utbetalandet av avlöningarna vid nämnda månads utgång. Dessförinnan synes patent- och registreringsverket alltså bli i behov av extra kassaförstärkning för att bli i stånd att bestrida nödiga utgifter.

För tiden
från och med
ingången av
år 1922 be-
räknade in-
komster och
utgifter.

Bestämmes förskottets storlek till 500,000 kronor, hyser patent- och registreringsverket, under förutsättning att några väsentligare förändringar i omfattningen av ämbetsverkets rörelse icke inträffa, den bestämda förhoppning, att verkets ekonomi skall vara tryggad till och med år 1924, varefter torde kunna förväntas, att till verket inflytande inkomster, under förutsättning att avgifterna bibehållas med nuvarande belopp, skola bli tillräckliga att bestrida verkets utgifter och därefter lämna överskott, så att återbetalning å förskotten kan komma att börja. Till stöd härför ligger följande beräkning.

Patent- och registreringsverket beräknade i sin underdåniga skrivelse den 23 september 1921 angående stat för ämbetsverket för tiden januari—juni 1923

[21.]

inkomsterna för år 1923 till 1,300,000 kronor; för år 1922 synas inkomsterna kunna beräknas till 1,250,000 kronor. Vid beräkandet av utgifterna för år 1923 lades till huvudsaklig grund de utgifter, som kunde förväntas under år 1922. Utgifterna för år 1923 beräknades till 1,130,000 kronor. Härei ingå emellertid ej utgifter för dyrtidstillägg. Om dessa beräknas till samma belopp under hela året 1922, vartill de upptagits för januari månad, skulle årsutgiften för dem bliva omkring 367,000 kronor och hela utgiftssumman för verket för år 1922 i runt tal 1,500,000 kronor. Bristen för året skulle således bliva 250,000 kronor. Härtill kommer för år 1922 den avlöning, som skall utbetalas vid ingången av januari månad med, såsom ovan nämnts, omkring 22,800 kronor. Om reservationerna vid årets början äro 85,000 kronor, skulle av det nu ifrågavarande förskottet behöva disponeras omkring 188,000 kronor, vadan av detta skulle vid 1923 års ingång återstå 312,000 kronor. Härav torde högst 200,000 kronor behöva disponeras nämnda år och alltså till år 1924 återstå 112,000 kronor, vilket torde vara tillräckligt, då en kraftigare inkomstökning till följd av ökade patentavgifter vid nämnda tid bör kunna förväntas. Även torde vara antagligt, att dyrtidstilläggen då minskats.

Hemställan.

På grund av vad patent- och registreringsverket sålunda anført hemställer ämbetsverket i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t behagade till riksdagen göra framställning om anvisande till tillfällig förstärkning av reservationsanslaget till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet å tilläggsstat för år 1922 av ett förslagsanslag, högst 500,000 kronor, att av patent- och registreringsverket återbetalas, i den mån reservationerna å förstnämnda anslag därtill lämna tillgång.»

Departements-
chefen.

Av vad patent- och registreringsverket sålunda anført framgår, att verket icke under den närmaste framtiden är i stånd att, såsom avsetts, med de till verkets förfogande stående medel helt bestrida de av verkets drift föranledda utgifterna utan liksom under fjolåret för sådant ändamål är i behov av särskild kassaförstärkning. Givetvis är det i hög grad beklagligt, icke minst under nu rådande bekymmersamma budgetära situation, att förhållandena skola hava utvecklat sig på sådant sätt, helst som det icke lär vara möjligt att genom någon ytterligare höjning av de till verket inflytande avgifterna återställa den rubbade balansen mellan inkomster och utgifter. På sätt jag förut i dag vid behandlingen av patent- och registreringsverkets anslagskrav för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 närmare utvecklat, framstår det under sådana omständigheter som en tvingande nödvändighet att söka i möjligaste mån begränsa verkets utgifter, och ehuru jag är väl medveten om de vanskligheter, som härutinnan erbjuda sig, har jag i sådant syfte funnit mig nödgad föreslå väsentliga nedsättningar i de av verket förberörda budgetperiod begärda anslagsbeloppen.

Sådant läget nu är, lär emellertid någon annan utväg icke stå öppen än att, liksom under fjolåret, av andra statsmedel än dem, över

vilka verket självt disponerar, bereda verket det tillskott till dess inkomster, som erfordras för bestridande av de oundgängliga utgifterna. Verkets egen framställning upptager i dylikt hänseende ett belopp av 500,000 kronor, därav 188,000 kronor äro avsedda att användas under år 1922, 200,000 kronor under år 1923 och 112,000 kronor under år 1924, varefter verket hoppas, att jämvikt åter skall hava inträtt, så att återbetalningen av de erhållna förskotten så småningom skall kunna påbörjas.

[21.]

I avseende å denna framställning vill jag till en början erinra, att det icke torde böra ifrågakomma att nu träffa anstalter om medelsanvisning för längre tid framåt än till den 1 juli 1923. Skulle för tiden härefter ytterligare försträckning visa sig ofrånkomlig, läser medelsbehovet böra tillgodoses å kommande års budgeter.

Redan av denna anledning synes mig en rätt så avsevärd reducering av den av ämbetsverket begärda försträckningen kunna vidtagas. Härtill kommer emellertid en ytterligare omständighet, som bör verka i samma riktning. Såsom av det förut sagda framgår, har ämbetsverket hemställt, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 det ordinarie reservationsanslaget till uppehållande av ämbetsverkets verksamhet måtte upptagas med ett belopp av 565,000 kronor. Själv har jag emellertid på anförda skäl funnit mig böra föreslå en nedsättning av denna summa med nära 87,000 kronor. Då i sistnämnda siffra ingå avlöningar med icke mindre än 66,000 kronor, skulle alltså vid bifall till mitt förslag en betydande minskning vara att påräkna jämväl i det enligt ämbetsverkets uppskattning till dyrtidstillägg under första halvåret 1923 erforderliga beloppet. Under förutsättning dels att ämbetsverkets inkomstberäkningar visa sig hållbara, dels ock att utgifterna för ämbetsverkets verksamhet kunna hållas inom den av mig angivna ramen, skulle sålunda för första halvåret 1923 någon försträckning knappast vara erforderlig. Då emellertid exakta beräkningar rörande vare sig inkomster eller utgifter svårligen låta sig så långt i förväg uppgöra och ämbetsverket ju icke under några förhållanden kan försättas i den situationen, att medel saknas för bestridande av de nödvändiga utgifterna, synes mig försiktigheten bjuda att även för första halvåret 1923 ställa till förfogande ett visst belopp, som i fall av behov kan av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för beredande av erforderlig kassaförstärkning åt verket. Detta belopp synes mig skäligen böra bestämmas till 75,000 kronor.

Mot det av ämbetsverket för år 1922 såsom erforderligt beräknade beloppet, 188,000 kronor, har jag icke något att erinra. Då ämbetsverket räknat med att redan under år 1922 komma i besitt-

[21.] ning av hela den av verket begärda kassaförstärkningen, 500,000 kronor, men detta ju enligt mitt förslag icke skulle bliva fallet, anser jag emellertid riktigast att för erhållande av nödig säkerhetsmarginal något höja förstnämnda belopp, förslagsvis till 225,000 kronor.

Jag tillstyrker alltså, att för beredande av tillfällig försträckning åt patent- och registreringsverket — mot återbetalningsskyldighet, så snart verkets inkomster därtill lämna tillgång — beviljas anslag å 1922 års tilläggsstat till belopp av 225,000 kronor och å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 till belopp av 75,000 kronor.

För att uttryckligen markera, att det här endast är fråga om lån, vilka så snart som möjligt skola återbetalas, synas mig anslagen lämpligen böra upptagas under rubriken »Tillfällig försträckning åt patent- och registreringsverket». I övrigt torde beträffande den budgetmässiga behandlingen av anslagen böra följas samma principer, som på förslag av statskontoret tillämpats i avseende å fjolårets förstärkningsanslag. Anslagen torde sålunda böra anvisas bland verkliga utgifter under tionde huvudtiteln, medan å riksstatens inkomstsida uppföres motsvarande belopp av kassafondsmedel. När sedermera återbetalning av de erhållna förskotten skall äga rum, uppföres beloppen å inkomstsidan såsom från patentverkets reservationer i anspråk tagen kapitaltillgång.

Framställning om anvisande å tilläggsstaten för år 1922 av det för sagda år erforderliga anslagsbeloppet skall jag göra senare i dag.

Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av tillfällig försträckning åt patent- och registreringsverket å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 75,000,

att av patent- och registreringsverket återbetalas, i den mån reservationerna å anslaget till upprätthållande av ämbetsverkets verksamhet därtill lämna tillgång.

19. Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen till bestridande av kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings-, försäkrings- och handelsregistren å extra stat för vart och ett av åren 1912—1922 anvisat ett förslagsanslag å 4,000 kronor ävensom medgivit, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar finge tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

[22.]

Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering.

Då anslag för ändamålet jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923 är av behovet påkallat, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

(extra anslag.)

att till bestridande av kostnaderna för den överståthållarämbetet och länsstyrelserna åliggande befattning med registreringar och anmälningar till förenings-, försäkrings- och handelsregistren å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 2,000

ävensom medgiva, att de till nämnda myndigheter inflytande avgifter för sådana registreringar och anmälningar må tillföras detta anslag såsom särskilda uppbördsmedel.

Försäkringsinspektionen.

20. Försäkringsinspektionen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har 1921 års riksdag i riksstaten för år 1922 upptagit det ordinarie reservationsanslaget till upprätthållande av försäkringsinspektionens verksamhet med 130,400 kronor, att av bidrag till försäkringsinspektionen direkt utgå.

Den av riksdagen godkända staten för försäkringsinspektionen har följande utseende:

[23.]

Försäkringsinspektionen.

(ordinarie anslag.)

[23.]	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis beräknade till	kronor	68,000
	Arvoden å 3,000 kronor till två ledamöter	»	6,000
	Till vikariatsersättning, avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, resekostnads- och traktamentsersättningar m. m., förslagsvis beräknat till	»	50,000
	Avlöning åt en å övergångsstat uppförd registrator	»	6,400
Summa kronor			130,400.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu försäkringsinspektionen framlagt förslag till beräkning av det för uppehållande av ämbetsverkets verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga anslag.

Inspektionen förmäler sig vid uppgörandet av berörda anslagsberäkning hava haft under övervägande frågan, huruvida icke anslaget till vikariatsersättning m. m. kunde nedbringas. Den mest betungande utgiftsposten, som berörde ifrågavarande anslag, hade varit den för tryckning av ämbetsverkets statistiska publikationer. Inspektionen vore emellertid nu betänkt på att inskränka omfånget av berörda publikationer, varigenom en viss begränsning i inspektionens tryckningskostnader skulle kunna ske med åtföljande minskning i anslaget. Å andra sidan hade försäkringsinspektionen för framtiden att räkna med väsentligt förhöjd hyresavgift för ämbetsverkets lokal. Härtill komme, att utgiftsposten för belysning och uppvärmning jämväl komme att ökas, då den nya ämbetslokalen, som av inspektionen jämlikt Kungl. Maj:ts tillstånd förhysrts från och med den 1 oktober 1921, vore väsentligt större än den förra lokalen. Utgiftsposten resekostnader torde även komma att förete ökning i framtiden, beroende bland annat därpå, att försäkringsinspektionens under år 1919 beslutade omorganisation föranledde ett ökat antal inspektioner av försäkringsbolag på ort och ställe med därav följande resor i landsorten. För dessa utgiftsökningar hade inspektionen likväl icke för avsikt att nu begära höjning av anslaget, då inspektionen fastmer beräknade, att ovanberörda besparingar på tryckningskostnaderna skulle förslå till de här antydda ökade utgifterna. Då försäkringsinspektionen emellertid trodde sig hava ådagalagt, att någon minskning av anslaget för närvarande icke vore möjlig, hade inspektionen beräknat anslaget till hälften av motsvarande anslag i staten för år 1922 eller till 25,000 kronor.

Beträffande övriga i staten ingående anslag har inspektionen i korthet hemställt, att även dessa måtte få utgå med halva beloppet av 1922 års motsvarande riksstatsanslag.

För egen del tillåter jag mig till en början erinra, att 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts i nämnda års statsverksproposition gjorda framställning om förhöjning med 20,000 kronor av det i försäkringsinspektionens dåvarande omkostnadsstat uppförda anslaget å 30,000 kronor till vikariatsersättningar m. m. uttalade, att riksdagen visserligen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke den av Kungl. Maj:t sålunda äskade förhöjningen bort kunna något begränsas, men att riksdagen efter övervägande funnit sig icke böra vidtaga någon nedläggning av anslaget i fråga.

[23.]
Departements-
chefen.

Av en inspektionens skrivelse bilagd tablå över ifrågavarande anslags anlåtande under bland annat dels år 1920 dels ock januari—augusti månader år 1921 framgår, att utgifterna å anslaget uppgått för år 1920 till 47,609 kronor och för sistnämnda tidsperiod till 40,334 kronor 95 öre. Då med hänsyn till de av inspektionen angivna omständigheter någon mera avsevärd minskning i utgifterna från anslaget icke under den närmaste framtiden lär kunna påräknas, helst som från och med år 1922 från anslaget bestridas jämväl de förhöjningar i arvodena till den extra personalen, som betingas av bortfallandet av den förut från särskilt anslag utgående tillfälliga löneförbättringen, har jag ansett mig icke böra framställa någon erinran mot inspektionens beräkning av det för första halvåret 1923 för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsbeloppet.

Icke heller mot inspektionens beräkningar rörande övriga i staten ingående anslagsposter har jag något att invända.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* reservationsanslaget till upprätthållande
av försäkringsinspektionens verksam-
het, nu kronor 130,400,
med halva beloppet eller » 65,200,
att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspek-
tionen.

21. Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen.

[24.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i försäkringsinspektionen å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag beräkna ett belopp av kronor 13,000, att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen.

Statens provningsanstalt.

22. Statens provningsanstalt.

[25.] För upprätthållande av verksamheten vid statens provningsanstalt under år 1922 har riksdagen å ordinarie stat för samma år beviljat ett förslagsanslag å 290,950 kronor, att i första hand utgå av inkomster av provningsanstalten. Av detta anslag belöpa sig 180,950 kronor å anstaltens avlöningsstat och 110,000 kronor å dess omkostnadsstat.

Styrelsen för statens provningsanstalt. Nu har styrelsen för statens provningsanstalt i skrivelse den 30 augusti 1921 framlagt förslag till beräkning av det för uppehållande av anstaltens verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga anslag. Detta förslag innebär en mindre höjning i avlöningsstaten, men även en rätt så avsevärd minskning i omkostnadsstaten, sådana dessa stater äro fastställda för år 1922.

Avlöningsstaten.

Beträffande avlöningsstaten föreslås höjande av anslaget till ålders-tillägg med 500 kronor eller från 2,100 kronor till 2,600 kronor. Till stöd härför anför styrelsen, att utgifterna till ålderstillägg för år 1923 beräknades komma att uppgå till sistnämnda belopp.

Vid bifall härtill skulle avlöningsstaten, för helt år räknat, sluta [25.] å ett belopp av 181,450 kronor, vilket belopp för nu ifrågavarande budgetperiod skulle halveras.

Emellertid ber jag att få erinra, att Kungl. Maj:t, i avsikt att kunna för flertalet av de förvaltningsgrenar, vilka ännu återstå oreglerade efter den lönerreglering, som vid 1921 års riksdag genomfördes för statsdepartementen och de centrala ämbetsverken, till 1922 års riksdag eller senare avlåta förslag till definitiv lönerreglering i anslutning till de nya avlöningsprinciperna, genom beslut den 3 december 1920 uppdragit åt 1902 års lönerregleringskommitté att utsträcka lönerregleringsarbetet till vissa ytterligare områden av statsförvaltningen, däribland, vad nu angår de under handelsdepartementet lydande, å ordinarie stat uppförda verk och institutioner, till statens provningsanstalt.

I ett den 19 november 1921 dagtecknat betänkande har nu nämnda kommitté avgivit förslag till ny definitiv lönerreglering för anstalten.

Innan jag ingår på lönerregleringskommitténs ifrågavarande förslag, tillåter jag mig lämna en kortfattad redogörelse för provningsanstaltens uppkomst, arbetsuppgifter och nuvarande organisation.

Av Kungl. Maj:ts proposition den 25 februari 1919 (nr 165) till 1919 års lagtima riksdag angående anslag till upprätthållande av verksamheten vid statens provningsanstalt m. m. framgår, hurusom anstalten trätt i stället för och är att anse såsom en fortsättning av den tekniska högskolans materialprovningsanstalt, som, efter upphörandet av en förutvarande, år 1875 av järnkontoret upprättad mekanisk provningsanstalt, trädde i verksamhet den 1 juli 1896.

**Provnings-
anstaltens
uppkomst.**

Den organisation av statens provningsanstalt och de därtill anknutna avlöningsbelopp, som i nämnda proposition föreslagits, blevo av riksdagen, enligt dess skrivelse den 12 juni 1919, nr 7 A, godkända.

Till grund för propositionen och riksdagens beslut lågo ett av särskilda, av Kungl. Maj:t den 7 september 1917 förordnade kommitterade uppgjort förslag samt ett av lönerregleringskommittén den 25 november 1918 avgivet utlåtande (nr 145).

Den av 1919 års lagtima riksdag godkända organisationen av statens provningsanstalt och de i sammanhang därmed bestämda avlöningar och avlöningsvillkor för den ordinarie personalen äro — med frånseende av dyrtidstillägg och för vissa befattningshavare tillfällig löneförbättring — allt fortfarande i tillämpning; dock att enligt beslut av 1921

[25.] års riksdag från och med år 1922 tillkommit ytterligare en förste avdelningsingenjörsbefattning.

Vidkommande tidigare organisations- och avlöningsförhållanden vid den provningsanstalt, av vilken den nu ifrågavarande utgör fortsättning, tillåter jag mig, utöver vad kommittén i föreliggande utlåtande därom erinrar, hänvisa till de redogörelser i dessa hänseenden, som finnas intagna i förenämnda proposition till 1919 års lagtima riksdag.

**Anstaltens
uppgifter.**

För statens provningsanstalt är instruktion av Kungl. Maj:t utfärdad den 12 november 1919 (Svensk författningssamling nr 893).

Enligt 1 § i denna instruktion har statens provningsanstalt till uppgift att för det allmännas och för enskildas räkning samt i vetenskapligt syfte utföra provningar och undersökningar av materialier, konstruktionsdelar, instrument och apparater med avseende på deras mekaniska, kemiska och fysiska egenskaper och beskaffenhet.

Provningarna och undersökningarna utföras:

a) på uppdrag av offentliga myndigheter och institutioner samt enskilda mot betalning;

b) i tekniskt-vetenskapligt syfte för en fortgående utveckling av anstaltens arbetsmetoder;

c) i det allmännas eller vetenskapens intresse, i den mån det kan ske utan avsevärda extra kostnader för anstalten eller för ändamålet erforderliga särskilda medel ställas till anstaltens förfogande samt i den utsträckning övriga arbeten inom anstalten det medgiva.

**Anstaltens
organisation.
Styrelse.**

Ledningen av provningsanstalten utövas av en styrelse, bestående av fem av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter samt anstaltens chef. Av nämnda fem ledamöter förordnas en efter förslag av kommerskollegium, en efter förslag av tekniska högskolans styrelse, en efter förslag av ingenjörsvetenskapsakademien och en efter förslag av järnkontoret; den återstående ledamoten bör representera annan industri än järnhanteringen (4 §).

Inspektör.

Kungl. Maj:t utser, efter förslag av styrelsen, en av dess ledamöter till provningsanstaltens inspektör. Honom åligger att övervaka verksamheten vid provningsanstalten i dess enskildheter, därvid han jämväl har att inhämta närmare kännedom om de provningsmetoder, som tillämpas vid anstalten, att biträda provningsanstaltens chef med råd och uppläsningar, därest sådana av honom begäras, samt att, därest av anstaltens uppdragsgivare yppas klagomål över undersökningars ut-

förande eller av annan anledning, pröva klagomålen samt föreslå de åtgärder, vartill han kan finna klagomålen böra föranleda (7 §). [25.]

Provningsanstalten omfattar tillsvidare fem tekniska avdelningar samt en kontorsavdelning.

Anstaltens
uppdelning
på avdel-
ningar.

De tekniska avdelningarna hava huvudsakligen nedannämnda uppgifter:

I. *Mekaniska avdelningen:*

Mekaniska
avdelningen.

a) hållfasthets- och andra mekaniska undersökningar av metaller, trä, läder och dylikt samt konstruktionsdelar därav;

b) värmebehandlingsundersökningar av järn, stål och andra metaller;

c) mikroskopiska och mikrografiska undersökningar av metaller och bergarter; samt

d) mekaniska undersökningar av smörjmedel och dylikt.

Till denna avdelning hör även en mekanisk verkstad.

II. *Byggnadstekniska avdelningen:*

Byggnads-
tekniska
avdelningen.

a) mekaniska och fysikaliska undersökningar av naturlig och konstgjord byggnadssten, cement, betong och andra byggnadsmaterialier; samt

b) eldsäkerhets- och värmetekniska undersökningar av byggnadsmaterialier och byggnadskonstruktioner.

III. *Elektriskt-fysikaliska avdelningen:*

Elektriskt-
fysikaliska
avdelningen.

a) elektriska och magnetiska undersökningar;

b) undersökningar av elektriska instrument, apparater och maskiner;

c) fonometriska undersökningar; samt

d) termometriska och andra fysikaliska undersökningar.

IV. *Bergskemiska avdelningen:*

Bergs-
kemiska
avdelningen.

a) analyser och kemiska undersökningar av metaller, malmer, bergarter och dylikt; samt

b) undersökningar av tekniska produkter av oorganisk natur.

V. *Kemiskt-tekniska avdelningen:*

Kemiskt-
tekniska
avdelningen.

a) analyser och kemiska undersökningar av brännmaterialier, oljor, torrdestillationsprodukter och dylikt;

b) undersökningar av tekniska produkter av organisk natur, såsom asfalt, cellulosa, gummi, läder, garvämnen och dylikt, dock icke läkemedel, närings- och njutningsmedel; samt

c) kemiska och mekaniska undersökningar av papper och textilvaror.

[25.]
Kontors-
avdelningen.

Kontorsavdelningen har till uppgift att verkställa diarieföring av inkommande ärenden, att ombesörja utskrifter samt expediering av intyg och skrivelser, att mottaga och enligt särskilda föreskrifter förvalta samt redovisa alla till anstalten inflytande penningmedel, att efter vederbörliga utanordningar verkställa utbetalningar, att föra anstaltens räkenskaper, att upplägga och föra förteckning över de till anstalten hörande inventarier samt att utföra erforderligt statistiskt arbete (3 §).

Personal.

Den ordinarie personalen vid provningsanstalten utgöres av, utom chefen, fem avdelningschefer, vilka förestå var sin tekniska avdelning, fyra förste avdelningsingenjörer, fem avdelningsingenjörer, en kassör och räkenskapsförare, vilken förestår kontorsavdelningen, åtta kvinnliga biträden av tredje graden och ett kvinnligt biträde av andra graden, en förste verkmästare, en verkmästare, en instrumentmakare och en vaktmästare.

Vid anstalten äro vidare anställda manliga assistenter, för närvarande fyra till antalet.

Därjämte anställas, i mån av behov och anvisade tillgångar, extra personal, varförutom, då så visar sig erforderligt, anlitas biträde av sakkunniga och antages tillfällig personal (10 §).

För år 1922
gällande
avlöningsstat.

Den för år 1922 gällande avlöningsstaten för statens provningsanstalt är av följande utseende:

[25.]

Avlöningsstat	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa		Ordinarie anslag
1 chef.....	7,000	3,000	1,000	11,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.	
1 avdelningschef.....	5,000	2,500	600	8,100		
4 avdelningschefer.....	20,000	10,000	2,400	32,400		
1 förste avdelningsingenjör.....	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.	
3 förste avdelningsingenjörer ...	10,800	5,400	1,200	17,400		
1 avdelningsingenjör.....	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.	
4 avdelningsingenjörer.....	8,800	6,000	1,200	16,000		
1 kassör och räkenskapsförare ..	2,200	1,500	300	4,000		
Misräkningspenningar till sistnämnde befattningshavare ...	—	—	—	300	} Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kr., efter 10 år med ytterligare 200 kr. och efter 15 år med än ytterligare 200 kr.; skollande av varje avlöningsförhöjning 100 kr. anses tillhöra lön och 100 kr. tjänstgöringspenningar.	
1 assistent (manlig) arvode.....	—	—	—	3,000		
3 assistenter (manliga) arvoden	—	—	—	9,000		
1 kvinnligt biträde av tredje graden (registrator).....	1,500	700	200	2,400	} Efter 3 år kan lönen höjas med 300 kr., efter 6 år med ytterligare 300 kr. och efter 9 år med än ytterligare 300 kr.	
1 dito av dito (assistent) ...	1,500	700	200	2,400		
5 kvinnliga biträden av dito (assistent) ...	7,500	3,500	1,000	12,000		
1 kvinnligt biträde av dito (skrivbiträde).....	1,500	700	200	2,400	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 6 år med ytterligare 100 kr. och efter 9 år med än ytterligare 100 kr.	
1 dito av andra graden.....	1,300	500	200	2,000		
1 förste verkmästare jämte fri bostad med bränsle och elektriskt ljus, därest sådant anordnats.....	1,700	1,050	250	3,000		
1 verkmästare.....	1,700	1,050	250	3,000	} Efter 3 år kan lönen höjas med 200 kr., efter 6 år med ytterligare 200 kr. och efter 9 år med än ytterligare 200 kr.	
1 instrumentmakare.....	1,500	700	200	2,400		
1 vaktmästare.....	900	550	150	1,600		
Inspektörens arvode.....	—	—	—	1,000	} Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 6 år med ytterligare 100 kr. och efter 9 år med än ytterligare 100 kr.	
Till vikariatsersättningar, extra biträden och övertid ersättningar.....	—	—	—	35,650		
Säger.....	—	—	—	178,850		
Anslag till ålderstillägg, förslagsvis.....					2,100	180,950

Anmärkningar:

1. Den förste verkmästaren tillkommande förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Åtnjutes lyse, skall förste verkmästaren

[25.]

självt bekosta armatur och lampor. Boställehavaren skall vara pliktig att själv verkställa eller bekosta sågning, huggning och uppbärning av för bostaden avsett bränsle.

2. Därest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas vaktmästaren, skall av lönen avstås för bostad med bränsle 300 kronor för år samt för lyse 25 kronor om året. Därest vaktmästaren åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme, men icke i övrigt erforderligt bränsle, ävensom då bostadsförmånen är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava övan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lägre löneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebär allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kw.-timmar. Åtnjutes lyse, skall vaktmästaren själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skola i fråga om förmån av bostad m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av kungl. kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, sådan denna paragraf lyder i kungl. kungörelsen den 9 juli 1920. (Svensk författningssamling 1918, nr 836, och 1920, nr 584.)

Kompetensfordringar.

Vad beträffar kompetensfordringarna för de å provningsanstaltens stat upptagna befattningar, innehåller 12 § i instruktionen följande i fråga om chefs- och avdelningschefsbefattningarna:

För anstaltens chef.

Provningensanstaltens chef, vilken äger titel av professor, bör besitta tekniskt-vetenskaplig skicklighet jämte praktisk erfarenhet inom området för anstaltens verksamhet.

För avdelningschef.

Avdelningschef bör hava avlagt högre teknisk examen samt vara teoretiskt utbildad och praktiskt erfaren inom avdelningens arbetsområde. Undantagsvis må till ifrågavarande befattning kunna utnämnas person, som besitter särskild skicklighet och lämplighet för befattningen, ändock han icke avlagt högre teknisk examen.

Chefen för mekaniska avdelningen skall därjämte vara uti järnhantering och särskilt provning av järn och stål teoretiskt utbildad och praktiskt erfaren.

För övriga befattningshavare.

I fråga om övriga å anstaltens stat upptagna befattningshavare äro i gällande instruktion eller annorstädes några kompetensfordringar icke föreskrivna.

Åligganden.

För anstaltens chef.

Bestämmelserna angående chefsens för provningsanstalten ämbetsåligganden återfinnas i 13 § i instruktionen. Enligt sagda paragraf åligger det chefen, som äger ensam beslutanderätt i alla sådana frågor, som icke ankomma på styrelsens prövning,

1) att i enlighet med instruktionen och av styrelsen för anstalten meddelade föreskrifter utöva den närmaste ledningen av anstaltens verksamhet;

2) att vaka över anstaltens tidsenliga utveckling;

3) att företaga utav tjänsten påkallade resor; och

4) att rekvirera de till upprätthållande av anstaltens verksamhet beviljade anslag eller eljest anvisade medel samt att ansvara för att alla för anstaltens räkning uppburna medel behörigen användas och att full-

ständiga räkenskaper föras över medel, som av anstalten uppburits och utgivits. [25.]

Beträffande övriga å anstaltens stat upptagna befattningshavares åligganden skola jämlikt § 5 i gällande instruktion föreskrifter fastställas av styrelsen uti särskild arbetsordning. Enligt vad jag inhämtat, har emellertid någon arbetsordning ännu icke av styrelsen fastställts, utan är instruktionen för befattningshavare vid tekniska högskolans materialprovvningsanstalt av den 30 december 1918 i tillämpliga delar fortfarande gällande; ny arbetsordning är emellertid under utarbetande.

Enligt sistsagda instruktion ålägg de särskilda befattningshavarna följande:

avdelningschef:

För avdelningschef.

att i enlighet med av styrelsen och av anstaltens föreståndare meddelade föreskrifter förestå och fördela arbetet inom resp. avdelning;

att därvid vaka över att arbetsuppgifterna på ett noggrant och skyndsamt sätt utfördes i enlighet med av anstaltens föreståndare fastställda arbetsmetoder;

att för föreståndaren föreslå arbetsmetoder för de uppdrag, som tillkomme avdelningen;

att bidra till att anstalten utövade den vetenskapligt-tekniska verksamhet, som angivits i ett av Kungl. Maj:t utfärdat reglementes § 1;

att jämte anstaltens föreståndare underskriva de intyg, i vilka ingått resultat från avdelningen;

1:ste avdelningsingenjör:

För förste avdelningsingenjör.

att i enlighet med av anstaltens föreståndare och avdelningschefen meddelade föreskrifter utföra avdelningen tillkommande arbeten;

att vid förfall för eller i frånvaro av avdelningschefen eller när denna befattning var vakant utöva avdelningschefens åligganden;

avdelningsingenjör:

För avdelningsingenjör.

att i enlighet med av anstaltens föreståndare och avdelningschefen meddelade föreskrifter utföra avdelningen tillkommande arbeten;

att vid förfall för eller i frånvaro av förste avdelningsingenjören eller när denna befattning var vakant utöva förste avdelningsingenjörens åligganden;

övriga befattningshavare:

För övriga befattningshavare.

att i enlighet med av anstaltens föreståndare och vederbörande avdelningschef meddelade föreskrifter på ett noggrant och skyndsamt sätt utföra tilldelade arbeten;

att ställa sig till efterrättelse de allmänna ordningsregler, som av styrelsen fastställts för arbetet vid anstalten.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[25.]
Arbetstid.

Enligt 15 § i den för anstalten gällande instruktion skall den dagliga arbetstiden vid anstalten varje söckendag utgöra för ingenjörsoch kontorspersonalen sju effektiva timmar, dock att i fråga om kassören och räkenskapsföraren styrelsen må bestämma den tid, han skall förrätta arbete å tjänsterummet. För verkstads- och arbetarpersonal bestämmer styrelsen antalet arbetstimmar.

Hos anstalten anställd person är dock skyldig att, när brådskanie arbeten föreligga, efter anmodan av anstaltens chef eller avdelningschefer tillfälligtvis tjänstgöra å anstalten utöver den sålunda föreskrivna arbetstiden.

För sålunda anbefallt övertidsarbete utbetalas — dock icke till anstaltens chef samt avdelningschef — ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Enligt »allmänna ordningsföreskrifter» för arbetet vid anstalten, fastställda av styrelsen den 8 februari 1921, skall ordinarie dagliga arbetstiden

för ingenjör-, assistent- och kontorspersonal börja klockan 9 f. m. och utgöra 7 effektiva timmar mellan klockan 9 f. m. och 5 e. m.;

för verkstads- och arbetarpersonalen börja klockan halv 8 f. m. och utgöra 8 effektiva timmar mellan klockan halv 8 f. m. och 5 e. m.

Tillfälligtvis må med anstaltens chef eller avdelningschef överenskommas om annan arbetstid.

Jag övergår nu till att redogöra för löneregleringskommitténs föreliggande förslag.

1902 års löne-
regerings-
kommitté.

Kommittén har därvid till en början ansett sig böra i korthet erinra om de avlöningsförhållanden, som voro rådande vid anstalten, innan den nu gällande avlöningsstaten trädde i tillämpning; och har kommittén i sådant avseende anført följande:

Avlöningsför-
hållandena
vid anstalten
före den nu
gällande
staten.

»Vad då först chefens för provningsanstalten löneförmåner beträffar, utgick hans hela inkomst ända till år 1918 i form av tantième. Åren 1918 och 1919 uppbar han däremot fast lön å 11,000 kronor jämte krigstids-(dyrtids-)tillägg därå.

Enligt propositionen nr 165 till 1919 års lagtima riksdag utgjorde chefens inkomster:

För chefen.

år 1914 (tantième)		kronor 10,420
» 1915 »		» 13,445
» 1916 »		» 13,925
» 1917 »		» 15,343
» 1918 (lön och krigstidstillägg)		» 12,760.

År 1919 uppgick hans sammanlagda inkomst, enligt vad kommittén inhämtat, till 15,608 kronor.

[25.]

Enär provningsanstalten före dess ombildning till en statsinstitution i egentlig mening måste drivas såsom affärsföretag på chefens personliga ekonomiska risk, var åt denne i vidsträckt mån överlämnat att bestämma över avlöningarna för vid anstalten anställd personal. Dessa avlöningar kunde icke heller fixeras till bestämda belopp för viss befattning utan voro fastmera synnerligen beroende av, dels vilken person vid tillfället varit tillgänglig för befattningen, dels ock på de ekonomiska konjunkturer, av vilka anstalten var beroende.

Enligt i nyssnämnda proposition lämnade uppgifter uppgingo under åren 1916—1917 avlöningarna för nedanstående personal till följande ungefärliga belopp:

Chefens närmaste man på

mekaniska	avdelningen		cirka kronor	4,000
byggnadstekniska	»		»	4,500
bergskemiska	»		»	8,000
kemiskt-tekniska	»		»	6,700.

För avdelningscheferna.

Beträffande föreståndaren för elektriska avdelningen voro sådana särskilda anordningar i avlöningshänseende träffade, att hans avlöningsförmåner icke kunde anses jämförbara med övriga avdelningsföreståndares.

Även för andra befattningshavare voro lönerna synnerligen olika. Sålunda varierade avlöningarna för manliga assistenter mellan 200 och 350 kronor per månad och för kvinnliga assistenter och kontorsbiträden mellan 100 och 175 kronor per månad.

För övriga befattningshavare.

I detta sammanhang må ock erinras om det förslag till avlöningsstat för provningsanstaltens ordinarie personal, som år 1913 efter uppdrag av tekniska högskolans styrelse framlades av anstaltens inspektör J. A. Brinell och dess chef J. O. Roos av Hjelmsäter. Detta förslag hade följande utseende:

År 1913 avgivet förslag till avlöningsstat.

	Avlöning Kronor	Kronor
Chefen	9,000	9,000
5 avdelningsföreståndare (2 ålderstillägg à 500 kronor)	5,800	29,000
3 assistenter (3 » » 500 »	4,000	12,000
2 andre assistenter, kvinnliga (2 » » 300 »	2,400	4,800
1 kamrerare (3 » » 500 »	4,000	4,000
1 registrator, kvinnlig (2 » » 200 »	2,000	2,000
1 verkmästare (2 ålderstillägg à 300 kronor jämte fri bostad) ...	2,400	2,400
1 vaktmästare (1 » » 100 » » ») ...	1,400	1,400

15

Kronor 64,600.

En jämförelse mellan detta förslag och det år 1917 framlagda förslag till avlöningsstat, som låg till grund för meromnämnda proposition nr 165 vid 1919 års lagtima riksdag, utvisar en icke ringa förhöjning av avlöningsförmånerna enligt det senare förslaget för de högre befattningshavarna vid anstalten. Under det att nämligen avlöningen till chefen enligt det förstnämnda förslaget utgjorde 9,000 kronor, uppgick den enligt det senare till 11,000 kronor, och medan enligt det första förslaget avdelningscheferna placerades i hittillsvarande andra normalgraden, ställdes de enligt det senare förslaget i tredje normala graden.

Jämförelse mellan 1913 och 1917 års förslag till avlöningsstat.

[25.] Såsom av det föregående framgår, blev det senare förslaget i de delar, som nu omnämnts, av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt.»

I fråga om det av löneregleringskommittén nu uppgjorda förslaget anför kommittén följande:

Kommitténs
nu uppgjorda
förslag.

Avlöning åt
ordinarie
befattnings-
havare.

»Då kommittén nu går att framlägga förslag till placering av befattningarna vid provningsanstalten å den löneskala, som innefattas i 9 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vill kommittén till en början frambålla, hurusom de avlöningsförmåner, som för närvarande tillgodonjutas av befattningshavare vid anstalten, på sin tid bestämdes under intryck av de avlöningsförhållanden, som då rådde å de industriella områdena. Likaså må ock påpekas, att vid förordandet av nu utgående avlöningar till ingenjörs- och kontorspersonalen särskild hänsyn fästes vid, att arbetstiden för dessa befattningshavare var längre än för befattningshavare vid det stora flertalet centrala ämbetsverk.

Då det nu gällt att med tillämpning av det nya avlöningssystemet värdesätta befattningarna hos provningsanstalten, har kommittén, med uppmärksammande av nyssnämnda omständigheter, även haft att taga hänsyn till den ställning, befattningarna i förhållande till arbetets art kunna anses intaga i jämförelse med andra befattningar inom statsförvaltningen.

Vad då först löneförmånerna för *provningsanstaltens chef* och *dess avdelningschefer* beträffar, utgör chefens avlöning, fränsett dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 1,500 kronor, 11,000 kronor eller enahanda belopp, som för närvarande tillkommer generaldirektör i normalgrad vid centrala ämbetsverk. Avlöningen till avdelningscheferna utgör, likaledes fränsett dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor, 8,100 kronor jämte ålderstillägg å 600 kronor eller samma belopp, som tillkommer tjänstemän i nuvarande tredje normalgraden.

Kommittén har för sin del ansett skäligt, att vid tillämpning av det omförmälda nya avlöningsreglementet chefen för provningsanstalten placeras i den för överdirektör avsedda högsta lönegraden eller andra lönegraden (ortsgrupp G) under avdelning A i den uti 9 § intagna löneplanen samt att han alltså i den till avlöningsreglementet hörande tjänsteförteckningen — under benämningen överdirektör — upptages i lönegraden A 2; hans avlöning skulle sålunda utgöra 15,000 kronor.

Beträffande avdelningschefernas placering i den nya löneplanen har inom kommittén visserligen ifrågasatts, huruvida det icke kunde anses tillfyllest, om dessa befattningshavare hänfördes till lönegraden B 18 eller den lönegrad, varuti flertalet byrådirektörer placerats, men har kommittén efter övervägande funnit skäligt föreslå, att befattningshavarna i fråga hänföras till lönegraden B 19. Deras begynnelselön (i Ortsgruppen G) skulle sålunda utgöra 10,020 kronor och slutlönen 11,460 kronor.

Vidkommande därefter *förste avdelningsingenjörer* och *avdelningsingenjörer* utgöra de förres löneförmåner, fränsett dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor, 5,800 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor och de senares 4,000 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor, likaledes fränsett dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 900 kronor. Enligt kommitténs mening böra förste avdelningsingenjörerna placeras i lönegraden B 15 eller i samma lönegrad som det stora flertalet andragrads tjänstemän i centrala ämbetsverk och avdelningsingen-

jörerna hänföras till lönegraden B 13 eller samma lönegrad som första gradens tjänstemän i sagda verk. Ifrågavarande befattningshavares löneförmåner skulle sålunda utgöra lägst 7,668 kronor respektive 6,420 kronor och högst 9,060 kronor respektive 7,668 kronor.

För *kassören och räkenskapsföraren* uppgå löneförmånerna, missräkningspenningar oberäknade, för närvarande till samma belopp, som tillkomma befattningshavare av nuvarande första normalgraden. Efter tagen kännedom om de göromål, som åligga ifrågavarande befattningshavare, har kommittén emellertid funnit sig icke kunna föreslå honom till placering i samma lönegrad som den, vartill första gradens tjänstemän hänförts.

Under erinran att enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk befattningshavare med så pass omfattande och betydande göromål som huvudkassören vid telegrafverket, distriktskassör vid statens järnvägar och kassör vid statens vattenfallsverk äro hänförda till lönegraden B 13, får kommittén föreslå, att kassören och räkenskapsföraren hos provningsanstalten hänföres till lönegraden B 12. Hans avlöning skulle alltså utgöra lägst 6,048 kronor och högst 7,212 kronor. Huruvida felräkningspenningar må tillerkännas honom på grund av omhänderhavda medel, torde, jämlikt 28 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk, få ankomma på särskild prövning i behörig ordning.

I provningsanstaltens stat äro vidare särskilda arvoden uppförda, ett å 1,000 kronor för *inspektören* samt fyra å 3,000 kronor vardera till *manliga assistenter* vid anstalten. Assistenterna äro sålunda icke att betrakta såsom ordinarie befattningshavare. Kommittén anser arvodena till dem icke böra specifikt upptagas å anstaltens blivande avlöningsstat utan utgå å anslagspost till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. samt bestämmas i överensstämmelse med 34 § i avlöningsreglementet. Det till inspektören utgående arvodet torde däremot fortfarande böra uppföras å staten såsom en särskild anslagspost.

Av manliga befattningshavare finnas slutligen å provningsanstaltens stat upptagna följande: *en förste verkmästare, en verkmästare, en instrumentmakare och en vaktmästare*. Förste verkmästaren och verkmästaren åtnjuta samma kontanta löneförmåner, uppgående till, oavsett dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 750 kronor, 3,000 kronor jämte tre ålderstillägg, vardera å 300 kronor. Förste verkmästaren åtnjuter därjämte fri bostad med bränsle och elektriskt ljus, förmåner, som i enlighet med det nya avlöningsreglementet skulle ersättas medelst avdrag å avlöningen. Kommittén har ansett förste verkmästaren böra placeras i lönegraden B 8 (avlöning lägst 4,350 kronor, högst 5,676 kronor) och verkmästaren i B 6 (avlöning lägst 3,672 kronor, högst 4,596 kronor). Därest nuvarande innehavaren av verkmästarbefattningen erhåller minskning i sina löneförmåner, torde han, till förekommande härav, böra komma i åtnjutande av personligt avlöningstillägg, såsom ock i dylika fall avsett är vid tillämpningen inom den civila statsförvaltningen av det nya avlöningsreglementet.

Instrumentmakaren, som, bortsett från dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring å 600 kronor, åtnjuter en avlöning å 2,400 kronor jämte tre ålderstillägg å 200 kronor vardera, har kommittén ansett böra hänföras till lönegraden B 5 (avlöning lägst 3,300 kronor, högst 4,104 kronor).

Vaktmästaren, som nu är avlönad lika med vaktmästare i allmänhet vid

[25.] centrala ämbetsverk, torde i tjänsteförteckningen böra upptagas under benämningen expeditionsvakt och placeras i lönegraden B 1 (avlöning lägst 2,520 kronor, högst 3,144 kronor).

Av de å provningsanstaltens stat upptagna *kvinnliga befattningshavarna* äro åtta uppförda i nuvarande tredje normalgraden för kvinnliga biträden och en i andra graden. De förra åtnjuta sålunda, fränsett dyrtidstillägg, en begynnelseavlöning å 2,400 kronor och en slutavlöning å 3,000 kronor och den senare en begynnelseavlöning å 2,000 kronor och en slutavlöning å 2,600 kronor.

Av de kvinnliga befattningshavarna, som tillhöra tredje normalgraden, tjänstgör en såsom registrator och en såsom skrivbiträde med mera betydande kvalifikationer; de övriga äro assistenter å kemiskt-tekniska och bergskemiska avdelningarna. Av dessa senare har kommittén ansett två böra placeras i lönegraden C 5 (avlöning lägst 3,204 kronor, högst 3,828 kronor) med benämning laboratoriebiträden av första klass. De övriga fyra assistenterna torde böra hänföras till lönegraden C 4 (avlöning lägst 2,712 kronor, högst 3,204 kronor) och i tjänsteförteckningen upptagas såsom laboratoriebiträden av andra klass. Registratorn ävensom ovannämnda kvalificerade skrivbiträde av nuvarande tredje normalgraden torde böra placeras i lönegraden C 5 och i tjänsteförteckningen upptagas såsom kontorsskrivare. Det kvinnliga biträdet av andra graden torde under benämningen kanslibiträde hänföras till lönegraden C 3 (avlöning lägst 2,574 kronor, högst 3,018 kronor).

Avlöning till
icke-ordinarie befattningshavare.

Såsom förut nämnts, finnas i gällande avlöningsstat för provningsanstalten uppförda arvoden åttio fyra manliga assistenter. På sätt kommittén framhållit, torde dessa arvoden icke specifikt uppföras å den nya staten för anstalten utan beräknas i anslagsposten till avlöningar åttio icke-ordinarie befattningshavare m. m. Att, såsom i 33 § avlöningsreglementet förutsättes kunna ske i förekommande fall, i stat specifikt angiva arvodesbeloppen i fråga, därtill synes nämligen, såsom redan i det föregående antytts, anledning icke förefinnas.

Enligt kommitténs mening bör alltså — fränsett arvodet till inspektören — avlöning åttio den till icke-ordinarie befattningshavare hänförliga personalen utgå från vederbörande anslag till avlöningar åttio icke-ordinarie befattningshavare m. m. och enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t, där ej i särskilda fall Kungl. Maj:t finner sig böra överlåta detta å verket.

Särskilda
avlöningsbestämmelser
m. m.

Enligt 2 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. verk kunna för tjänstemän vid vissa verk jämte reglementets stadganden gälla särskilda, av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade avlöningsbestämmelser.

Samtidigt med utfärdandet den 22 juni 1921 av nämnda avlöningsreglemente (Svensk författningssamling nr 451) har ock utfärdats kungörelse (nr 452), innefattande, bland annat, dylika särskilda bestämmelser beträffande tjänstemän vid vissa angivna verk. Även för befattningshavare vid statens provningsanstalt torde i ett visst avseende speciell föreskrift böra fastställas. Enligt kommitténs mening bör nämligen befattningshavare hos anstalten icke med sin befattning förena sådant enskilt uppdrag inom anstaltens verksamhetsområde, som styrelsen finner inverka olämpligt på eller hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten.

I fråga om anordning vid övergång till utbetalning i efterskott av hela avlöningen samt beträffande särskilda övergångsbestämmelser i övrigt vid tillämpning av det nya avlöningsreglementet torde i avseende å befattningshavare vid prov-

ningsanstalten böra gälla enahanda grunder som beträffande befattningshavare vid åtskilliga andra statens verk.

[25.]

De kontanta avlöningarna till den ordinarie personalen vid statens provningsanstalt bestridas av ett under tionde huvudtiteln anvisat förslagsanslag för upprätthållande av anstaltens verksamhet, att i första hand av inkomster av anstalten direkt utgå. Anslaget utgör för år 1922 290,950 kronor. Av anslaget belöper sig 180,950 kronor å anstaltens avlöningsstat och 110,000 kronor å dess omkostnadsstat.

Avlöningsstat.

Därest, såsom avsett är, det nya avlöningsreglementet skall vinna tillämpning å befattningshavarna vid provningsanstalten, betingas därav förändrade anordningar beträffande avlöningsstaten för anstalten. Därvid torde böra, i den mån och på sätt ske kan, beaktas de allmänna grunder, som finnas angivna i kommitténs betänkande delen LXII, sid. 130 - 133.

Sålunda skulle kostnaderna för avlöningar till de ordinarie befattningshavarna angivas i en anslagspost, varifrån jämväl skulle bestridas de i lönerna ingående belopp, som motsvara nuvarande ålderstillägg. Den i staten nu ingående posten till ålderstillägg skulle sålunda bortfalla.

I fråga om statsdepartement, ett flertal centrala ämbetsverk, fängvårdsstaten m. fl. har beräkningen av storleken av anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän i enlighet med av kommittén angivna grunder skett sålunda, att kostnaden för en var ordinarie tjänsteman beräknats efter avlöningen i näst högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad, varvid ortgruppen bestämts efter den av Kungl. Maj:t för kommunikationsverken fastställda grupperingen. Enligt denna beräkningsgrund har kommittén beträffande provningsanstalten upptagit anslagsposten »avlöningar till ordinarie befattningshavare» till 193,000 kronor. Anslagsposten måste hava förslagsanslags natur. Från denna anslagspost torde ock, i enlighet med vad bestämt blivit för statsdepartement m. fl. verk, böra bestridas begravningshjälp och eventuell kostnad för läkarvård.

Vidare bör å avlöningsstaten för provningsanstalten uppföras en särskild anslagspost till vikariatsersättningar åt vikarier å ordinarie befattningar. Denna post, som likaledes måste hava förslagsanslags natur, har av kommittén, efter inhämtad uppgift, upptagits till 3,000 kronor.

Å provningsanstaltens avlöningsstat bör ävenledes, såsom förut antytts, upptagas en anslagspost till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m. Av denna post skulle ock kostnaden för övertidsarbete, där sådan förekommer, bestridas i enlighet med vad för dylika fall blivit beträffande vissa andra verk bestämt. Anslagsposten i fråga har kommittén, med ledning av inhämtade upplysningar, funnit böra skäligen beräknas till högst 56,000 kronor.

Såsom förut nämnts, bör slutligen å provningsanstaltens avlöningsstat upptagas det till inspektören utgående arvudet.

Godtages vad kommittén i olika hänseenden föreslagit, skulle *avlöningsstaten* för provningsanstalten få följande utseende:

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	kronor 193,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> , <i>högst</i>	» 56,000
Inspektörens arvode	» 1,000

Summa förslagsanslag kronor 253,000.

[25.]

Till ledning vid bedömandet av den kostnadsökning, som tillämpning av kommitténs förevarande förslag till ny definitiv lönereglering beträffande befattningshavare vid statens provningsanstalt skulle medföra, tillåter sig kommittén meddela nedanstående uppgifter.

Enligt riksstaten för år 1922 slutar avlöningsstaten för statens provningsanstalt å ett belopp av kronor 180,950.

Läggas härtill kostnaderna för tillfällig löneförbättring för vissa befattningshavare » 21,000,

erhålles en totalsumma av kronor 201,950.

Den av löneregleringskommittén framlagda nya avlöningsstaten slutar å ett belopp av » 253,000.

Oberäknat den kostnadsökning, som första året för den nya avlöningsstatens tillämpning föranledes av löneökningen vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen, skulle kommitténs förslag sålunda kunna anses medföra en merkostnad av kronor 51,050.

Härvid har emellertid hänsyn ej tagits till dyrtidstillägg och de bestämmelser i utjämningsyfte, som av riksdagen år 1921 vidtagits och tilläventyrs även under följande år kunna vardas vidtagna beträffande dyrtidstillägg för befattningshavare vid nyreglerade och dyrtidstillägg för befattningshavare vid icke-nyreglerade verk.

Under åberopande av vad förut anförts, får kommittén hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1922 års riksdag

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1923 äga tillämpning å befattningshavare vid statens provningsanstalt;

dels besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen må under tionde huvudtiteln införas följande:

Verk och befattningar	Avdelning och lönegrad enligt löneplanen
Tionde huvudtiteln.	
<i>Statens provningsanstalt.</i>	
1 överdirektör	A 2
5 avdelningschefer	B 19
4 förste avdelningsingenjörer	B 15
5 avdelningsingenjörer	B 13
1 kassör och räkenskapsförare	B 12
2 kontorsskrivare	C 5
2 laboratoriebiträden av 1:a klass	C 5
4 » » 2:a »	C 4
1 kanslibiträde	C 3
1 förste verkmästare	B 8
1 verkmästare	B 6
1 instrumentmakare	B 5
1 expeditiönsvakt	B 1

dels godkänna följande särskilda bestämmelse att från och med den 1 januari 1923 lända till efterrättelse beträffande befattningshavare vid statens provningsanstalt:

[25.]

såsom tillägg till 3 § i avlöningsreglementet skall gälla, att med ordinarie befattning ej må förenas sådant enskilt uppdrag inom provningsanstaltens verksamhetsområde, som styrelsen finner inverka olämpligt på eller hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten;

dels ock godkänna det av kommittén framlagda förslag till avlöningsstat för statens provningsanstalt.»

I en den 21 december 1921 dagtecknad skrivelse har sedermera styrelsen för statens provningsanstalt på i skrivelsen närmare angivna skäl *dels* hemställt, att avdelningscheferna vid anstalten måtte placeras i lönegraden B 20, *dels ock* erinrat, att ett bifall till kommitténs förslag till placering av de i anstaltens stat upptagna båda verkmästarebefattningarna kunde komma att medföra minskning i de löneförmåner, som för närvarande utginge till dessa befattningars innehavare. Under åberopande av en skrivelsen bilagd, till Kungl. Maj:t ställd skrift från förste verkmästaren vid anstalten har styrelsen tillika uttalat, att styrelsen ansåge, att denne befattningshavare borde placeras i lönegraden B 9.

*Styrelsen för
statens prov-
ningsanstalt.*

För egen del anser jag mig i allo kunna godtaga det av löneregeringskommittén framlagda förslaget till avlöningsstat och tjänsteförteckning för statens provningsanstalt ävensom det av kommittén i avseende å befattningshavarna vid nämnda anstalt förordade tillägget till 3 § i avlöningsreglementet. I anledning av vad styrelsen för statens provningsanstalt anfört därutinnan, att de nuvarande innehavarna av de båda verkmästarebefattningarna hos anstalten kunde, därest de placerades i de av kommittén beträffande dem föreslagna lönegrader, komma att lida minskning i sina hittills åtnjutna löneförmåner, vill jag endast erinra, att, på sätt löneregeringskommittén också anmärkt, det ju för dylika fall är avsett, att vederbörande befattningshavare skola beredas skillnaden motsvarande personliga avlöningstillägg.

*Departements-
chefen.*

I avseende å övergången till de nya avlöningsbestämmelserna torde det, såsom kommittén erinrat, vara nödvändigt att meddela vissa närmare föreskrifter i överensstämmelse med vad som ägt rum vid den under fjolåret beslutade löneregeringen för statsdepartementen och de centrala verken.

I sådant hänseende torde riksdagens beslut till en början böra påkallas för möjliggörande av övergång till vad i avlöningsreglementet stadgas om utbetalning i efterskott av samtliga avlöningsförmåner. Jag tillstyrker alltså, att hos riksdagen äskas medgivande till att, där tjänsteman vid anstalten med tillämpning av hittills gällande avlöningsbe-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[25.] stämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring — i förskott, må vid ingången av januari månad 1923 till honom på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad han skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1922 innehade, i förskott uppburit för januari månad 1923, om de hittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjutit fri bostad jämte fritt bränsle eller fri bostad jämte fri uppvärmning och belysning, bör ökas med värdet, enligt styrelsens för anstalten uppskattning, av denna förmån för en månad.

Kostnaden för berörda övergångsanordning torde, i likhet med vad 1921 års riksdag för motsvarande fall medgivit, böra få bestridas av anslagsposten till avlöningar åt ordinarie tjänstemän.

Vidare torde av riksdagen böra utverkas en allmän förklaring om, att övriga i dess skrivelse den 22 februari 1921, nr 55, lämnade medgivanden i anledning av den av riksdagen då beslutade löneregleringen för statsdepartementen och de centrala ämbetsverken må i tillämpliga delar gälla även beträffande statens provningsanstalt.

Den av mig förordade avlöningsstaten för statens provningsanstalt slutar, för helt år räknat, å 253,000 kronor. För nu ifrågavarande budgetperiod synes mig därav böra beräknas hälften eller sålunda 126,500 kronor.

Omkostnadsstaten.

Den för år 1922 gällande omkostnadsstaten för statens provningsanstalt slutar å ett belopp av 110,000 kronor, fördelat på följande poster:

Till gas och elektrisk ström, förslagsanslag	kronor 12,000
» värme, förslagsanslag	» 20,000
» inventarier och inventariers underhåll, förslagsanslag, högst	» 10,000
» bibliotek, förslagsanslag, högst	» 3,000
» glasvaror, förslagsanslag	» 5,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., förslagsanslag	» 25,000
» laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., förslagsanslag	» 20,000
» expenser, förslagsanslag	» 12,000
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., förslagsanslag	» 3,000.

Styrelsen för
statens prov-
ningsanstalt.

Med hänsyn till den fortskridande prissänkningen å nyttigheter föreslår nu styrelsen för statens provningsanstalt i sin ovannämnda

skrivelse den 30 augusti 1921 följande sänkningar, för år räknat, av förslagsanslagen å den för år 1922 fastställda omkostnadsstaten:

[25.]

Förslagsanslaget å 20,000 kronor till »värme» borde sänkas till 10,000 kronor, förslagsanslaget, högst, å 10,000 kronor till »inventarier och inventariers underhåll» till 8,000 kronor, förslagsanslaget å 5,000 kronor till »glasvaror» till 4,000 kronor, förslagsanslaget å 25,000 kronor till »tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m.» till 22,000 kronor, förslagsanslaget å 20,000 kronor till »laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m.» till 18,000 kronor och förslagsanslaget å 12,000 kronor till »expenser» till 11,000 kronor.

I sin helhet skulle sålunda, för år räknat, omkostnadsstaten från och med den 1 januari 1923 minskas med ett belopp av 19,000 kronor eller från 110,000 kronor till 91,000 kronor och erhålla följande utseende:

Omkostnadsstat:

Till gas och elektrisk ström, förslagsanslag	kronor 12,000
» värme, förslagsanslag	» 10,000
» inventarier och inventariers underhåll, förslagsanslag, högst	» 8,000
» bibliotek, förslagsanslag, högst	» 3,000
» glasvaror, förslagsanslag	» 4,000
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., förslagsanslag	» 22,000
» laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., förslagsanslag	» 18,000
» expenser, förslagsanslag	» 11,000
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., förslagsanslag	» 3,000

Summa kronor 91,000.

För budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde varje utgiftspost upptagas med ett belopp, motsvarande hälften av det för helt år beräknade, med undantag dock för utgiftsposten »försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m.», vilken post, på grund av att försäkringsavgifterna till övervägande del erlades under senare halvåret, borde sättas till 1,000 kronor. För budgetperioden borde alltså för täckande av utgifterna å omkostnadsstaten beräknas ett sammanlagt belopp av 45,000 kronor.

De av styrelsen förordade ändringarna i omkostnadsstaten för provningsanstalten föranleda icke någon erinran från min sida. För helt

*Departement-
schefen.*

- [25.] år räknat skulle alltså denna stat sluta å 91,000 kronor. Icke heller har jag något att anmärka mot styrelsens beräkning av det för första halvåret 1923 erforderliga anslagsbeloppet, dock att för enkelhetens skull jämväl förslagsanslaget å 3,000 kronor, för år räknat, till försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m. synes mig för den budgetperiod, varom nu är fråga, kunna halveras och totalbeloppet för sagda budgetperiod sålunda bestämmas till jämnt hälften av statens slutsumma eller till 45,500 kronor.

Helårsstaten för provningsanstalten skulle således, vid bifall till vad här ovan ifrågasatts, erhålla följande utseende:

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>	kronor	193,000	
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	3,000	
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i> , <i>högst</i>	»	56,000	
Inspektörens arvode	»	1,000	kronor 253,000.

Omkostnadsstat:

Till gas och elektrisk ström, <i>förslagsanslag</i>	kronor	12,000	
» värme, <i>förslagsanslag</i>	»	10,000	
» inventarier och inventariers underhåll, <i>förslagsanslag</i> , <i>högst</i>	»	8,000	
» bibliotek, <i>förslagsanslag</i> , <i>högst</i>	»	3,000	
» glasvaror, <i>förslagsanslag</i>	»	4,000	
» tillfälliga biträden, tjänsteresor m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	22,000	
» laboratorieutensilier, kemikalier, materialier, förbrukningsartiklar, provningsanordningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	18,000	
» expenser, <i>förslagsanslag</i>	»	11,000	
» försäkring av byggnader och utrustning, underhåll av tomten m. m., <i>förslagsanslag</i>	»	3,000	» 91,000

Förslagsanslag kronor 344,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

Å övergångsbudgeten torde, i enlighet med vad jag ovan anfört, anslaget till provningsanstalten bära upptagas med hälften av nyssberörda belopp eller sålunda med 172,000 kronor.

[25.]

Rörande anstaltens inkomster vill jag i detta sammanhang erinra, att desamma under fjolåret av anstaltens styrelse beräknades för år 1922 komma att uppgå till ett belopp av 304,400 kronor, däri inbegripet ett bidrag från järnkontoret å 4,400 kronor. I sin ovannämnda skrivelse den 30 augusti 1921 har nu styrelsen anfört, att det icke syntes sannolikt, att denna inkomst skulle kunna uppnås. Till följd av den stora arbetsinskränkningen inom industrien hade nämligen uppdragen under år 1921 varit färre än som beräknats, vadan inkomsterna av verkställda provningar under sistnämnda år torde komma att med cirka 10 procent understiga de beräknade. Även för år 1923 borde av enahanda skäl provningsinkomsterna uppskattas 10 procent lägre än det för år 1922 i sådant hänseende ursprungligen beräknade beloppet eller sålunda till 270,000 kronor. Hälften av detta belopp eller 135,000 kronor jämte hälften av järnkontorets bidrag eller 2,200 kronor, d. v. s. tillhoppa 137,200 kronor, borde enligt styrelsens mening upptagas såsom påräknelig inkomst av anstaltens verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923.

Inkomstberäkning.

Mot vad styrelsen sålunda anfört finner jag mig icke hava något att erinra och tillstyrker alltså, att vid beräkningen av statsverkets inkomster titeln »Inkomster av statens provningsanstalt» upptages i överensstämmelse med vad styrelsen hemställt.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Hemställan.

dels förklara, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1923 äga tillämpning å befattningshavare vid statens provningsanstalt;

dels besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen må under tionde huvudtiteln införas följande:

— — — — —

[25.]

Statens provningsanstalt.

överdirektör	A 2
avdelningschefer	B 19
förste avdelningsingenjörer	B 15
avdelningsingenjörer	B 13
kassör och räkenskapsförare	B 12
kontorsskrivare	C 5
laboratoriebiträden av 1:a klass	C 5
» » 2:a »	C 4
kanslibiträde	C 3
förste verkmästare	B 8
verkmästare	B 6
instrumentmakare	B 5
expeditionsvakt	B 1;

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos statens provningsanstalt på nedanstående sätt:

Befattningshavare.	Avlöningsgrad.
1 överdirektör	A 2
5 avdelningschefer	B 19
4 förste avdelningsingenjörer	B 15
5 avdelningsingenjörer	B 13
1 kassör och räkenskapsförare	B 12
2 kontorsskrivare	C 5
2 laboratoriebiträden av 1:a klass	C 5
4 » » 2:a »	C 4
1 kanslibiträde	C 3
1 förste verkmästare	B 8
1 verkmästare	B 6
1 instrumentmakare	B 5
1 expeditionsvakt	B 1;

dels såsom tillägg till 3 § i avlöningsreglementet godkänna följande särskilda bestämmelse att från och med den 1 januari 1923 lända till efterrättelse beträffande befattningshavare vid statens provningsanstalt:

med ordinarie befattning vid statens provningsanstalt må ej förenas sådant enskilt uppdrag inom anstaltens verksamhetsområde, som styrelsen finner in-

verka olämpligt på eller hinderligt för tjänstgöringen vid anstalten;

[25.]

dels, för helt år räknat, fastställa ovan av mig förordade förslag till stat för statens provningsanstalt att tillämpas från och med år 1923;

dels besluta, att, där vid anstalten anställd tjänsteman, å vilken ovannämnda avlöningsreglemente kommer att äga tillämpning, enligt hittills gällande avlöningsbestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring — i förskott, vid ingången av januari månad 1923 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1922 innehar, i förskott uppburit för januari månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjuter fri bostad jämte fritt bränsle eller fri bostad jämte fri uppvärmning och fri belysning, skall ökas med värdet, enligt styrelsens för statens provningsanstalt uppskattning, av denna förmån för en månad;

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av den i provningsanstaltens stat upptagna anslagsposten till avlöning åt ordinarie tjänstemän;

dels förklara, att övriga av riksdagen i dess skrivelse den 22 februari 1921, nr 55, lämnade medgivanden i anledning av den av riksdagen då beslutade löneregleringen för statsdepartementen och de centrala ämbetsverken må i tillämpliga delar gälla även beträffande statens provningsanstalt;

dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till upprätthållande av statens provningsanstalts verksamhet, nu kronor 290,950, med hälften av det belopp, som, vid bifall till vad ovan föreslagits, skulle utgöra slutsumman av staten för provningsanstalten, eller..... kronor 172,000,

att utgå i första hand av inkomster av statens provningsanstalt.

C. Handel och sjöfart.

1. Bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm.

[26.] Såsom bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm har av riksdagen anslagits för vart och ett av åren 1910—1921 ett belopp av 30,000 kronor och för år 1922 ett belopp av 60,000 kronor. För ett vart av åren 1921 och 1922 har detta understöd uppförts å extra stat med föreskrift tillika, att ena hälften skulle utbetalas under förra och andra hälften under senare halvåret. Ett av riksdagen vid beviljandet av berörda anslag fästade villkor har varit, att vid högskolan skulle finnas ett visst antal friplatser, för de senare åren bestämt till 12.

Bidrag till underhållande av handelshögskolan i Stockholm.
(extra anslag.)

I fråga om organisationen av handelshögskolan och grunderna för dess verksamhet tillåter jag mig hänvisa till vad det vid propositionen nr 51 till 1909 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 19 februari 1909 därom innehåller.

I skrivelse den 23 augusti 1921 har nu styrelsen för handelshögskoleföreningen i Stockholm gjort framställning om statsbidrag till högskolan för år 1923 med enahanda belopp som det av riksdagen senast beviljade eller 60,000 kronor.

Till stöd för berörda framställning anför styrelsen bland annat följande.

Styrelsen för handelshögskoleföreningen.

Jämväl för sin fortsatta verksamhet vore handelshögskolan i hög grad beroende av statens stöd i samma utsträckning, som det senast beviljade understödet innebure. Även då styrelsen med ingången av nästa kalenderår komme i åtnjutande av det förhöjda statsanslaget, bleve det nödvändigt att anlita fonderade medel för att täcka uppkommande brist, trots det att man sökt till det minsta möjliga och i den mån högskolans ställning såsom vetenskaplig institution icke därigenom äventyrades begränsa utgifterna. Understödet från statens sida vore för de kommande åren så mycket mera behövt, som högskolans egna inkomster under tryck av den rådande depressionen vore stadda i nedgång. Under det nyligen tillämdalupna studieåret hade i avgifter från eleverna influtit 163,910 kronor. Samma belopp vore det icke tänkbart att för framtiden påräkna, då de höga avgifterna hämmade frekvensen. Sålunda hade vid ansökningstidens utgång år 1920 125 ansökningar

om inträde vid högskolan inkommit, under det att motsvarande antal år 1921 uppgått till endast 67. En ökad tillströmning till högskolan syntes styrelsen icke vara att påräkna, innan avgifterna sänktes, men vore en sådan åtgärd icke för närvarande möjlig att vidtaga.

[26.]

I ett den 29 augusti 1921 över berörda framställning avgivet utlåtande har kommerskollegium anför, bland annat, att samma skäl, som på sin tid anfördes för en höjning av anslaget, syntes kollegium, med hänsyn till vad föreningen i sin nu förevarande framställning andragit, i lika mån göra sig gällande, då fråga vore om ett bibehållande i fortsättningen av det ökade anslaget. På grund härav och då en avsevärdare nedsättning i anslaget utan tvivel skulle verka i hög grad störande på högskolans arbete, ansåge sig kollegium oförbehållsamt böra förorda framställningen. På grund av budgetsårets omläggning borde emellertid ett äskande hos riksdagen av anslag för ändamålet avse endast första halvåret 1923 och anslagsbeloppet sålunda sättas till 30,000 kronor.

Kommerskollegium.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 av frågan om förhöjt anslag till handelshögskolan uttalade min företrädare i ämbetet, bland annat, att enligt hans uppfattning den vid högskolan meddelade undervisningen verksamt bidragit till främjande av den ekonomiska utbildningen i vårt land. Det årliga statsunderstöd, som högskolan dittills åtnjutit, hade därför enligt hans mening varit till stort gagn. Under sådana omständigheter och enär av den i ärendet då förebragta utredningen framginge, att högskolan, för att icke nödgas inskränka sin verksamhet, vore i oundgängligt behov av ökade inkomster, syntes honom starka skäl tala för, att det till högskolan utgående statsbidraget höjdes på ett sätt, som vore ägnat att verksamt bidraga till lättande av högskolans ekonomiska svårigheter. Han ansåge sig därför, trots den bekymmersamma statsfinansiella situationen, böra varmt tillstyrka, att högskolan bereddes statsunderstöd till det förhöjda belopp, varom handelshögskoleföreningen med instämmande av kommerskollegium gjort framställning.

Departementschefen.

De skäl, som år 1921 föranledde beviljandet av förhöjt anslag till handelshögskolan, äga enligt min mening giltighet även nu. Lika med kommerskollegium anser jag därför, trots den alltjämt hårt pressade budgetära ställningen, att någon sänkning i det senast beviljade anslaget icke bör vidtagas. På grund härav och då det för högskolan är angeläget, att det för första halvåret 1923 avsedda statsbidraget också utbetalas under sagda halvår, tillstyrker jag, att högskolan å övergångs-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[26.] budgeten beredes statsunderstöd till det belopp, varom kommerskollegium hemställt.

Vid utbetalningen av statsbidraget torde, liksom förut varit fallet, böra fästas det villkor, att under den tid, statsbidraget avser, minst 12 friplatser för studerande vid högskolan finnas inrättade.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, under förutsättning att verksamheten vid handelshögskolan i Stockholm fortsättes efter i huvudsak den nu följda plan, såsom bidrag till underhållande av samma skola på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 30,000,

att till handelshögskoleföreningens i Stockholm styrelse utbetalas under villkor, att under förra halvåret 1923 minst tolv friplatser för studerande vid högskolan komma att finnas inrättade.

Export- och handelsstudiestipendier.

[27.] Under en längre följd av år hava till export- och handelsstudiestipendier på extra stat beviljats två särskilda reservationsanslag. I 1922 års riksstat hava dessa anslag sammanförts till ett, som för året upptagits med ett belopp av 10,000 kronor.

*Export- och
handelsstu-
diestipendier.*

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium anmält, att vid 1921 års utgång — förutom nyssberörda belopp av 10,000 kronor — en reservation å 80,288 kronor 79 öre från äldre anslag kunde beräknas disponibel för utdelning av stipendier av nu ifrågasvarande slag.

Vid sådant förhållande saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

Statsunderstöd till auktoriserade handelskammare i riket.

[28.] I anledning av en av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1916 års riksdag såsom understöd till auktoriserade handelskammare i riket på extra stat för år 1917 ett förslagsanslag å högst 36,000 kronor. Sedermera har riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts därom

*Statsunder-
stöd till auk-
toriserad:
handels-
kammare
i riket.*

gjorda framställningar anvisat enahanda belopp för nu ifrågavarande ändamål å extra stat för ett vart av åren 1918—1922. [28.]

Då, enligt vad kommerskollegium meddelat, utbetalningen av eventuellt understöd för år 1923 till handelskamrarna kan anstå till efter den 1 juli 1923, finner jag mig på denna punkt icke böra göra någon framställning om anslag å övergångsbudgeten.

Statsunderstöd till svenska handelskamrar i utlandet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1920 års riksdag, för beredande av statsunderstöd under år 1921 till svenska handelskamrarna i London, Paris, Schweiz, Sydney och Nordamerikas Förenta stater samt till svenska föreningens i Petrograd handelskommitté eller den svenska handelskammare, som kunde komma att träda i handelskommitténs ställe, å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 65,000 kronor. [29.]

Statsunderstöd till svenska handelskamrar i utlandet.

I anledningen av en utav Kungl. Maj:t gjord framställning har sedermera 1921 års riksdag såsom understöd för år 1922 till förstnämnda fem handelskamrar på extra stat för år 1922 anvisat ett dylikt anslag å 67,500 kronor.

Sedan kommerskollegium anmält, att utbetalningen av eventuellt understöd för år 1923 till handelskamrarna kan anstå till årets senare hälft, saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

Bidrag till Sveriges allmänna exportförening.

Sveriges allmänna exportförening har alltsedan sin tillkomst år 1887 årligen tilldelats statsunderstöd med varierande belopp. Från och med år 1917 har understödet utgått med ena hälften ur ett av riksdagen för ändamålet anvisat anslag och med andra hälften ur handels- och sjöfarts- samt manufakturförslagslånefonderna, med lika fördelning fonderna emellan. För år 1922 utgör riksstatsanslaget 25,000 kronor. [30.]

Bidrag till Sveriges allmänna exportförening.

Då, enligt vad kommerskollegium anmält, utbetalningen av eventuellt understöd för år 1923 till föreningen kan anstå till efter den 1 juli samma år, saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

Bidrag till en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik.

[31.]
*Bidrag till
 en interna-
 tionell byrå
 i Bryssel för
 handels-
 statistik.*

Till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1915—1922 anvisat ett förslagsanslag av 650 kronor.

Enligt vad jag från statskontoret inhämtat, hava de för åren 1916—1921 sålunda beviljade medlen icke blivit tagna i anspråk. Vid sådant förhållande har jag ansett mig icke nu böra göra någon hemställan om förnyat anslagsäskande. Skulle mot förmodan behov av medel för ändamålet under nu ifrågavarande budgetperiod komma att föreligga, lär det erforderliga beloppet kunna bestridas från tionde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Ersättning till sjömanshusen.

[32.]
*Ersättning
 till sjömans-
 husen.*

Under rubrik »ersättning till sjömanshusen» har alltsedan år 1900 på extra stat anvisats ett förslagsanslag, högst, för vart och ett av åren 1900—1911 å 30,000 kronor, för vart och ett av åren 1912—1920 å 40,000 kronor samt för vardera av åren 1921 och 1922 å 162,000 kronor.

Då kommerskollegium anmält, att, enligt vad collegium efter skriftväxling med sjömanshusen inhämtat, någon olägenhet av att uppskjuta utbetalningen till sjömanshusen av ett eventuellt anslag för kalenderåret 1923 till årets senare hälft icke kunnat påvisas, saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande.

2. Läkarundersökning av sjöfolk.

[33.]
*Läkarunder-
 sökning av
 sjöfolk.
 extra anslag.)*

I en den 14 april 1917 till riksdagen avlåten proposition (nr 256) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, under förutsättning att riksdagen antog ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen, till läkarundersökning av sjöfolk i enlighet med vissa närmare angivna grunder å extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag å 27,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:ts berörda förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen av riksdagen godkänts, anmälde riksdagen i skrivelse den 16 juni 1917 angående regleringen för år 1918 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, att jämväl framställningen om anslag till läkarundersökning av sjöfolk av riksdagen bifallits. [33].

Genom de ändrade bestämmelserna i sjölagen avsågs att från och med år 1918 närmare reglera fordringarna i sanitärt hänseende å sjömän jämte å fartyg anställda personer, vilka ej hörde till den egentliga besättningen. Framställningen i ovanberörda anslagsfråga föranleddes, såsom av det vid ovannämnda proposition nr 256 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden framgår, därav, att i samband med den föreslagna nya lagstiftningen fråga väckts, att statsverket skulle i viss utsträckning deltaga i bekostandet av de läkarintyg, som enligt sagda lagstiftning (32, 70 och 108 §§ i sjölagen) i åtskilliga fall förutsattes, ävensom det läkarintyg, som jämlikt § 13 i förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. den 13 juli 1911 stadgats såsom villkor för sjömans inskrivning vid sjömanshus.

Närmare bestämmelser rörande ifrågavarande läkarintyg samt fördelningen av kostnaderna för desamma mellan statsverket och den intygsökande meddelades sedermera i en den 31 december 1917 utfärdad förordning (nr 932) angående läkarintyg för sjöfolk, till vilken förordning — med däri genom förordning den 14 augusti 1918 (nr 680) gjorda ändringar — jag tillåter mig hänvisa.

Även för åren 1919, 1920, 1921 och 1922 anvisades på Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionerna till 1918, 1919, 1920 och 1921 års riksdagar därom gjorda framställningar enahanda anslag för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har nu kommerskollegium gjort framställning om beviljande jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923 av anslag till bestridande av de enligt nu gällande grunder å statsverket belöpande kostnaderna för läkarundersökning av sjöfolk. Beträffande anslagets belopp har kollegium hemställt, att detsamma för ifrågavarande tid måtte sättas till 25,000 kronor. Till stöd för den sålunda begärda anslagshöjningen har kommerskollegium åberopat en av kamreraren hos kollegium avgiven promemoria rörande anslagets anlitage dels under januari—juni månader åren 1919—1921 dels ock under hela åren 1919 och 1920, av vilken promemoria inhämtas, att utgifterna under samma tider varit följande:

*Kommers-
kollegium.*

[33.]

	Januari—juni	Hela året
1919	22,379: —	32,175: 50
1920	28,731: —	45,816: 50
1921	25,626: 50	— —.

Departements-
chefen.

Då riksdagen med sitt bifall till Kungl. Maj:ts i nu ifrågavarande avseende för åren 1918—1922 framställda anslagsäskanden godkänt principen, att statsverket i viss omfattning bör ikläda sig kostnaden för omförmälda läkarintyg, torde anslag för ändamålet böra hos riksdagen begäras jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

För användningen av anslaget lära de bestämmelser, som meddelats i ovan nämnda förordning den 31 december 1917 med däri sedermera gjorda ändringar, alltjämt böra lända till efterrättelse.

I fråga om anslagsbeloppet, som hittills utgjort 27,000 kronor för år, finner jag de av kommerskollegium anförda siffrorna otvetydigt giva vid handen, att en höjning nu måste vidtagas, om anslaget skall svara mot utgifterna å detsamma. I avseende å övergångsbudgeten är härjämte att märka, att utgifterna för nu ifrågavarande ändamål icke jämnt fördela sig å årets båda hälfter utan av naturliga skäl till större delen infalla under första halvåret. Med hänsyn härtill och då det väl är att hoppas, att den rådande svåra depressionen på sjöfartens område, vilken ju föranleder viss minskning av utgifterna å anslaget, under år 1923 skall hava efterträtts av större livaktighet, har jag funnit mig, lika med kommerskollegium, böra föreslå, att anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptages med ett belopp av 25,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till läkarundersökning av sjöfolk i enlighet med de av mig angivna grunder å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 25,000.

3. Arvoden åt två dispachörsassistenter.

[34.]

Arvoden åt
två dispachörs-
assistenter.
(extra anslag)

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1912—1922 på extra stat till arvode med 2,000 kronor åt envar av två dispachörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, anvisat ett förslagsanslag å högst 4,000 kronor.

Då anslag för ändamålet erfordras jämväl för första halvåret 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [34.]

att å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa till arvode med 1,000 kronor åt en var av två dispachörsassistenter, anställda den ene i Stockholm och den andre i Göteborg, ett förslagsanslag, högst kronor 2,000.

4. Bidrag till uppehållande av internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten.

Å den i London under vintern 1913—1914 hållna internationella sjösäkerhetskonferensen träffades nödiga anstalter för anskaffande genom Nordamerikas Förenta staters försorg av två fartyg, avsedda för internationell patrulleringstjänst i de av is hemsökta trakterna av Atlantiska Oceanens norra del. Bestämmelserna härom finnas intagna i den vid ifrågavarande konferens ingångna, i London den 20 januari 1914 undertecknade konventionen, varest stadgas, att nämnda två fartyg skola användas under hela den årstid, då is förekommer, för efterforskningar av drivis och under resten av året till undersökningar och observationer angående isförhållandena samt till oskadliggörande av vrak. I planen ingick, att utgifterna för denna patrulleringstjänst skulle i viss proportion erläggas av olika stater. Sveriges andel i kostnaderna fixerades till 2 procent.

[35.]
*Bidrag till
uppehållande
av internationell
patrulleringstjänst
i norra
Atlanten.*

(extra anslag.)

Sedermera har riksdagen i enlighet därmed för vart och ett av åren 1914—1917 beviljat medel såsom bidrag till bekostande av ifrågavarande patrulleringstjänst.

Under åren 1917 och 1918 upprätthölls icke dylik patrulleringstjänst med anledning av då rådande internationella förhållanden.

Sedan utrikesdepartementet i skrivelse den 10 juni 1919 till dåvarande chefen för finansdepartementet meddelat, att härvarande amerikanska beskickning anhållit om upplysning, huruvida Sverige ville deltaga i den extra bidragsskyldighet för upprätthållande av berörda patrulleringstjänst, som uppkommit därigenom, att dels Österrike-Ungern och Tyska Riket vägrat att vidare erlägga dem åliggande bidrag, dels ock från rysk sida dylikt bidrag icke heller kunde påräknas, varigenom Sveriges andel av kostnaderna, med iakttagande av samma proportion länderna emellan som förut, skulle höjas till $2\frac{38}{81}$ procent, tillstyrkte

[35.] bemålde departementschef vid föredragning i statsrådet av 1920 års statsverksproposition, i vad denna rörde förevarande fråga, att Sveriges bidrag tillsviðare finge utgå efter den procentsats, som sålunda föreslagits, varjämte departementschefen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i enlighet med för respektive år beräknade kostnader, bevilja såsom bidrag till ifrågavarande patrulleringstjänst dels för åren 1919 och 1920 å tilläggsstat för sistnämnda år ett förslagsanslag av 19,000 kronor dels ock å extra stat för år 1921 ett dylikt anslag av 9,500 kronor.

Kungl. Maj:ts i enlighet härmed gjorda framställningar blevo av riksdagen bifallna.

Även för år 1922 har av riksdagen anvisats anslag till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för ifrågavarande patrulleringstjänst med samma belopp som för år 1921.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har nu kommerskollegium, under åberopande av innehållet i en av kamreraren hos kollegium avgiven och skrivelsen bifogad promemoria, hemställt, att enahanda anslag måtte för ifrågavarande ändamål upptagas jämväl å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Till stöd härför har kollegium anfört följande:

*Kommers-
kollegium.*

»I skrivelse nr 10A angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet, har 1921 års riksdag under punkt 30 anmält, att riksdagen till täckande av den å Sverige belöpande delen av kostnaderna för uppehållande av internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten å extra stat för år 1922 beviljat ett förslagsanslag av 9,500 kronor.

På sätt närmare framgår av en utav kommerskollegii kamrerare avgiven promemoria i detta ämne av den 12 augusti 1921, vilken kollegium får överlämna i transumt, läser det i 1921 års riksstat upptagna, för år 1921 avsedda anslaget till ifrågavarande ändamål komma att tagas i anspråk först under förra hälften av år 1922 samt det ovannämnda anslaget för år 1922 först under förra hälften av år 1923.

Under åberopande av vad uti promemorian blivit anfört får kollegium dels hemställa, att sistberörda, för år 1922 beviljade anslag å 9,500 kronor uppföres i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, dels ock anmäla, att med anslag för ifrågavarande ändamål för år 1923 torde böra anstå till riksstaten för budgetåret 1923—1924.»

Den i kommerskollegii skrivelse omförmälda promemorian är av följande lydelse:

— — — — —
»Förslagsanslaget till internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten upptogs i 1920 års tilläggsstat till kronor 19,000: — samt avsåg Sveriges bidrag för

åren 1919 och 1920. I vardera av 1921 och 1922 års riksstat har anslaget upptagits till kronor 9,500: —, avseende Sveriges bidrag för respektive år 1921 och 1922. Bidraget för år 1919 utbetalades i december månad 1920 med kronor 10,291: 04. Återstoden av det i sistnämnda års tilläggsstat uppförda anslaget, utgörande kronor 8,708: 96, tillfördes såsom besparing kassafonden. Bidraget för år 1920, såsom nyss är nämnt beräknat i 1920 års tilläggsstat, utbetalades i april månad 1921 och belastade därvid anslaget i 1921 års riksstat. Bidraget för år 1921, vilket beräknats i 1921 års riksstat, torde icke komma att rekvireras förrän under förra hälften av år 1922. Vid utbetalningen av bidraget för år 1921 torde sålunda det i 1922 års riksstat uppförda och för bidraget för år 1922 beräknade anslaget komma att belastas. Bidraget för år 1922 torde icke komma att rekvireras förrän under förra hälften av år 1923. Nu är det visserligen sant, att sistnämnda bidrag av riksdagen redan anvisats, samt att i enlighet med vedertaget bruk inga hinder förefinnas för att bidraget, när det under våren 1923 kommer att utbetalas, avföres å 1922 års anslagstitel, därest anslag för ändamålet icke kommer att finnas i övergångsbudgeten. Det möter med andra ord inga hinder för att verkställa utbetalningen under våren 1923, fastän den riksstat, som vid denna tidpunkt är gällande, icke upptager någon titel för anslaget, och fastän det i 1922 års riksstat för ändamålet uppförda anslaget under sistnämnda år belastats med hela anslagssumman. Men utfallet av övergångsbudgetens realiserande kommer att på denna punkt innebära en brist, som kassafonden får ersätta. Då det givetvis är av största vikt, att budgeten i alla punkter beräknas så exakt sig göra låter, bör bidraget för år 1922 uppföras i övergångsbudgeten med det belopp, varmed det beräknas komma att utgå. Bidraget för år 1923 skulle sedermera uppföras i riksstaten för år 1923—1924.»

Såsom av förberörda promemoria framgår, är den åtgärd, som av kommerskollegium ifrågasättes, av rent bokföringsteknisk natur och inverkar icke på storleken av de utgifter, som statsverket har att under budgetperioden bestrida. På grund härav och då jag, lika med kommerskollegium, finner det önskvärt, att budgeten på alla punkter göres så rättvisande som möjligt, finner jag mig böra biträda kollegii framställning.

*Departements-
chefen*

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till tackande av den å Sverige för år 1922 belöpande delen av kostnaderna för uppehållande av internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 9,500.

D. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.

1. Befrämjande i allmänhet av bergsbruket.

[36.]
Befrämjande
i allmänhet
av bergs-
bruket.
(ordinarie
anslag.)

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1915 års riksdag att för år 1916 nedsätta det i den å ordinarie stat uppförda anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av bergsbruket» ingående reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hörer, från 6,000 kronor till 3,000 kronor.

Jämväl för åren 1917 och 1918 bestämdes berörda anslag till samma belopp 3,000 kronor.

För år 1919 blev anslaget helt indraget.

1919 års riksdag bestämde ifrågavarande anslag till 3,000 kronor.

1920 års riksdag, som i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag fann förevarande anslag för år 1921 böra upptagas med samma belopp som under åren närmast före världskriget, bestämde detsamma till 6,000 kronor.

Med detta belopp är anslaget upptaget jämväl för år 1922.

Det i ovannämnda anslagstitel ingående bestämda anslaget är för samma år upptaget med ett belopp av 2,700 kronor.

Kommers-
kollegium.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har kommerskollegium nu gjort framställning om beviljande av anslag för ifrågavarande ändamål i vad angår tiden 1 januari—30 juni 1923; och har kollegium därvid på anförda skäl hemställt, att reservationsanslaget till reseunderstöd åt bergstekniker måtte för oförmälda budgetperiod upptagas med samma belopp som för hela året 1922.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag från kommerskollegium inhämtat, har ur det i anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av bergsbruket» ingående bestämda anslaget å 2,700 kronor under senare år anvisats endast smärre belopp såsom ersättning för enligt vederbörligt uppdrag verkställd inspektion av bergsskolorna i Filipstad och Falun. Det sista utanordningsbeslutet meddelades den 27 februari 1920 och avsåg ersättning för den under år 1919 förrättade inspektionen. Sedan emellertid jämlikt den för skolöverstyrelsen den 31 oktober 1919 fastställda instruktionen

inseendet över bergsskolorna överflyttats å nämnda styrelse, har inspektionen av skolorna förrättats av en hos styrelsen anställd tjänsteman, som därför åtnjutit ersättning från ett under åttonde huvudtiteln uppfört anslag. Vid sådant förhållande lär nu ifrågavarande anslag kunna från och med år 1923 såsom icke längre erforderligt helt indragas.

[36.]

Beträffande det i ovannämnda anslagstitel ingående reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad insikt och skicklighet i vad till bergshanteringen hör, finner jag mig, med hänsyn till vad chefen för finansdepartementet förut i dag anfört angående uteslutande från övergångsbudgeten av alla anslag till reseunderstöd, icke böra på denna punkt göra framställning om anslagsäskande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels från och med år 1923 indraga det i den å ordinarie stat uppförda anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av bergsbruket» ingående bestämda anslaget å kronor 2,700,

dels ock i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det i samma anslagstitel ingående reservationsanslaget till reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad skicklighet i vad till bergshanteringen hör, nu kronor 6,000, utan angivet belopp.

2. Befrämjande i allmänhet av slöjderna.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkt 30) riksdagen att för år 1922 upptaga de särskilda reservationsanslagen under den å ordinarie stat uppförda anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» med oförändrade belopp, nämligen:

[37.]

*Befrämjande
i allmänhet
av slöjderna.
(ordinarie
anslag.)*

till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	kronor 75,000;
till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	» 25,000;
till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	» 20,000;

[37.]

samt

till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshantering, ... kronor 35,000.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning blev av riksdagen bifallen med den ändringen, att, med hänsyn till förefintliga betydande reservationer å sistnämnda anslag, detsamma begränsades till 10,000 kronor.

Å riksstaten för år 1922 är sålunda under anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» upptaget ett sammanlagt belopp av 143,500 kronor, därav 13,500 kronor bestämt anslag och återstoden 130,000 kronor särskilda reservationsanslag till reseunderstöd.

Kommerskollegium.

I skrivelse den 28 oktober 1921 har nu kommerskollegium framlagt förslag i fråga om de anslag, som enligt kollegii mening borde under förberörda anslagstitel hos riksdagen äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923. Det av kollegium beräknade anslagsbehovet, vad angår de särskilda reservationsanslagen till reseunderstöd, framgår av följande av kollegium uppgjorda tablå:

Anslags benämning	Anslag för år 1921	För tiden $\frac{1}{1}-\frac{30}{6}$ 1923 beräknade erforderliga medel	Reservation till 1923	Erforderligt anslag för tiden $\frac{1}{1}-\frac{30}{6}$ 1923
1. Reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	75,000	37,500	43,787: 50 ¹	—
2. D:o åt idkare av hantverk och annan mindre industri.....	25,000	12,500	6,675: —	5,800
3. D:o åt verkmästare och förmän inom industrien	20,000	10,000	4,353: 75	5,600
4. D:o åt andra tekniker än bergstekniker	35,000	23,000	5,087: 50	17,900
Summa kronor	155,000	83,000	59,903: 75	29,300.

Efter att vidare hava uttalat, att jämväl de besparingar å anslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena, vilka uppkommit under tiden före år 1921, då anslaget ännu utgjorde vanligt bestämt anslag, syntes kunna, med hänsyn till det sätt, varpå besparingarna uppkommit, utan särskilt medgivande av riksdagen disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet, slutar kollegium sin nu ifrågavarande framställning på följande sätt:

¹ Överskottet 6,287: 50 beräknas bliva reserverat till budgetåret 1923—1924.

» Under ifrågavarande anslagstitel finnes upptaget ett bestämt anslag å 13,500 kronor, vilket anslag främst använts för behov av mera stadigvarande beskaffenhet. Obetydligheten bland annat av förefintliga anslag till hemslöjdens främjande gör det synnerligen önskligt, att detta anslag upptages med sitt fulla belopp å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Under återopande av det anförda hemställer kommerskollegium, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att, ifråga om de särskilda reservationsanslagen under den å ordinarie stat uppförda anslagstiteln 'Befrämjande i allmänhet av slöjderna',

dels för tiden 1 januari—30 juni 1923 bestämma

reservationsanslaget till understöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri till kronor 5,800,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien till » 5,600

samt reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, till » 17,900,

dels ock för sagda tid indraga reservationsanslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena.

Vid bifall till vad nu hemställts skulle det ordinarie anslaget till befrämjande i allmänhet av slöjderna, som för år 1921 uppgår till kronor 168,500,

för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas till » 42,800,

varav såsom bestämt anslag » 13,500.»

Av en utav kommerskollegium på mitt föranstaltande upprättad promemoria angående de ändamål, vartill det i ifrågavarande anslagstitel ingående bestämda anslaget å 13,500 kronor använts, framgår, att ur sagda anslag under en längre följd av år anvisats bland annat ett belopp å 6,000 kronor till Chalmers tekniska institut i Göteborg såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid den i samband med institutet stående mekanisk-tekniska materialprovningsanstalten. Därutöver hava ur anslaget utanordnats diverse smärre belopp till befrämjande av olika, slöjdväsendet närstående ändamål. Då någon olägenhet av att, vad nu angår år 1923, uppskjuta de utbetalningar, vilka från anslaget böra verkställas, till årets senare hälft, icke synes föreligga, saknar jag anledning att beträffande detta anslag göra hemställan om medelsanvisning å övergångsstaten.

*Departements-
chefen.*

Vidkommande härefter de i ovannämnda anslagstitel ingående särskilda reservationsanslagen till reseunderstöd tillåter jag mig hänvisa till vad chefen för finansdepartementet förut i dag anført i fråga om uteslutande ur övergångsbudgeten av samtliga anslag för dylika ändamål. Icke heller på denna punkt kan jag sålunda biträda kommerskollegii framställning utan tillstyrker, att anslagen i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas utan något belopp.

[37.] Till sist vill jag — i anledning av kommerskollegii uttalanden rörande dispositionen av de under tiden före år 1921 uppkomna besparingarna å det dåvarande bestämda anslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena — erinra, att ifrågavarande besparingar icke uppkommit däri genom, att för ändamålet anvisade anslag icke helt tagits i anspråk. Anledningen till uppkomsten av dessa besparingar är, såsom framgår av kommerskollegii förberörda skrivelse, fastmer den, att vissa redan utdelade understödsbelopp förverkats, antingen på den grund att vederbörande icke alls lyftat honom tilldelat belopp eller därför att han underlåtit att inom föreskriven tid återvända till Sverige eller eljest uppfylla något för utbekommande av den innehållna delen av understödsbeloppet föreskrivet villkor. För rätt att till understöd åt andra sökande använda på dylikt sätt uppkomna besparingar lär, enligt vad vissa av Kungl. Maj:t tidigare fattade beslut för övrigt giva vid handen, särskilt medgivande från riksdagens sida icke vara erforderligt.

Under åberopande av vad ovan anförts, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga samtliga de i den *ordinarie* anslagstiteln »Be-främjande i allmänhet av slöjderna» ingående anslagen, nämligen

det bestämda anslaget, nu kronor 13,500,
samt

reservationsanslaget till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena, nu kronor 75,000,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri, nu kronor 25,000,

reservationsanslaget till reseunderstöd åt verk-mästare och förmän inom industrien, nu kronor 20,000,
och

reservationsanslaget till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen, nu kronor 10,000,
utan angivna belopp.

Husslöjden.

3. Befrämjande av husslöjden.

Det ordinarie anslaget till befrämjande av husslöjden är i 1922 års riksstat upptaget med 25,000 kronor. Av anslaget äro 2,000 kronor avsedda till avlöning åt en instruktör i husslöjd och återstående beloppet, 23,000 kronor, avsett till understödjande av husslöjden i allmänhet.

[38.]
*Befrämjande
av husslöjden.*
(ordinarie
anslag.)

Sedan den ordinarie instruktören i husslöjd A. W. Nordin beviljats avsked från instruktörstjänsten från och med den 1 januari 1914, förordnade Kungl. Maj:t den 24 november 1913 — med hänsyn därtill, att frågan om ordnandet av statens verksamhet för husslöjdens befrämjande vore under utredning av en för ändamålet tillsatt kommitté — att den ordinarie instruktörsbefattningen icke skulle anslås ledig utan uppehållas på förordnande med användande av det för befattningen anvisade arvodel.

Det av ovannämnda kommitté, den så kallade hemslöjdskommittén, under år 1917 avgivna betänkandet med förslag till omorganisation av det statsunderstödda hemslöjdsväsendet är ännu icke slutligt behandlat. Förslaget, varöfver åtskilliga myndigheter avgivit utlåtanden, är för närvarande remitterat till kommerskollegium, som anbefallts att yttra sig öfver detsamma.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium anført, att kollegium med hänsyn till den statsfinansiella ställningen ansett sig för sin del icke kunna nu ifrågasätta slutgiltig prövning av de omfattande och kostsamma förslag, som berörda betänkande innehöle. Någon framställning om ändring i nuvarande statliga åtgärder för hemslöjdens främjande komme kollegium därför ej att nu göra. Vad anginge frågan, med vilket belopp det ordinarie anslaget till befrämjande av husslöjden borde upptagas i riksstaten för tiden 1 januari — 30 juni 1923, ansåge sig kollegium kunna förorda en högst väsentlig nedsättning i anslagssumman. Visserligen komme sannolikt den del av 1922 års anslag, 23,000 kronor, som avsetts till understödjande av husslöjden i allmänhet, att enligt förut tillämpad praxis utdelas till hushållningssällskap och landsting under förra hälften av år 1922. För år 1923 syntes emellertid utdelningen av understöd till sistberörda institutioner utan större olägenhet kunna uppskjutas till årets senare hälft. I anledning härav ansåge sig kollegium icke böra hemställa om

- [38.] upptagande å övergångsbudgeten av något anslagsbelopp för nu ifrågasatt ändamål. Vidkommande åter den del av anslaget, 2,000 kronor, som utginge som arvode åt den extra instruktören i husslöjd, d. v. s. den person, som förordnats att uppehålla den ordinarie instruktörsbefattningen, borde hälften av årsbeloppet eller 1,000 kronor ställas till förfogande under tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

På de av kommerskollegium anförda skäl hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till befrämjande av husslöj-
den, nu kronor 25,000,
med » 1,000.

4 och 5. Arvodesförhöjning åt extra instruktören i husslöjd m. m.

[39.]
Arvodesför-
höjning åt
extra instruk-
tören i hus-
slöjd m. m.
(extra anslag.)

Å extra stat för år 1922 har riksdagen anvisat såsom särskilda förslagsanslag, högst, dels till anställande av en andre instruktör i husslöjd 3,000 kronor, dels till arvodesförhöjning åt extra instruktören i husslöjd, det vill säga den person, som förordnats att uppehålla den å ordinarie stat uppförda instruktörsbefattningen i husslöjd, 1,000 kronor, dels ock för beredande av personligt ålderstillägg till sistnämnde befattningshavare, Olof Olsson Hagner, 500 kronor.

I sin nyssberörda skrivelse den 29 augusti 1921 har nu kommerskollegium — med förmälan att frågan, huruvida andre instruktörsbefattningen i husslöjd, som stått vakant allt sedan år 1919, borde bibehållas eller icke, syntes böra upptagas till bedömande först vid slutlig prövning av hemslöjdskommitténs förslag, varför något anslag för ändamålet ej vore erforderligt för första halvåret 1923 — hemställt, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag till övriga ovannämnda ändamål måtte hos riksdagen äskas till belopp av respektive 500 kronor och 250 kronor.

Departements-
chefen.

Jag biträder kommerskollegii förslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom särskilda förslagsanslag, högst, å *extra*
stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
dels till arvodesförhöjning åt extra instruktören
i husslöjd..... kronor 500,

dels ock för beredande av personligt ålders- [39.]
tillägg med 250 kronor till extra instruktören i hus-
slöjd Olof Olsson Hagner, därest han fortfarande med
gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, ... kronor 250,
eller tillhopa » 750.

Torvtillgångarnas tillgodogörande.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av de frågor, som rörde regleringen för år 1922 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, lämnades av min företrädare i ämbetet en redogörelse för behållningen vid 1920 års slut å de reservationsanslag, vilka under årens lopp anvisats till åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande. Av denna redogörelse framgick, att vid 1921 års ingång förefanns en för ändamålet disponibel behållning av 277,811 kronor 19 öre. Då nämnda behållning syntes departementschefen böra fullt förslå även för täckandet av 1922 års utgifter, fann han sig — vad angick nämnda år — icke böra göra någon hemställan om förnyelse av berörda reservationsanslag.

I skrivelse den 26 augusti 1921 har nu kommerskollegium anmält, att enligt en från statskontoret den 9 i samma månad erhållen uppgift behållningen å anslagen sistnämnda dag uppgick till 269,776 kronor 30 öre. Detta belopp har syntts kollegium vara tillräckligt för tillgodoseendet av oundgängliga behov under tiden intill den 1 juli 1923, varför kollegium funnit sig icke böra föreslå någon ökning av detsamma genom anslag å riksstaten för första halvåret 1923.

Då även enligt min mening den behållning, som står till förfogande, bör vara tillräcklig för täckande av utgifterna intill det budgetår, som börjar den 1 juli 1923, saknar jag anledning att på denna punkt göra någon hemställan om anslagsäskande.

Jag övergår nu till att behandla övriga för torvändamål erforderliga anslag.

6—8. Torvingenjörer och torvassistenter m. m.

Statens torvtjänstemän utgöras för närvarande av — förutom tre torvbiträden, till vilka jag nedan skall återkomma — en förste torv- [40.]
ingenjör med arvode från och med år 1920 av 6,400 kronor, varav dock
400 kronor, utgörande ortstillägg, få uppbäras allenast under förutsätt-
ning, att han är bosatt i Stockholm, fyra torvingenjörer, var och en med
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. (extra analag.)

Torvingen-
jörer och
torvassistenter
m. m.

- [40.] arvode likaledes från och med år 1920 av 4,000 kronor, samt två torv-assistenter, vardera med arvode av 3,000 kronor. Utöver arvodena utgå personliga ålderstillägg till förste torvingenjören Ernst Jacob Wallgren och torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman, vardera å 1,000 kronor, samt till torvingenjörerna friherre Melcher Otto Falkenberg och Gustaf Teodor Sjögren, vardera å 500 kronor.

Förutom de medel, som åtgå till bestridande av de sålunda angivna arvodena jämte ålderstillägg, sammanlagt 31,400 kronor, har riksdagen för år 1922 anvisat dels till reseersättning åt nämnda sju befattningshavare ett belopp av 28,700 kronor dels ock till skrivhjälp åt förste torvingenjören ett belopp av 1,500 kronor. Det sammanlagda anslagsbeloppet till torvingenjörer och torvassistenter å 1922 års riksstat utgör sålunda 61,600 kronor, fördelat å tre anslagsposter, en å 1,500 kronor för ovanberörda skrivhjälp, en å 3,000 kronor för förenämnda ålderstillägg och en å 57,100 kronor för övriga utgifter.

Slutligen har för anställande av tre torvbiträden å extra stat för år 1922 anvisats ett förslagsanslag, högst, å 16,200 kronor. För envar av dessa personer är beräknat dels ett arvode av 2,100 kronor, dels traktamentsersättning efter 7 kronor för dag under 360 dagar eller 2,520 kronor, dels ock resekostnadsersättning med 65 kronor per månad eller 780 kronor, d. v. s. tillhopa 5,400 kronor.

*Kommers-
kollegii
skrivelse den
2 september
1921.*

I skrivelse den 2 september 1921 har nu kommerskollegium gjort framställning om torvtjänstemannakårens uppförande å ordinarie stat från och med den 1 januari 1923, i sammanhang varmed kollegium ifrågasatt vissa ändringar i kårens nuvarande organisation.

Kollegii förevarande förslag innebär i korthet följande.

Förste torvingenjören skulle under benämning förste byråingenjör och med placering i 15:e lönegraden överföras å kommerskollegii stat.

Jämväl de båda torvassistenterna, som nu biträdde förste torvingenjören å dennes expedition, borde få sin tjänstgöring förlagd till kommerskollegium, dock med skyldighet för dem att vid behov företaga förrättningsresor för undersökningar, besiktningar och värderingar m. m. samt att mottaga förordnanden för torvingenjörerna. Med hänsyn till önskvärldheten att vid behov kunna utan större svårighet vidtaga eventuellt erforderliga dispositioner i avseende å dessa båda befattningar syntes de emellertid böra uppföras endast å extra stat, intill dess det visat sig, huruvida båda vore stadigvarande behövlige och huruvida i övrigt mera ingripande förändringar beträffande dem vore önskvärda.

Toges hänsyn till nu utgående dyrtidstillägg, syntes den nya femtonde löneklassen närmast motsvara torvassistenternas nuvarande faktiska avlöningsförmåner. Avlönningarna till dessa båda befattningshavare borde därför utgå efter sagda avlöningsklass.

[40.]

De fyra torvingenjörerna skulle med placering i 13:e lönegraden kvarstå å lokalstaten. Med hänsyn till det behov av skrivhjälp, som för dem skulle göra sig gällande, särskilt om, såsom kollegium ifrågasatt, torvbiträdessysslorna indroges, borde till var och en av dem utgå ett anslag å 500 kronor till skrivhjälp och andra expenser.

Då för utförandet av de arbetsuppgifter, som ankomme på de lokala befattningshavarna, stadigvarande full sysselsättning kunde med visshet beräknas för de fyra torvingenjörerna, men kollegium däremot hölle för troligt, att torvbiträdenas arbetskrafter bleve överflödiga, borde förordnandena för nämnda biträden ej förnyas efter utgången av år 1922. Därvid förutsatte kollegium emellertid, dels att det biträde med renskrivning och ritning, som dessa personer lämnat torvingenjörerna, nu ersattes genom beviljandet åt torvingenjörerna av särskilt anslag till skrivhjälp m. m., dels ock att torvassistenterna vid behov användes till lokal tjänstgöring.

Sedermera har kommerskollegium i två särskilda skrivelser av den 18 oktober 1921, under framhållande att, för den händelse ovanberörda förslag angående omorganisation av torvstaten icke komme att föreläggas 1922 års riksdag, anslag å extra stat på grundval av den nuvarande organisationen vore erforderliga för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923, alternativt gjort framställning i dylikt syfte. Av skrivelserna avser den ena anslag till torvingenjörer och torvassistenter och den andra anslag till ett torvbiträde.

Kommerskollegii två skrivelser den 18 oktober 1921.

I fråga om de för tidsperioden erforderliga anslagen till torvingenjörer och torvassistenter anför kollegium i huvudsak följande.

Till arvoden åt ifrågavarande befattningshavare borde äskas ett belopp, motsvarande hälften av det för år 1922 beräknade, eller 14,200 kronor.

Anslag till torvingenjörer och torvassistenter.

Till reseersättning hade kollegium, med hänsyn till den sannolika fördelningen av torvtjänstemännens resor å hela året, funnit ett belopp, motsvarande 60 procent av den för år 1922 för ändamålet beviljade anslagsposten, 28,700 kronor, eller sålunda 17,220 kronor vara erforderligt för första halvåret.

Anslaget till skrivhjälp åt förste torvingenjören borde utgå med hälften av det för år 1922 beviljade beloppet eller 750 kronor.

[40.] Till ålderstillägg borde till en början jämväl beräknas hälften av 1922 års anslag eller 1,500 kronor. Då emellertid torvingenjören Lars Jönsson tjänstgjort i denna egenskap sedan den 1 juli 1917, ansåge sig kollegium böra föreslå honom att från och med år 1923 komma i åtnjutande av ett första ålderstillägg å 500 kronor, i följd varav borde ytterligare äskas ett belopp å 250 kronor. Till ålderstillägg borde alltså beräknas sammanlagt 1,750 kronor.

För anställande av torvingenjörer och torvassistenter under första halvåret 1923 erfordrades således ett belopp av tillhoppa 33,920 kronor.

Anslag till
ett
torvbiträde.

Beträffande det för första halvåret 1923 erforderliga anslaget för anställande av ett torvbiträde yttrar kollegium följande.

I kollegii förslag till omorganisation av torvstaten hade ifrågasatts indragning av samtliga tre torvbiträdessysslor. Därest den gamla organisationen bibehölles, ansåge sig kollegium under hänsynstagande till det rådande läget inom torvindustrien kunna förorda indragning av allenast två av dessa sysslor. Under förutsättning av samma grunder för ersättning som de nu gällande skulle för anställande av ett torvbiträde för första halvåret 1923 erfordras ett belopp av 2,700 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom jag redan förut vid behandlingen av kommerskollegii anslagskrav — i anledning av förste torvingenjörens ifrågasatta överförande å kollegii ordinarie stat — anført, har den av kollegium gjorda framställningen om omorganisation av torvstaten remitterats till 1902 års löneregleringskommitté, som anbefallts att över densamma avgiva utlåtande. Då nämnda kommitté emellertid, på sätt jag likaledes framhållit, under senaste tiden varit och fortfarande är strängt upptagen med utredningsarbeten rörande lönereglering för och omorganisation av åtskilliga andra under de centrala verken lydande lokalstater, kan utlåtande från kommittén i nu ifrågavarande ämne icke förväntas i sådan tid, att eventuell framställning angående ändrad organisation av torvstaten kan avlätas till 1922 års riksdag. Vid sådant förhållande torde torvtjänstemännen även för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra, med utgångspunkt från nuvarande organisation och avlöningsförhållanden, bibehållas å extra stat.

I avseende å de belopp, som å dylik stat böra för budgetperioden äskas, har jag ingen erinran att göra mot kommerskollegii beräkning i vad angår de till arvoden åt torvingenjörer och torvassistenter samt till skrivhjälp åt förste torvingenjören avsedda anslagsposter.

Likaledes finner jag mig böra biträda kollegii framställning om ålderstillägg åt torvingenjören Lars Jönsson, då dylik förmån redan förut under liknande omständigheter kommit de andra torvingenjörerna till godo. Däremot synes mig — av skäl, vilka jag närmare utvecklat vid behandlingen av den lokala fartygsinspektionens anslagsfrågor — det av kommerskollegium till resekostnader för torvingenjörer och torv-assistenter begärda beloppet 17,220 kronor böra jämkas nedåt, förslagsvis till 12,000 kronor.

[40.]

Vad slutligen angår kommerskollegii framställning om anslag för bibehållande under första halvåret 1923 av ett av de nu förefintliga tre torvbiträdena har jag av vad kommerskollegium i saken anfört icke blivit övertygad om nödvändigheten av den sålunda ifrågasatta åtgärden. Fastmer är jag av den uppfattningen, att — med hänsyn till den starka begränsning av verksamheten å torvområdet, som föranletts av de numera fullständigt förändrade prisleförhållandena å bränslemarknaden — även det tredje torvbiträdet bör kunna under första halvåret 1923 undvaras. Jag finner mig sålunda icke kunna biträda kommerskollegii förslag i ifrågavarande del.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 å *extra* stat anvisa såsom särskilda förslagsanslag, högst,

dels för anställande av en förste torvingenjör, fyra torvingenjörer och två torvassister

kronor 26,200,

varav dock 200 kronor till förste torvingenjören skola utgå allenast under förutsättning att hans bostadsadress är Stockholm,

dels till skrivhjälp åt förste torvingenjören

kronor 750,

dels ock till personligt ålderstillägg å 500 kronor åt en var av förste torvingenjören Ernst Jacob Wallgren och torvingenjören Thure Gustaf Thorgny Björkman samt å 250 kronor till en var av torvingenjörerna friherre Melcher Otto Falkenberg, Gustaf Theodor Sjögren och Lars Jönsson, i varje fall under förutsättning att befattningshavaren fortfarande med gott vitsord tjänstgör i nämnda egenskap,

kronor 1,750,

eller tillhopa » 28,700.

9 och 10. Anordnande av en undervisningskurs i torvhantering m. m.

[41.] För uppehållande genom en privat förenings försorg av en skola för utbildning inom torvhanteringen hava alltsedan år 1902 anslag lämnats av statsmedel. Denna torvskola, som under åren 1902—1904 var förlagd till Emmaljunga, har sedan år 1905 haft sin verksamhet i Markaryd. Till upprätthållande av skolan under åren 1918—1922 beviljade 1917 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag ett anslag av 40,000 kronor, varav å extra stat för vart och ett av dessa år anvisats ett belopp av 8,000 kronor. Härjämte har såsom ökat statsbidrag till skolan av riksdagen anvisats för år 1919 å tilläggsstat ett anslag av 2,400 kronor, för vardera av åren 1920 och 1921 å extra stat anslag av likaledes 2,400 kronor samt å extra stat för år 1922 ett anslag av 3,500 kronor.

De för år 1922 anvisade anslagen, tillhopa 11,500 kronor, äro avsedda att användas på följande sätt:

Avlöning till föreståndare	kronor	4,000
» » en andre lärare	»	2,500
» » en biträdande lärare	»	1,000
Bidrag för tre frielever	»	1,800
» till hyra, reparationer, inventarier och omkostnader samt ersättning för dagtraktamenten till torvtjänstemän, som vid skolan meddela undervisning,	»	2,200

Summa kronor 11,500.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har nu kommerskollegium gjort framställning rörande anslag för fortsatt upprätthållande av en torvskola; och har kollegium därvid, med överlämnande av ett av statens förste torvingenjör avgivet förslag rörande denna skolas organisation m. m., anfört följande:

Kommerskollegium.

»Den nuvarande skolans organisation och förläggning hava av 1916 års torvkommitté befunnits i många viktiga avseenden otillfredsställande. Kommerskollegium, som i huvudsak finner kommitténs anmärkningar befogade, anser i likhet med kommittén en omorganisation och förflyttning till lämpligare plats vara att önska. Kommittéförslaget innehåller i huvudsak, att undervisningen fördelas på en förvaltare- och en förmansavdelning, den första med 10 och den senare med 6 månaders kurs, omfattande vardera 4 månaders praktisk undervisning och i övrigt teoretisk sådan. Plats skulle finnas för 15 förvaltar- och 25 förmanselever. Den närmaste ledningen av skolan skulle utövas av en föreståndare med god teknisk

högskolebildning eller akademisk examen i naturvetenskapliga ämnen och därjämte helst erfarenhet rörande torvfrågor. Undervisning skulle meddelas, utom av föreståndaren, av två ordinarie lärare, den ene huvudsakligen för den praktiska utbildningen och den andre för teoretisk undervisning. Härjämte skulle en erfaren arbetsförman biträda den praktiske läraren och i mån av behov extra lärare anlitas. Skolan skulle stå under överledning av en styrelse och kontrolleras av den statsmyndighet, som har att närmast handlägga torvfrågor.

För anläggningskostnaden av den nya skolan, som på av kommittén anförda skäl föreslås förlagd till Älmhult, har kommittén beräknat 460,000 kronor, det årliga statsbidraget har föreslagits till 30,000 kronor och den årliga kostnadsstaten skulle uppgå till 43,000 kronor, varav i avlöningar till föreståndaren 6,000 kronor (jämte fri bostad), till den praktiske läraren 5,500 kronor, till den teoretiske läraren 4,500 kronor, till förmannen 2,000 kronor (jämte fri bostad), till extra lärare 2,000 kronor eller sammanlagt 20,000 kronor, till underhåll av byggnader, maskiner och inventarier 10,750 kronor, till undervisningsmateriel 1,500 kronor, till ljus, bränsle och städning 3,000 kronor, till extra kurser, studieresor och stipendier 5,560 kronor, till expensmedel 1,500 kronor samt 1,290 kronor för oförutsedda utgifter.

För den nya skolans förläggning till Älmhult har kommittén givit goda skäl. Till frågan om skolans slutgiltiga anordnande har kollegium emellertid ej nu anledning att taga ståndpunkt, då sedan kommitténs tillsättande tidsförhållandena undergått en så avsevärd förändring, att kommitténs vidlyftiga och dyrbara skolförslag ej nu omedelbart torde kunna eller böra realiseras. Torvhanteringen har ju nämligen under mellantiden råkat i ett så tryckt läge, att något behov för densamma av större årlig tillökning av antalet därinom verksamma förmän och förvaltare icke för närvarande är av nöden. Att för tillfället helt nedlägga undervisningen är dock ej heller tillrådligt, då därigenom torvhanteringen i alltför hög grad kan komma att berövas möjligheterna att snabbt tillgodogöra sig återinträdande gynnsammare marknadsläge.

Ifrågavarande undervisning för utbildande av förvaltare och förmän inom torvindustrien synes kollegium därför böra tillsvidare kunna anordnas på mera tillfälligt sätt och efter en i jämförelse med kommittéförslaget mycket förenklad plan. Med hänsyn till kommitténs förord för Älmhult som plats för en blivande stadigvarande torvskola synes denna plats företrädesvis böra komma i åtanke vid inträttandet av den tillfälliga skolan. Angående dess organisation i övrigt har förste torvingenjören i bilagda skrivelse föreslagit, att förvaltare och förmän undervisas inom samma kurs och att denna ej räcker längre än 6 månader, att lärarpersonalen utgöres allenast av en föreståndare med undervisningsskyldighet i huvudsakligen teoretiska ämnen samt en andre lärare för huvudsakligen praktiska ämnen, varjämte som hitills torvtjänstemän skulle av kollegium förordnas att som extra lärare meddela viss specialundervisning under en tid av sammanlagt 60 dagar. Skolan skulle ställas under överledning av en styrelse och under kollegii inspektion.

Hållen i dessa anspråkslösare mått skulle skolan kunna inrymmas i några för tillfället hyrda rum. Enligt vad förste torvingenjören meddelar, kunna lämpliga sådana erhållas å platsen ifråga.

Den stat, förste torvingenjören föreslår för den tillfälliga skolan, har, med hänsyn till önskvärdheten att iakttaga sparsamhet, vad slutsumman beträffar, be-

[41.] gränsats till vad som för år 1922 av riksdagen beviljats till upprätthållande av nuvarande torvskola. Förslaget upptager följande utgiftsposter:

arvode till föreståndare, tillika förste lärare,	kronor	4,800
arvode till andre lärare	»	3,500
traktamenten till torvtjänstemännen	»	800
hyra, värme och lyse för skollokalen	»	500
inventariers och undervisningsmateriells underhåll och komplettering, expenser m. m.	»	1,900

Summa kronor 11,500.

Förste torvingenjören har därvid velat jämställa berörda föreståndare och andre lärare med föreståndare och lärare vid lantmannaskola och i anledning därav jämväl föreslagit, att nämnda befattningshavare vid torvskolan skulle äga påräkna dyrtidstillägg enligt samma grunder som befattningshavarna vid lantmannaskolor.

För frielever skulle ej beräknas någon kostnad, varemot ur inflytande årsavgifter skulle utgå stipendier till medellösa elever.

Vad förste torvingenjören sålunda föreslagit finner kollegium utgöra en lämplig tillfällig lösning av torvskolefrågan, varför kollegium får förorda densamma. Huruvida den närmaste överledningen kan anförtros åt någon vederhäftig enskild sammanlutning eller vilken form kollegium kan finna för vinnande av en betryggande sådan överledning är kollegium ej ännu i tillfälle att avgöra.

Enligt nuvarande beräkningsgrund torde de dyrtidstillägg, som kollegium i likhet med förste torvingenjören förordat, komma att belöpa sig till minst något över 3,600 kronor. Kollegium föreställer sig, att kostnaden för dessa skulle få bestridas från huvudtiteln's allmänna dyrtidstilläggsanslag.

Förste torvingenjören har härjämte gjort framställning om beviljande av ett belopp i ett för allt av 2,000 kronor för anskaffande av undervisningsmateriel. Även detta får kollegium förorda, därvid kollegium tillåter sig hänvisa till möjligheten för Eders Kungl. Maj:t att, där sådant anses lämpligt för vinnande av någon besparing å riksstaten, anvisa medlen från det till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ställda anslaget för torvtillgångarnas tillgodogörande.

Då undervisningen vid skolan avses att taga sin början på våren, antagligen den 15 april, måste redan under första halvåret 1923 medel finnas tillgängliga för nödiga anskaffningar av engångskostnads natur, för lokalhyran och för avlöningar och expenser m. m. under något mindre än halva undervisningstiden. Å 1923 års stat skulle alltså behöva uppföras, förutom de 2,000 kronor, kollegium ansett nödiga för engångskostnader, ungefär hälften av hela årsanslaget eller 5,750 kronor.

Kollegium får alltså hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för anvisande under tionde huvudtiteln för första halvåret 1923 till upprätthållande av en torvskola av ett anslag å 7,750 kronor eller, därest engångskostnaderna tagas av andra medel, 5,750 kronor.

Tillika får kollegium hemställa om åtgärd i syfte, att, därest under första hälften av år 1923 dyrtidstillägg utgår till lärare vid lantmannaskolor m. m., sådant tillägg jämväl måtte få utgå till föreståndare och andre lärare vid torvskolan i enlighet med de grunder, som må vara gällande för förstnämnda lärare, samt att tillägget måtte få utgå av de medel, som kunna komma att under tionde huvudtiteln anvisas till dyrtidstillägg.»

Den nuvarande torvskolan uppehålls, såsom redan antytts, av en med statsmedel understödd enskild förening, svenska torvindustriföreningen, med vilken staten för perioder om fem år för varje gång träffat avtal om anordnande, med anlitan av å riksstaten beviljade anslag, av undervisning i torvhantering. Den sista perioden utlöper nu med utgången av år 1922; för tiden därefter kan, enligt vad jag inhämtat, någon förnyelse av avtalet icke lämpligen åvägbringas. Därest torvundervisningen alltjämt skall uppehållas, gäller det sålunda att nu taga under övervägande, vilka nya anordningar som i dylikt syfte böra träffas.

[41.]
Departements-
chefen.

I sitt år 1921 avgivna betänkande med förslag till statsåtgärder för främjande av ökad produktion och användning av torvbränsle har 1916 års torvkommitté anfört, bland annat, att torvskolan, sådan den för närvarande vore organiserad, icke kunde anses svara mot de fordringar, man numera måste ställa på en sådan skola. Betydligt större krav än hittills måste, för att skolan skulle kunna fylla den med densamma avsedda uppgiften, ställas på ledning, lärarkrafter och undervisningens form, samtidigt som undervisningen borde bli ekonomiskt så litet betungande för eleverna som möjligt. Enda sättet, på vilket ett dylikt program kunde realiseras, vore att staten inrättade en egen torvskola. I anslutning härtill har kommittén framlagt det förslag till organisation av en sådan skola, för vilket i kommerskollegii ovan återgivna skrivelse redogjorts.

Med hänsyn såväl till den bekymmersamma statsfinansiella situationen som ock till den svåra depression, varunder torvindustrien till följd av prisfallet å kol och andra bränsleprodukter för närvarande lider, synes det mig uppenbart, att varje tanke på ett realiserande av kommitténs vidlyftiga och kostsamma förslag åtminstone tillsvidare måste vara utesluten. Lika med kommerskollegium finner jag emellertid icke tillrådligt, att den nu bedrivna torvundervisningen helt nedlägges, då, såsom kollegium anmärkt, följden härav skulle kunna bli, att, när en gång ett annat marknadsläge inträdde, torvhanteringen komme att lida brist på yrkesskicklig personal.

Under sådana omständigheter synes det mig lämpligast att för år 1923 på nu ifrågavarande område träffa sådana rent tillfälliga anordningar, som å ena sidan möjliggöra, att den nu meddelade torvundervisningen kan tillsvidare, intill dess de ekonomiska förhållandena stabiliserats och bättre överblick vunnits över torvindustriens läge och framtidsutsikter, i viss utsträckning uppehållas, men som å andra sidan icke på något sätt äro ägnade att prejudicera prövningen av frågan, huruvida

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[41.] en fast statlig torvundervisningsanstalt i sinom tid bör inrättas och i så fall vilken organisationsform som bör givas åt densamma.

För ett sådant provisoriskt arrangemang synes mig det av kommerskollegium framlagda förslaget — om än med vissa modifikation — lämpligen kunna tagas till utgångspunkt.

Förslaget går, såsom redan nämnts, ut på, att, sedan den nuvarande privata torvskolan i Markaryd med utgången av år 1922 upphört, staten själv skulle under år 1923, i enlighet med vissa av kommerskollegium skisserade linjer, anordna en sex månaders teoretisk och praktisk undervisningskurs för utbildande av torvförvaltare och torvförmän. Denna kurs borde förläggas till Älmhult, vilken plats enligt torvkommitténs enhälligt uttalade mening vore den för praktisk torvundervisning bäst passande.

Mot vad kommerskollegium sålunda föreslagit synes mig principiellt sett intet vara att erinra, blott det uttryckligen säges ifrån, att ett bifall till förslaget icke får anses innebära något som helst ställningstagande till frågan, huruvida en permanent statens torvskola bör inrättas eller icke. För att få detta ytterligare understruket anser jag mig böra förorda, att det anslag, som kan komma att för ändamålet beviljas, upptages — icke under den av kommerskollegium föreslagna benämningen »Uppehållande av en torvskola» — utan under en titel, som bättre antyder hela anordningens karaktär av provisorium, exempelvis »Anordnande av en undervisningskurs i torvhantering».

Vad därefter angår de av kommerskollegium verkställda beräkningarna rörande kostnaderna för den ifrågasatta undervisningskursen, har kollegium, beträffande till en början arvoden till lärarna, anmärkt, att desamma i förslaget utmätts efter jämförelse med de till lärare vid lantmannaskolor utgående avlöningarna. Då dessa sistnämnda lärare för närvarande å sina avlöningar åtnjöte visst dyrtidstillägg, har kommerskollegium tillika, för ernående av full likställighet, hemställt, att även lärarna vid torvundervisningskursen måtte få enligt samma grunder tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å sina arvoden.

Vad kollegium sålunda föreslagit kan jag icke biträda. Huruvida, därest i framtiden en fast statens torvskola skulle komma att inrättas, lärarna vid denna böra i löneavseende jämföras med lärarpersonalen vid lantmannaskolorna, saknar jag givetvis, med den ställning till frågan om torvundervisningens ordnande, jag ovan intagit, anledning att nu uttala mig om. Jag vill emellertid redan nu påpeka, att det i varje fall icke lär vara möjligt att, såsom kommerskollegium synes åsyfta, utan

vidare göra de för lantmannaskolornas lärarpersonal gällande löne- och dyrtidstilläggsförhållandena tillämpliga å lärarna vid en eventuell statlig torvskola. Lantmannaskolorna äro nämligen, ehuru de åtnjuta understöd av staten med stora belopp, inga statsinstitutioner; löner och dyrtidstillägg vid dessa skolor utgå också efter helt andra principer än dem staten tillämpar i avseende å sina befattningshavare. Lärarna vid en statlig torvskola däremot bleve, om skolan fast organiserades, påtagligen befattningshavare i statens tjänst och komme i denna egenskap i åtnjutande av dyrtidstillägg enligt de för andra statsanställda gällande grunderna; deras fasta avlöningsförmåner borde då också avpassas därefter.

Emellertid är det ju, efter mitt sätt att se saken, icke nu fråga om inrättandet av någon statens torvskola i egentlig mening utan endast om en rent tillfällig anordning, avsedd att, intill dess förhållandena och framtidsutsikterna å torvmarknaden kunna bättre överblickas, möjliggöra uppehållandet av en viss undervisning i torvhantering. Med hänsyn såväl härtill som ock till den alltjämt fortskridande minskningen i levnadskostnader synes det mig icke böra ifrågakomma, att för dem, som skola meddela denna undervisning, beräkna högre arvoden än vad för år 1922 utgår till lärarpersonalen vid den enskilda torvskolan i Markaryd eller sålunda, för hel kurs räknat, sammanlagt 7,500 kronor. Hur detta belopp skall fördelas å de lärarkrafter, som för undervisningen kunna komma att anlitas, torde lämpligen kunna överlåtas åt Kongl. Maj:t att framdeles bestämma. Å de till lärarna utgående arvoden bör något särskilt dyrtidstillägg icke få beräknas, då sådant tillägg icke utgår till lärarna vid den privata torvskolan utan dessa i stället undan för undan fått själva arvoden ökade upp till den höjd, på vilken de nu befinna sig. Att i de allmänna grunder, som under år 1923 kunna bliva gällande för dyrtidstillägg åt statens befattningshavare, meddela uttrycklig föreskrift i nyssberörda hänseende synes mig icke erforderligt, då det tillfälliga undervisningsuppdrag, varom här är fråga, uppenbarligen icke kan konstituera något befattningshavarskap i statens tjänst.

Den av kommerskollegium föreslagna anslagsposten »traktamenten till torvtjänstemännen» motsvaras i 1922 års anslag av den till torvskolan i Markaryd utgående ersättningen för av skolan utbetalda dagtraktamenten åt torvingenjörerna för av dem vid skolan meddelad undervisning. Såsom redan framhållits, har för torvingenjörerna beräknats en sammanlagd undervisningstid vid den nu ifrågavarande kursen av sextio dagar, därav förste torvingenjören skulle meddela undervisning under sex dagar och tre torvingenjörer under tillhoppa femtiofyra dagar. Mot den för denna undervisning förslagsvis upptagna ersättningen, ut-

[41.] gående i form av dagtraktamenten enligt gällande resereglemente och beräknad för förste torvingenjören efter 16 kronor för dag till 96 kronor samt för torvingenjörerna efter 13 kronor för dag till 702 kronor eller i avrundat tal till sammanlagt 800 kronor, har jag intet att erinra.

Icke heller anslagsposten till »hyra, värme och lyse för skol-lokalen», 500 kronor, har givit anledning till erinran från min sida. Däremot synes mig det till »inventariers och undervisningsmateriells underhåll och komplettering, expenser m. m.» beräknade beloppet, 1,900 kronor, skäligen kunna — med hänsyn till det engångsanslag för anskaffande av inventarier och undervisningsmateriel, som jag nedan skall förorda — något sänkas, förslagsvis till 1,200 kronor.

Vid bifall till vad jag här ovan föreslagit, skulle alltså sammanlagda kostnaden för anordnandet av den ifrågasatta undervisningskursen i torvhantering belöpa sig till 10,000 (7,500 + 800 + 500 + 1,200) kronor. Härav torde, i enlighet med vad kommerskollegium uttalat, hälften eller 5,000 kronor böra anvisas å övergångsbudgeten.

Förutom nyssberörda anslag erfordras emellertid för anskaffande av möbler för undervisningslokalen samt rit- och skrivmaterialier m. m. ett av kommerskollegium till 2,000 kronor uppskattat engångsbelopp. Att, såsom kollegium alternativt föreslagit, utanordna detta belopp, som påtagligen bör vara tillgängligt vid undervisningskursens början, från det till Kungl. Maj:ts förfogande ställda anslaget till torvtillgångarnas tillgodogörande finner jag, då sagda anslag knappast torde vara avsett för dylika ändamål, icke lämpligt. Det riktiga synes mig vara, att även detta belopp äskas av riksdagen och i sin helhet uppföres å övergångsbudgeten.

Beträffande slutligen ledningen av och överinseendet över undervisningskursen torde det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att framdeles meddela erforderliga bestämmelser.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å <i>extra</i> stat för tiden 1 januari—30 juni	
1923 såsom förslagsanslag, högst, anvisa	
<i>dels</i> till anordnande av en undervisningskurs i	
torvhantering	kronor 5,000,
<i>dels ock</i> till anskaffande av inventarier och under-	
visningsmateriel för sagda kurs	kronor 2,000,
eller tillhopa	» 7,000.

Understöd till Sveriges hantverksorganisation.

Från och med år 1913 hava såsom bidrag till Sveriges hantverksorganisations verksamhet årligen å extra stat anvisats anslag till belopp av 4,000 kronor.

Då, enligt vad kommerskollegium nu anmält, ovannämnda organisation förklarat sig i stånd vidtagna sådana åtgärder, att utbetalning av ett eventuellt statsbidrag för år 1923 först under senare hälften av samma år icke kommer att medföra hinder för dess verksamhet, saknar jag anledning att på denna punkt göra hemställan om anslagsäskande å övergångsbudgeten.

[42.]
*Understöd till
Sveriges hant-
verksorganisa-
tion.*

11. Statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar m. m.

I enlighet med av Kungl. Maj:t därom gjord framställning anvisade 1917 års riksdag till statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar samt till lärlingspremier å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag, högst 8,000 kronor.

Sedan kommerskollegium avgivit förslag rörande användningen av samma anslag, fastställde Kungl. Maj:t den 2 november 1917, i huvudsaklig överensstämmelse med kollegii förslag, *dels* bestämmelser rörande statsunderstöd för utbildande av lärlingar och rörande statspremier åt dylika, *dels ock* bestämmelser rörande statsunderstöd till hantverksföreningar, anslutna till Sveriges hantverksorganisation, för utdelande av lärlingspremier.

[43.]
*Statsunder-
stöd åt hant-
verksidkare
för utbildande
av lärlingar
m. m.
(extra anslag.)*

Enligt dessa bestämmelser, vilka finnas i sin helhet intagna i det vid statsverkspropositionen till 1918 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 14 januari 1918, skulle statsunderstöd till mästare för utbildande av lärlingar utgå med 300 kronor för varje lärling samt utanordnas i den ordning, att 100 kronor utbetalades vid första, 75 kronor vid andra och 50 kronor vid tredje årets slut, sedan för varje gång av ombud för Sveriges hantverksorganisation avgivits utlåtande, huruvida mästaren, för såvitt på honom ankomme, bedrivit lärlingens utbildande på ett för utbildningens fullbordande vid tredje årets slut ändamålsenligt sätt. Återstående 75 kronor skulle utbetalas, sedan styrkt blivit, att lärlingen genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig vara utlärd i yrket. Dessutom skulle lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, och vilken efter

[43.] avlagt prov undfått Sveriges hantverksorganisations utlärlingsbevis, vara berättigad till en utlärlingspenning av 20 kronor, varjämte, om han i samband med tilldelandet av utlärlingsbevis jämväl fått sig tillerkänd någon av Sveriges hantverksorganisations silvermedaljer, statspremium av högst 100 kronor skulle kunna tilldelas honom. Slutligen skulle genom hantverksföreningarnas försorg utdelas särskilda så kallade lärlingspremier, för vilket ändamål understöd enligt närmare angivna grunder skulle tillkomma hantverksföreningarna.

Med utgångspunkt från att, på sätt vid beräkningen av anslagets storlek förutsatts, årligen 50 nya lärlingar skulle komma i åtnjutande av statsunderstödd utbildning, föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut förberörda den 2 november 1917 beträffande dispositionen av det för år 1918 för nu ifrågavarande ändamål anvisade anslag, 8,000 kronor, vidare, att 5,000 kronor skulle utbetalas till hantverksidkare såsom understöd för utbildande av en första årets lärlingsgrupp, medan återstående 3,000 kronor skulle användas såsom understöd till hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier.

Även för åren 1919 och 1920 beviljades av riksdagen på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar anslag till lärlingsutbildningens befrämjande enligt ovan angivna grunder, därvid emellertid anslagsbeloppet — med hänsyn till att utbildningen av 1918 års lärlingsgrupp alltjämt fortsattes, medan därjämte nya lärlingsgrupper tillkommo — höjdes till respektive 11,750 och 14,250 kronor.

Jämväl för år 1921 beviljade riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t anslag för ändamålet, därvid anslaget ytterligare höjdes, nämligen till 20,535 kronor. Vid beräkningen av anslagsbehovet för nämnda år förutsattes nämligen — i anledning av en utav styrelsen för Sveriges hantverksorganisation gjord och av kommerskollegium biträdd framställning om förhöjning med 200 kronor av det dittills med 300 kronor för varje lärling utgående understödet — att en förhöjning i nämnda understöd skulle komma till stånd, dock icke med mera än 100 kronor, vilket belopp skulle så fördelas, att de till mästarne under de tre utbildningsåren utgående understöden ävensom det belopp mästaren erhöle, då lärling blivit utlärn, ökades varterdera med 25 kronor.

Slutligen har riksdagen, ävenledes på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, beviljat anslag till ifrågavarande ändamål för år 1922, därvid anslaget än ytterligare höjts, nämligen till 28,945 kronor. Vid beräkningen av nämnda års anslagsbehov förutsattes nämligen — i anledning av en utav kommerskollegium gjord framställning — dels att antalet lärlingar och därmed också antalet understödda mästare skulle

från och med år 1922 ökas från 50 till 75, dels ock att det till lärlingspremier avsedda beloppet skulle från och med samma år höjas från 3,000 kronor till 4.000 kronor.

[43.]

I anledning härav och sedan det upplysts, att 1919 och 1920 års lärlingsgrupper utgjordes av respektive 31 och 50 lärlingar, beräknades anslagsbehovet på följande sätt:

Lärlingsgrupp för år	Anslaget användning	A n s l a g s b e h o v	
1922	1:a utbildningsåret	75 st. à 125 kronor	9,375
1921	2:a »	50 » » 100 »	5,000
1920	3:e »	50 » » 75 »	3,750
1919	Resterande belopp	31 » » 100 »	3,100
	Utlärlingspenningar	31 » » 20 »	620
	Statspremier	31 » » 100 »	3,100
Understöd åt hantverksföreningar för utdelning av lärlingspremier			4,000
Summa kronor			28,945.

Föreskrift om anslagets disposition på dylikt sätt meddelades av Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1921.

I skrivelse den 30 september 1921 har nu kommerskollegium gjort framställning om understöd för ifrågavarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923. *Kommerskollegium.*

Till stöd för framställningen anför kollegium följande:

»1923 års lärlingsgrupp torde böra beräknas till samma storlek som 1922 års lärlingsgrupp. Enligt tillämpad praxis utdelas ifrågavarande understöd fyra gånger om året med ungefär lika fördelning på båda halvåren. Antalet nya understöd för första hälften av år 1923 torde därför lämpligen böra beräknas till 35 stycken eller något mindre än halva det för hela året beräknade antalet. Till samma antal torde även böra upptagas de för 1922 års lärlingsgrupps andra utbildningsår avsedda understöd. Under första hälften av innevarande år hava utdelats 26 understöd, vilket antal alltså bör upptagas under motsvarande tid år 1923 för 1921 års lärlingsgrupps tredje utbildningsår. Antalet till 1920 års lärlingsgrupp hörande lärlingar uppgår för första halvåret till 32. Dessa lärlingar bliva utlärdas under motsvarande tid av år 1923. För denna lärlingsgrupp avsedda resterande understödsbelopp — 100 kronor för varje lärling — ävensom utlärlingspenningar torde därför böra stå till kollegii disposition redan under första hälften av år 1923. Anslag för utdelande av statspremier åt dessa lärlingar behöver däremot icke äskas av 1922 års riksdag, då utdelningen därav skall äga rum först efter 1923 års slut.

[43.] I enlighet med angivna grunder skulle statsunderstödet till hantverksidkare för utbildande av lärlingar för *första hälften* av år 1923 böra beräknas enligt följande tablå:

Lärings- grupp för år	Anslagets användning	A n s l a g s b e h o v	
1923	1:sta utbildningsåret	35 st. å 125 kronor	4,375
1922	2:dra »	35 » » 100 »	3,500
1921	3:dje »	26 » » 75 »	1,950
1920	Resterande belopp	32 » » 100 »	3,200
	Utlärlingspenningar	32 » » 20 »	640
		Summa kronor	13,665.

För att möjliggöra utdelning av för ifrågavarande ändamål avsedda statsunderstöd, som eventuellt icke disponerats under den tid, för vilken de äro anvisade, synes önskligt, att anslaget i fråga förändras till reservationsanslag.

Statsunderstöd åt hantverksföreningar för utdelande av lärlingspremier torde icke behöva stå till kollegii förfogande förrän under senare hälften av år 1923 och behöver sålunda icke äskas av 1922 års riksdag.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer kommerskollegium, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att till statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar, att användas enligt ovan angivna grunder, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag 13,665 kronor.»

Departements-
chefen.

På grund av de ofta återopade budgetära svårigheterna hava vissa av mina kolleger förut i dag sett sig nödsakade att föreslå uteslutande från övergångsbudgeten av anslag till olika slag av teoretiska och praktiska fortbildningskurser m. m. Av enahanda anledning är jag — trots det behjärtansvärda ändamålet — förhindrad biträda kommerskollegii förevarande framställning i vad den avser anslag för en ny lärlingsgrupps första utbildningsår. Beloppet av det av kollegium begärda anslaget bör sålunda sänkas med 4,375 kronor.

Den av kollegium ifrågasatta ändringen i anslagets natur kan jag icke heller förorda, då jag anser riktigast, att uppkommande besparingar tillföras kassafonden. Jag tillstyrker alltså, att anslaget, i likhet med vad som hittills varit fallet, alltjämt upptages såsom förslagsanslag, högst.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar m. m. å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 9,290. [43.]

12. Understöd åt föreningen för svensk hemslöjd.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1907—1922 åt föreningen för svensk hemslöjd, såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet, å *extra* stat anvisat ett belopp av 15,000 kronor. [44.]

*Understöd åt
föreningen
för svensk
hemslöjd.*

Rörande utbetalningen av det av riksdagen för år 1922 till föreningen beviljade anslaget har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter genom beslut den 22 juni 1921, varvid stadgats skyldighet för föreningen att före den 1 maj 1923 till chefen för handelsdepartementet avgiva redogörelse för användandet av understödet och berättelse rörande föreningens verksamhet under år 1922. (extra anslag.)

Utöver av riksdagen, enligt vad ovan sagts, beviljade anslag har Kungl. Maj:t med anledning av framställningar från ifrågavarande förening, efter kommerskollegii tillstyrkan, för vart och ett av åren 1918, 1919, 1920 och 1921 på grund av penningvärdets sjunkande och andra omständigheter, varigenom riksstatsanslaget blivit otillräckligt, ur manufakturförslagslånefonden tilldelat föreningen ytterligare anslag å 5,000 kronor att av föreningen tillgodonjutas på samma villkor, som bestämts för åtnjutande av riksstatsanslaget för motsvarande år.

Styrelsen för föreningen har emellertid vid tre tillfällen, nämligen då det gällt statsanslag för åren 1920, 1921 och 1922, hos Kungl. Maj:t hemställt om förhöjning av det för föreningen å riksstaten uppförda anslaget från 15,000 till 20,000 kronor. Ingen av dessa framställningar har emellertid, trots tillstyrkan av kommerskollegium, vunnit statsmakternas bifall. Härmed förhåller sig på följande sätt.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 9 januari 1919 av den första av nämnda tre framställningar, avseende riksstatsanslag åt föreningen för år 1920, anförde dåvarande chefen för finansdepartementet bland annat, att han med hänsyn till de alltjämt stegrade krav, som ställdes på manufakturförslagslånefonden, ansåge riktigast, att hela det för föreningen avsedda understödsbeloppet, som enligt departementschefens mening borde utgå med ett till 20,000 kronor förhöjt belopp, uppfördes å riksstaten.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[44.]

I enlighet härmed beslöt Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att åt föreningen för svensk hemslöjd såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet under år 1920 på extra stat för sagda år anvisa ett förslagsanslag, högst 20,000 kronor.

Denna framställning blev emellertid icke av riksdagen bifallen. Under erinran att riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat anslag av 15,000 kronor för vart och ett av åren 1907—1919, anmälde nämligen riksdagen i skrivelse den 12 juni 1919, nr 7 A, att riksdagen, som icke ansett tillräckliga skäl föreligga för den av Kungl. Maj:t ifrågasatta ökningen av det dittills föreningen å riksstaten lämnade statsunderstödet, såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet under år 1920 på extra stat för sagda år anvisat anslag å allenast 15,000 kronor.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 7 januari 1920 av den andra av föreningens ovanberörda framställningar, avseende förhöjt anslag för år 1921, yttrade dåvarande chefen för finansdepartementet vidkommande frågan om storleken av det för år 1921 erforderliga anslaget, att han, i betraktande av det av 1919 års riksdag gjorda uttalandet, icke ansåge sig på grund av den av föreningen och kommerskollegium förebragta utredningen kunna förorda en höjning av det till föreningen utgående riksstatsanslaget. Härjämte återropades det ovissa läge med avseende å verksamheten, vari föreningen befunne sig på grund av det förslag, den s. k. hemslöjdskommittén den 10 december 1917 avgivit rörande den svenska hemslöjdens tillstånd, utvecklingsmöjligheter och behov. I anledning härav hemställde departementschefen, att riksstatsanslaget för år 1921 måtte upptagas till samma belopp som förut eller till 15,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t till riksdagen avlåtit förslag i enlighet med ovanberörda hemställan, biföll riksdagen Kungl. Maj:ts förslag.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 7 januari 1921 av den tredje av föreningens ovannämnda framställningar, avseende förhöjt anslag för år 1922, yttrade min företrädare i ämbetet, att han i avseende å storleken av statsbidraget icke kunnat undgå att finna vissa skäl tala för bifall till föreningens hemställan i oförändrat skick. Då emellertid riksdagen så sent, som då det gällde att bestämma statsbidraget för år 1920, avvisat en av Kungl. Maj:t gjord framställning om höjning av riksstatsanslaget till föreningen, ansåge han sig icke kunna ifrågasätta höjning av samma anslag, så mycket mindre som den budgetära ställningen vore sådan, att den mera än någonsin nödgade till iakttagande av den allra största sparsamhet. I anledning härav

hemställde departementschefen, att riksstatsanslaget även för år 1922 måtte upptagas till 15,000 kronor.

[44.]

Kungl. Maj:ts i enlighet med departementschefens hemställan till riksdagen avlätna förslag blev av riksdagen bifallet.

Nu har föreningens styrelse i en den 24 augusti 1921 dagtecknad skrift, med bifogande av tryckt exemplar av föreningens årsberättelse för år 1920, anhöllit, att å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte för föreningen upptagas ett statsanslag å 15,000 kronor. Efter att i korthet hava erinrat om vad i ämnet förut förekommit ävensom, med ledning av årsberättelsen, hava lämnat en redogörelse för föreningens ekonomiska ställning vid utgången av år 1920 har föreningen framhållit, att penningvärdets fall bragt föreningen i stora svårigheter. Föreningen hade sålunda måst i första hand söka infria de förbindelser i fråga om slöjdundervisning och dylikt, den iklätt sig för en tid framåt, och endast i obetydlig utsträckning kunnat anordna undervisningskurser och föredrag.

*Hemslöjds-
föreningens
styrelse.*

Efter att än vidare hava framhållit, att de skäl för ökat statsbidrag, som styrelsen åberopat i sin skrivelse den 8 juli 1920, i huvudsakliga delar intagen å sid. 193 i tionde huvudtiteln till 1921 års statsverksproposition, fortfarande ägde giltighet, anför styrelsen vidare, att då utsikterna syntes vara ringa att under nuvarande förhållanden ernå en höjning av riksstatsanslaget, styrelsen icke velat göra framställning därom, i förlitande på, att det anslag å 5,000 kronor ur manufaktur-förlagslånefonden, som föreningen åtnjutit sedan år 1918, fortfarande komme att tilldelas föreningen.

Då emellertid en del av föreningens inkomster i regel icke vore att påräkna förrän under senare halvåret och å andra sidan betydande utgifter, särskilt för de genom föreningens försorg anskaffade planscher å ortskaraktäristiska gamla textilier, kunde förväntas ifrågakomma redan under första halvåret, vore det i hög grad önskligt, att föreningen finge disponera hela anslagssumman under första halvåret.

I utlåtande av den 29 augusti 1921, varmed kommerskollegium till Kungl. Maj:t överlämnat den från hemslöjdsföreningen inkomna skrivelsen, har kollegium förklarat sig, med hänsyn till föreningens ekonomiska ställning och de av föreningen anförda särskilda skäl, icke kunna ställa sig helt avvisande till föreningens ifrågavarande anslagskrav. Det syntes emellertid kollegium tillräckligt, att föreningen under första halvåret 1923 komme i åtnjutande av hälften av hela det sed-

*Kommers-
kollegium.*

- [44.] vanliga årsbidraget. Under förutsättning att föreningen under första halvåret 1923 från manufakturförlagslånefonden erhöle vanligt årsunderstöd å 5,000 kronor, borde sålunda enligt kollegii mening å övergångsbudgeten upptagas endast ett belopp av likaledes 5,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

På grund av de alldeles särskilda svårigheter, som finansieringen av övergångsbudgeten erbjuder, hade det visserligen, för minskande av belastningen å nämnda budget, varit önskligt, att utbetalningen av det statsbidrag, varav hemslöjdsföreningen rimligen bör för år 1923 komma i åtnjutande, kunnat — i vad angår den av riksstatsmedel utgående delen av understödsbeloppet — helt uppskjutas till senare hälften av året eller med andra ord till budgetperioden 1 juli 1923—30 juni 1924. Då detta emellertid, på sätt av föreningens skrivelse framgår, icke utan stora olägenheter för föreningen låter sig göra, har jag, i likhet med kommerskollegium, funnit mig böra i så måtto tillstyrka bifall till föreningens hemställan, att å övergångsbudgeten för föreningen upptages ett anslag av 5,000 kronor.

Vid bifall härtill och under förutsättning att föreningen, såsom kommerskollegium föreslagit, under budgetperioden utöver riksstatsanslaget kan beredas tillskott av fondmedel till enahanda belopp som nyssberörda anslag — något som dock först framdeles låter sig med visshet bedöma — skulle föreningen under första halvåret 1923 utbekomma statsbidrag till ett sammanlagt belopp, motsvarande hälften av det för ett vart av åren 1918—1921 till föreningen av riksstats- och fondmedel utgivna statsunderstödet.

Under framhållande, att de för statsbidragets åtnjutande hittills stadgade villkor fortfarande torde böra äga tillämpning, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att åt föreningen för svensk hemslöjd såsom bidrag till uppehållande av dess verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 5,000.

Understöd åt svenska slöjdföreningen.

[45.]
*Understöd åt
svenska slöjd-
föreningen.*

Såsom bidrag till uppehållande av svenska slöjdföreningens verksamhet har riksdagen för vartdera av åren 1921 och 1922 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, å 20,000 kronor.

Då, enligt vad kommerskollegium på given anledning upplyst, [45.]
föreningen förklarat sig i stånd vidtaga sådana åtgärder, att utbetalning
av ett eventuellt statsbidrag för år 1923 först under senare hälften av
samma år icke komme att medföra för dess verksamhet skadliga hinder,
saknar jag anledning att på denna punkt göra framställning om anslags-
äskande å övergångsbudgeten.

**13. Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och
bränsleområdet.**

I en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 307, [46.]
med därvid fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för
samma dag lämnade Kungl. Maj:t riksdagen en närmare redogörelse
för resultaten av en i anledning av skrivelse från riksdagen den 13 maj
1916, nr 128, verkställd utredning, huruvida och på vilket sätt, med
synpunkt företrädesvis inriktad på upprättande av någon vetenskaplig-
praktisk institution, staten skulle kunna medverka till varaktigt befräm-
jande av en planmässig kraft- och bränslepolitik. I samband härmed
föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom
kraft- och bränsleområdet såsom förslagsanslag, högst, att utgå enligt
av Kungl. Maj:t fastställda närmare villkor, anvisa *dels* å tilläggsstat för
år 1920 under sjunde huvudtiteln ett belopp av 150,000 kronor, därav
50,000 kronor skulle användas till inköp av apparatutrustning, *dels ock*
å extra stat för år 1921 under tionde huvudtiteln ett belopp av 200,000
kronor. (extra anslag.)

Kungl. Maj:ts berörda framställning blev av riksdagen bifallen.

Vid föredragning den 9 juli 1920 av riksdagens i ämnet avlåtna
skrivelse, i vad densamma avsåg det å tilläggsstat för år 1920 beviljade
anslaget, godkände Kungl. Maj:t efter kommerskollegii hörande en av
ingenjörsvetenskapsakademien ingiven organisationsplan för forskningar-
nas bedrivande. Enligt denna skulle den närmaste ledningen handhavas
av en delegation inom akademien, bestående av fem ledamöter, samt
vid sidan av delegationen tillsättas ett särskilt råd, bestående av tolv
av akademien utsedda ledamöter jämte en representant för envar av
järnvägsstyrelsen, chefsmyndigheten för statens torvtjänstemän, vatten-
fallsstyrelsen, statens skogsförsöksanstalt, järnkontoret, Sveriges industri-
förbund, mellersta och norra Sveriges ångpanneförening, södra Sveriges
ångpanneförening, svenska gasverksföreningen, svenska elektricitetsverks-

[46.] föreningen, svenska maskinbefälsförbundet samt svenska maskinist- och eldareförbundet. Dessutom skulle anställas en sekreterare som föredragande i såväl delegationen som rådet. — Vidare medgav Kungl. Maj:t, att det för år 1920 beviljade anslaget finge användas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av akademien därom avgivet förslag. I detta hade akademien, under hänvisning till en förslaget bilagd sammanställning av »uppgifter för ett blivande svenskt bränsleinstitut» approximativt uppdelat anslagsbeloppet, i den mån det ej avsåg inköp av apparatutrustning, i mindre summor för igångsättande av förberedande undersökningar rörande några i sammanställningen upptagna spörsmål, som akademien ansåg i första rummet böra komma under behandling. Bland dessa märktes vetenskapliga undersökningar av företrädesvis kemisk natur rörande torv, skiffrar och skifferprodukter samt vedkolningsprodukter ävensom tekniskt-vetenskapliga undersökningar i förening med upplysningsverksamhet dels i förbränningsfrågor med särskild hänsyn till träbränslets användning, dels på ångalstringsområdet i bränslebesparande syfte. — Kungl. Maj:t anbefallde slutligen ingenjörsvetenskapsakademien att före den 1 februari 1921 till Kungl. Maj:t inkomma med berättelse över den under år 1920 å ifrågavarande område bedrivna forskningsverksamheten ävensom summarisk redogörelse för användningen av det anvisade beloppet.

Beträffande anslaget å extra stat för år 1921 förordnade sedermera Kungl. Maj:t den 19 november 1920, att detsamma finge av akademien användas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av akademien avgivet förslag, innebärande fortsättande samt i viss mån utvidgning av de under år 1920 påbörjade undersökningarna, varjämte akademien anbefalldes att före den 1 februari 1922 till Kungl. Maj:t inkomma med berättelse och redogörelse i ämnet för år 1921.

Under tionde huvudtiteln, punkt 40, i den till 1921 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslog härefter Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att å extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, å 200,000 kronor till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet. I anslutning härtill överlämnades till statsutskottet en av akademien i vederbörlig ordning avgiven redogörelse för forskningsarbetet under år 1920. Det av Kungl. Maj:t sålunda äskade anslaget blev av riksdagen beviljat.

Efter kommerskollegii hörande har Kungl. Maj:t sedermera den 21 oktober 1921 fastställt ett av akademien avgivet förslag till plan för användandet av sistnämnda anslag. Enligt denna plan skola de igångsätta undersökningarna av företrädesvis kemisk natur fortsättas samt i

övrigt för utrönande av möjligheterna till bränslebesparing bedrivs tekniskt-vetenskapliga undersökningar beträffande inom industrien använda ugnstyper, angående ångpanneeldstäder och ångalstring samt angående hushållseldstäder och bostadsuppvärmning, varjämte ett redan påbörjat arbete med att intressera de svenska industriföretagen för att skapa en fördjupad individuell bränslestatistik i och för minskning av framställningskostnaderna skall fullföljas. — I samband med planens fastställande har akademien anbefallts att före den 1 februari 1923 avgiva berättelse över forskningsverksamheten under år 1922 och redogörelse för användningen av samma års anslag.

[46.]

Redan dessförinnan, närmare bestämt i skrivelse den 31 augusti 1921, hade akademien till Kungl. Maj:t inkommit med framställning om anslag för fortsättande under första halvåret 1923 av här ifrågakarande forskningsverksamhet ävensom hemställt, att från och med sagda budgetperiod anslaget måtte givas natur av reservationsanslag. Efter att inledningsvis hava berört de tidigare meddelade besluten i ämnet samt omnämnt, dels att det för kraft- och bränsleutredningen föreskrivna rådet numera, sedan respektive myndigheter och korporationer utsett sina representanter, fått sin slutgiltiga sammansättning, dels ock att på akademiens initiativ bildats två föreningar, torvtillverkarnas tekniska förening och svenska skifferindustriens forskningsförening, med vilka kraft- och bränsleutredningen stode i intimt samarbete, redogör akademien i berörda skrivelse för huru forskningarna dittills bedrivits samt utvecklar betydelsen av att akademien sättes i tillfälle att fortsätta desamma. Akademien anför härom följande:

Ingenjörsvetenskapsakademien.

»Forskningsarbetet har bedrivits på sådant sätt, att, när ett problem eller en del av ett problem genomarbetats, en rapport häröver upprättats för att sedermera befordras till trycket. De utförda arbetena hava i flera fall givit impuls till upptagande av ett eller annat nytt problem av den mångfald dylika, vilka angåvos i den omfattande, med akademiens skrivelse i ämnet den 18 juni 1920 till Eders Kungl. Maj:t överlämnade redogörelsen för de uppgifter, vilka förelägo för ett blivande svenskt bränsleinstitut.

En grupp av viktiga arbeten, som påbörjats, kan sammanfattas under benämningen vetenskapliga forskningar av företrädesvis kemisk natur rörande våra inhemska bränslen torv, skiffer och ved. Dessa forskningar avse att skaffa en ingående kännedom om dessa bränslens natur och att således tjäna som en fast grundval, då det gäller att bedöma de olika förslag till deras nyttiggörande, som tid efter annan framkomma.

Så har exempelvis för torven utarbetats karaktäriseringsmetoder, som nu praktiskt tillämpas i samband med Sveriges geologiska undersökningens torvinvente-

[46.] ringar. Arbetet planeras vidareföras, så att inverkan av stegrad tryck och stegrad temperatur på olika torvslag blir föremål för närmare studium.

På skifferområdet hava undersökningar utförts över skiffrens förhållande vid upphettning till olika temperaturer samt över en del oljor, erhållna enligt olika framställningsmetoder. Dessa undersökningar äro avsedda att fortsättas i samband med destillationsförsök i mindre skala, som nu planeras.

Även vedens förhållande vid stegring i tryck och temperatur är föremål för vetenskapliga studier, som ej ännu äro avslutade.

Beträffande resultaten av de undersökningar, som här i korthet antytts, har akademien för avsikt att under innevarande år publicera närmare redogörelser, vilka äro avsedda att efter hand tillställas chefen för handelsdepartementet.

En annan grupp arbeten av stor betydelse omfattar tekniskt-vetenskapliga undersökningar av eldstäder och ugnar. Syftet med dessa arbeten är att genom en kritisk granskning av befintliga konstruktioner skapa möjligheter till förbättringar i bränsleekonomiskt hänseende och i vissa fall till ett utval av en eldstads- eller ugnstyp, som lämpar sig för det avsedda ändamålet och för det använda bränslet.

Under den hittills förflutna tiden hava dylika kritiskt lagda undersökningar utförts å de viktiga och mycket använda halvgasugnarna för träavfall. För det fortsatta arbetet äro förberedelser vidtagna för utsträckandet av detta studium till andra ångpanneeldstäder, även sådana, avsedda för kolbränsle.

Vidare har en serie inom järnindustrien använda smides- och vällugnar ingående studerats. Statistiska undersökningar hava utförts över mängden från masugnarna bortgående brännbara gaser och över bränsleförbrukningen i gjuteriernas kupolugnar. Dessa undersökningar äro avsedda att ligga till grund för vidare detaljundersökningar i bränslebesparande syfte. Även planeras vidare tekniskt-vetenskapliga undersökningar av vissa andra metallurgiska ugnar.

Slutligen hava kokspisar av olika typer varit föremål för provningar, vilka böra utsträckas att omfatta även andra hushållseldstäder.

I Tyskland har den svåra kolbristen öppnat ögonen för den betydelse i bränsleekonomiskt hänseende, som ligger i att varje industriföretag underhåller en noggrann individuell bränslestatistik, vilken möjliggör ett bedömande av, på vilka punkter inom anläggningen den största värmeförbrukningen är till finnandes, och varpå besparingssträvandena böra inriktas. Akademien har satt sig i förbindelse med de institutioner i Tyskland, som handhåva de nämnda arbetena, och inhämtat, att avsevärda vinster redan vunnits på den angivna vägen. Genom publikationer och genom samarbete med industrisammanslutningar, såsom Jernkontoret och Pappersmassekontoret, har akademien med anledning härav sökt intressera även den svenska industrien för dylik individuell bränslestatistik och avser att under fortsatt arbete träda i förbindelse med allt flera industrigrenar. Naturligen måste hand i hand med detta arbete gå undersökningar av de bränsleförbrukande apparaterna.

Med sina för närvarande igångsatta undersökningar strävar akademien alltså dels efter att utvidga och fördjupa kunskapen om våra inhemska mindervärdiga bränslen i avsikt att möjliggöra deras utnyttjande, dels även efter att genom praktiska arbeten skapa möjligheter till bränslebesparingar såväl inom industrien som inom hushållen. Till dessa verksamheter anknyter sig därjämte ett upplysningsarbete, som avser att inom så vida kretsar som möjligt sprida kunskap om

den rätta användningen av bränslet och om de vägar, som kunna leda till bränslebesparing. I denna avsikt har av akademien anordnats föreläsningsserier och kurser för lärare vid de tekniska gymnasierna, för driftingenjörer vid ångpanneanläggningar och järnverk samt för maskinister.

Vid dessa föreläsningsserier och kurser hava föreläsningar hållits dels av lärare vid Tekniska högskolan, dels av i praktiken verksamma ingenjörer, varvid varje föreläsare städe rört sig inom ett av honom fullt känt och behärskat område. I samband härmed hava anordnats besök vid intressanta anläggningar och även förekommit praktiskt lagda laborationer.

Vid kurserna har akademien vunnit verksamt understöd genom samarbete med landets båda ångpanneföreningar.

Då dessa föreläsningsserier och kurser mottagits med synnerligen stort intresse och otvivelaktigt varit fruktbringande, avser akademien att fortsätta desamma.

Under förra delen av innevarande år hava utgivits flera publikationer. Nya sådana äro för närvarande under förberedning.

Akademien har i sina under föregående år till Eders Kungl. Maj:t ingivna framställningar om anslag för tekniskt-vetenskaplig forskning inom kraft- och bränsleområdet med styrka betonat vikten för vårt land av, att dessa frågor ägnas ett ingående studium i syfte att därigenom finna bästa möjliga utvägar för tillgodoseende av landets behov av bränsle och kraft. De synpunkter, som härutinnan gjorts gällande, synas i huvudsak hava vunnit godkännande av Eders Kungl. Maj:t och av riksdagen. Samma skäl, som tidigare anförts, tala för att anslag alltfört beviljas för forskningsarbetets fullföljande i avsedd omfattning. Det läge, vari vårt näringsliv råkat genom den pågående krisen, är ju i själva verket sådant, att alla ansträngningar böra inriktas på utfinnandet av medel till mildrande av krisens förlopp och för möjliggörande av återupplivande av den förlamade produktionen. Ett sådant medel ligger givetvis däri, att genom nya rön på det tekniskt-vetenskapliga området förbättra produktionens ekonomi. I samma höga grad, som kraft- och bränslefrågorna spela en roll inom produktionen, i samma grad föreligger också därför motiv för ansträngningar till förbättringar genom tekniskt-vetenskaplig forskning på detta område.

På grund av arbetsområdets oerhörda omfattning har bestyrelsen för akademiens undersökningar på kraft- och bränsleområdet uttalat en önskan om att forskningarna skulle bedrivas i raskare takt, vilket skulle kunna möjliggöras endast genom anslaget ökning utöver nuvarande 200,000 kronor för år räknat. Emellertid anser sig akademien under nuvarande ekonomiska situation icke kunna begära någon ökning av förut beviljat anslag å 200,000 kronor per år, ehuru en sådan ökning framstår som synnerligen önskvärd. För övrigt torde på grund av tidslägets utveckling de hittills utgående personalarvodena kunna minskas, varigenom anslaget kan i större utsträckning bliva utnyttjat för själva forskningen.

Under arbetets gång har det för undersökningarnas jämna bedrivande visat sig önskvärdt, att det disponibla anslaget finge reservationsanslags form, då härigenom vissa arbeten lättare kunna förläggas till för dem lämplig tidpunkt utan risk för avbrott i desamma. Därtill kommer, att den tekniskt-vetenskapliga forskningen är av den natur, att det i regel är förenat med vissa svårigheter att på förhand överblicka, när ett påbörjat arbete kan bringas till slutförande och när följaktligen de anslagna medlen kunna tagas i anspråk.

[46.]

Under återopande av vad ovan anförts och med anmälan därom, att kraft- och bränsleutredningens råd anslutit sig till framställningen, får akademien i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte vid uppgörande av riksstaten för första halvåret 1923 beräkna ett reservationsanslag å 100,000 kronor å extra stat för bedrivande under första halvåret 1923 genom ingenjörsvetenskapsakademiens försorg av fortsatt tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet.»

Vid akademiens skrivelse äro fogade ett antal såsom meddelanden från akademien tryckta uppsatser i hithörande ämnen.

Kommerskollegium.

Kommerskollegium, som den 17 oktober 1921 avgivit infortrat utlåtande över den av akademien gjorda framställningen, förklarar sig kunna vitsorda värdet för det allmänna av akademiens arbete å kraft- och bränsleområdet och framhåller den synnerliga önskvärldheten av, att det av akademien för första halvåret 1923 äskade anslaget å 100,000 kronor varder beviljat. Någon minskning i beloppet bör enligt kollegii mening om möjligt icke ifrågakomma. Akademiens hemställan, att anslaget, om det beviljas, måtte givas karaktären av reservationsanslag, anser kollegium böra bifallas.

Departementschefen.

Den av ingenjörsvetenskapsakademien med statsanslag bedrivna forskningsverksamheten å kraft- och bränsleområdet åsyftar som bekant utfinnandet av möjligheter att effektivare än hittills utnyttja vårt lands kraft- och bränsletillgångar samt nedbringa omkostnaderna för deras tillgodogörande. Att detta arbete, icke minst under en industriell depressionstid sådan som den nuvarande, kan bliva av den allra största betydelse för vårt lands ekonomiska liv, ligger i öppen dag. Akademiens forskningar, vilka såväl inom Sverige som i våra grannländer väckt berättigat erkännande och intresse, synas mig därför även i fortsättningen väl förtjänta av statsmakternas stöd. Trots de särskilda svårigheter, som föreligga att finansiera 1923 års övergångsbudget, finner jag mig sålunda böra förorda den av akademien gjorda framställningen om anslag å denna budget för fortsättande under första halvåret 1923 av ifrågavarande forskningsarbete. Då emellertid den inträdda starka pris-sänkningen bör kunna medföra en icke obetydlig minskning av omkostnaderna för arbetet, särskilt i den mån de utgöras av personalutgifter, synes mig det av akademien för nyssberörda tidsperiod begärda anslagsbeloppet, 100,000 kronor, skäligen böra något nedsättas, förslagsvis till 75,000 kronor.

Närmare föreskrifter rörande användningen av anslaget, vilket, på sätt akademien förordat, lämpligen lærer böra givas reservationsanslags

natur, torde, i likhet med vad som skett under föregående år, få meddelas av Kungl. Maj:t.

[46.]

I anledning av vad 1921 års riksdag vid beviljande av anslag för år 1922 till akademiens forskningar å kraft- och bränsleområdet uttalade rörande nödvändigheten av ett samarbete mellan akademien och socialstyrelsen, för den händelse vissa av socialstyrelsen planerade åtgärder för åstadkommande av en i möjligaste mån effektiv kontroll över bränsleförbrukningen inom av statsverket disponerade byggnader och lokaler m. m. komme till stånd, ber jag slutligen få omnämna, att, efter vad jag under hand inhämtat, ett dylikt samarbete mellan de båda institutionerna numera äger rum. Närmare upplysningar i detta hänseende äro att förvänta i den redogörelse för användningen av 1921 års anslag, som under innevarande månad kommer att av akademien till mig avgivas och omedelbart skall tillställas riksdagens vederbörande utskott.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 75,000.

E. Ingenjörsvetenskapsakademien.

Då, enligt vad jag från ingenjörsvetenskapsakademien inhämtat, för akademien föreligger oundgängligt behov att redan under första halvåret 1923 få lyfta den å samma tidsperiod belöpande delen av det till upprätthållande av akademiens verksamhet utgående årsanslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[47.]

Ingenjörsvetenskapsakademien.

(ordinarie anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till upprätthållande av verksamheten vid ingenjörsvetenskapsakademien, nu högst..... kronor 40,000, med halva beloppet eller högst..... » 20,000.

F. **Diverse.**1. **Ålderstillägg.**

[48.]
Ålderstillägg.
 (ordinarie
 anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till ålders-
 tillägg, nu kronor 5,000,
 med halva beloppet » 2,500.

2. **Rese- och traktamentspenningar.**

[49.]
*Rese- och
 traktaments-
 penningar.*
 (ordinarie
 anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktaments-
 penningar, nu kronor 50,000,
 med halva beloppet eller » 25,000.

3. **Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.**

[50.]
*Skriv-
 materialier
 och expenser,
 ved m. m.*
 (ordinarie
 anslag.)

Å 1922 års riksstat har det ordinarie förslagsanslaget för detta ändamål upptagits med enahanda belopp som för år 1921 eller med 50,000 kronor.

De sammanlagda utbetalningarna å det för år 1921 anvisade anslaget uppgingo för tiden intill den 1 oktober samma år till i avrundat tal 184,000 kronor, vadan anslaget alltså högst väsentligt överskridits. Ehuru man torde hava att räkna med, att den inträdda prissänkningen särskilt å bränsle bör kunna medföra en icke obetydlig minskning i de utgifter, som äro avsedda att av anslaget bestridas, synes dock en höjning av anslagsbeloppet vara ofrånkomlig, om anslaget skall svara mot utgifterna å detsamma. Jag finner mig därför böra föreslå, att anslaget från och med år 1923 höjes med 50 procent eller för år räknat till 75,000 kronor. Hälften därav eller 37,500 kronor torde böra upptagas å övergångsbudgeten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [50.]

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och
expenser, ved m. m., nu kronor 50,000,
med » 37,500.

4. Tryckningskostnader.

Till tryckningskostnader finnes å 1922 års riksstat uppfört ett
ordinarie förslagsanslag å 124,986 kronor.

[51.]
*Trycknings-
kostnader.*
(ordinarie
anslag.)

Utgifterna å motsvarande anslag för år 1921 utgjorde till och
med september månads utgång samma år i runt tal 230,000 kronor.
Även detta anslag har sålunda visat sig otillräckligt. Ehuru man torde
hava anledning hoppas, att till följd av priset minskning i utgifterna å
anslaget för framtiden kommer att inträda, finner jag den ovannämnda
utgiftssiffran otvetydigt giva vid handen, att en höjning av anslags-
beloppet måste vidtagas. Jag föreslår därför, att jämväl ifrågavarande
anslag från och med år 1923 höjes med 50 procent eller med någon
jämkning nedåt till 180,000 kronor för år. Ett belopp, ungefärligen
motsvarande hälften därav eller för utjämning av huvudtitelns slut-
summa 89,980 kronor, torde alltså böra upptagas å övergångsbudgeten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader,
nu kronor 124,986,
med » 89,980.

5. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i
dag anfört rörande de s. k. kommittéanslagen, hemställer jag vidare,
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[52.]
*Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.*
(ordinarie
anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till kommittéer och ut-
redningar genom sakkunniga, nu kronor 150,000,
med halva beloppet eller » 75,000.

6. Extra utgifter.

[53.]
Extra ut-
gifter.
(ordinarie
anslag.)

Slutligen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* reservationsanslaget till extra utgifter,
nu kronor 25,000,
med halva beloppet eller » 12,500.

Semester åt vid lotsverket anställda arbetare.

[54.]
Semester åt
vid lotsverket
anställda ar-
betare.

För beredande av semester åt vid sjöförsvaret (marinen, lotsverket och sjökarteverket) anställda arbetare anvisade 1919 års lagtima riksdag under femte huvudtiteln dels å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag å 115,000 kronor dels ock å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag å enahanda belopp.

På grund av beslutad ny departementsindelning utbröts i 1920 års statsverksproposition ur punkten semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare den del, som rörde lotsverkets arbetare, och föreslog Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkt 51) riksdagen att för sistnämnda ändamål på extra stat för år 1921 bevilja ett förslagsanslag å 16,200 kronor. Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Genom beslut den 21 januari 1921 meddelade Kungl. Maj:t där-
efter bestämmelser och villkor för användande av sistnämnda anslag. Enligt dessa skulle besättningsman å lotsverkets ångfartyg, skrivbiträde å lotskapensexpedition, vaktmästare å dylik expedition, extra lots, extra fyrbiträde och vid lotsverket anställd arbetare, sedan vederbörande inne-
haft oavbruten anställning vid lotsverket under två på varandra följande år, utan hinder av vad gällande bestämmelser därom föreskreve, äga att, därest sådant utan någon olägenhet för göromålens behöriga gång kunde ske, under år 1921 åtnjuta semester, person över 40 år under 12 söckendagar och annan under 6 söckendagar, dock att arbetarförman skulle äga åtnjuta 6 söckendagar längre semester än arbetare.

För samma ändamål har riksdagen på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljat enahanda belopp å 1922 års riksstat.

Såsom jag förut denna dag erinrat, har Kungl. Maj:t, i avsikt att kunna för personalen å lots- och fyrinrättingens lokalstater till den nu sammanträdande riksdagen avlåta förslag till definitiv lönereglering i anslutning till de nya avlöningsprinciperna, genom beslut den 19

augusti 1921 uppdragit åt lotsstyrelsen att med biträde av två lönetekniskt sakkunniga personer skyndsamt verkställa utredning och framlägga förslag till reglering av avlöningsförmånerna för sagda personal. Då, såsom jag jämväl erinrat, utredningsarbetet ännu icke slutförts, kan jag givetvis icke för närvarande uttala mig om, huruvida och i vilken mån det förslag, som i ämnet är att förvänta, kan komma att påverka behovet eller beloppet av anslag för nu ifrågakvarande ändamål. Enär emellertid ett dylikt anslag i allt fall synes mig icke längre böra i riksstaten uppföras fristående för sig utan upptagas bland övriga poster under anslaget till lots- och fyrinrättningen, torde nu förevarande spörsmål lämpligen böra behandlas i sammanhang med övriga lotsverket berörande frågor i den proposition angående anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923 till lots- och fyrinrättningen, som, på sätt jag förut nämnt, i sinom tid kommer att föreläggas riksdagen. Jag saknar sålunda anledning att på denna punkt nu framställa något anslagsäskande.

[54.]

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anförte i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring åt viss personal inom den civila statsförvaltningen å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 13,000.

[55.]

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

(extra anslag.)

8. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anförte i fråga om behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[56.]

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.
(extra anslag.)

[56.]

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i de till handelsdepartementet hörande ämbetsverk och kårer å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 1,000,000.

Av tionde huvudtiteln *ordinarie* anslag, som för år 1922 uppgå till kr. 7,940,055,

komma vid bifall till av mig framställda förslag

dels det i anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av bergsbruket» ingående bestämda anslaget att indragas 2,700,

dels för tiden 1 januari—30 juni 1923 att utan angivet belopp upptagas anslag om tillhoppa 151,700,

dels ock av återstående anslag om tillhoppa » 7,785,655
följande anslag att, *för år räknat*, höjas minskas
med med

nämligen:

till lots- och fyrinrättningen med livräddningsanstalterna 1,514,886 —

» patent- och registreringsverket — 14,300

» statens provningsanstalt 53,050 —

» skrivmaterialier och expenser, ved m. m. 25,000 —

» tryckningskostnader 54,974 —

1,647,910 14,300,

vadan alltså de *ordinarie* anslagen, *för år räknat*, skulle höjas med » 1,633,610

till kr. 9,419,265.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle härav upptagas » 4,705,460.

Å *extra stat* hava för år 1922 under tionde huvudtiteln anvisats anslag å tillhoppa » 1,858,945.

Härav belöpa

å anslag för ändamål, varför medel ej vidare anses erforderliga kr. 109,400

samt å anslag för ändamål, varför äskande av medel å riksstaten för tiden 1 januari—

30 juni 1923 ej anses erforderligt » 325,150 » 434,550.

Till ändamål, motsvarande dem, för vilka å 1922 års riksstat anvisats återstående	kr. 1,424,395,
föreslås nu för tiden 1 januari—30 juni 1923 anslag, som uppgå till	» 505,690.
Härutöver föreslås	
till nya ändamål anslag å tillhoppa	» 78,950
samt till löneförbättring och dyrtidstillägg, varför anslag hittills ej å extra stat begärts å de särskilda huvudtitlarna utan avsatts utanför desamma	» 1,161,000,
vadan alltså å extra stat föreslås anslag till belopp av ...	kr. 1,745,640.

Vid bifall till av mig gjorda förslag kommer huvudtitelns slutsumma att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till 4,705,460 + 1,745,640 = 6,451,100 kronor.

I vad departementschefen sålunda hemställt och föreslagit instämma statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla vad sålunda blivit tillstyrkt.

Ur protokollet:

Olof Edström.

Sammandrag och register

till

Tionde huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
A. Departementet.							
1	1	1	Departementschefen			12,000	
2	2	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>			75,150	
3	3	3	Departementets verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst ...				6,000
			Säger för departementet			87,150	6,000
B. Centrala verk med underlydande stater.							
Kommerskollegium:							
4	3	1	Kommerskollegium, <i>förslagsanslag</i>			269,960	
5	8	2	Kommerskollegii verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst				67,000
Bergsstaten:							
6	28	3	Bergsstaten			42,400	
7	29	4	Arvoden åt två gruvingenjörer, <i>förslagsanslag</i> , högst				5,200
Sprängämnesinspektionen:							
8	29	5	Sprängämnesinspektionen			3,800	
9	32	6	Arvode åt en assistent, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,950
Inspektion över elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring:							
10	32	7	Inspektionen			10,400	
11	33	8	Arvoden åt två assistenter, <i>förslagsanslag</i> , högst...				3,900
12	33	9	Förhandskontroll å fartygs sjövärdighet, <i>förslagsan- slag</i> , högst				119,350
Undervisningsanstalter för sjöfart:							
13	37	10	Navigationsskolorna	91,400			
14	41	11	Navigationslärarkursen, <i>reservationsanslag</i>	—			
15	41	12	Ålderstillägg för personalen vid undervisningsan- stalterna för sjöfart, <i>förslagsanslag</i>	5,500		96,900	
16	41	13	Skeppsmättningskostnad, <i>förslagsanslag</i>			16,100	
Lots- och fyrväsendet:							
17	42	14	Lots- och fyrrinrättningen med livräddningsanstal- terna, <i>förslagsanslag</i>			3,200,000*	
18	44	15	Säkerhetsanstalter för sjöfarten, <i>reservationsanslag</i>				112,000
Patent- och registreringsverket:							
19	62	16	Patent- och registreringsverkets verksamhet, <i>reserva-</i>				

* Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
20	85	17	tionsanslag, att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel	478,070			
21	86	18	Dyrtidstillägg vid patent- och registreringsverket, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registreringsavgifters medel ...		135,000*		
22	95	19	Tillfällig försträckning åt patent- och registreringsverket, <i>förslagsanslag</i> , högst		75,000		
			Kostnader, som föranledas av överståthållarämbetets och länsstyrelsernas befattning med vissa slag av registrering, <i>förslagsanslag</i>		2,000	478,070	212,000
23	95	20	Försäkringsinspektionen: Försäkringsinspektionens verksamhet, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen			65,200	
24	98	21	Dyrtidstillägg vid försäkringsinspektionen, <i>reservationsanslag</i> , att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen				13,000*
25	98	22	Statens provningsanstalt: Statens provningsanstalts verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inkomster av provningsanstalten			172,000	
			Säger för centrala verk med underlydande stater			4,354,830	534,400
C. Handel och sjöfart.							
26	120	1	Handelshögskolan i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> , högst				30,000
27	122		Export- och handelsstudiestipendier	—	—	—	—
28	122		Statsunderstöd till auktoriserade handelskammare i riket	—	—	—	—
29	123		Statsunderstöd till svenska handelskamrar i utlandet	—	—	—	—
30	123		Bidrag till Sveriges allmänna exportförening	—	—	—	—
31	124		Bidrag till en internationell byrå i Bryssel för handelsstatistik	—	—	—	—
32	124		Ersättning till sjömanshusen	—	—	—	—
33	124	2	Läkarundersökning av sjöfolk, <i>förslagsanslag</i>				25,000
34	126	3	Arvoden åt två dispaschörsassistenter, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,000
35	127	4	Internationell patrulleringstjänst i norra Atlanten, <i>förslagsanslag</i>				9,500
			Säger för handel och sjöfart				66,500
D. Bergsbruk, industri, hantverk och slöjd.							
36	130	1	Reseunderstöd åt personer, som önska i främmande länder förvärva ökad skicklighet i vad till bergshanteringen hör, <i>reservationsanslag</i>			—	
37	131	2a	Befrämjande i allmänhet av slöjderna: <i>Bestämt anslag</i>	—			

* Beräknat belopp.

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
			<i>Reservationsanslag:</i>				
37	131	2 b	Reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	—			
37	131	2 c	Reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	—			
37	131	2 d	Reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	—			
37	131	2 e	Reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshantering	—			
			<i>Husslöjden:</i>				
38	135	3	Befrämjande av husslöjden	1,000			
39	136	4	Arvodesförhöjning åt extra instruktören i husslöjd, <i>förslagsanslag</i> , högst		500		
39	136	5	Personligt ålderstillägg till extra instruktören i husslöjd O. O. Hagner, <i>förslagsanslag</i> , högst		250	1,000	750
			<i>Torvtillgångarnas tillgodogörande:</i>				
40	137	6	Torvingenjörer och torvassistenter, <i>förslagsanslag</i> , högst		26,200		
40	137	7	Skrivhjälp åt förste torvingenjöreren, <i>förslagsanslag</i> , högst		750		
40	137	8	Personliga ålderstillägg åt vissa torvingenjörer, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,750		
41	142	9	Undervisningskurs i torvhantering, <i>förslagsanslag</i> , högst		5,000		
41	142	10	Inventarier och undervisningsmateriel för undervisningskursen i torvhantering, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,000		35,700
42	149		Sveriges hantverksorganisation	—	—	—	—
43	149	11	Statsunderstöd åt hantverksidkare för utbildande av lärlingar m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				9,290
44	153	12	Föreningen för svensk hemslöjd, <i>förslagsanslag</i> , högst				5,000
45	156		Svenska slöjdföreningen	—	—	—	—
46	157	13	Tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, <i>reservationsanslag</i>				75,000
			Säger för bergsbruk, industri, hantverk och slöjd			1,000	125,740
			E. Ingenjörsvetenskapsakademien.				
47	163	1	Ingenjörsvetenskapsakademien, <i>förslagsanslag</i> , högst			20,000	
			F. Diverse.				
48	164	1	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			2,500	
49	164	2	Rese- och traktementspenningar, <i>förslagsanslag</i>			25,000	
50	164	3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>			37,500	
51	165	4	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>			89,980	

Punkt	Sid.	Nr		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
52	165	5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			75,000	
53	166	6	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			12,500	
54	166		Semester åt vid lotsverket anställda arbetare	—	—	—	—
55	167	7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>				13,000*
56	167	8	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>				1,000,000*
Säger för diverse						242,480	1,013,000
Summa						4,705,460	1,745,640

* Beräknat belopp.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1922.

Elfte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anmäler här-
efter de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30 juni
1923 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslan-
gen till pensions- och indragningsstaterna. Under återopande av vad
han förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor»
yttrat rörande sättet för anslagsberäkningen, anför departementschefen
därvid följande:

A. Civila pensionsväsendet.

1. Pensionering av civila tjänstinnehavare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
pensionering av civila tjänstinnehavare,
nu..... kronor 1,900,000,
med halva beloppet eller ... » 950,000.

[1.]

*Pensionering
av civila
tjänstinne-
havare.
(ordinarie
anslag.)*

2. Förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civilstaten.

Sedan 1907 års riksdag i samband med antagande av det av
Kungl. Maj:t i proposition nr 18 samma år framlagda förslag till lag
angående civila tjänstinnehavares rätt till pension uppfört ett ordinarie
anslag å 35,000 kronor såsom förvaltningsbidrag till en ny änke- och
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[2.]

*Förvaltnings-
bidrag till en
ny änke- och
pupillkassa
för civil-
staten.
(ordinarie
anslag.)*

[2.] pupillkassa för civilstaten, upptogs detta anslag i riksstaten år efter år till och med 1921 med oförändrat belopp.

Med anledning av framställning från fullmäktige för delägarna i civilstatens änke- och pupillkassa höjde 1921 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts i samma års statsverksproposition gjorda hemställan berörda anslag från och med år 1922 med 15,000 kronor till 50,000 kronor, varjämte riksdagen, likaledes på Kungl. Maj:ts förslag, till förstärkning av nämnda anslag å extra stat för år 1922 anvisade ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor.

I en till mig på begäran överlämnad promemoria framhåller verkställande direktören i civilstatens änke- och pupillkassa, att hela det för år 1922 å extra stat anvisade förstärkningsanslaget torde komma att disponeras och att sålunda någon besparing å sagda anslag icke vore att påräkna. Som fullmäktige för kassans delägare bemyndigat kassans styrelse att under treårsperioden 1921—1923 utöver de i stat upptagna avlöningarna tillerkänna kassans befattningshavare avlöningsförbättringar, motsvarande dem, som kunde under samma tid tilldelas befattningshavare vid statens centrala ämbetsverk av den så kallade statskontorstypen, torde, enligt verkställande direktörens mening, med all säkerhet under åren 1922 och 1923 komma att å kassans befattningshavare tillämpas avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, varvid för år 1922 med ett indextal av 220 avlöningarna till styrelse och tjänstemän komme att bliva följande:

avlöning till styrelsen m. fl.	kronor 58,640: —	
extra biträden	» 8,740: —	
förskott för januari månad	» 2,208: —	69,588: —
dyrtidstillägg till befattningshavare	kronor 27,262: 80	
» för vikariat under semester	» 657: 20	27,920: —
		eller tillhopa kronor 97,508: —.

Beträffande utgifterna för avlöningar för första halvåret 1923 yttrar verkställande direktören i sin promemoria:

»För första halvåret 1923 bliva avlöningsutgifterna med tillämpning av *nyssnämnda avlöningsreglemente och indextal av 220* följande:

avlöning till styrelsen m. fl.	kronor 29,320: —	
extra biträden	» 4,370: —	33,690: —
dyrtidstillägg till befattningshavare	kronor 13,631: 40	
» för vikariat under semester	» 328: 60	13,960: —
		eller tillhopa kronor 47,650: —.

Räknar man med ett *index*tal av 210 bliva i stället dyrtidstilläggen [2.]
följande:

dyrtidstillägg till befattningshavare	kronor 12,261: 24
» för vikariat under semester	» 294: 72
Summa kronor 12,555: 96	

och hela avlöningsbeloppet sålunda kronor 46,245: 96.

Då av det ordinarie anslaget på första halvåret 1923 belöper 25,000 kronor, skulle, vid tillämpning av förut godtagna grunder för beräk-
nande av totala förvaltningsbidraget, förstärkningsanslaget för nämnda
halvår böra sättas till:

vid ett <i>index</i> tal av 220	kronor 22,650: —
» » » » 210	» 21,245: 96

eller i båda fallen lämpligen avrundat nedåt till 20,000 kronor.»

Med avseende å vad verkställande direktören i civilstatens änke- och pupillkassa i sin berörda promemoria yttrat skulle till förstärkning av det ordinarie anslaget till förvaltningsbidrag till en ny änke- och pupill-
kassa för civilstaten för första halvåret 1923 erfordras ett belopp av
allena 20,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Under hänvisning till vad jag förut denna dag vid anmälan av för
flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört rörande förstärkningsanslagen
föreslår jag emellertid, att förstärkning av ifrågavarande anslag beredes i
form av höjning av det ordinarie anslaget; och hemställer jag sålunda,
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till förvalt-
ningsbidrag till en ny änke- och pupillkassa för civil-
staten, nu kronor 50,000,
med ett belopp av » 45,000.

3. Pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Efter det 1921 års riksdag i huvudsak antagit det av Kungl. Maj:t
i samma års statsverksproposition framlagda förslag till ny definitiv löne-
reglering för befattningshavare vid statsdepartement och vissa centrala
ämbetsverk, framlade Kungl. Maj:t för nämnda års riksdag genom propo-
sitioner den 11 mars 1921, nr 276 och 277, förslag till provisoriska pen-

[3.]

*Pensionstill-
lägg åt f. d.
civila befatt-
ningshavare i
statens tjänst
m. fl. pen-
sionärer.*

(extra anslag.)

[3.] sionsbestämmelser ävensom därmed sammanhängande ändringar i den civila pensionslagen; och hava dessa propositioner vunnit riksdagens bifall, såsom framgår av dess skrivelser nr 232 och 353.

Enligt det vid propositionen nr 276 fogade utdraget av statsrådsprotokollet förklarade dåvarande chefen för finansdepartementet, att han ämnade igångsätta en utredning rörande nya definitiva bestämmelser, avsedda att träda i stället för den nuvarande civila pensionslagen. Frågan om igångsättande av en dylik utredning anmälades ånyo inför Kungl. Maj:t den 29 juni 1921. Efter att departementschefen därvid, bland annat, framhållit, att de ändrade bestämmelser, vartill den ifrågasatta utredningen kunde giva anledning, närmast skulle bliva tillämpliga på sådana statstjänare, som efter bestämmelsernas ikraftträdande komme att avgå med pension, yttrade departementschefen, bland annat:

»Fråga har emellertid även uppkommit om förbättring av pensioner, som utgå till redan pensionerade statstjänare och i samband därmed har ifrågasatts, att dylik förbättring måtte medgivas även vissa andra grupper av pensionärer.

Sålunda har 1920 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 432) anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vad mån en lämplig pensionsförhöjning må kunna beredas sådana statstjänares änkor, vilka uppbära låga pensioner och styrka sig vara i behövande omständigheter, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda. Därjämte hava tid efter annan till Kungl. Maj:t från f. d. befattningshavare i statens tjänst inkommit framställningar, avseende beredande av förhöjning av utgående pensioner.

Sedan i anledning av dessa framställningar vissa preliminära undersökningar verkstälts inom finansdepartementet, upptog jag frågan i det yttrande till statsrådsprotokollet, som finnes bifogat propositionen nr 327 till innevarande års riksdag. Jag förklarade mig därvid icke kunna finna annat än att frågan om åtgärder till förbättring av särskilt sådana f. d. statstjänares läge, vilka åtnjuta pensioner till allenast mycket låga belopp, vore förtjänt av ett allvarligt övervägande. Såsom den verkställda preliminära utredningen givit vid handen, mötte emellertid stora betänkligheter av både principiell och statsfinansiell art mot en mer definitiv pensionsförbättring. En dylik reglering syntes mig möjlig först efter en grundlig och allsidig utredning av alla de synpunkter, som här tarvade beaktande. En sådan utredning syntes med det snaraste böra igångsättas. För det dåvarande ansåg jag mig därför — under erinran att en beskärning av dyrtidstilläggen till statens befattningshavare ifrågasatts — böra inskränka mig till att förorda, att de dittillsvarande grun-

derna för dyrtidstilläggens beräkning alltför litet för pensionärernas del bibehållas. [3.]

De förslag härutinnan, som av Kungl. Maj:t i propositionerna nr 327 och 328 framlades och av riksdagen enligt dess skrivelser nr 291 och 292 bifallits, innebära, att sagda grunder för dyrtidstilläggsberäkningen i fortsättningen tillämpas för alla pensionärer och således icke allenast för sådana, vilkas pensioner i och för sig äro mycket låga, eller sådana pensionärer, som ej åtnjuta pensioner enligt på senare tid meddelade förmånligare bestämmelser.

Emellertid anförde riksdagen i sin skrivelse nr 291, att, då riksdagen, ehuru med tvekan, ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag även i nu berörda avseende, detta skett på grund av de skäl, departementschefen angivit, nämligen att det skulle leda till högst betydande praktiska svårigheter att utan en grundlig och allsidig utredning något så när rättvist genomföra en åtskillnad mellan olika slag av pensionärer. En dylik utredning syntes riksdagen böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg. Riksdagen ville för sin del i detta sammanhang särskilt uttala önskvärdheten av att med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden förutsättningarna för en jämkning i dyrtidstillägget å de högre pensioner, som fastställts genom beslut av de senaste årens riksdagar, närmare undersöktes. Riksdagen hade därvid utgått från att ett förslag i detta syfte redan nästkommande år skulle framläggas för riksdagen, varför det nu godkända förslaget vore att anse såsom ett provisorium.»

I enlighet med departementschefens hemställan uppdrog Kungl. Maj:t berörda den 29 juni 1921 åt särskilda kommitterade, den s. k. 1921 års pensionskommitté, att verkställa utredning ifråga om, bland annat, förbättring i vissa fall av redan utgående pensioner, särskilt sådana, som i och för sig äro mycket låga, samt om jämkning i dyrtidstillägget för pensionärer, vilka åtnjuta pensioner enligt på senare tid i samband med verkställda lönerogleringar meddelade förmånligare bestämmelser.

Den 16 december 1921 har pensionskommittén avgivit betänkande med förslag till författningar angående dyrtidstillägg och pensionstillägg åt vissa pensionärer. Detta förslag innebär, bland annat, reglering från och med den 1 april 1922 av vissa lägre pensioner i form av pensionsstillägg. Kostnaderna för pensionstilläggen hava av kommittén beräknats till ungefär 1,650,000 kronor för år. I följd härav skulle för ändamålet erfordras medel för de tre sista kvartalen av år 1922 till i runt tal 1,240,000 kronor, därav 865,000 kronor åt f. d. civila befattningshavare m. fl. pensionärer och 375,000 kronor åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer, och för tiden 1 januari—30 juni 1923 till i runt tal

- [3.] 800,000 kronor, därav 550,000 kronor åt f. d. civila befattningshavare m. fl. pensionärer och 250,000 kronor åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer.

Jag torde i sinom tid bliva i tillfälle att för Kungl. Maj:t anmäla frågan om pensionstillägg i syfte att proposition i ämnet må avlätas till riksdagen. I avbidan härpå torde för ändamålet erforderliga anslag, som böra erhålla karaktären av förslagsanslag, få beräknas såväl å 1922 års tilläggsstat som å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. Senare i dag kommer jag att göra framställning om sådan beräkning, så vitt angår 1922 års tilläggsstat.

I detta sammanhang bör erinras, att vid genomförande av kommitténs ifrågakvarande förslag kostnaderna för dyrtidstillägg till pensionärer skulle nedbringas med ett belopp av ungefär 300,000 kronor för år räknat, vadan den årliga merkostnaden skulle uppgå till ungefär 1,350,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag, som under rubriken »Militära pensionsväsendet» torde få hemställa om medel för beredande av pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer, under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bliva riksdagen förelagd, till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 550,000.

4. Dyrtidstidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

- [4.] Under åberopande av vad jag förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Dyrtidstillägg
åt f. d. civila
befattnings-
havare i
statens tjänst
m. fl.
pensionärer.
(extra anslag.)*

att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 5,000,000.

5. **Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.**

Under återopande av vad jag förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[5.]
Dyrtidstillägg
åt pensions-
berättigade
änkor och
barn efter
civila befatt-
ningshavare i
statens tjänst
m. fl.
(extra anslag.)

att, i avbidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bli förelagd riksdagen, till beredande av dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 1,950,000.

Jag ber härefter få erinra, att Kungl. Maj:t, enligt finansdepartementet tillhandakomna protokollsutdrag, förut beslutat avlåtande till riksdagen av följande framställningar, nämligen:

på *socialdepartementets* föredragning:

6. **Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare.**

(se *bil. 1* vid detta prot., sid. 23)

att riksdagen beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke måtte upptaga något belopp.

[6.]
Statens andel
i kostnaden
för pensione-
ring av extra
provinsial-
läkare.
(ordinarie
anslag.)

7. **Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare.**

(se *bil. 1* vid detta prot., sid. 24)

att riksdagen beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke måtte upptaga något belopp.

[7.]
Statens andel
i kostnaden
för pension-
ering av
lasarettss-
läkare.
(ordinarie
anslag.)

8. Bidrag till sjuksköterskors pensionering.

[8.] (se *bil. 1* vid detta prot., sid. 24)
 att riksdagen beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag
 till sjuksköterskors pensionering i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni
 1923 icke måtte upptaga något belopp.
 (ordinarie
 anslag.)

9. Statens bidrag till pensionering av barnmorskor.

[9.] (se *bil. 1* vid detta prot., sid. 24)
 att riksdagen beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till statens
 bidrag till pensionering av barnmorskor i riksstaten för tiden 1 januari
 —30 juni 1923 icke måtte upptaga något belopp.
 (ordinarie
 anslag.)

10. Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.

[10.] (se *bil. 1* vid detta prot., sid. 25)
 att riksdagen måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande,
 av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete,
 nu för år kronor 15,000,
 med ett belopp av » 50,000.
 (ordinarie
 anslag.)

på kommunikationsdepartementets föredragning:

11. Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

[11.] (se *bil. 2* vid detta prot., sid. 27)
 att riksdagen måtte upptaga det under elfte huvudtiteln uppförda
ordinarie förslagsanslaget till pensionering av förmän och arbetare vid
 statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsav-
 delning,
 nu kronor 31,000,
 med ett belopp av » 12,000.
 (ordinarie
 anslag.)

på ecklesiastikdepartementets föredragning:

12. Bidrag till kungl. hovkapellet's pensionsinrättning.

(se bil. 3 vid detta prot., sid. 29)

att riksdagen måtte i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till bidrag till kungl. hovkapellet's pensionsinrättning,

nu	kronor	3,000,
med halva beloppet eller	»	1,500.

[12.]
Bidrag till
kungl. hov-
kapellet's pen-
sionsinrätt-
ning.
(ordinarie
anslag.)

13. Bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.

(se bil. 3 vid detta prot., sid. 29)

att riksdagen måtte i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra det *ordinarie* anslaget till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m.,

nu	kronor	157,276,
med halva beloppet eller	»	78,638.

[13.]
Bidrag till
pensionering
av änkor och
barn efter
lärare vid all-
männa läro-
verk, pedago-
gier, semina-
rier m. m.
(ordinarie
anslag.)

14. Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter.

(se bil. 3 vid detta prot., sid. 30)

att riksdagen måtte i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter,

nu	kronor	68,000,
med halva beloppet eller	»	34,000.

[14.]
Bidrag till
pensionering
av den kvinn-
liga lärar-
personalen vid
enskilda läro-
anstalter.
(ordinarie
anslag.)

15. Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna samt tillfällig pensionsreglering för sådana lärarinnor.

(se bil. 3 vid detta prot., sid. 30)

att riksdagen måtte för beredande enligt av riksdagen godkända grunder av tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[15.]
Tilläggs pen-
sioner åt vissa
lärarinnor vid
de statsunder-
stödda en-

[15.] enskilda läroanstalterna samt av tillfällig pensionsreglering åt sådana lärarinnor anvisa på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag å kronor 85,000.
 skilda läro-
 anstalterna
 samt tillfällig
 pensions-
 reglering för
 sådana
 lärarinnor.

(extra anslag.)

16. Bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering.

[16.] (se bil. 3 vid detta prot., sid. 33)
 Bidrag till att riksdagen måtte *dels* höja det *ordinarie* anslaget till bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering,
 folkskol-
 lärares m. fl.
 pensionering.
 (ordinarie
 anslag.)
 nu kronor 5,064,000,
 med » 246,000
 till » 5,310,000,
dels ock i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga nämnda anslag med ett belopp av kronor 2,655,000.

17. Pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskol- lärare m. fl.

[17.] (se bil. 3 vid detta prot., sid. 34)
 Pensions-
 avgifter till
 statensanstalt
 för pensione-
 ring av folk-
 skollärare
 m. fl.
 (ordinarie
 anslag.)
 att riksdagen måtte i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.,
 nu kronor 3,255,000,
 utan angivet belopp.

18. Bidrag till dövstumlärares pensionsanstalt.

[18.] (se bil. 3 vid detta prot., sid. 35)
 Bidrag till att riksdagen måtte i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till dövstumlärares pensionsanstalt,
 dövstum-
 lärares pen-
 sionsanstalt.
 (ordinarie
 anslag.)
 nu kronor 35,000,
 med halva beloppet eller » 17,500.

på jordbruksdepartementets föredragning:

19. Tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare.

(se bil. 4 vid detta prot., sid. 36)

att riksdagen måtte å *extra* stat under elfte huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ett *förslagsanslag* av kronor 900 för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor för år.

[19.]
Tillfälliga
understöd åt
pensionerade
kronojägare.
(extra anslag.)

på handelsdepartementets föredragning:

20. Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt.

(se bil. 5 vid detta prot., sid. 38)

att riksdagen måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till handelsflottans pensionsanstalt,
nu kronor 101,000,
med halva beloppet eller » 50,500.

[20.]
Bidrag till
handels-
flottans pen-
sionsanstalt.
(ordinarie
anslag.)

21 och 22. Förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt m. m.

(se bil. 5 vid detta prot., sid. 38)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under riksstatsens elfte huvudtitel bevilja

dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett *förslagsanslag* kronor 15,500,

dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett *förslagsanslag*, högst kronor 15,500.

[21.]
Förbättring
av pensione-
ringen från
handels-
flottans pen-
sionsanstalt
m. m.
(extra anslag.)

[22.]

Tillfälliga
understöd åt
f. d. befatt-
ningshavare
vid lotsverket.
(extra anslag.)

23. Tillfälliga understöd åt f. d. befattningshavare vid lotsverket.

(se bil. 5 vid detta prot., sid. 40)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å kronor 3,855 för utdelande av tillfälliga understöd åt sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter; samt

att understödet för första halvåret 1923 bestämmes till 50 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning, för halvår räknat, uppbär mindre än 125 kronor, skall utgå med det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skola för halvår uppgå till 175 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall må för nyssberörda tidsperiod överstiga 275 kronor.

B. Militära pensionsväsendet.

på försvarsdepartementets föredragning:

1. Ersättning för mistade löneinnehållningar.

[23.]

Ersättning för
mistade löne-
innehåll-
ningar.
(ordinarie
anslag.)

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 43)

att riksdagen måtte upptaga det *ordinarie* bestämda anslaget till ersättning för mistade löneinnehållningar,

nu kronor 19,021,
med halva beloppet eller, i jämnt krontal, » 9,511.

2. Ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar.

[24.]

Ersättning för
nådårs- och
begravnings-
hjälpsbe-
sparingar.
(ordinarie
anslag.)

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 43)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget till ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar,

nu kronor 28,080,
med halva beloppet eller » 14,040.

3 och 4. **Bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén m. m.**

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 44)

att riksdagen måtte

dels upptaga *ordinarie* bestämda anslaget för bidrag till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén,

nu kronor 137,286,

med halva beloppet eller » 68,643,

dels ock till ytterligare bidrag för åren 1920 och 1921 till pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 7,224.

[25.]

Pensionering av änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén m. m. (ordinarie och extra anslag.)

5. **Upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering m. m.**

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 45)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,750,000,

att användas såväl till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att avstå de för nämnda tid densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående.

[26.]

Upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering m. m. (extra anslag.)

6. **Tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén.**

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 46)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 10,000,

för utdelande under år 1923 av tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de av Kungl. Maj:t med 1907 års riksdag bestämda grunder.

[27.]

Tillfälliga understöd åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén.

(extra anslag.)

[28.]

Pensionsför-
bättring för
viss personal
vid armén.

(extra anslag.)

7. Pensionsförbättring för viss personal vid armén.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 48)

att riksdagen måtte

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén i enlighet med de i kungörelsen den 20 augusti 1919 angivna grunder å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 400,000,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under tiden 1 januari—30 juni 1923 avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

8. Ersättning för inkomster från Vadstena krigsmanshuskassas äldre medel.

[29.]

Ersättning för
inkomster
från Vadstena
krigsmanshus-
kassas äldre
medel.

(ordinarie
anslag.)

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 49)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget till ersättning för inkomster från Vadstena krigsmanshuskassas äldre medel,

nu kronor 106,000,

med halva beloppet eller » 53,000.

9. Vadstena krigsmanshuskassa.

[30.]

Vadstena
krigsmanshus-
kassa.

(ordinarie
anslag.)

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 50)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa,

nu kronor 137,640,

med halva beloppet eller » 68,820.

10. Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

[31.]

Bidrag till
ersättning i
anledning av
kroppsskada,
ådragen under
militärtjänst-
göring.

(ordinarie
anslag.)

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 50)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget för bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

nu kronor 242,000,

med halva beloppet eller » 121,000.

11. Förhöjning av ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 50.)

att riksdagen måtte

[32.]

Förhöjning av
ersättning i
anledning av
kroppsskada
ådragen
under militär-
tjänstgöring
(extra anslag.)

dels medgiva, att den ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, som utgår såsom sjukhjälpersättning eller livränta för tid under första halvåret 1923 eller såsom begravningshjälp i anledning av dödsfall, inträffat under nämnda halvår, må, därest skadan uppkommit före den 1 januari 1921, höjas med 50 procent utöver det belopp, vartill ersättningen må bestämmas enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

dels ock för bestridande av härav föranledda kostnader å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 80,000.

12. Förhöjning i gratialen åt avskedad manskap.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 52)

[33.]

Förhöjning i
gratialen åt
avskedad man-
skap.
(ordinarie
anslag.)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget till förhöjning i gratialen åt avskedad manskap,

nu kronor 648,000,
med halva beloppet eller » 324,000.

13. Ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedad manskap.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 53)

[34.]

Ytterligare
förhöjning i
gratialen åt
avskedad man-
skap.
(ordinarie
anslag.)

att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* förslagsanslaget till ytterligare förhöjning i gratialen åt avskedad manskap,

nu kronor 425,000,
med » 230,000.

14. Tillfälligt understöd åt f. d. förrädsvaktmästare.

[35.] (se bil. 6 vid detta prot., sid. 54)
 Tillfälligt understöd åt f. d. förräds-
 vaktmästare. att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 560
 för utdelande av tillfälligt understöd åt f. d. förrädsvaktmästare under
 (extra anslag.) villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i
 behövande omständigheter, samt

att understödet för en var bestämmes till sådant belopp, att det,
 jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa,
 uppgår till 200 kronor för första halvåret 1923.

Departementschefen anför härefter:

15. Pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer.

[36.] Under åberopande av vad jag förut under punkt 3 anført hem-
 Pensionstill-
 lägg åt f. d.
 militära be-
 fättnings-
 havare m. fl.
 pensionärer.
 (extra anslag.) ställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att, i avvidan på den proposition i ämnet, som
 kan bli riksdagen förelagd, till pensionstillägg åt
 f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer på
extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom
 förslagsanslag beräkna ett belopp av... kronor 250,000.

16. Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare.

[37.] Under åberopande vad jag förut denna dag under »För flera hu-
 Dyrtidstillägg
 åt f. d. mili-
 tära befatt-
 ningshavare. måtte föreslå riksdagen
 (extra anslag.) vudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande dyrtidstillägg åt befatt-
 ningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t

att, i avvidan på den proposition om anvisande
 av medel för ändamålet, som kan bli förelagd riks-
 dagen, till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. militära
 befattningshavare å *extra* stat för tiden 1 januari—
 30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp
 av kronor 1,700,000.

17. Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare.

Under återopande av vad jag förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[38.]
Dyrtidstillägg
åt pensions-
berättigade
änkor och barn
efter militära
befattnings-
havare.

att, i avvidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 450,000.

(extra anslag.)

18. Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare.

Under återopande av vad jag förut denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[39.]
Dyrtidstillägg
åt pensione-
rade båtsmän
och marinsol-
dater samt
Vadstena
krigsmanshus-
kassas under-
stödstagare.

att, i avvidan på den proposition om anvisande av medel för ändamålet, som kan bliva förelagd riksdagen, till beredande av dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av kronor 850,000.

(extra anslag.)

Härefter erinrar departementschefen, att Kungl. Maj:t enligt finansdepartementet tillhandakomna protokollsutdrag förut på *försvarsdepartementets* föredragning beslutat avlåtande till riksdagen av följande framställningar, nämligen:

19. Ersättning till flottans pensionskassas pensionsfond för minskade inkomster.

[40.]	(se bil. 6 vid detta prot., sid. 55)
Ersättning till flottans pen- sionskassas pensionsfond för minskade inkomster.	att riksdagen måtte upptaga <i>ordinarie</i> bestämda anslaget för er- sättning till flottans pensionskassas pensionsfond för minskade inkomster,
	nu kronor 36,320,
(ordinarie anslag.)	med halva beloppet eller » 18,160.

20. Ersättning till flottans pensionskassas gratialfond för minskade inkomster.

[41.]	(se bil. 6 vid detta prot., sid. 56)
Ersättning till flottans pen- sionskassas gratialfond för minskade inkomster.	att riksdagen måtte upptaga <i>ordinarie</i> bestämda anslaget för er- sättning till flottans pensionskassas gratialfond för minskade inkomster,
	nu kronor 16,650,
(ordinarie anslag.)	med halva beloppet eller » 8,325.

21. Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond.

[42.]	(se bil. 6 vid detta prot., sid. 57)
Bidrag till flottans pen- sionskassas gratialfond.	att riksdagen måtte upptaga <i>ordinarie</i> bestämda anslaget för bi- drag till flottans pensionskassas gratialfond,
	nu kronor 46,300,
(ordinarie anslag.)	med » 23,000.

22. Pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

[43.]	(se bil. 6 vid detta prot., sid. 58)
Pensionering av flottans befäl och underbefäl med veder- likar.	att riksdagen måtte upptaga <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till pen- sionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar,
	nu kronor 253,300,
(ordinarie anslag.)	med halva beloppet eller » 126,650.

23. Pensionering av flottans gemenskap.

[44.]	(se bil. 6 vid detta prot., sid. 59)
Pensionering av flottans gemenskap.	att riksdagen måtte upptaga <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till pen- sionering av flottans gemenskap,
	nu kronor 309,000,
(ordinarie anslag.)	med halva beloppet eller » 154,500.

24. Tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen m. fl.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 59)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,700

att användas för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. stammanskap vid marinen (utom båtsmän) och skeppsgossar, vilka pensionerats enligt reglemente för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, under villkor:

att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter,

att understöd till manskap, som erhållit pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder, skall utgå med 200 kronor för år räknat, samt

att understöd till manskap och skeppsgossar, som erhållit pension på grund av skada eller sjukdom, ådragen under tjänstutövning, må på därom gjord ansökning och efter i varje särskilt fall verkställd prövning av behovet och dess sammanhang med den ådragna skadan eller sjukdomen beviljas, med iakttagande att pensionen och understödet icke må tillsammans överstiga det belopp, som skolat utgå såsom livränta vid tillämpning av förordningen den 18 juni 1909 angående ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

[45.]
Tillfälliga
understöd åt
f. d. stam-
manskap vid
marinen m. fl.
(extra anslag.)

25. Tillfälliga understöd åt f. d. daglönare vid marinen.

(se bil. 6 vid detta prot., sid. 61)

att riksdagen måtte å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra ett förslagsanslag av kronor 6,155

för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som meddelats genom kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200

[46.]
Tillfälliga
understöd åt
f. d. daglönare
vid marinen.
(extra anslag.)

- [46.] kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor för år räknat; för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhoppa från och med 200 kronor till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor, för år räknat; samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor, för år räknat.

26. Pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

- [47.] (se bil. 6 vid detta prot., sid. 62)
 Pensionsför- att riksdagen måtte
 bättring för dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid
 viss personal marinen i enlighet med de i kungörelsen den 29 augusti 1919 angivna
 vid marinen. grunder å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett för-
 (extra anslag.) slagsanslag av kronor 90,000,
 dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts be-
 stämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda
 grunder tilldela personal, som under tiden 1 januari—30 juni 1923 av-
 går från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens
 återstående livstid.

27. Invalidhusfonden.

- [48.] (se bil. 6 vid detta prot., sid. 63)
 Invalidhus- att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* bestämda anslaget till inva-
 fonden. lidhusfonden,
 (ordinarie nu kronor 60,350,
 anslag.) med halva beloppet eller » 30,175.

28. Blesserade över- och underofficerare.

- [49.] (se bil. 6 vid detta prot., sid. 64)
 Blesserade att riksdagen måtte upptaga *ordinarie* reservationsanslaget till
 över- och blesserade över- och underofficerare utan angivet belopp,
 underoffi- cerare.
 (ordinarie anslag.)

C. Allmänna indragningsstaten.

Föredragande departementschefen anför slutligen:

1. Allmänna indragningsstaten.

Förslagsanslaget till allmänna indragningsstaten är i riksstaten för år 1922 upptaget till 2,315,493 kronor.

Utgifterna från detta anslag hava nedannämnda år uppgått till i runda tal följande belopp:

[50.]
Allmänna
indragnings-
staten.
(ordinarie
anslag.)

år 1904	kronor 2,299,200
» 1905	» 2,403,800
» 1906	» 2,488,900
» 1907	» 2,596,600
» 1908	» 2,609,600
» 1909	» 2,483,200
» 1910	» 2,420,000
» 1911	» 2,336,200
» 1912	» 2,208,600
» 1913	» 2,139,900
» 1914	» 2,026,500
» 1915	» 1,910,200
» 1916	» 1,849,500
» 1917	» 1,997,400
» 1918	» 2,269,500
» 1919	» 2,276,900
» 1920	» 2,071,200.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
allmänna indragningsstaten, nu kronor 2,315,493,
med » 1,157,788.

Elfte huvudtitelns *ordinarie* anslag, som för år 1922
uppgå till kr. 15,547,116,
skulle vid bifall till ovan omförmälda förslag komma
att, för år räknat, ökas med » 388,783
till » 15,935,899.

För tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle härav utan angivet belopp kunna upptagas anslag om tillhoppa	kr. 3,342,400
samt av återstoden	» 12,593,599
upptagas tillhoppa	» 6,301,750.
Å <i>extra</i> stat hava för år 1922 under elfte huvudtiteln anvisats anslag å tillhoppa	» 4,634,587
För tiden 1 januari—30 juni 1923 föreslås nu	
<i>dels</i> till dyrtidstillägg, varför anslag hittills ej begärts å <i>extra</i> stat utan avsatts utanför huvudtitlarna	» 9,950,000
<i>dels</i> i övrigt anslag om tillhoppa	» 3,266,394
vadan alltså å <i>extra</i> stat föreslås anslag till belopp av kr. 13,216,394.	
Huvudtitelns slutsumma skulle sålunda uppgå till 6,301,750 + 13,216,394 = 19,518,144 kronor.	

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Olga Gjörloff.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj: Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 december 1921.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Lindqvist, anför härefter:

18:o.

I 1922 års riksstat äro under elfte huvudtiteln, avdelningen civila pensionsväsendet, upptagna fyra ordinarie förslagsanslag till nedan angivna ändamål med följande belopp:

[6.]
Statens andel
i kostn den
för pensione-
ring av extra
provinsial-
läkare.

Statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare	kronor 15,000,
Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarets- läkare	» 25,000,
Bidrag till sjuksköterskors pensionering	» 15,000,
Statens bidrag till pensionering av barumorskor	» 30,000.

Enligt vad jag inhämtat, hava hittills statens bidrag till de pensionskassor, som uppbära medlen från berörda anslag, till den allra största delen utbetalts under kalenderårets senare hälft, och även beträffande den del, med avseende å vilken detta icke varit fallet, synes ej möta någon svårighet att för framtiden träffa en sådan anordning.

Vid sådant förhållande torde anslag för ifrågavarande ändamål icke vara erforderliga för första halvåret 1923.

Rörande de tre senare anslagen gör jag framställning i det följande.

[6.] Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens andel i kostnaden för pensionering av extra provinsialläkare* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

19:o.

[7.] Under åberopande av vad jag anfört under 18:o, får jag hem-
Statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare. ställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens andel i kostnaden för pensionering av lasarettsläkare* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

20:o.

[8.] Hänvisande till vad som anförts under 18:o, hemställer jag, att
Bidrag till sjuk-sköterskors pensionering. Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till sjuksköterskors pensionering* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

21:o.

[9.] Under åberopande av vad jag anfört under 18:o, hemställer jag,
Statens bidrag till pensionering av barnmorskor. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens bidrag till pensionering av barnmorskor* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

22:o.

Till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete har ett ordinarie förslagsanslag funnits uppfört alltsedan år 1912.

[10.]
Statsverket
åliggande, av
andra medel
ej utgående
ersättningar i
anledning
av olycksfall
i arbete.

Ifrågavarande anslag, som för åren 1912—1917 utgick med ett belopp av 5,000 kronor, höjdes i samband med ikraftträdandet den 1 januari 1918 av lagen om försäkring för olycksfall i arbete till 15,000 kronor.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har riks-försäkringsanstalten gjort framsättning angående höjning av ifrågavarande anslag. Riks-försäkringsanstalten erinrar, att vid äskande av anslaget förhöjning till 15,000 kronor framhållits, att, då det kunde förutsättas, att statens kostnader för ifrågavarande ändamål komme att ökas, en förhöjning av anslaget borde äga rum, samt att detta, innan ytterligare erfarenhet vunnits, lämpligen kunde bestämmas till 15,000 kronor. Särskilt efter den utsträckning av försäkringsplikten och den höjning i utgående ersättningsbelopp, som beslutats av 1919 års riksdag, hade ifrågavarande anslag befunnits otillräckligt. Anstalten anmäler, att de utgifter, statsverket under år 1920 fått vidkännas för bestridande av detsamma åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete uppgått till 100,965 kronor 62 öre, varifrån dock avgått influtna uppbördsmedel å omkring 1,500 kronor. Då det måste förutsättas, att statens kostnader för ifrågavarande ändamål även framdeles komma att väsentligt överstiga det nuvarande anslaget, i synnerhet som de årliga utgifterna för livräntor växa i den mån nya livräntor fastställas, hemställer riks-försäkringsanstalten om en höjning av anslaget och föreslår, att det, till dess ytterligare erfarenhet vunnits, bestämmas till 100,000 kronor för år eller 50,000 kronor för första halvåret 1923.

Statskontoret har i infordrat utlåtande den 1 september 1921 förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till riks-försäkringsanstaltens framsättning.

Av anledning, som riks-försäkringsanstalten omförmält, måste före-
varande anslag höjas. I fråga om det därvid lämpliga beloppet finner
jag icke anledning att fråga anstaltens beräkningar. Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det ordinarie förslagsanslaget till bestridande av stats-

Elfte huvudtiteln: bil. 1.

*verket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar
i anledning av olycksfall i arbete,*

nu för år kronor 15,000,
med ett belopp av » 50,000.

Vad departementschefen under 18:o—22:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter förena sig, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, och skall utdrag av detta protokoll tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ur protokollet:
Carl Stålhammar.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 december 1921.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

Sedan år 1920 har å riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 31,000 kronor till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Enligt vad jag inhämtat, har å ifrågavarande anslag under första halvåret 1921 utanordnats endast 2,600 kronor, och har detta belopp avsett pensioner till förmän och arbetare vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning. De till dylika pensionstagare vid statens järnvägsbyggnader utgående pensioner hava, enligt vad från järnvägsstyrelsen meddelats, hittills icke avförts å omförmälda anslag utan utbetalts av trafikmedel. Emellertid kommer utbetalningen jämväl av dessa pensioner hädanefter att ske från anslaget. Då, enligt vad jag inhämtat, till pensioner åt förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader under år 1921 åtgått omkring 18,600 kronor, vilket belopp fördelat sig ungefär lika på årets båda hälfter, torde, med hänsyn jämväl till ifrågavarande anslags natur av förslagsanslag, detsamma för första halvåret 1923 kunna bestämmas till 12,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, nu kronor 31,000,
med ett belopp av » 12,000.

[11.]

Anslag till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Elfte huvudtiteln: bil. 2.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att utdrag av detta protokoll skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under elfte huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ur protokollet:
Waldemar Wiens.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1921.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde härefter:

1:o.

Av det i riksstaten under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget å 3,000 kronor till bidrag till kungl. hovkapellet pensionsinrättning torde för förra halvåret 1923 erfordras halva beloppet eller 1,500 kronor.

[12.]
Bidrag till
kungl. hov-
kappellets
pensions-
inrättning.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923
upptaga det *ordinarie* anslaget till bidrag till kungl.
hovkapellet pensionsinrättning, nu 3,000 kronor med
halva beloppet eller 1,500 kronor.

2:o.

I riksstaten har sedan många år tillbaka varit uppfört ett ordinarie bestämt anslag till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. Anslaget är i riksstaten uppfört med ett belopp av 157,276 kronor.

[13.]
Bidrag till
pensionering
av änkor och
barn efter
lärare vid
allmänna läro-
verk, pedago-
gier, semina-
rier m. m.

I den för tiden 1 januari—30 juni 1923 avsedda övergångsbudgeten bör ifrågavarande anslag upptagas med halva sitt årsbelopp, eller 78,638 kronor.

Jag tillstyrker alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra det *ordinarie* anslaget till bidrag till pensionering av änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m., nu 157,276 kronor, med halva beloppet eller 78,638 kronor.

3:o.

[14.]
Bidrag till
pensionering
av den kvinn-
liga lärarper-
sonalen vid
enskilda läro-
anstalter.

Sedan åtskilliga år tillbaka har i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter. I riksstaten är anslaget för närvarande uppfört med ett belopp av 68,000 kronor.

Givetvis bör ett anslag för ifrågavarande ändamål uppföras även i riksstaten för förra hälften av år 1923. Vad beträffar det belopp, vartill anslaget för sagda tid bör beräknas, har jag inhämtat, att det samma lämpligen bör i sistberörda riksstat upptagas med hälften av det för helt år beräknade beloppet.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, nu 68,000 kronor, med halva beloppet eller 34,000 kronor.

4:o.

[15.]
Tilläggs-
pensioner åt vissa
lärarinnor
vid de stats-
understödda
enskilda läro-
anstalterna
amt tillfällig
pensionsreg-
lering för
sådana lära-
rinnor.

Genom 1909 års riksdags beslut fingo lärarinnorna vid vissa statsunderstödda enskilda läroanstalter sina avlöningsförhållanden ordnade, och frågan om berörda lärarinnors pensionering bragtes genom beslut av 1910 års riksdag till lösning. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt sistnämnda riksdag, bland annat, att under riksstatens tionde huvudtitel uppföra ett förslagsanslag: bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter. Kungörelse i ämnet utfärdades den 23 december 1910 (nr 145), innehållande dels av riksdagen antagna bestämmelser för tilldelande av bidrag ur sagda förslagsanslag, dels ock av Kungl. Maj:t fastställt reglemente för den nya anstalt, lärarinnornas pensionsanstalt, som skulle övertaga uppgiften att bereda pensioner åt den kvinnliga lärarpersonalen vid de läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd från det under riksstatens åttonde huvudtitel

uppförda reservationsanslaget till enskilda läroanstalter, numera till privatläroverk.

Den nya anordningen visade sig ej vara i alla avseenden tillfyllest. Det fanns nämligen många lärarinnor, för vilka pensionsregleringen blev ineffektiv; dessa utgjordes dels av de något äldre lärarinnor, som endast med avseende å en kortare tid av sin tjänstgöring kunde få draga fördel av de nya pensionsbestämmelserna, dels ock av de redan pensionerade lärarinnor, som antingen icke alls eller blott i ringa mån kommit i åtnjutande av den nya pensionsanstaltens förmåner. I syfte att förbättra omförmälda lärarinnors pensionsvillkor avlät Kungl. Maj:t till 1917 års riksdag proposition (nr 137) i frågan. Propositionen avsåg beredande av tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. För bestridande av kostnaderna för dessa pensioner begärdes på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag å 40,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag blevo till alla delar av riksdagen bifallna; och har riksdagen allt sedan dess för berörda ändamål anvisat ett extra förslagsanslag, beräknat efter vissa grunder och av årligen växlande storlek.

Genom kungörelse den 31 december 1917 angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna (nr 965) fastställde Kungl. Maj:t de av riksdagen antagna grunder för beredande av tilläggspensioner åt nämnda lärarinnor samt utfärdade närmare föreskrifter för åtnjutande av pensionerna.

Som lärarinnepensionerna i regeln utgingo med mycket blygsamma belopp, väcktes pensionsfrågan å nyo på tal, och i proposition till 1921 års riksdag (nr 288) föreslog Kungl. Maj:t ytterligare åtgärder för förbättrande av ifrågavarande lärarinnors pensionsförhållanden. De åtgärder, som i sådant avseende vidtogos, hade två syften, nämligen dels att åstadkomma en förhöjning i de grundpensioner och tilläggspensioner, som för det dåvarande utgingo till förutvarande lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, dels ock att bereda ökade pensioner åt de lärarinnor vid sagda läroanstalter, som komme att avgå med pension efter utgången av juni 1921.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget bifölls till alla delar av riksdagen, som för beredande av medel att bestrida härav föranledda kostnader anvisade på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag å 150,000 kronor.

De i anledning av riksdagens nu omförmälda beslut erforderliga ändrade eller nya bestämmelser hava meddelats genom tre kungörelser av den 18 november 1921 (nr 702, 703 och 704), nämligen kungörelse

angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965), angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, kungörelse angående tilläggspensioner åt vissa vid statsunderstödda enskilda läroanstalter anställda lärarinnor, vilka avgå med pension med utgången av juni 1921 och kungörelse angående ändrad lydelse av kungörelsen den 23 december 1910 (nr 145 sid. 1) angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har nu skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att för beredande av tilläggspensioner åt ifrågavarande lärarinnor samt av tillfällig pensionsreglering för desamma anvisa för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag å 85,000 kronor. Rörande beräkningen av nämnda anslagsbelopp har överstyrelsen anfört följande:

Till ledning vid beräkningen av det för år 1922 erforderliga beloppet hava tjänat dels en av centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen utarbetad tabell över de belopp, som beräknats vara enligt de sedermera av 1917 års riksdag fastställda grunder för tilläggspensionerna erforderliga under åren till och med 1967, vilken tabell finnes intagen på sid. 25 i propositionen nr 137 till nyssnämnda riksdag, dels en i överstyrelsens riksdagspetitum läroverksavdelningen (nr 38) den 31 augusti 1920 angående tillfällig pensionsreglering för lärarinnor vid statsunderstödda privatläroverk intagen tabell över de merkostnader, som utöver de i nyssnämnda tabell anförda beräknades vara erforderliga för sistnämnda ändamål. De belopp, som beräknats med ledning av vardera av dessa tabeller, respektive 65,000 kronor och 72,000 kronor, hava sammanlagts, och det sålunda erhållna beloppet har avrundats uppåt.

Nu skulle för år 1923 enligt anförda båda tabeller erfordras respektive 67,550 kronor och 98,000 kronor eller sammanlagt 165,550 kronor. I likhet med vad som skett år 1921 torde även detta belopp lämpligen böra avrundas uppåt, exempelvis till 170,000 kronor. På förra halvåret skulle då komma halva detta belopp eller 85,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då storleken av det för här ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet fixerats med hänsyn tagen till de beräkningar, som legat till grund för 1917 och 1921 årens riksdagars beslut angående ifrågavarande pensioner, har jag ingen erinran att göra emot skolöverstyrelsens framställning. I likhet med överstyrelsen anser jag, att hälften av det för år beräknade beloppet är erforderligt för tiden 1 januari—30 juni 1923. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande enligt av riksdagen godkända grunder av tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna samt av tillfällig pensionsreglering åt sådana lärarinnor anvisa på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett förslagsanslag å 85,000 kronor.

5:o.

I riksstaten för år 1922 är under rubriken »Statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.» uppfört ett ordinarie anslag till bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering m. m. av 5,064,000 kronor.

[16.]
Bidrag till
folkskol-
lärares m. fl.
pensionering.

Nu har styrelsen för nämnda anstalt i skrivelse den 8 juli 1921 hemställt om höjande av detta anslag och som skäl härför anfört huvudsakligen följande:

I 1921 års riksstat finnas under elfte huvudtiteln uppförda två ordinarie anslag under rubrik, det ena: »Bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering» 5,000,000 kronor (XI: A. 16) och det andra: »Bidrag till pensionering av vissa befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl.» 47,000 kronor (XI: A. 20).

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslogs, att förstnämnda anslag måtte i 1922 års riksstat höjas till 5,064,000 kronor och att i sammanhang därmed det sistnämnda anslaget måtte ur riksstaten utgå; och har, enligt vad inhämtats, detta förslag blivit av riksdagen bifallet.

Ovannämnda anslag å ursprungligen 5,000,000 kronor har anvisats för att förränta den statens engångsavgift, som skulle erfordrats till täckande av beräknad brist i statens anstalts för pensionering av folkskollärare m. fl. fond vid anstaltens trädande i verksamhet med 1920 års ingång, och har således till ändamål att förebygga bristens ökning. Det sedermera till anslaget gjorda tillägget avser att förränta statens beräknade engångskostnad för pensionering av de befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl., för vilka sedermera beretts inträde i pensionsanstalten, och har således enahanda ändamål som anslaget i övrigt.

I det sakkunnigbetänkande, som låg till grund för det för riksdagen framlagda och jämväl bifallna förslaget om pensionsanstaltens upprättande, framhölls, att anstalten kunde vid slutet av år 1920 beräkna sin försäkring-fond med större noggrannhet än de sakkunniga kunnat göra det för samma års början. Sådan beräkning borde därför göras. På grund av densamma kunde det belopp bestämmas, varmed statens engångsavgift för pensionsregleringen borde ökas eller minskas.

Pensionsanstalten har nu genom anlitad sakkunnig, filosofie doktor R. Palmqvist, verkställt sådan beräkning. Beräkningen har avseende å de befattningshavare, som omförmålas i kap. IV, V och VI i reglementet för anstalten, således de befattningshavare, som redan från anstaltens trädande i verksamhet erhållit inträde däri. Däremot avser beräkningen icke de sedermera från 1921 års ingång tillkomna, i kap. VII avsedda delägare, nämligen befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

Såsom av utredningen framgår, har anstaltens brist vid 1920 års början, och således jämväl statens erforderliga engångsavgift, beräknats till 104,920,000 kronor; och med beräkning av ränta härå efter 5 procent blir statens årliga utgift således 5,246,000 kronor.

Det ursprungliga anslaget å 5,000,000 kronor borde följaktligen för att fylla sitt ändamål höjas med 246,000 kronor.

Vad angår räntan å engångskostnaden för pensionering av vissa befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl. föreligger ej anledning till ändring av därutinnan gjorda beräkningar.

Då, på grund av det anförda, anslaget: »Bidrag till pensionering av folkskollärare m. fl.», för år 1922 5,064,000 kronor, borde höjas med 246,000 kronor och således uppföras med ett belopp för år av 5,310,000 kronor, får pensionsanstalten, under återopande härav och med avseende å föreskrifterna i kungörelsen den 22 juni 1921 (nr 341) angående framställningar, som kunna påkalla äskanden hos riksdagen rörande riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, härigenom hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att ifrågakvarande anslag måtte i riksstaten för sistnämnda tidrymd uppföras med ett belopp av 2,655,000 kronor.

Skrivelsen var åtföljd av förenämnda utav Palmqvist avgivna beräkning av statens anstalts för pensionering av folkskollärare m. fl. försäkringsfond vid början av anstaltens verksamhet.

Departements-
chefen.

På grund av vad ovanberörda styrelse anført hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels höja det *ordinarie* anslaget till bidrag till folkskollärares m. fl. pensionering, nu 5,064,000 kronor, med 246,000 kronor till 5,310,000 kronor;

dels ock i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga nämnda anslag med ett belopp av 2,655,000 kronor.

6:o.

[17.]

Pensionsav-
gifter till sta-
tens anstalt
för pensione-
ring av folk-
skollärare
m. fl.

I riksstaten för år 1922 är under rubriken »Statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.» uppfört ett ordinarie förslagsanslag till pensionsavgifter för pensionering av folkskollärare m. fl. av 3,255,000 kronor.

Då, enligt vad jag inhämtat, detta anslag icke behöver tagas i anspråk under förra halvåret 1923, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till pensionsavgifter till statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., nu 3,255,000 kronor, utan angivet belopp.

7:o.

Jag hemställer, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[18.]

att i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till dövstumlärnarnas pensionsanstalt, nu 35,000 kronor, med halva beloppet eller 17,500 kronor.

Bidrag till
dövstumlärnar-
nas pensions-
anstalt.

Vad föredragande departementschefen i de under punkterna 1:o—7:o här ovan upptagna ärenden hemställt behagar Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla och förordna, att utdrag av detta protokoll skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1922.

Ur protokollet:

Gustaf Breitholtz.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 december 1921.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN,
LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

[19.]
Tillfälliga
understöd åt
pensionerade
kronojägare.

För varje år från och med 1911 till och med 1920 under tionde huvudtiteln och därefter under elfte huvudtiteln har riksdagen på extra stat uppfört ett förslagsanslag för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkte sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor, eller ock under 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänstinnehavare, samt att i avseende å understödets storlek skulle iakttagas, att detsamma jämte den utgående pensionen icke finge tillsammans överstiga 500 kronor för år.

Anslagens belopp har utgjort för vart och ett av åren 1917—1919 2,000 kronor och för ett vart av åren 1920—1922 1,800 kronor.

Även för första halvåret 1923 torde ett förslagsanslag för enahanda ändamål böra uppföras å extra stat under elfte huvudtiteln. Anslagsbeloppet synes böra bestämmas till hälften av det för 1922 utgående. Någon ändring i villkoren för rätt att komma i åtnjutande av understöd av förevarande slag ifrågasätter jag ej.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å extra stat under elfte huvudtiteln för tiden
1 januari—30 juni 1923 uppföra ett förslagsanslag av
900 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt
pensionerade kronojägare, under villkor att understöd
ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara

i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avsked med avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare, samt att i avseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jämte den utgående pensionen icke må tillsammans överstiga 500 kronor för år.

Vad föredragande departementschefen hemställt behagar Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla samt förordnar tillika, att utdrag av protokollet härom skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1921.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Svensson, anhåller att få underställa
Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglerandet av vissa utgifter under
riksstatens elfte huvudtitel för tiden 1 januari—30 juni 1923, avseende
handelsdepartementet, och anför därvid följande:

1:o.

[20.]
Bidrag till
handels-
flottans pen-
sionsanstalt.
(ordinarie
anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till handels-
flottans pensionsanstalt, nu kronor 101,000,
med halva beloppet eller..... » 50,500.

2:o och 3:o.

[21.]
Förbättring
av pensione-
ringen från
handels-
flottans pen-
sionsanstalt
m. m.
(extra anslag.)

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen för vart och ett
av åren 1910—1922 till förbättring av pensioneringen från handels-
flottans pensionsanstalt å extra stat beviljat ett förslagsanslag å 31,000
kronor. Med anslaget har avsetts att höja pensionsbeloppet i anstaltens
fjärde klass, omfattande sjöfolk, som icke äro fartygsbefälhavare, styr-
män eller maskinister, från 60 till 90 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har

riksdagen därjämte till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt å extra stat för vart och ett av åren 1913—1922 beviljat ett anslag av likaledes 31,000 kronor, från och med år 1918 betecknat såsom förslagsanslag, högst. Ändamålet med förevarande anslag är att medelst genom detsamma åstadkommet ökat antal pensioner inom dessa klasser för vederbörande nedbringa väntetiden på pensions erhållande.

Vid föredragning den 7 juli 1921 av riksdagens skrivelse den 20 juni samma år, nr 11 A, däri riksdagen anmält sitt beslut att för år 1922 bevilja omförmälda tvänne anslag, bemyndigade Kungl. Maj:t direktionen över handelsflottans pensionsanstalt att till envar, som i enlighet med bestämmelserna i reglementet för anstalten och direktionens därå grundade beslut komme att för år 1922 eller någon del därav uppbära pension inom fjärde klassen, för motsvarande tid utbetala fyllnadspension efter 30 kronor, för år räknat, ävensom att efter ingången av år 1922 hos statskontoret, i mån av behov och mot redovisningsskyldighet, rekvirera för utbetalande av dylika fyllnadspensioner erforderliga medel, som statskontoret skulle hava att till direktionen utanordna från förstnämnda, av riksdagen till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt på extra stat för år 1922 anvisade förslagsanslag å 31,000 kronor.

Beträffande omförmälda till förbättring av pensioneringen inom anstaltens tre första klasser för år 1922 beviljade anslag å 31,000 kronor förordnade Kungl. Maj:t därjämte,

att anslaget skulle användas uteslutande för pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt;

att de i § 4 av reglementet för nämnda pensionsanstalt den 29 januari 1864 meddelade bestämmelser angående proportionen av pensionsrummens antal i de olika klasserna icke skulle i fråga om användningen av det nya anslaget äga tillämpning;

att de tre första klasserna skulle vid anslagets fördelning betraktas såsom en pensionsklass och de inom desamma pensionssökande sålunda erhålla pension från anslaget i den ordning, de blivit inom anstalten pensionsberättigade, oavsett vilken klass de tillhörde; samt

att utbetalningen av de med tillhjälp av ifrågavarande anslag beviljade nya pensionerna skulle verkställas å de tider, i den ordning och efter de grunder, som sagda reglemente i övrigt föreskreve; och anbefallde Kungl. Maj:t tillika statskontoret att efter ingången av år 1922 till direktionen över handelsflottans pensionsanstalt på rekvisition och mot redovisningsskyldighet utbetala anslaget i fråga.

I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu direktionen över handelsflottans pensionsanstalt gjort framställning om beredande åt pensionsanstalten av medel för enahanda ändamål å extra stat för första halvåret 1923 med hälften av de belopp, som beviljats för år 1922.

Departements-
chefen.

Då, jämlikt föreskrift i förberörda reglemente, utbetalning av pensionerna från anstalten verkställes två gånger om året, nämligen den 1 mars och den 1 september, och anslag för ifrågavarande ändamål sålunda är av behovet påkallat jämväl för första halvåret 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under riksstatsens elfte huvudtitel bevilja

dels till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag kronor 15,500,

dels ock till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt ett förslagsanslag, högst kronor 15,500.

4:o.

[22.]

Tillfälliga
understöd åt
f. d. befatt-
ningshavare
vid lotsverket.
(extra anslag.)

Efter därom av Kungl. Maj:t avlåtna framställningar har riksdagen för vartdera av åren 1920 och 1921 å extra stat beviljat ett förslagsanslag å 9,000 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket, under villkor:

att understöd ej tilldelades annan än den, som styrkt sig vara i behövande omständigheter; samt

att understödet bestämdes till 100 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning uppbure mindre än 250 kronor årligen, skulle utgå med det belopp, som erfordrades för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skulle uppgå till 350 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall finge överstiga 550 kronor.

Sedan direktionen över flottans pensionskassa i skrivelse den 23 november 1920 meddelat, att antalet då levande understödstagare utgjorde 77 med ett sammanlagt understödsbelopp av 8,105 kronor, beviljade 1921 års riksdag, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning,

å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag å 8,105 kronor, att under ovanberörda villkor utdelas såsom tillfälliga understöd åt förenämnda f. d. befattningshavare vid lotsverket.

Direktionen över flottans pensionskassa har nu i skrivelse den 27 oktober 1921 — med anmälan att 3 understödstagare med ett sammanlagt understödsbelopp av 400 kronor avgått under år 1921 — hemställt, att för år 1923 ett belopp av 7,705 kronor måtte för nu ifrågavarande ändamål äskas av riksdagen.

Sedermera har direktionen på given anledning upplyst, att de understöd, som utginge medelst användande av nu ifrågavarande anslag, utdelades dels månadsvis dels ock kvartalsvis, samt att pensionskassan fördenskull redan under första halvåret 1923 vore i behov av den å nämnda tid belöpande delen av anslaget eller ett belopp av omkring 3,855 kronor.

Då anslag för ifrågavarande ändamål är av behovet påkallat även för första halvåret 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen*

att å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å kronor 3,855 för utdelande av tillfälliga understöd åt sådana f. d. befattningshavare vid lotsverket, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än dem, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å personalen vid lotsverket, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter; samt

att understödet för första halvåret 1923 bestämes till 50 kronor, dock att understödet för den, som i pension jämte pensionsförhöjning, för halvår räknat, uppbär mindre än 125 kronor, skall utgå med det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen jämte pensionsförhöjningen tillsammans skola för halvår uppgå till 175 kronor, samt att understödet tillsammans med pensionen jämte pensionsförhöjningen icke i något fall må för nyssberörda tidsperiod överstiga 275 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1—4 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att utdrag av protokollet härom skall tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande av förslag till reglering av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel.

Ur protokollet:

Elin Rydeberg.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 december 1921.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN,
LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Hansson anför:

1:o.

Ordinarie bestämda anslaget till ersättning för mistade löneinnehållningar är i riksstaten för år 1922 upptaget med 19,021 kronor.

[23.]

*Ang.ordinarie
anslaget till
ersättning för
mistade löne-
innehåll-
ningar.*

Med hänsyn till budgetårets omläggning har *direktionen över arméns pensionskassa* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1921 föreslagit, att för första halvåret 1923 måtte anvisas hälften av nyssnämnda belopp eller 9,510 kronor 50 öre.

Arméförvaltningens civila departement har uti avgivet yttrande instämt i denna hemställan.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie bestämda anslaget till ersättning för mistade löneinnehållningar,
nu kronor 19,021
med halva beloppet eller, i jämnt
krontal, » 9,511.

2:o.

Ordinarie bestämda anslaget till ersättning för nådårs- och begravningshjälpsbesparingar är i riksstaten för år 1922 upptaget med 28,080 kronor.

[24.]

*Ang.ordinarie
anslaget till
ersättning för
nådårs- och*